

הקדמת ספר הזהר

[א ע"א] [p. 1] רבי חזקיה פתח כתיב (שיר השירים ב' 2) כשושנה בין החוחים. מאן שושנה, דא כנסת ישראל, בגין דאית שושנה ואית שושנה. מה שושנה דאיה בין החוחים אית בה סומק וחוויר, אוף כנסת ישראל אית בה דין ורחמי. מה שושנה אית בה תליסר עלין, אוף כנסת ישראל אית בה תליסר מכילן דרחמי דסחרין לה מכל סטרהא. אוף אלהים [p. 2] דהכא משעתא דאדכר אפיק תליסר תיבין לסחרא לכנסת ישראל ולנטרא לה, ולבתר אדכר זמנא אחרא. אמאי אדכר זמנא אחרא. בגין לאפקא חמש עלין תקיפין דסחרין לשושנה ואינון חמש אקרון ישועות ואינון חמש תרעין. ועל רזא דא כתיב (תהלים קט"ז: 13) כוס ישועות אשא, דא כוס של ברכה. כוס של ברכה אצטריך למהוי על חמש אצבען ולא יתיר, כגוונא דשושנה דיתבא על חמש עלין תקיפין דוגמא דחמש אצבען, ושושנה דא איהו כוס של ברכה. מאלהים תניינא עד אלהים תליתאה חמש תיבין. מכאן ולהלאה אור דאתברי ואתגניז ואתכליל בברית, ההוא דעאל בשושנה ואפיק בה זרעא, ודא אקריען עושה פרי אשר זרעו בו, וההוא זרע קיימא באות ברית ממש. וכמה דדיוקנא דברית אזדרע בארבעין ותרין זווגין דההוא זרעא, כך אזדרע שמא גליפא מפרש במ"ב אתוון דעובדא דבראשית.

[p. 3] [בראשית]. רבי שמעון פתח (שיר ב' 12) הנצנים נראו בארץ. הנצנים, דא עובדא דבראשית. נראו בארץ, אימתי, ביום השלישי דכתיב ותוצא הארץ, כדין נראו בארץ. עת הזמיר הגיע, דא יום רביעי דהוה ביה זמיר עריצים, מארת חסר. וקול התור, דא יום חמישי דכתיב ישרצו המים וגו', למעבד תולדות. נשמע, דא יום ששי דכתיב נעשה אדם, דהוה עתיד למקדם עשיה לשמיעה דכתיב [א ע"ב] הכא נעשה אדם, וכתיב התם נעשה ונשמע. בארצנו, דא יום שבת דאיהו דוגמת ארץ החיים.

[p. 4] [הנצנים], אלין אינון אבהן דעאלו במחשבה ועאלו בעלמא דאתי ואתגניזו תמן, ומתמן נפקו בגניזו ואטמירו גן נביאי קשוט. אתיליד יוסף ואטמרו ביה. עאל יוסף בארעא קדישא ונציב לון תמן וכדין נראו בארץ ואתגלו תמן. ואימתי אתחזן, בשעתא דאתגלי קשת בעלמא, דהא בשעתא דקשת אתחזי כדין אתגליין אינון ובההוא שעתא עת הזמיר הגיע, עדן לקצץ חייבין מעלמא. אמאי אשתזיבו, בגין דהנצנים נראו בארץ, ואלמלא דנראו לא אשתארו

בעלמא ועלמא לא אתקיים. ומאן מקיים עלמא וגרים לאבהן דאתגליין. קל ינוקי דלעאן באורייתא, ובגין אינון רביין עלמא אשתזיב. לקבליהון (שיר א': 11) תורי זהב נעשה לך, [p. 5] אלן אינון ינוקי רביין עולמין דכתיב (שמות כ"ה: 18) ועשית שנים כרובים זהב.

בראשית. ר' אלעזר פתח (ישעיה מ': 26) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה. שאו מרום עיניכם. לאן אתר, לאתר דכל עיינין תליאן ליה. ומאן איהו, פתח עינים. ותמן תנדעון דהא סתים עתיקא דקיימא לשאלה ברא אלה. ומאן איהו, מ"י, ההוא דאקרי מקצה השמים לעילא, דכלא קיימא ברשותיה. ועל דקיימא לשאלה ואיהו בארח סתים ולא אתגליא אקרי מ"י, דהא לעילא לית תמן שאלה.

[p. 6] והאי קצה השמים אקרי מ"י, ואית אחרא לתתא ואקרי מ"ה. מה בין האי להאי. אלא קדמאה סתימאה דאקרי מ"י קיימא לשאלה. כיון דשאל בר נש ומפשפש לאסתכלא ולמנדע מדרגא לדרגא עד סוף כל דרגין, כיון דמטי תמן, מ"ה, מה ידעת מה אסתכלתא מה פשפשתא, הא כלא סתים כדקדמיתא.

ועל רזא דנא כתיב (איכה ב': 13) מה אעידך מה אדמה לך. כד אתחרב בי מקדשא נפק קלא ואמר מה אעידך מה אדמה לך. בההוא מ"ה אעידך. בכל יומא ויומא אסהידת בך מיומין קדמאין דכתיב (דברים ל': 19) העדוטי בכס היום את השמים ואת הארץ. מה אדמה לך, בההוא גוונא ממש, עטרית לך בעטרין קדישין, עבדית לך שלטנו על עלמא דכתיב (איכה ב': 15) הזאת העיר שיאמרו כלילת יפי וגו'. קרינא לך (תהלים קכ"ב: 3) ירושלם הבנויה כעיר שחברה לה. (איכה ב': 13) מה אשוח לך. כגוונא דאנת יתבה, הכי הוא כביכול לעילא. כגוונא דלא עאלין השתא בך עמא קדישא בסדרין קדישין, הכי אומינא לך דלא איעול אנא לעילא עד דיעלון בך אוכלסך לתתא. ודא איהו נחמה דילך, הואיל דדרגא דא אשוח לך בכלא. והשתא דאנת הכא גדול כים שברך. ואי תימא דלית לך קיימא ואסוותא, מ"י ירפא לך ודאי, ההוא דרגא סתימאה עלאה דכלא קיימא ביה ירפא לך ויוקים לך.

[p. 7] מ"י, קצה השמים לעילא. מ"ה, קצה השמים לתתא. ודא ירית יעקב דאיהו מברית מן הקצה אל הקצה, מן הקצה קדמאה דאיהו מ"י אל הקצה בתראה דאיהו מ"ה, בגין דקאים באמצעיתא. ועל דא מי ברא אלה.

אמר ר' שמעון, אלעזר בני פסוק מליך ויתגלי סתימא דרזא עלאה דבני עלמא לא ידעין. שתיק רבי אלעזר. בכה רב שמעון וקאים רגעא חדא. אמר, אלעזר מאי אלה. אי תימא ככביא ומזלי, הא אתחזון תמן תדיר ובמ"ה אתבריאן, כד"א (תהלים ל"ג: 6) בדבר יי שמים

נעשו. אי על מלין סתימין, לא לכתוב אלה דהא אתגלייא איהו. אלא רזא דא לא אתגליא בר יומא חד דהוינא על כף ימא ואתא אליהו ואמר לי ר' ידעת מה הוא מי ברא אלה. אמינא ליה אלין שמיא וחיליהון, עובדא דקב"ה דאית ליה לבר נש לאסתכלא בהו ולברכא ליה דכתיב (שם ח': 10,4) כי אראה שמך מעשה [ב ע"א] אצבעותיך וגו' יי' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ.

[p. 8] א"ל ר' מלה סתימא הוה קמי קב"ה וגלי במתיבתא עלאה ודא הוא. בשעתא דסתימא דכל סתימין בעא לאתגלייא עבד ברישא נקודה חדא, ודא סליק למהוי מחשבה. צייר בה כל ציורין, חקק בה כל גליפין ואגליף גו בוצינא קדישא סתימא גליפו דחד ציורא סתימאה, קדש קדישין, בניינא עמיקא דנפק מגו מחשבה ואקרי מ"י, שירותא לבנינא, קיימא ולא קיימא, עמיק וסתים בשמא, לא אקרי אלא מ"י.

בעא לאתגלייא ולא תקרי בשמא ואתלבש בלבוש יקר דנהיר וברא אלה וסליק אלי"ה בשמא. אתחברון אתוון אלין באלין ואשתלים בשמא אלהים, ועד לא ברא אלה לא סליק בשמא אלהים. ואינון דחבו בעגלא על רזא דנא אמרו (שמות ל"ב: 8) אלה אלהיך ישראל. וכמה דאשתתף מ"י באלי"ה, הכי הוא שמא דאשתתף תדיר, וברזא דא אתקיים עלמא. ופרח אליהו ולא חמינא ליה, ומניה ידענא מלה דאוקימנא על רזא וסתרא דילה. אתא רבי אלעזר וכלהו חברייה ואשתטחו קמיה. בכו ואמרו אלמלא לא אתינא לעלמא אלא למשמע דא די.

[p. 9] א"ר שמעון על דא שמיא וחיליהון במ"ה אתבריא דכתיב (תהלים ח': 1,4) כי אראה שמך מעשה אצבעותיך וגו', וכתיב (שם) מ"ה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים. על השמים איהו לסלקא בשמא, בגין דברא נהורא לנהוריה ואתלבש דא בדא וסליק בשמא קדישא עלאה. ועל דא בראשית ברא אלהים, דא אלהים עלאה, דהא מ"ה לא הוי הכי ולא אתבני אלא בשעתא דאתמשכן אתוון אלין אלי"ה מלעילא לתתא ואמא אוזיפת לברתא מאנהא ולא קשיט לה בקישוטהא. ואימתי קשיט לה בקושיטהא כדקא חזי. בשעתא דאתחזון קמה כל דכורא דכתיב (שמות כ"ג: 17) אל פני האדון יי', ודא אקרי אדון, כד"א (יהושע ג': 11) הנה ארון הברית אדון כל הארץ. כדין נפקת ה' ואעילת יי' ואתקשיטת במאני דכורא לקבליהון דכל דכר בישראל, ואתוון אחרנין משכין לון ישראל מעילא לגבי אתר דא, (תהלים מ"ב: 5) אלה אזכרה, אדכרנא בפומאי ושפיכנא דמעאי ברעות נפשי בגין לאמשכא אתוון אלין. וכדין אדדם מעילא עד בית אלהים, למהוי אלהים כגוונא דילה. ובמאי, (שם) בקול רנה ותודה המון חוגג.

[p. 10] א"ר אלעזר שתיקא דילי בנא מקדשא לעילא ובנא מקדשא לתתא, ובודאי מלה בסלע ומשתוקא בתרין. מלה בסלע, מה דאמרנא ואתערנא ביה. משתוקא בתרין, מה דשתיקנא, דאברו ואיבנו תרין עלמין כחדא.

א"ר שמעון מכאן ולהלאה שלימו דקרא דכתיב (ישעיה מ': 26) המוציא במספר צבאם. תרין דרגין אינון דאצטריך למהוי רשים כל חד מנייהו, חד מ"ה וחד מ"י, דא עלאה ודא תתאה. דא עלאה רשים ואמר המוציא במספר צבאם. המוציא, ההוא דאשתמודע ולית כוותיה. כגוונא דא המוציא לחם מן הארץ. המוציא, ההוא דאשתמודעא, דא דרגא תתאה וכלא חד. במספר, שתין רבוא אינון דקיימין כחדא ואפיקו חילין לזינייהו דלית לון חשבנא. לכלם, בין אינון שתין, בין כל חילין דילהון בשם יקרא. מאי בשם יקרא. אי תימא דקרא לון בשמהתהון, לאו הכי הוא, אלא בזמנא דדרגא דא לא סליק לעילא ואקרי מ"י, לא אוליד ולא אפיק טמירין לזינייהו, אע"ג דכלהו הוו טמירין ביה. כיון דברא אלה ואסתלק בשמיה ואקרי אלהים, כדין בחילא דשמא דא אפיק לון בשלימו, ודא הוא בשם יקרא, בההוא שם דיליה קרא ואפיק כל זינא וזינא לאתקיימא בשלימותיה. כגוונא דא (שמות ל"א: 2) ראה קראתי בשם, אדכרנא שמי לאתקיימא בצלאל על קיום אשלמותיה. [p. 11] (ישעיה מ': 26) מרוב אונים. מאי מרוב אונים, דא ריש דרגין דסליקו ביה כל רעותין ואסתלקו ביה [ב ע"ב] בארח סתים. ואמיץ כת, דא רזא דעלמא עלאה דאסתלק בשם אלהים כדקאמרן. איש לא נעד, מאינון שתין רבוא דאפיק בחילא דשמא. ובגין דאיש לא נעד בכל אתר דמיתו ישראל ואתענשו בחובייהו אתמנון ולא אעדד מאינון שתין רבוא אפילו חד, בגין למהוי כלא דיוקנא חדא. כמה דאיש לא נעד לעילא אוף הכי לא נעדד לתתא.

בראשית. רב המנונא סבא אמר אשכחן אתוון בהפוכא, בי"ת בקדמיתא ולבתר בי"ת והיינו בראשית ברא, ולבתר אל"ף בקדמיתא ולבתר אל"ף והיינו אלהים את. אלא כד בעא קב"ה למעבד עלמא כל אתוון הוו סתימין, ותרין אלפין שנין עד דלא ברא עלמא הוה מסתכל קב"ה ואשתעשע בהו. כד בעא למברי עלמא אתו כל אתוון קמיה מסופא ארישייהו.

[p. 12] שריאת את ת' למיעל ברישא. אמרה רבון עלמין ניחא קמך למברי בי עלמא דאנא חותמא דגושפנקא דילך, אמת, ואת אתקריאת אמת. יאות למלכא אמת למשרי באת אמת ולמברי בי עלמא.

אמר לה קב"ה יאות אנת וזכאה אנת, אלא לית אנת כדאי למברי בך עלמא הואיל ואנת זמינא למהוי רשים על מצחין דגוברין מהימנין דקיימו אורייתא מאל"ף ועד תי"ו וברשימו

דילך ימותון. ועוד דאנת חותמא דמות. הואיל ואנת כך לית אנת כדאי למברי בך עלמא. מיד נפקת.

עאלת את ש' קמיה, אמרה קמיה רבון עלמין ניחא קמך למברי בי עלמא דבי אתקרי שמך שדי ויאות למברי עלמא בשמא קדישא.

אמר לה יאות אנת וטב אנת וקשוט אנת, אבל הואיל ואתון דזיופא נטלין לך למהוי עמהון לא בעינא למברי בך עלמא בגין דלא אתקיים שקרא אלא אי יטלון לך ק"ר. מכאן מאן דבעי למימר שקרא יטול יסודא דקשוט בקדמיתא ולבתר יוקים ליה שקרא, דהא את ש' את קשוט איהו, את קשוט דאבהתן דאתייחדו בה, ק' ור' אתון דאתחזיאו על סטרא בישא אינון, ובגין לאתקיימא נטלי את ש' בגווייהו, הוי קשר. כיון דחמאת הכי נפקת מקמיה.

[p. 13] עאלת את צ', אמרה קמיה רבון עלמא ניחא קמך למברי בי עלמא דאנא בי

חתימין צדיקים, ואנת דאתקריאת צדיק בי רשים דכתיב (תהלים י"א: 7) כי צדיק י"י צדקות אהב, ובי יאות למברי עלמא.

אמר לה צדי, צדיק אנת וצדיק אתקריאת, אבל אנת צריך למהוי טמירא, לית אנת צריך

לאתגלייא כל כך, בגין דלא למיהב פתחון פה לעלמא. מ"ט, נ' איהי, אתיא י' דשמא דברית קדישא ורכיב עלה ואתאחד בהדה. ורזא דא כד ברא קב"ה לאדם הראשון דו פרצופין בראו, ובגין כך אנפוי דיו"ד מהדר לאחורא כגוונא דא: צ', ולא אתהדרו אנפין באנפין כגוונא דא: צ'. אסתכל לעילא כגוונא דא: צ', אסתכלת לתתא כגוונא דא: צ'. אמר לה קב"ה תו דאנא זמין לנסרא לך ולמעבד לך אפין באפין, אבל באתרא אחרא תסתלק. נפקת מקמיה ואזלת.

[p. 14] עאלת את פ', אמרה קמיה רבון עלמא ניחא קמך למברי בי עלמא דהא פורקנא

דאנת זמין למעבד בעלמא בי רשים ודא הוא פדות ובי יאות למברי עלמא.

אמר לה יאות אנת אבל בך אתרשים פשע בטמירו כגוונא דחיויא דמחי ואעיל רישיה

בין גופיה, הכי מאן דחב כפיך רישיה ואפיק ידוי.

וכן ע', עון. אע"ג דאמרה דאית בי ענוה, אמר לה קב"ה לא אברי בך עלמא. נפקת

מקמיה.

עלאת את ס', אמרה קמיה רבון [ג ע"א] עלמא ניחא קמך למברי בי עלמא דאית בי

סמיכא לנפלין דכתיב (תהלים קמ"ה: 14) סומך י"י לכל הנופלים.

אמר לה על דא אנת צריך לאתרך ולא תזוז מניה. אי את נפיק מאתרך מה תהא עלייהו

דאינון נפילין הואיל ואינון סמיכין עלך. מיד נפקת מקמיה.

עאלת את נ', אמרה קמיה רבון עלמא ניחא קמך למברי בי עלמא דבי כתיב נורא תהלות ותהלה דצדיקים נאווה תהלה.

אמר לה נוי' תוב לאתרך דהא בגינך תבת סמ"ך לאתרה והוי סמיך עלה. מיד תבת לאתרה ונפקת מקמיה.

עאלת את מ', אמרה קמיה רבון עלמא ניחא קמך למברי בי עלמא דבי אתקריאת מלך. אמר לה הכי הוא ודאי אבל לא אברי בך עלמא בגין דעלמא אצטריך למלך. תוב לאתרך, אנת ולי' וך', דהא לא יאות לעלמא למיקם בלא מלך.

בההיא שעתא נחתא מן קדמוהי את כ' מעל כורסי יקריה ואמרה קמיה רבון עלמא ניחא קמך למברי בי עלמא דאנא כבודך.

[p. 15] וכד נחתת כ' מעל כורסי יקריה אזדעזעו מאתן אלף עלמין ואזדעזעו כרסייא וכלהו עלמין אזדעזעו למנפל. אמר לה קב"ה כ"ף כ"ף מה את עביד הכא, דלא אברי בך עלמא. תוב לאתרך דהא בך כליה (ישעיה יי: 23) כלה ונמרצה אשתמע. תוב לכרסייך והוי תמן. בההוא שעתא נפקת מקמיה ותבת לדוכתה.

עאלת את י', אמרה קמיה רבון עלמא ניחא קמך למברי בי עלמא דאנא שירותא דשמא קדישא ויאות לך למברי בי עלמא.

אי"ל די לך דאנת חקיק בי ואנת רשים בי וכל רעותא דילי בך סליק. לית אנת יאות לאתעקרא מן שמי.

עאלת את ט', אמרה קמיה רבון עלמא ניחא קמך למברי בי עלמא דאנת בי אתקריאת טוב וישר.

אמר לה לא אברי בך עלמא דהא טובך סתים בגווד וצפון בגווד, הה"ד (תהלים ל"א: 20) מה רב טובך אשר צפנת ליראיק. הואיל וגניז בגווד לית ביה חולקא לעלמא דא דאנא בעי למברי אלא בעלמא דאתי. ותו דעל דטובך גניז בגווד יטבעון תרעי דהיכלי, הה"ד (איכה ב': 9) טבעו בארץ שעריה. ותו דחי' לקבלך וכד תתחברון כחדא הא ח"ט. ועל דא אתוון אלין לא רשימין בשבטין קדישין. מיד נפקת מקמיה.

עאלת את ז', אמרה ליה רבון עלמא ניחא קמך למברי בי עלמא דבי נטרין בניך שבת דכתיב (שמות כ': 8) זכור את יום השבת לקדשו.

[p. 16] אמר לה לא אברי בך עלמא דאנת אית בך קרבא וחרבא דשנא ורומחא דקרבא כגוונא דנוי'. מיד נפקת מקמיה.

עאלת את ו', אמרה קמיה רבון עלמא ניחא קמך למברי בי עלמא דאנא את משמך.

אמר לה וא"ו אנת וה"א די לכוון דאתון אתוון דשמי, דאתון ברזא דשמי וחקיקין
וגליפין בשמי ולא אברי בכו עלמא.
עאלת את ד' ואת ג', אמרו אוף הכי. אמר אוף לון די לכוון למהוי דא עם דא דהא מסכנין
לא יתבטלון מן עלמא וצריכין לגמול עמהון טיבו. דל"ת איהו מסכנא, גימ"ל גומל לה טיבו. לא
תתפרשון דא מן דא ודי לכוון למיזן דא לדין.
עאלת את ב', אמרה ליה רבון עלמא ניחא קמך למברי בי עלמא דבי מברכאן לך לעילא
ותתא.

אמר לה קב"ה הא ודאי בך אברי עלמא ואת תהא שירותא למברי עלמא.
קיימא את א', לא עאלת. אמר לה קב"ה אל"ף אל"ף למה לית אנת עאלת קמאי כשאר
כל אתוון.

אמרה ליה רבון עלמא בגין דחמינא כל אתוון נפקו מן קמך בלא תועלתא, מה אנא
אעביד תמן. ותו דהא [ג ע"ב] יהיבתא לאת בי"ת נבזבזא רברבא דא ולא יאות למלכא עלאה
לאעברא נבזבזא דיהב לעבדוי ולמיהב לאחרא.
אמר לה קב"ה אל"ף אל"ף אע"ג דאת בי"ת בה אברי עלמא, את תהא ריש לכל אתוון.
לית בי יחודא אלא בך. בך ישרון כל חושבנין וכל עובדי דעלמא וכל יחודא לא הוי אלא באת
אל"ף.

ועבד קב"ה אתוון עלאין רברבן ואתוון תתאין זעירין, ובגין כך בי"ת בי"ת *בראשית*
ברא, אל"ף אל"ף אלהים את, [p. 17] אתוון מלעילא ואתוון מתתא, וכלהו כחדא הוו מעלמא
עלאה ומעלמא תתאה.

בראשית. רבי יודאי אמר מאי *בראשית*, בחכמה. דא חכמה דעלמא קיימא עלה לעאלה
גו רזין סתימין עלאין. והכא אגליפו שית סטרין רברבין עלאין דמנהון נפיק כלא, דמנהון
אתעבידו שית מקורין ונחלין לאעלא גו ימא רבא, והיינו ברא שית, מהכא אתבריאו. מאן ברא
לון, ההוא דלא אדכר, ההוא סתים דלא ידיע.

רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי בארחה. כד מטו לחד בי חקל אמר ליה רבי חייא לרבי
יוסי הא דאמריתו ברא שית, ודאי הכי הוא בגין דשית יומין עלאין גבי אורייתא ולא יתיר,
אחרנין סתימין אינון. אבל חמינן גו סתרי בראשית דאמר הכי, גליפו אגליף ההוא סתימא
קדישא גו מעוי דחד טמירו דנקיד בנקודה דנעיצ. ההוא גליפו אגליף וטמיר ביה כמאן דגניז
כלא תחות מפתחא חדא, וההוא מפתחא גניז כלא [p. 18] בהיכלא חדא. ואע"ג דכלא גניז

בההוא היכלא, עקרא דכלא בההוא מפתחא הוי. ההוא מפתחא סגיר ופתח. ההוא היכלא אית ביה גניזין סתימין סגיאין אלין על אלין. בההוא היכלא אית תרעין עובד סתימו ואינון חמשיין. אגליפו לארבע סטרין והוו ארבעין ותשע. חד תרעא לית ליה סטרא, לא ידיע אי הוא לעילא, אי הוא לתתא, ובגין כך ההוא תרעא סתים. גו אינון תרעין אית מנעולא חדא וחד אתר דקיק לאעלא ההוא מפתחא ביה, ולא אתרשים אלא ברשימו דמפתחא. לא ידעין ביה אלא ההוא מפתחא בלחודוי. ועל רזא דנא בראשית ברא אלהים. בראשית, דא מפתחא דכלא סתים ביה והוא סגיר ופתח, ושית תרעין כלילן ביה בההוא מפתחא דסגיר ופתח. כד סגיר אינון תרעין וכליל לון בגויה כדן ודאי כתיב בראשית, מלה גליא בכלל מלה סתימאה. ובכל אתר ברא מלה סתימאה איהו, סגיר ולא פתח.

א"ר יוסי ודאי הכי הוא, ושמענא לבוצינא קדישא דאמר הכי דמלה סתימאה איהו ברא, סגיר ולא פתח. ובעוד דהוה סגיר במלה דברא, עלמא לא הוה ולא אתקיים והוה חפי על כלא תהו, וכד שלטא האי תהו עלמא לא הוה ולא אתקיים. אימתי ההוא מפתחא פתח תרעין ואזדמן לשמושא ולמעבד תולדין. כד אתא אברהם, דכתיב אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ותנין באברהם. ומה דהוה כלא סתים במלת ברא, אתהדרו אתוון לשמושא ונפק עמודא דעבד תולדין, אבר, יסודא קדישא דעלמא קיימא עליה. כד האי אבר אתרשים במלת ברא, כדן רשים סתימאה עילאה רשימו אחרא לשמיה וליקריה, ודא איהו מ"י, תברא אלה. וגם כן שמא קדישא דאתברכא דאיהו מ"ה אתרשים. ואפיק מן ברא אבר, והוא רשים באלה מסטרא דא ואבר מסטרא דא. סתימאה קדישא. אלה קיימא, אבר קיימא. כד אשתלים דא אשתלים דא. גליף להאי אבר ה', גליף להאי אלה י'. אתערו אתוון לאשלמא להאי סטרא ולהאי סטרא. כדן אפיק מ"ם. נטיל חד להאי סטרא וחד להאי סטרא, אשתלים שמא קדישא ואתעביד אלהים, גם כן שמא [ד ע"א] דאברהם. כד אשתלים דא אשתלים דא. וכדן עבד תולדות [p. 20] ונפק שמא שלים, מה דלא הוה קדם דנא, הה"ד אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. כלהו הוו תליין עד דאתברי שמיה דאברהם, כיון דאשתלים שמא דא דאברהם שמא קדישא אשתלים, הה"ד ביום עשות יי אלהים ארץ ושמים. אשתטח רבי חייה בארעא ונשק לעפרא ובכה ואמר עפרא עפרא כמה את קשי קדל, כמה את בחציפו, דכל מחמדי עינא יתבלון בך. כל עמודי נהורין דעלמא תיכול ותידוק. כמה את חציפא. בוצינא קדישא דהוה נהיר עלמא, שליטא רברבא, ממנא דזכותיה מקיים עלמא אתבלי בך. רבי שמעון, נהירו דבוצינא, נהירו דעלמין, אנת בלי בעפרא ואנת קיים ונהג עלמא.

אשתומם רגעא חדא ואמר עפרא עפרא לא תתגאי דלא יתמסרון בך עמודין דעלמא

דהא רבי שמעון לא אתבלי בך.

קם רבי חייא והוה בכי. אזל ורבי יוסי עמיה. מההוא יומא אתעני ארבעין יומין למחמי לרבי שמעון. [p. 21] אמרו ליה לית אנת רשאי למחמי ליה. בכה ואתעני ארבעין יומין אחרינין. אחזיאו ליה בחזווא לרבי שמעון ורבי אלעזר בריה דהוה לען במלה דא דאמר רבי יוסי, והוה כמה אלפין צייתין למלוהיה. אדהכי חמא כמה גדפין רברבין עלאין, וסליקו עליהו רבי שמעון ורבי אלעזר בריה וסליקו למתיבתא דרקיעא, וכל אלין גדפין הוה מחכאן להו. חמא דמתהדרן ומתחדשן בזיוון ונהירו יתיר מנהורא דזיוא דשמשא.

פתח רבי שמעון ואמר ייעול רבי חייא וליחמי בכמה דזמין קב"ה לחדתא אנפי צדיקייא לזמנא דאתי. זכאה איהו מאן דעאל הכא בלא כסופא, וזכאה מאן דקאים בההוא עלמא כעמודא תקיף בכלא.

וחמא דהוה עאל והוה קם רבי אלעזר ושאר עמודין דיתבין תמן, והוא הוה כסיף ואשמיט גרמיה ועאל ויתבי לרגלוי דרבי שמעון. קלא נפק ואמר מאיך עינד לא תזקוף רישך, ולא תסתכל. מאיך עינוי וחמא נהורא דהוה נהיר למרחוק. קלא אהדר כמלקדמין ואמר עלאין טמירין סתימין, פקיחי עינא, אינון דמשטטין [p. 22] בכל עלמא, אסתכלו וחמו. תתאין, דמיכין, סתימין בחוריכון, אתערו. מאן מנכון די חשוכא מהפכן לנהורא וטעמין מרירא למתקא עד לא ייתון הכא. מאן מנכון דמחכאן בכל יומא לנהורא דנהיר בשעתא דמלכא פקיד לאילתא ואתיקר ואתקרי מלכא מכל מלכין דעלמא. מאן דלא מצפא דא בכל יומא בההוא עלמא, לית ליה חולקא הכא.

אדהכי חמא כמה מן חברייא סחרניה, כל אינון עמודין דקיימין, וחמא דסליקו לון למתיבתא דרקיעא, אלין סלקין ואלין נחתין. ועילא דכולהו חמא מארי דגדפי דהוה אתי והוא אומי אומאה דשמע מאחורי פרגודא דמלכא מפקד בכל יומא ודכיר לאילתא די שכיבת לעפרא. ובעט בעיטין בההוא שעתא בתלת מאה ותשעין רקיעין וכלהו [p. 23] מרתתין וזעין [ד ע"ב] קמיה, ואוריד דמעין על דא ונפלי אינון דמעין רתיחין כאשא לגו ימא רבא. ומאינון דמעין קאים ההוא ממנא דימא ואתקיים וקדיש שמיה דמלכא קדישא וקביל עליה למבלע כל מימיו דבראשית ויכנוש להו לגויה בשעתא דיתכנשוון כל עממיא על עמא קדישא וינגבון מיא ויעברון בנגיבו.

אדהכי שמע קלא דאמר פנון אתר, פנון אתר דהא מלכא משיחא אתי למתיבתא דר' שמעון בגין דכל צדיקייא דתמן רישי מתיבתא, ואינון מתיבתי דתמן רשימין אינון וכל אינון

חברין די בכל מתיבתא סלקי ממתיבתא דהכא למתיבתא דרקיעא, ומשיח אתי בכל אינון מתיבתי וחתיים אורייתא מפומייהו דרבנן. ובהוא שעתא אתי משיח מתעטר מן רישי מתיבתי בעטרין עלאין. בההוא שעתא קמו כל אינון חברייה וקם רבי שמעון והוה סליק נהוריה עד רום רקיע.

אמר ליה רבי זכאה אנת דאורייתך סלקא בתלת מאה ושבעין נהורין וכל נהורא ונהורא אתפרשת לשית מאה ותליסר טעמין, סלקין ואסתחיין בנהרי אפרסמונא דכיא. וקב"ה איהו חתים [p. 24] אורייתא ממתיבתך וממתיבתא דחזקיה מלך יהודה ומגו מתיבתא דאחיה השלוני. ואנא לא אתינא למחתם ממתיבתך אלא מארי דגדפין עאל הכא דהא ידענא דלא ייעול גו מתיבתי אחריתי אלא במתיבתך.

בההוא שעתא סח ליה ר' שמעון ההוא אומאה דאומי מארי דגדפין. כדין אזדעזע משיח וארים קליה ואזדעזעו רקיעין ואזדעזע ימא רבא ואזדעזע לויתן וחשיב עלמא לאתהפכא. אדהכי חמא לר' חייא לרגלוי דר' שמעון, אמר מאן יהיב הכא בר נש לביש מדא דההוא עלמא. אמר רבי שמעון דא איהו רבי חייא, נהירו דבוצינא דאורייתא. אמר ליה יתכנש הוא ובנוי וליהוון ממתיבתא דילך. א"ר שמעון זמנא יתייהב ליה.

[p. 25] יהבו ליה זמנא ונפק מתמן מזדעזע וזלגין עינוי דמעין. אזדעזע ר' חייא ובכה ואמר זכאה חולקהון דצדיקייא בההוא עלמא, וזכאה חולקהי דבר יוחאי דזכה לכך. עליה כתיב (משלי ח': 21) להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא.

בראשית. ר' שמעון פתח (ישעיה נ"א: 16) ואשים דברי בפיך. כמה אית ליה לבר נש לאשתדלא באורייתא יממא וליליא, בגין דקב"ה ציית לקלהון דאינון דמתעסקי באורייתא, וכל מלה דאתחדש באורייתא על ידא דההוא דאשתדל באורייתא עבד רקיעא חדא. תנן בההוא שעתא דמלה דאורייתא אתחדשת מפומיה דבר נש, ההוא מלה סלקא ואתעתדת קמיה דקב"ה, וקב"ה נטיל לההוא מלה ונשיק לה ועטר לה בשבעין עטרין גליפין ומחקקן. ומלה דחכמתא דאתחדשא סלקא ויתבא על רישא דצדיק חי עלמין, וטסא מתמן ושטא בשבעין אלף עלמין וסליקת לגבי עתיק [p. 26] יומין. וכל מלין דעתיק יומין מלין דחכמתא אינון ברזין סתימין עלאין, וההוא מלה סתימא דחכמתא דאתחדשת הכא כד סלקא אתחברת באינון מלין דעתיק יומין וסליק ונחית בהדייהו ועאלת בתמניסר עלמין גניזין דעין לא ראתה אלהים זולתך. נפקי מתמן ושטאן ואתיין מליאן ושלמין ואתעתדו קמי עתיק יומין.

בההוא שעתא ארח עתיק יומין בההוא מלה וניחא קמיה מכלא. נטיל לההוא מלה ואעטר לה בתלת מאה ושבעין אלף עטרין, וההוא מלה טסת וסלקא ונחתא ואתעבידא רקיעא חדא. וכן כל מלה ומלה דחכמתא אתעבדין רקיעין קיימין בקיומא שלים קמי עתיק יומין והוא קרי לון שמים חדשים, שמים מחודשים, סתימין דרוזין דחכמתא עלאה. וכל אינון שאר מלין דאורייתא דמתחדשין קיימין קמי [ה ע"א] קב"ה וסלקין ואתעבידו ארצות החיים, ונחתין ומתעטרין לגבי ארץ חד ואתחדש ואתעביד כלא ארץ חדשה מההוא מלה דאתחדש באורייתא. ועל דא כתיב (ישעיה ס"ו: 22) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה עומדים לפני וגו'. עשיתי לא כתיב אלא עושה, דעביד תדיר מאינון חדושין ורוזין [p. 27] דאורייתא. ועל דא כתיב (שם נ"א: 16) ואשים דברי בפיך ובצל ידי כסיתוך לנטוע שמים וליסוד ארץ. השמים לא כתיב אלא שמים.

אמר רבי אלעזר מהו ובצל ידי כסיתוך.

אמר ליה בשעתא דאתמסר אורייתא למשה אתו כמה רבוא דמלאכי עלאין לאוקדא ליה בשלהובא דפומהון, עד דחפא עליה קב"ה. והשתא דהאי מלה סלקא ואתער וקיימא קמי קב"ה, איהו חפי על ההוא מלה וכסי על ההוא בר נש דלא ישתמודע לגבייהו ולא יקנאון לגביה, עד דאתעביד מההוא מלה שמים חדשים וארץ חדשה, הה"ד ובצל ידי כסיתוך לנטוע שמים וליסוד ארץ. מכאן דכל מלה דסתים מעינא סלקא לתועלתא עלאה, הה"ד (שם) ובצל ידי כסיתוך. ואמאי אתחפי ואתכסי מעינא. בגין לתועלתא עלאה, הה"ד לנטוע שמים וליסוד ארץ כמה דאתמר.

ולאמר לציון עמי אתה. ולאמר לאנון תרעין ומלין דמצויינין אלין על אלין, עמי אתה. [p. 28] אל תיקרי עמי אתה אלא עמי אתה, למהוי שותפא עמי. מה אנא במלולא דיילי עבדית שמים וארץ, כד"א בדבר י"י שמים נעשו, אוף הכי את. זכאין אינון דמשתדלי באורייתא. ואי תימא דמלה דכל ב"נ דלא ידע עביד דא. ת"ח ההוא דלאו אורחיה ברזין דאורייתא וחדש מלין דלא ידע על בורייהו כדקא יאות, ההוא מלה סלקא ונפיק לגבי ההוא מלה (משלי ט"ז: 28) איש תהפוכות לשון שקר מגו נוקבא דתהומא רבא, ודלג חמש מאה פרסי לקבלא לההוא מלה ונטיל לה, ואזיל בההוא מלה לגו נוקביה ועביד בה רקיעא דשוא דאקרי תהו. וטס בההוא רקיעא ההוא איש תהפוכות שיתא אלפי פרסי בזמנא חדא. כיון דהאי רקיעא דשוא קאים נפקת מיד אשת זנונים ואתקיף בההוא רקיעא דשוא ואשתתפת ביה, ומתמן נפקת וקטלת כמה אלפין ורבוון, בגין דכד קיימת בההוא רקיעא אית לה רשו ויכלתא למהוי טס כל עלמא ברגעא חדא. ועל דא כתיב (ישעיה ה': 18) הוי מושכי העון בחבלי השוא. העון, דא דכורא.

וכעבות העגלה חטאה. מאן חטאה, דא נוקבא. איהו משיך ההוא דאקריעון באינון חבלי השוא, ולבתר כעבות העגלה חטאה, לההיא נוקבא דאקרי חטאה, דתמן אתתקפת למהוי טס לקטלא בני נשא. ועל דא (משלי ז': 26) כי רבים חללים הפילה. מאן הפילה, דא ההיא חטאה דקטלית בני נשא. מאן גרים דא, תלמיד חכם דלא מטי להוראה ומורה, רחמנא לשזבן.

[p. 29] א"ר שמעון לחברייא במטותא מנייכו דלא תפקון מפומייכו מלה דאורייתא דלא ידעתון ולא שמעתון מאילנא רברבא כדקא יאות, בגין דלא תהוון גרמין לההוא חטאה לקטלא אכלוסין דב"נ למגנא.

פתחו כלהון ואמרו רחמנא לשזבן, רחמנא לשזבן.

ת"יח באורייתא ברא קב"ה עלמא והא אוקמוה דכתיב (שם ח': 30) ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום. ואיהו אסתכל בה זמנא ותרין ותלתא וארבע זמנין, ולבתר אמר לה ולבתר עביד בה עבידתא, לאולפא לבני נשא דלא ייתון למטעי בה, כד"א (איוב כ"ח: 27) אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה ויאמר לאדם. ולקביל ארבע זמנין אינון דכתיב אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה, ברא קב"ה מה דברא. ועד לא אפיק עבידתיה אעיל ארבע תבין בקדמיתא דכתיב בראשית ברא אלהים את, הא ארבע, ולבתר השמים. אינון לקביל ארבע זמנין דאסתכל קב"ה באורייתא עד לא יפיק עבידתיה לאומנותיה.

[p. 30] רבי אלעזר הוה אזיל למחמי לרבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמוי, [ה ע"ב] ורבי אבא בהדיה, והוה טעין חד גברא אבתרייהו.

א"ר אבא נפתח פתחין דאורייתא דהא שעתא ועדנא הוא לאתתקנא באררחן.

פתח רבי אלעזר ואמר (ויקרא י"ט: 30) את שבתותי תשמורו. ת"יח בשית יומין ברא קב"ה עלמא, וכל יומא ויומא גלי עבידתיה ויהב חיליה בההוא יומא. אימתי גלי עבידתיה ויהב חיליה. ביומא רביעאה בגין דאינון תלת יומין קדמאין כולהו הוו סתימין ולא אתגלו. כיון דאתא יומא רביעאה אפיק עבידתא וחילא דכולהו, דהא אשא ומיא ורוחא אע"ג דאינון תלת יסודין עלאין כלהו תליין ולא אתגלי עבידתא דלהון עד דארעא גלי לון. כדין אתידע אומנותא דכל חד מנייהו.

ואי תימא הא ביומא תליתאה הוה, דכתיב [p. 31] תדשא הארץ דשא, וכתיב ותוצא הארץ. אלא האי אע"ג דכתיב ביומא תליתאה, רביעאה הוה ואתכליל ביומא תליתאה למהוי חד בלא פרודא, ולבתר יומא רביעאה אתגלי עבידתיה לאפקא אומנא לאומנותיה דכל חד וחד, בגין דיומא רביעאה איהו רגלא רביעאה דכרסייא עלאה. וכל עבידתייהו דכלהו, בין יומין

קדמאין ובין יומין בתראין, הוּו תליין ביומא דשבתא, הה"ד (בראשית ב' 2) ויכל אלהים ביום השביעי, דא שבת ודא הוא רגלא רביעאה דכרסייא.

ואי תימא אי הכי מהו את שבתותי תשמורו, תרין. אלא שבת דמעלי שבתא ושבתא דיומא ממש לית לון פרודא.

אמר ההוא טייעא דהוה טעין אבתרייהו ומהו תקדשי תיראו.

אמר ליה דא קדושא דשבת.

א"ל ומהו קדושא דשבת.

א"ל דא קדושא דאתמשכא מלעילא.

[p. 32] א"ל אי הכי עבידת לשבת דלאו איהו קדוש אלא קדושא דשריא עלוי מלעילא.

אמר רבי אבא והכי הוא, (ישעיה נ"ח: 13) וקראת לשבת עונג לקדוש יי' מכובד. אדכר

שבת לחוד וקדוש יי' לחוד.

אמר ליה אי הכי מאן קדוש יי'.

א"ל קדושא דנחתא מלעילא ושריא עליה.

אמר ליה אי קדושא דאתמשכא מלעילא אקרי מכובד, אתחזי דשבת לאו איהו מכובד,

וכתיב וכבדתו.

אמר ר' אלעזר לר' אבא אנח להאי גברא דמלה חדתא אית ביה דאן לא ידענא ביה.

אמרו ליה אימא אנת.

פתח ואמר (ויקרא י"ט: 30) את שבתותי. את לאסגאה תחום שבת דאיהו תרין אלפין

אמין לכל סטרא, ובגין כך אסגי את שבתותי, דא שבת עלאה ודא שבת תתאה, דאינון תרין כלילן כחדא וסתמיין כחדא. אשתאר שבת אחרא דלא אדכר והוה בכסופא. אמרה קמיה מארי דעלמא מיומא דעבדת לי שבת אתקרינא ויומא לאו איהו בלא ליליא. אמר לה ברתי שבת אנת ושבת קרינא לך, אבל הא אנא מעטר לך בעטרא עלאה יתיר. אעבר כרוזא ואמר מקדשי תיראו. דא שבת דמעלי שבתא דאיהי יראה ושריא בה יראה. [p. 33] ומאן איהו, דקב"ה אכליל ואמר אני יי'.

ואנא שמענא מאבא דאמר הכי ודייק את לאסגאה תחום שבת. שבתותי, דא עגולא

ורבוע דלגו ואינון תרין, ולקביל אינון תרין אית תרי קדושתי דאית לן לאדכרא, חד ויכלו וחד קדוש. ויכלו אית ביה תלתין וחמש תבין, ובקדושא דאן מקדשין תלתין וחמש תבין, וסליק כלא לשבעין שמהן דקב"ה וכנסת ישראל אתעטר בהו. ובגין דעגולא ורבועא דא אינון שבתותי, כלילן תרוייהו בשמור, דכתיב תשמורו, דהא שבת עלאה [p. 34] הכא לא אתכליל בשמור אלא

בזכור, דהא מלכא עלאה בזכור אסתיים. ועל דא אקרי מלכא דשלמא דיליה, ושלמא דיליה זכור איהו. ועל דא לית מחלוקת לעילא, בגין דתרין שלומות לתתא, חד יעקב וחד יוסף, ובגין כך כתיב תרי זמני (ישעיה נ"ז: 19) שלום שלום לרחוק ולקרוב. לרחוק, דא יעקב. [וע"א] ולקרוב, דא יוסף. לרחוק, כד"א (ירמיה ל"א: 2) מרחוק י"י נראה לי, (שמות ב': 4) ותתצב אחותנו מרחוק. ולקרוב, כד"א (דברים ל"ב: 17) חדשים מקרוב באו. מרחוק, דא נקודה עלאה דקיימא בהיכליה, ועל דא כתיב תשמורו, אתכליל בשמור. ומקדשי [p. 35] תיראו, דא נקודא דקיימא באמצעיתא דאית לדחלא מינה יתיר מכלא דעונשיה מיתה, והיינו דכתיב (שמות ל"א: 14) מחלליה מות יומת. מאן מחלליה, מאן דעאל לגו חלל דעגולא ורבוועא, לאתר דההוא דנקודה שריא ופגים ביה, מות יומת. ועל דא כתיב תיראו. וההיא נקודה אקרי אני, ועלה שריא ההוא דסתים עלאה דלא אתגליא והיינו י"י, וכלא חד.

נחתו ר' אלעזר ור' אבא ונשקוהו. אמרו ומה כל חכמתא דא אית תחות ידך ואת טעין אבתרן. אמרו ליה מאן אנת.

אמר לון לא תשאלון מאן אנא, אלא אנא ואתון ניזל ונתעסק באורייתא, וכל חד יימא מלין דחכמתא לאנהרא אורחא.

אמרו ליה מאן יהב לך למיזל הכא למהוי טעין בחמרי.

אמר לון יו"ד עבד קרבא בתרין אתוון בכ"ף וסמ"ף לאתקשרא בהדאי. כ"ף לא בעא לאסתלקא ולאתקשרא בתר דלא יכיל למהוי רגעא חדא אלא בה. סמ"ף לא בעא לאסתלקא בגין לסעדא לאינון דנפלין, דהא בלי סמ"ף לא יכלין למהוי. יו"ד אתא לגבאי יחידאה, נשיק לי [p. 36] וגפיף לי, בכה עמי ואמר לי ברי מה אעביד לך. אבל הא אנא אסתלק ואנא אתמלי מכמה טבין ואתוון טמירין עלאין יקירין. בתר כן איתי לגבך ואנא אהוי סעיד לך ואתן לך אחסנתא דתרין אתוון עלאין יתיר מאלין דאסתלקו, דאינון י"ש, יו"ד עלאה ושי"ן עלאה, למהוי לך אוצרין מליין מכל. ובגין כך ברי זיל והוי טעין חמרי. ועל דא אנא אזיל בכך.

חדו ר' אלעזר ור' אבא ובכו ואמרו זיל רכיב ואנן נטעין אבתרך.

אמר לון ולא אמרית לכון דפקודא דמלכא איהו עד דייתי ההוא דטעין חמרי.

אמרו ליה הא שמך לא אמרת לן. אתר בית מותבך מאי הוא.

אמר לון אתר בית מותבי איהו טב ועיילא לגבאי, ואיהו מגדל חד דפרח באוירא, רב ויקירא, ואינון דדיירין ביה בהאי מגדלא קב"ה וחד מסכנא. ודא הוא אתר בית מותבי וגלינא מתמן ואנא טעין חמרי.

[p. 37] אשגחו ר' אבא ור' אלעזר ביה, ואטעים לון מלוי דהוו מתיקין כמנא ודובשא.

אמרו ליה שמא דאבוך אי תימא ננשיק עפרא דרגלך.

אמר לון ואמאי. לאו אורח דילי בכך לאתגאה באורייתא. אבל אבא דילי הוה דיוריה בימא רבא, ואיהו הוה חד נונא דהוה אסחר ימא רבא מסטרא דא לסטרא דא, והוה רב ויקירא ועתיק יומין, עד דהוה בלע כל שאר נונין דימא ולבתר אפיק לון חין וקיימין, מליין מכל טבין דעלמא. ושאת ימא ברגעא חדא בתוקפיה, ואפיק לי כגירא בידא דגבר תקיף, וטמיר לי בהווא אתר דאמרית לכו, והוא תב לאתריה ואגניז בהווא ימא.

אשגח ר' אלעזר במלוי. אמר ליה אנת הוא בריה דבוצינא קדישא, אנת הוא בריה דרב המנונא סבא, בריה דנהירו דאורייתא, ואנת טעין אבתרן.

[p. 38] בכו כחדא ונשקוהו ואזלו.

אמרו ליה אי ניחא קמי מארי לאודעא לן שמיה.

פתח ואמר (שמואל ב' כ"ג: 20) ובניהו בן יהוידע. האי קרא אוקמוה ושפיר איהו, אבל האי קרא לאחזאה רזין עלאין דאורייתא הוא דאתא. ובניהו בן יהוידע על רזא דחכמתא קא אתא. מלה סתימא איהו ושמא גרים. בן איש חי, דא צדיק עלמין. רב פעלים, מארי דכל עובדין וכל חילין עלאין, בגין דכלהו נפקין מניה. יי צבאות איהו, אות הוא בכל חיילין דידיה. רשים הוא ורב מכלא, רב פעלים איקרי.

מקבצאל. האי אילנא רב ויקירא, רב מכלא, מאן אתר נפק, מאן דרגא אתא. אהדר קרא ואמר מקבצאל, דרגא עלאה סתימאה [ו ע"ב] זעין לא ראתה, דרגא דכלא ביה וכניש בגויה מגו נהורא עלאה ומניה נפיק כלא, ואיהו היכלא קדישא סתימאה דכל דרגין כנישין וסתימין בגויה. [p. 39] ובגופא דהאי אילנא קיימין כל עלמין וכל חיילין קדישין, מיניה אתזנו וקיימי על קיומיהון.

הוא הכה את שני אריאל מואב. תרין מקדשין הוו קיימין בגיניה ואתזנו מניה, מקדש ראשון ומקדש שני. כיון דאיהו אסתלק, נגידו דהוה נגיד מלעילא אתמנע. כביכול הוא הכה לון וחריב לון ושצי לון וכרסייא קדישא נפלת, הה"ד (יחזקאל א' 1) ואני בתוך הגולה, ההוא דרגא דאקרי אני הוא בתוך הגולה. אמאי, על נהר כבר, על נהר דנגיד ונפיק דפסיק מימיו ומבועוי ולא אנגיד כדבקדמיתא, הה"ד (איוב י"ד: 11) ונהר יחרב ויבש, יחרב בבית ראשון ויבש בבית שני. ובגין כך הוא הכה את שני אריאל מואב, מואב דהוה מאב דבשמיא ואתחרבו ואשתציאו בגיניה, וכל נהורין דהוו נהירין לישראל כלהו אתחשכו.

ותו הוא ירד והכה את הארי. בזמנין קדמאין כד האי נהר הוה משיך מימיו לתתא, הוו קיימין ישראל בשלימו דדבחין דבחין וקרבנין לכפרא על נפשייהו. וכדין הוה נחית מלעילא

דיוקנא דחד אריה, והוּו חמאן ליה ע"ג מדבּחא [p. 40] רביץ על טרפיה, אכיל קרבנין כגבר תקיף, וכל כלבין הוּו מתטמרין מקמיה ולא נפקי לבר.

כיון דגרמו חובין איהו נחית לגו דרגין דלתתא וקטיל להווא אריה, דלא בעא למיהב ליה טרפיה כדבקדמיתא, כביכול קטיל ליה, הוא הכה את הארי ודאי. לתוך הבור, לעינהא דסטרא אחרא בישא. כיון דחמאת הכי ההוא סטרא אחרא אתתקפת ושדרת לחד כלבא למיכל קרבנין. ומה שמיה דההוא אריה. אוריאל, דאנפוי אנפי אריה. ומה שמיה דההוא כלבא. בלאדן שמיה, דלאו איהו בכלל אדם אלא כלבא ואנפוי כלבא. ביום השלג, ביומא דגרמו חובין [p. 41] ודינא אתדן לעילא מעם בי דינא עלאה. ועל דא כתיב לא תירא לביתה משלג, דא דינא עלאה. אמאי, בגין דכל ביתה לבוש שנים ויכיל למיסבל אשא תקיפא.

ע"כ רזא דקרא. מה כתיב בתריה, (שמואל ב' כ"ג: 21) והוא הכה את איש מצרי איש מראה. הכא רזא דקרא דאתא לאודעא כי בכל זמנא דישראל חבו איהו אסתלק ומנע מנייהו כל טבין וכל נהורין דהוּו נהירין לון. הוא הכה את איש מצרי. דא נהורא דההוא נהורא דהוּו נהיר לון לישראל. ומאן איהו, משה דכתיב (שמות ב' 19) ותאמרנה איש מצרי הצילנו וגו'. ותמן אתיליד ותמן אתרבי ותמן אסתליק לנהורא עלאה. איש מראה, כד"א (במדבר י"ב: 8) ומראה ולא בחידות. איש, כד"א (דברים ל"ג: 1) איש האלהים, כביכול בעלה דההוא מראה כבוד יי, דזכה לאנהגא דרגא דא בכל רעותיה בארעא, מה דלא זכי בר נש אחרא.

[p. 42] וביד המצרי חנית. דא מטה האלהים דהוא אתמסר בידיה, כד"א (שמות י"ז: 9) ומטה האלהים בידי. ודא איהו מטה דאתברי ערב שבת בין השמשות וחקוק ביה שמא קדישא, גליפא קדישא. ובהאי חב בסלע, כד"א (במדבר כ"י: 11) ויך את הסלע במטהו פעמים. אי"ל קב"ה משה לא יהבית לך מטה דיילי להאי. חייך לא יהא בידך מכאן ולהלאה. מיד וירד אליו בשבט, בדינא קשיא, (שמואל ב' כ"ג: 21) ויגזול את החנית מדי המצרי, דמההוא שעתא אתמנע מניה ולא הוּו בידיה לעלמין. ויהרגו בחניתו. על ההוא חובא דמחא בההוא מטה מת ולא עאל לארעא קדישא ואתמנע נהורא דא מישראל.

(שם) מן השלשים הכי נכבד. אלין שלשים שנה דאיהו נטיל מנהון ואנגיד לתתא [p. 43] ומנייהו איהו הוּו נטיל ואתקרב. ואל השלשה לא בא. אינון הוּו אתיאן לגביה ויהבי ליה ברעותא דלבא, ואיהו לא הוּו אתי לגביהון. ואע"ג דלא עאל במניינא דחושבנא דלהון, (שם) וישימהו דוד אל משמעתו, דלא אתפרש מלוחא דלביה [ז ע"א] לעלמין. לית פרודא להון לעלמין. דוד שם ליה לגביה, ואיהו לאו לדוד, בגין דתושבחן ושירין ורחמין דסיהרא עביד לשמשא איהי משיכת ליה לגבה למהוּו דיוריה בהדה, ודא איהו וישימהו דוד אל משמעתו.

נפלו ר' אלעזר ור' אבא קמיה. אדהכי והכי לא חמו ליה. קמו ואסתכלו לכל סטרין ולא חמו ליה. יתבו ובכו ולא יכילו למללא דא לדא. לבתר שעתא אמר רבי אבא ודאי הא דתנינן דבכל ארחא דצדיקייא אזלין ומילי דאורייתא בינייהו, דאינון זכאין דההוא עלמא אתיאן לגביהון. ודאי דא הוא רב המנונא סבא דאתא לגבן מההוא עלמא לגלאה לן מלין אלין, ועד לא נשתמודע ביה אזל ליה ואתכסי מינן.

[p. 44] קמו והוו בעו למטען לחמרי ולא אזלו, בעו למטען ולא אזלו. דחילו ואנחו לון

לחמרי. ועד יומא הוו קראן לההוא אתר דוך דחמרי.

פתח ר' אלעזר ואמר (תהלים ל"א: 20) *מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וגו'*. כמה הוא

טבא עלאה ויקירא דזמין קב"ה למעבד גבי בני נשא לאינון זכאין עלאין דחלי חטאה דמשתדלדי באורייתא כד עאלין לההוא עלמא. *טובך לא כתיב אלא רב טובך*. ומאן איהו, *זכר רב טובך יביעו*, ודא איהו ענוגא דחיין דנגדין מעלמא דאתי לגבי חי עלמין דאיהו *זכר רב טובך*, ודא איהו (ישעיה ס"ג: 7) *ורב טוב לבית ישראל וגו'*.

תו *מה רב טובך*. הכא אגליף רזא דחכמתא וכל רזין אתכלילו הכא. *מה*, כמה דאתמר.

רב, דא אילנא רב ותקיף בגין דאית אילנא אחרא זוטא מניה, ודא הוא *רב* ואעיל ליה ברום

רקיעין. [p. 45] *טובך*, דא אור דאתברי ביומא קדמאה. *אשר צפנת ליראיך*, בגין דגניז ליה

לצדיקייא בההוא עלמא.

פעלת, דא גן עדן עלאה דכתיב (שמות ט"ו: 17) *מכון לשבתך פעלת יי'*, ודא הוא *פעלת*

לחוסים בך. *נגד בני אדם*, דא גן עדן דלתתא דכל צדיקייא תמן קיימי ברוחא דאתלבש בלבוש

יקר כגוונא ודיוקנא דהאי עלמא. ודא איהו *נגד בני אדם*, בההוא דיוקנא *דבני אדם* דהאי

עלמא, וקיימי תמן ופרחי באוירא וסלקי לגו מתיבתא דרקיעא בההוא גן עדן דלעילא ופרחי

ואסתחיין בטלי נהרי אפרסמונא דכיא ונחתי ושראן לתתא. ולזמנין [p. 46] אתחזון *נגד בני*

אדם למעבד לון נסין כמלאכין עלאין כגוונא דחזינא השתא נהירו דבוצינא עלאה ולא זכינא

לאסתכלא ולמנדע רזין דחכמתא יתיר.

פתח רבי אבא ואמר (שופטים י"ג: 22) *ויאמר מנוח אל אשתו מות נמות כי אלהים*

ראינו. אע"ג דמנוח לא הוה ידע מאי עבידתיה אמר הואיל וכתיב (שמות ל"ג: 20) *כי לא יראני*

האדם וחי, ודאי אנן חזינן ובגין כך *מות נמות*. ואנן חמינן וזכינן לנהורא דא דהוה אזיל בהדן

ונתקיים בעלמא, דהא קב"ה שדריה לגבן לאודעא לן רזין דחכמתא דגלי. זכאה חולקנא.

אזלו, מטו לחד טורא והוה נטי שמשא. שרו ענפין דאילנא דטורא לאקשא דא בדא

ואמרי שירתא. עד דהוו אזלי שמעו חד קלא תקיפא דהוה אמר בני אלהין קדישין, אינון

דאתבדרו ביני חייא דהאי עלמא, אינון בוציני בני מתיבתא, אתכנשו לדוכתייכו לאשתעשעא במאריכון באורייתא.

דחילו אלין וקאימו בדוכתייהו ויתבו. אדהכי נפק קלא כמלקדמין ואמר טנרין תקיפין, פטישין רמאין, הא מארי דגוונין מרקמא בצירין קאים על אצטוונא. עולו ואתכנשו. בהוא שעתא שמעו קל ענפי דאילנין רב ותקיף והווי אמרי (תהלים כ"ט: 5) קול יי' שובר ארזים. נפלו על אנפייהו ר' אלעזר ור' אבא ודחילו סגיא נפל עלייהו. קמו בבהילו ואזלו ולא שמעו מידי. נפקו מן טורא ואזלו.

[p. 47] כד מטו לבי ר' יוסי בר' שמעון בן לקוניא חמו לר' שמעון בן יוחאי תמן, חדו. [ז] ע"ב] חדא רבי שמעון, אמר לון ודאי ארחא דנסיך ואתין עלאין קא עברתון, דאנא דמיכנא השתא וחמינא לכו ולבניהו בן יהוידע דקא משדר לכו תרין עטרין על ידא דחד סבא לאעטרא לכו. ודאי ארחא דא דקב"ה הוה. תו דחמינא אנפיכו משניין. אי"ר יוסי יאות אמרתון דחכם עדיף מנביא.

אתא רבי אלעזר ושוי רישיה בין ברכוי דאבוי וסח עובדא. דחיל ר' שמעון ובכה ואמר (חבקוק ג' 2) יי' שמעתי שמעך יראתי. האי קרא חבקוק אמר בשעתא דחמא מיתתיה ואתקיים על ידא דאלישע. אמאי אקרי חבקוק. בגין דכתיב (מלכים ב' ד' 16) למועד הזה כעת חיה את חובקת בן, ודא הוא ברא דשונמית הוה. ותו תרין חבוקין הוו, חד דאימיה וחד דאלישע דכתיב (שם: 34) וישם פיו על פיו.

[p. 48] אשכחנא בספרא דשלמה מלכא, שמא גליפא דשבעין ותרין שמהן אגליף עלוי בתבין, בגין דאתוון דאלפא ביתא דאגליף ביה אבוי בקדמיתא, כד מית פרחו מניה, והשתא דאלישע חבק ליה, אגליף ביה כל אינון אתוון דשבעין ותרין שמהן. ואתוון דאילין שבעין ותרין שמהן גליפן אינון מאתן ושיתסר אתוון, וכולהו אתוון אגליף ברוחיה אלישע בגין לקיימא ליה באתוון דשבעין ותרין שמהן וקרא ליה חבקוק, שמא דאשלים לכל סטרין, אשלים לחבוקין כדאתמר ואשלים לרזא דמאתן ושיתסר אתוון דשמה קדישא. בתבין אתקיים לאהדרא רוחיה, ובאתוון אתקיים כל גופיה על קיומיה. ועל דא אקרי חבקוק, ואיהו אמר (חבקוק ג' 2) יי' שמעתי שמעך יראתי. שמענא מה דהוה לי, דאטעימנא מההוא עלמא ודחילנא. שרא למתבע רחמין על נפשיה ואמר יי' פעלך דעבדת לי, בקרב שנים יהון חיינו, וחיינו כמו חיינו. וכל מאן דאתקשר באינון שנים קדמוניות חייך אתקשרו ביה. בקרב שנים תודיע, לההוא דרגא דלית חייך כלל.

בכה רבי שמעון ואמר אוף אנא ממה דשמענא דחילנא לקב"ה.

זקיף ידוי על רישיה ואמר ומה רב המנונא סבא נהירו דאורייתא זכיתון אתון למחמי
אפין באפין ולא זכינא ביה.
נפל על אנפוי וחמא ליה מעקר טורין, מנהיר שרגין בהיכלא דמלכא משיחא. א"ל רבי
בההוא עלמא תהון שבבין מארי אולפנין קמי קב"ה.
מההוא יומא הוה קרי לרי אלעזר בריה ולרי אבא פניאל, כד"א (בראשית ל"ב: 31) כי
ראיתי אלהים פנים אל פנים.

בראשית. רבי חייא פתח (תהלים קי"א: 10) *ראשית חכמה יראת יי' שכל טוב לכל*
עושיהם תהלתו עומדת לעד. *ראשית חכמה*. האי קרא הכי מבעי ליה, סוף *חכמה יראת יי'*, בגין
דיראת יי' [p. 50] סוף חכמה איהי, אלא לאעלא לגו דרגא דחכמתא עלאה, הה"ד (שם
קיי"ח: 19-20) *פתחו לי שערי צדק, זה השער ליי'*, ודאי, דאי לא ייעול בהאי תרעא לא ייעול
לעלמין.

למלכא עלאה דאיהו עלאה וטמיר וגניז ועביד ליה תרעין אלין על אלין, ולסוף כל תרעין
עבד תרעא חד בכמה מנעולין בכמה פתחין בכמה היכלין אלין על אלין. אמר כל מאן דבעי
למיעל לגבאי, תרעא דא יהא קדמאה לגבי. מאן דיעול, בהאי תרעא יעול.
אוף הכי תרעא קדמאה לחכמה עלאה יראת יי' איהי, ודא איהי ראשית ב', תרין אינון
דמתחברין כחדא. ואינון תרין נקודין, חד גניזא וטמירא וחד קיימא באתגליא. ובגין דלית בהו
פרודא אקרון ראשית, חד ולא תרין. מאן דנטיל האי נטיל האי וכלא חד דהא הוא ושמיה חד
דכתיב (שם פ"ג: 19) *וידעו כי אתה שמך יי' לבדך*.
אמאי אקרי יראת יי'. בגין דאיהו אילנא דטוב ורע. זכי בר נש הא טוב, ואי לא זכי הא
רע. [ח ע"א] ועל דא שרי בהאי אתר יראה ודא תרעא לאעלא לכל טובא דעלמא.
[p. 51] *שכל טוב*. אלין תרין תרעין דאינון כחדא.

רבי יוסי אמר שכל טוב, דא אילנא דחיי דאיהו שכל טוב בלא רע כלל, ועל דלא שריא
ביה רע איהו שכל טוב בלא רע. לכל עושיהם, אלין חסדי דוד הנאמנים, תמכין אורייתא, ואינון
דתמכין אורייתא כביכול אינון עבדין. כל אינון דלעאן באורייתא לית בהו עשיה בעוד דלעאן
בה, אינון דתמכין לון אית בהו עשיה, ובחילא דא תהלתו עומדת לעד, וקיימא כורסייא על
קיומיה כדקא יאות.

ר' שמעון הוה יתיב ולעי באורייתא בליליא דכלה אתחברת בבעלה, דתנינן כל אינון חברייה דבני היכלא דכלה אצטריכו בההיא ליליא דכלה אדדמנת למהוי ליומא אחרא גו חופה בבעלה, למהוי עמה כל ההוא ליליא ולמחדי עמה בתקונהא דאיהי אתתקנת, למלעי באורייתא מתורה לנביאים ומנביאים [p. 52] לכתובים ובמדרשות דקראי וברזי דחכמתא, בגין דאלין אינון תיקונין דילה ותכשיטהא. ואיהי ועולמתהא עאלת וקיימת על רישיהון ואתתקנת בהו וחדת בהו כל ההוא ליליא, וליומא אחרא לא עאלת לחופה אלא בהדייהו, ואלין אקרון בני חופתא. וכיון דעאלת לחופתא קב"ה שאיל עלייהו ומברך לון ומעטר לון בעטרהא דכלה. זכאה חולקהון.

והוה רבי שמעון וכלהו חברייה בהדיה ומרננין ברנה דאורייתא ומחדשן מלין דאורייתא כל חד וחד מנייהו, והוה חדי רבי שמעון וכל שאר חברייה.

אמר לון רבי שמעון בני זכאה חולקכון, בגין דלמחר לא תעול כלה לחופה אלא בהדייכו, בגין דכלהו דמתקנין תקונהא בהאי ליליא וחדאן בה כלהו יהון רשימין וכתביין בספרא [p. 53] דדכרניא וקב"ה מברך לון בשבעין ברכאן ועטרין דעלמא עלאה.

פתח רבי שמעון ואמר (תהלים י"ט: 2) השמים מספרים כבוד אל וגו'. קרא דא הא אוקימנא ליה, אבל בזמנא דא דכלה אתערת למיעל לחופה ביומא דמחר, אתתקנת ואתנהירת בקישוטהא בהדי חברייה דחדאן עמה כל ההיא ליליא, ואיהי חדאת עמהון. וביומא דמחר כמה אוכלוסין, כמה חיילין ומשריין מתכנשין בהדה, ואיהי וכלהו מחכאן לכל חד וחד דתקיננו לה בהאי ליליא. כיון דמתחברן כחדא ואיהי חמאת לבעלה, מה כתיב, השמים מספרים כבוד אל. השמים, דא חתן דעאל לחופה. מספרים, מנהרין כזוהרא דספיר דנהיר וזהיר מסייפי עלמא ועד סייפי עלמא. כבוד אל, דא כבוד כלה דאקרי אל, דכתיב (תהלים ז': 12) אל זועם בכל יום. בכל יומי שתא אקרי אל, והשתא דהא עאלת לחופה אקרי כבוד אל, יקר על יקר, נהירו על נהירו, ושלטנו על שלטנו. כדן בהוא שעתא דשמים עאל לחופה ואתי ונהיר לה, כל אינון חברייה דאתקיננו לה כלהו אתפרשי בשמהן תמן, הה"ד (שם י"ט: 2) ומעשה ידיו מגיד הרקיע. מעשה ידיו, אלין אינון מארי קיימא דברית בהדי כלה, ואינון מארי קיימא דברית אקרון מעשה ידיו, [p. 54] כד"א (שם צ': 17) ומעשה ידיו כוננהו, דא ברית קיימא דחתים בבשרא דבר נש.

רב המנונא סבא אמר הכי (קהלת ה': 5) אל תתן את פיך לחטיא את בשרך, דלא יהיב בר נש פומיה למיתי להרהורא בישא ויהא גרים למחטי לההיא בשר קדש דחתים ביה ברית קדישא, דאילו עביד כן משכין ליה לגיהנם. וההוא דממנא על גיהנם דומה שמיה וכמה רבוא

דמלאכי חבלה בהדיה וקאים על פתחא דגיהנס, וכל אינון דנטרו ברית קדישא בהאי עלמא לית ליה רשו למקרב בהו.

דוד מלכא בשעתא דאירע ליה ההוא עובדא דחיל. בההוא שעתא סליק דומה קמי קב"ה ואמר ליה מארי דעלמא [ח ע"ב] כתיב בתורה (ויקרא כ': 10) ואיש אשר ינאף את אשת איש וגו', וכתוב ואל אשת עמיתך וגו'. [p. 55] דוד דקלקל ברית בערוה מהו.

אמר ליה קב"ה דוד זכאה הוא וברית קדישא על תקוניה קיימא, דהא גלי קדמי דאזדמנת ליה בת שבע מיומא דאתברי עלמא.

אמר ליה אי קמך גלי, קמיה לא גלי.

אמר ליה ותו בהיתרא הוה מה דהוה, דהא כל אינון דעאלו לקרבא לא עאל חד מנייהו עד דאפטר בגט לאנתתיה.

אמר ליה אי הכי הוה ליה לאורכא תלת ירחי ולא אוריך.

אמר ליה במאי אוקים מלה. באתר דחיישינן דהיא מעוברת, וגלי קדמי דאוריה לא קריב בה לעלמין, דהא שמי חתים בגויה לסהדותא, כתיב אוריה וכתוב אוריהו. שמי חתים בהדיה דלא שמש בה לעלמין.

אמר ליה מארי דעלמא הא מה דאמרית, אי קמך גלי דלא שכיב בהדה אוריה, קמיה מי גלי. [p. 56] הוה ליה לאורכא לה תלת ירחי. ותו אי ידע דלא שכיב בהדה לעלמין, אמאי שדר ליה דוד ופקיד עליה לשמשא באנתתיה דכתיב (שמואל ב' י"א: 8) רד לביתך ורחץ רגליך.
אמר ליה ודאי לא ידע, אבל יתיר מתלת ירחי אוריך דהא ארבע ירחי הוו, דהכי תנינן בחמשה ועשרים דניסן אעבר דוד כרוזא בכל ישראל, והוה עם יואב בשבעה יומין דסיון, ואזלו וחבלו ארעא דבני עמון. סיון ותמוז ואב ואלול אשתהו שם, ובארבעה ועשרים באלול הוה מה דהוה מבת שבע. וביומא דכפורי מחל ליה קב"ה ההוא חובא. ואית דאמרי בז' באדר אעבר כרוזא ואתכנשו בחמיסר דאייר, ובחמיסר באלול הוה מה דהוה מבת שבע, וביומא דכפורי אתבשר (שמואל ב' י"ב: 13) גם יי העביר חטאתך לא תמות. מאי לא תמות, לא תמות בידא דדומה.

אמר דומה מארי דעלמא הא מלה חדא אית לי גביה, דאיהו אפתח פומיה ואמר (שם: 5) חי יי כי בן מות האיש העושה זאת, ואיהו דן לנפשיה. טרונייא אית לי עליה.

אמר ליה לית לך רשו, דהא אודי לגבאי ואמר חטאתי ליי, ואע"ג דלא חב. אבל במה דחטא באוריה עונשא כתבית עליה וקבל.

[p. 57] מיד אהדר דומה לאתריה בפחי נפש. ועל דא אמר דוד (תהלים צ"ד: 17) לולי יי' עזרתה לי כמעט שכנה דומה נפשי. לולי יי' עזרתה לי, דהוה אפטרופא דילי, כמעט שכנה וגוי. מהו כמעט. כחוטא דקיק כשערא דאית ביני ובין סטרא אחרא. כהווא שיעורא הות דלא שכנה דומה נפשי.

ובגין כך בעי לאסתמרא בר נש דלא יימא מלה כדוד, בגין דלא יכיל למימר לדומה (קהלת ה' 5: כי שגגה היא, כמה דהוה לדוד ונצח ליה קב"ה בדינא. למה יקצוף האלהים על קולך, על ההוא קול דאיהו אמר. וחבל את מעשה ידך, דא בשר קדש ברית קדישא דפגים ואתמשך בגיהנם על ידא דדומה.

ובגין כך (תהלים י"ט: 2) ומעשה ידיו מגיד הרקיע. אלן אינון חברייא דאתחברו בכלה דא ומארי קיימא דילה. [p. 58] מגיד ורשים כל חד וחד. מאן הרקיע, דא איהו הרקיע דביה חמה ולבנה וככביא ומזלי ודא איהו ספר זכרון. איהו מגיד ורשים להו וכתוב להו למהו בני היכלא ולמעבד רעותהון תדיר.

(שם: 3) יום ליום יביע אומר. יומא קדישא מאינון יומין עלאין דמלכא, משבחין לון לחברייא ואמרין ההיא מלה דאמר כל חד לחבריה. יומא ליומא יביע ההוא אומר ומשבח ליה. ולילה ללילה. כל דרגא דשליט בליליא משבח דא לדא ההוא דעת דכל חד מחברייא, וברחימו סגי אתעבידו לון חברין ורחימין.

אין אומר ואין דברים, בשאר מילין דעלמא דלא אשתמעו קמי מלכא קדישא ולא בעי למשמע לון. אבל הני מילי, בכל הארץ יצא קום, עבדי [ט ע"א] משיחא אינון מלין ומדדי עילא ומדדי תתא. מאלין אתעבידו רקיעין ומאלין ארץ בהווא תושבחתא. ואי תימא דאינון מלין באתר חד, משטטי בעלמא, בקצה תבל מליהם. וכיון דאתעבידו רקיעין מנהון מאן שריא בהון. הדר ואמר לשמש שם אהל בהם. ההוא שמשא קדישא שוי מדורה ומשכניה בהו ואתעטר בהו. כיון דשרי באינון רקיעין ואתעטר בהו כדון והוא כחתן יוצא מחופתו, [p. 59] חדי ורהיט באינון רקיעין, נפיק מנייהו ועאל ורהיט גו מגדלא חדא אחרא באתר אחרא. מקצה השמים מוצאו, ודאי מעלמא עלאה נפיק ואתא דאיהו קצה השמים לעילא. ותקופתו. מאן תקופתו, דא קצה השמים לתתא דאיהי תקופת השנה דאסחרא לכל סייפין ואתקשרת מן השמים עד רקיעא דא. ואין נסתר מחמתו דההיא תקופה דא תקופה דשמשא דאסחר בכל סטרא. ואין נסתר, לית דאתכסי מניה מכל דרגין עלאין, דהווי כלהו מסחרן ואתיין לגביה, וכל חד וחד לית מאן דאתכסי מיניה מחמתו בשעתא דאתחמם ותאיב לגבייהו בתיאובתא שלים. כל שבחא דא וכל עלויא דא בגין אורייתא הוא דכתיב (תהלים י"ט: 8) תורת יי' תמימה. שית זמנין כתיב הכא יי'

ושית קראי מן השמים מספרים עד תורת יי' תמימה. ועל רזא דא כתיב בראשית, הא שית
 אתוון. ברא אלהים את השמים ואת הארץ, הא שית תבין אחרנין לקבל שית זמנין יי'. שית
 קראי בגין שית אתוון דהכא, שית שמהן בגין שית תבין דהכא.

עד דהוו יתבי עאלו ר' אלעזר בריה ור' אבא. אמר לון ודאי אנפי שכינתא אתיין ועל דא
 [p. 60] פניאל קרינא לכו, דהא חמיתון אנפי שכינתא אפין באפין. והשתא דקא ידעתון וגלי לכו
 קרא חבניהו בן יהוידע, ודאי מלה דעתיקא קדישא איהו וקרא דאבתריה, וההוא דסתים
 מכלא אמרו והאי קרא איהו באתר אחרא כגוונא דא.

פתח ואמר (ד"ה א' י"א: 23) והוא הכה את איש המצרי איש מדה חמש באמה. וכלא
 רזא חדא איהו. מאי המצרי, ההוא דאשתמודע, (שמות י"א: 3) גדול מאד בארץ מצרים, רב
 ויקירא כמה דגלי ההוא סבא. והאי קרא במתיבתא עלאה אתמר. איש מדה, כלא חד, (ש"ב
 כ"ג: 21) איש מראה. ומאי טעמא מדה. כלא חד, בגין דאיהו שבת ותחומה [p. 61] דכתיב
 (במדבר ל"ה: 5) ומדותם מחוץ לעיר, וכתיב (ויקרא י"ט: 35) לא תעשו עול במשפט במדה. ועל
 דא איש מדה איהו ואיהו ממש איש מדה, איהו ארכיה מסייפי עלמא ועד סייפי עלמא, אדם
 הראשון הכי הוה. ואי תימא הא כתיב חמש באמה, אינון חמש באמה מסייפי עלמא עד סייפי
 עלמא הוה.

(ד"ה א' י"א: 23) וביד המצרי חנית, בדאמר. כמנור אורגים, דא מטה האלהים דהוה
 בידיה, חקיק בשמא גליפא מפרש, בנהירו דצרופי אתוון דהוה גליף בצלאל ומתיבתא דיליה
 דאקרי אורג דכתיב (שמות ל"ה: 35) חרש וחשב ורוקם וגו'. וההוא מטה הוה נהיר שמא גליפא
 בכל סטרין בנהירו דחכימין דהוו מגלפין [p. 62] שמא מפרש בארבעין ותרין גווני. וקרא מכאן
 ולהלאה כמה דאמר. זכאה חולקיה.

תיבו יקירין, תיבו ונחדש תקון דכלה בהאי ליליא, דכל מאן דאשתתף בהדה בהאי
 ליליא יהא נטיר עילא ותתא כל ההיא שתא ויפיק שתא בשלם. עלייהו כתיב (תהלים ל"ד: 8-9)
 חונה מלאך יי' סביב ליראיו ויחלצם, טעמו וראו כי טוב יי'.

פתח ר' שמעון ואמר בראשית ברא אלהים. האי קרא אית לאסתכלא ביה, דכל מאן
 דאמר אית אלהא אחרא אשתצי מעלמין כמה דאתמר (ירמיה י"א: 11) כדנה תמרון להום אלהיא
 די שמיא וארקא לא עבדו יאבדו מארעא ומן תחות שמיא אלה, בגין דלית אלהא אחרא בר
 קב"ה בלחודוי. והאי [ט ע"ב] קרא איהו תרגום בר ממלה דסוף קרא. אי תימא בגין דמלאכין
 קדישין לא נזקקין לתרגום ולא אשתמודען ביה, מלא דא יאות היא למימר בלישנא קדישא
 [p. 63] בגין דישמעון מלאכין קדישין ויהון נזקקין לאודאה על דא. אלא ודאי בגין כך כתיב

תרגום, דלא נזקקין ביה מלאכין קדישין ולא יקנאון בבר נש לאבאשא ליה, בגין דבהאי קרא בכללא אינון מלאכין קדישין דהא אינון אלהים אקרון ובכללא דאלהים הוו ואינון לא עבדו שמיא וארקא.

וארקא. וארעא מבעי ליה, אלא בגין דארקא איהי חדא מאינון שבע ארעין דלתתא ובההוא אתר אית בני בנוי דקין. לבתר דאתתריך מעל אפי ארעא נחית לתמן ועביד תולדות ואשתבש תמן דלא ידע כלום. ואיהי ארעא כפילא דאתכפל מחשוכא ונהורא, ואית תמן תרין ממנן שליטין די שלטין, דא בחשוכא ודא בנהורא, ותמן קטרגו דא בדא. ובשעתא דנחית לתמן קין אשתתפו דא בדא ואשתלימו כחדא וכלא כדחזי לאינון תולדות דקין. ועל דא אינון בתרין ראשין כתרין חיוין, בר דההוא דנהורא שליט ונצח דיליה ונצח על אחרא. ועל דא אתכלילו די בחשוכא בנהורא והוו חד. אינון תרין ממנן עפרירא וקסטימון ודיוקנא דלהון כדיוקנא דמלאכין קדישין בשית גדפין. חד דיוקניה כתורא וחד דיוקניה כנשרא, וכד מתחברן אתעבידו דיוקנא דאדם. כד אינון בחשוכא [p. 64] מתהפכין לדיוקנא דנחש בתרין ראשין ואזלין כחויא וטאסין גו תהומא ואסתחיין בימא רבא. כד מטאן לשלשלאי דעזא ועזאל מרגיזין לון ומתערי לון ואינון מדלגין גו טורי חשוכן וחשבי דקב"ה בעי למתבע לון דינא. ואלין תרין ממנן שאטין בימא רבא ופרחין מתמן ואזלין בליליא לגבי נעמה אמהון דשדין דטעו אבתרהא דחלין קדמאין וחשבין למקרב לגבה, ואיהי דליגת שתין אלפין פרסין ואתעבידת בכמה ציורין לגבי בני נשא בגין דיטעון בני נשא אבתרהא. ואלין תרין ממנן פרחין ומשטטן בכל עלמא ואהדרן לאתרייהו ואינון מתערין לאינון בני בנוי דקין ברוחא דיצרין בישין למעבד תולדות.

שמיא דשלטין תמן לאו כהני, ולא אולידת ארעא בחילא דלהון זרועא וחצדא כהני, ולא אהדרן אלא בכמה שנין וזמנין. ואינון אלהא די שמיא וארקא לא עבדו יאבדו מארעא עילאה דתבל, דלא ישלטון בה ולא ישטטון בה ולא יהון גרמין לבני נשא לאסתאבא ממקרה ליליא. ועל דא יאבדו מארעא ומן תחות שמיא [p. 65] דאתעבידו בשמא דאלה כמה דאתמר. ועל דא האי קרא תרגום, דלא יחשבון מלאכי עלאי דעלייהו אמרין ולא יקטרגו לן. ועל דא רזא דאלה כמה דאתמר, איהו מלה קדישא דלא אתחלף בתרגום.

אמר ליה רבי אלעזר האי קרא דכתיב (ירמיה י: 7) מי לא ייראך מלך הגוים כי לך יאתה, מאי שבחא איהו.

אמר ליה אלעזר ברי האי קרא בכמה דוכתי אתמר, אבל ודאי לאו איהו, דכתיב (שם) כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם, דהא אתא למפתח פומא דחייבין דחשבין דקב"ה לא ידע הרהורין ומחשבין דילהון, ובגין כך אית לאודעא שטותא דלהון. דזמנא חדא אתא פילוסופא

חדא דאומות העולם לגבאי, אמר לי אתון אמרין דאלהכון שליט בכל רומי שמיא, כולהון חיילין ומשריין לא אדבקן ולא ידעי אתר דיליה. האי קרא לא אסגי יקריה כל כך דכתיב כי בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם מאין כמוך. מאי שקולא דא לבני נשא די לית [י ע"א] לון קיומא. ותו דאתון אמרין (דברים ל"ד: 10) ולא קם נביא עוד בישראל כמשה, בישראל לא קם אבל באומות העולם קם. אוף הכי אנא אימא בכל חכמי הגוים אין כמוהו, אבל בחכמי ישראל אית. אי הכי אלהא דאית בחכמי ישראל כוותיה לאו איהו אלהא שליטא. אסתכל בקרא ותשכח דדייקנא כדקא יאות.

[p. 66] אמינא ליה ודאי שפיר קא אמרת. מאן מחיה מתים אלא קב"ה בלחודוי, אתא אליהו ואלישע ואחיו מתייא. מאן מוריד גשמים אלא קב"ה בלחודוי, אתא אליהו ומנע לון ונחית לון בצלותיה. מאן עבד שמיא וארעא אלא קב"ה בלחודוי, אתא אברהם ואתקיימו בקיומיהו בגיניה. מאן מנהיג שמשא אלא קב"ה, אתא יהושע ושכיך ליה ופקיד ליה דיקום על קיומיה ואשתכך דכתיב (יהושע י"ג: 13) וידום השמש וירח עמד. קב"ה גוזר גזירין, אוף הכי משה גזר גזירין ואתקיימו. ותו דקב"ה גוזר גזירין וצדיקיא דישראל מבטלין לון דכתיב (שמואל ב כ"ג: 3) צדיק מושל יראת אלהים. ותו דאיהו פקיד לון למהך באורחוי ממש לאתדמא ליה בכלא.

אזל ההוא פילוסופא ואתגייר בכפר שחלים וקרין ליה יוסי קטינאה, ואוליף אורייתא סגיא ואיהו בין חכימין וזכאין דההוא אתר. השתא אית לאסתכלא בקרא, והא כתיב (ישעיה מ"א: 17) כל הגויים כאין נגדו. מאי רבויא הכא. אלא מי לא ייראך מלך הגוים, וכי מלך הגוים איהו ולא מלך ישראל. אלא בכל אתר קב"ה בעא לאשתבחא בישראל ולא אתקרי אלא על ישראל בלחודוי דכתיב (שמות ה' 1,3) אלהי ישראל, אלהי העברים, וכתיב (ישעיה מ"ד: 6) כה אמר יי מלך ישראל, מלך ישראל ודאי. אמרו אומות העולם פטרון אחרן אית לן בשמיא, דהא מלכיכון לא שליט אלא עליכון בלחודיכון ועלנא לא שליט. אתא קרא ואמר מי לא ייראך [p. 67] מלך הגוים, מלכא עילאה לרדאה לון ולאלקאה לון ולמעבד בהון רעותיה. כי לך יאתה, לדחלא מנך לעילא ותתא. כי בכל חכמי הגוים, אלין שליטין רברבן די ממנן עליהו. ובכל מלכותם, בההוא מלכו דלעילא, דהא ארבע מלכוון שליטין אית לעילא ושליטין ברעותיה על כל שאר עמין, ועם כל דא לית בהו דיעביד אפילו מלה זעירא אלא כמה דפקיד לון דכתיב (דניאל ד' 32) וכמצבניה עביד בחיל שמיא ודיירי ארעא. חכמי הגוים, אינון ממנן ורברבן דלעילא דחכמתא דלהון מפימוי הוה. בכל מלכותם, מלכותא דשליט כמה דאתמר.

ודא קרא כפשטיה, אבל בכל חכמי הגוים ובכל מלכותם, האי אשכחנא בספרי קדמאי דאינון משריין וחיילין אע"ג דאתפקדן על מלין דעלמא ופקיד לכל חד למעבד עבידתא, מאין כמוך, מאן הוא סתימא קדישא, ולא כרעותיה דיעביד שום חד מנייהו כמוך, בגין דאנת רשים בעילויה ואת רשים בעובדך ובמילולך מכלהו. ודא הוא מאין כמוך יי, מאן הוא סתימא קדישא דיעביד ולהוי כמוך עילא ותתא ויהא דמי לך בכלא. עובדא דמלכא קדישא שמים וארץ, אבל אינון (ישעיה מ"ד: 9) תהו וחמודיהם בל יועילו. בקב"ה כתיב בראשית ברא אלהים וגו', [p. 68] במלכותם כתיב והארץ היתה תהו ובהו.

א"ר שמעון לחברייא, בני הלולא דא, כל חד מנכון יקשט קשוטא חד לכלה. אמר לר' אלעזר בריה, אלעזר הב נבזבזא חד לכלה, דהא למחר אסתכל כד יעול לחופה באינון שירין ושבחין דיהבו לה בני היכלא לקיימא קמיה. פתח רבי אלעזר ואמר (שיר ג' 6) מי זאת עולה מן המדבר וגו'. מי זאת, כללא דתרין קדושין דתרין עלמין בחבורא חדא וקשורא חדא. עלה ממש, למהוי קדש קדשין, דהא קדש קדשין מי ואתחברא בזאת בגין למהוי עולה דאיהי קדש קדשין. מן המדבר, דהא במדבר ירתא למהוי כלה ולמיעל לחופה.

תו מן המדבר איהי עולה, כד"א (שם ד' 3) ומדברך נאווה. בהוא מדבר, [י ע"ב] בלחישו דשפוון, איהי עולה. ותנינן מאי דכתיב (שמואל א' ד' 8) האלהים האדירים האלה, אלה הם האלהים המכים את מצרים בכל מכה במדבר. וכי כל דעבד לון קב"ה במדבר הוה, [p. 69] והא בישובא הוה. אלא במדבר, בדבורא, כד"א (שיר ד' 3) ומדברך נאווה, וכתיב (תהלים ע"ה: 7) ממדבר הרים. אוף הכי עולה מן המדבר, מן המדבר ודאי. בההיא מלה דפומא איהי סלקא ועאלת בין גדפי דאמא, ולבתר בדבורא נחתא ושריא על רישייהו דעמא קדישא. היך סלקא בדבורא. דהא בשירותא כד בר נש קאים בצפרא אית ליה לברכא למאריה בשעתא דפקח עינוי. היך מברך. הכי הוו עבדי חסידי קדמאי, נטלא דמייא הוה קמיייהו, ובזמנא דאתערו בליליא אסתן ידייהו וקיימי ולעאן באורייתא ומברכי על קריאת תרנגולא, דהא בשעתא דתרנגולא קארי כדן הוא פלגות ליליא ממש וכדן [p. 70] קב"ה אשתכח עם צדיקייא בגנתא דעדן. ואסיר לברכא בידין מסואבות ומזוהמות, וכן כל שעתא, בגין דבשעתא דבר נש נאים רוחיה פרחא מניה, ובשעתא דרוחיה פרחא מניה רוחא מסאבא זמין ושריא על ידוי ומסאב לון, ואסיר לברכא בהו בלא נטילה. ואי תימא אי הכי הא ביממא, דלא נאים ולא פרח רוחיה מניה ולא שריא עליה רוחא מסאבא, עאל לבית הכסא לא יברך ולא יקרא בתורה

אפילו מלה חדא עד דיסחי ידוי. ואי תימא בגין דמלוכלכים אינון, לאו הכי הוא, במה אתלכלכו. אלא ווי לבני עלמא דלא משגיחין ולא ידעין ביקרא דמאריהון ולא ידעי על מה קיימא עלמא. רוחא חדא אית בכל בית הכסא דעלמא דשריא תמן ואתהני מההוא לכלוכא וטנופא ומיד שרי על אינון אצבען דידי דבר נש.

פתח ר' שמעון ואמר כל מאן דחדוי באנון מועדיא ולא יהב חולקיה לקב"ה, ההוא רע עין שטן שונא אותו [p. 71] וקא מקטרג ליה וסליק ליה מעלמא, וכמה עקו על עקו מסבב ליה. חולקיה דקב"ה למחדי למסכני כפום מה דיכיל למעבד, בגין דקב"ה ביומייא אלין אתי למחמי לאינון מאנין תבירין דיליה. ועאל עליהו וחמי דלא אית להון למחדי ובכי עליהו, סליק לעילא לחרבא עלמא.

אתאן כמה בני מתיבתא קמיה ואמרי רבון עלמא רחום וחנון אתקריאת, יתגלגלון רחמך על בנך.

אמר לון וכי בני עלמא לא ידעין דלא עבדית ליה אלא על חסד, דכתיב (תהלים פ"ט: 3) אמרתי עולם חסד יבנה, ועלמא על דא קיימא.

אמרי קמיה מלאכי עלאי רבון עלמא הא פלניא דאכיל ורוי ויכיל למעבד טיבו עם מסכני ולא יהיב לון מידי. אתי ההוא מקטרגא ותבע רשו ורדף אבתריה דההוא בר נש. מאן לן בעלמא גדול מאברהם דעבד טיבו לכל בריין. ביומא דעבד משתיא מה כתיב, [p. 72] (בראשית כ"א: 8) ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק. עבד אברהם משתייא וקרא לכל רברבי דרא לההיא סעודתא.

ותנין בכל סעודתא דחדוה ההוא מקטרגא אזיל וחמי. אי ההוא בר נש אקדים טיבו למסכני ומסכני בביתא, ההוא מקטרגא אתפרש מההוא ביתא ולא עאל תמן. ואי לאו, עאל תמן וחמי ערבוביא דחדוה בלא מסכני ובלא טיבו דאקדים למסכני, סליק לעילא ומקטרגא עליה.

אברהם כיון דזמין לרברבי דרא, נחת מקטרגא וקם על פתחא כגוונא דמסכנא ולא הוה מאן דאשגח ביה. אברהם הוה משמש לאינון מלכין ורברבין. שרה אוניקת בנין לכולהו, דלא הוה מהמנין כד איהי אולידת אלא אמרו אסופי הוא ומן שוקא איתיאו ליה. בגין כך אתיין בנייהו בהדיהו ונטלת לון שרה ואוניקת לון קמיייהו, הה"ד (שם: 7) מי מלל [יא ע"א] לאברהם הניקה בנים שרה, בנים ודאי.

וההוא מקטרגא על פתחא. אמרה *צחוק עשה לי אלהים*. מיד סליק ההוא מקטרגא קמי קב"ה ואמר ליה רבון עלמא את אמרת *אברהם אוהבי*. עבד סעודתא ולא יהב לי מידי ולא למסכני, [p. 73] ולא קריב קדמך אפי' יונה חד. ותו אמרת שרה דחייכת בה. אמר ליה קב"ה מאן בעלמא כאברהם. ולא זו מתמן עד דבלבל כל ההיא חדוה, ופקיד קב"ה למקרב ליצחק קרבנא, ואתגזר על שרה דתמות על צערא דברה. כל ההוא צערא גרים דלא יהיב מידי למסכני.

פתח ר' שמעון ואמר מאי דכתיב (ישעיה ל"ח: 2) *ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל יי'*. ת"יח כמה הוא תקיפא חילא דאורייתא וכמה הוא עלאה על כלא. דכל מאן דאשתדל באורייתא לא דחיל מעילאי ומתתאי ולא דחיל ממרעין בישין דעלמא, בגין דאיהו אחיד באילנא דחיי ויליף מיניה בכל יומא. דהא אורייתא תוליף לבר נש [p. 74] למיזל בארח קשוט, תוליף ליה עיטא היך יתוב קמי מאריה לבטלא ההיא גזרה, דאפילו אתגזר עליה דלא יתבטל האי גזרה מיד אתבטל ואסתלק מניה ולא שריא עליה דבר נש בהאי עלמא. ובגין כך בעי ליה לבר נש לאשתדלא באורייתא יממא וילי ואל יתעדי מינה, הה"ד (יהושע א': 8) *והגית בו יומם ולילה*. ואי אתעדי מינה דאורייתא או אתפרש מינה כאלו אתפרש מאילנא דחיי. ת"יח עיטא לבר נש, כד איהו סליק בליליא על ערסיה בעי לקבלא עליה מלכותא דלעילא בלבא שלים ולאקדמא לממסר קמיה פקדונא דנפשיה, ומיד אשתזיב מכל מרעין בישין ומכל רוחין בישין ולא שלטין עליה. ובצפרא בד קם מערסיה בעי לברכא למאריה ולמיעל לביתיה ולמסגד קמי היכליה בדחילו סגיא, ובתר כן יצלי צלותיה ויסב עיטא מאינון אבהן קדישין דכתיב (תהלים ה': 8) *ואני ברוב חסדך אבא ביתך אשתחוה אל היכל קדשך ביראתך*. הכי אוקמוה, לא לבעי ליה לבר נש לאעלא לבי כנישתא אלא אי אמליך בקדמיתא באברהם יצחק ויעקב, בגין דאינון תקינו צלותא לקמי קב"ה, הה"ד *ואני ברוב חסדך אבא ביתך*, דא אברהם. *אשתחוה אל* [p. 75] *היכל קדשך*, דא יצחק. *ביראתך*, דא יעקב. ובעי לאכללא לון ברישא ובתר כן ייעול לבי כנישתא ויצלי צלותיה. כדין כתיב (ישעיה מ"ט: 3) *ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר*. ר' פינחס הוה שכיח קמיה דר' רחומאי בכיף ימא דגנוסר, ובר נש רב וקשישא דיומין הוה ועינוי אסתלקו למחמי.

[p. 76] אמר לרבי פינחס ודאי שמענא דיוחאי חברנא אית ליה מרגלית אבן טבא, ואסתכלית בנהורא דההיא מרגלית נפקא כנהירו דשמשא מנרתקה ונהרא כל עלמא, וההוא נהורא קאים משמיא לארעא ונהיר כל עלמא עד דייתי עתיק יומין ויתיב על כרסיא כדקא יאות. וההוא נהורא כליל כלא בביתך, ומנהורא דאתכליל בביתך נפיק נהירו דקיק וזעיר ונפיק לבר ונהיר כל עלמא, זכאה חולקך. פוק ברי, פוק זיל אבתריה דההיא מרגלית דנהיר עלמא דהא שעתא קיימא לך.

נפק קמיה וקם למיעל בההיא ארבא ותרין גוברין בהדיה. חמא תרין צפרין דהוו אתיין וטסין על ימא, רמא לון קלא ואמר צפרין דאתון טאסין על ימא, חמיתון דוך דבר יוחאי תמן.

אשתהי פורתא, אמר צפרין צפרין זילו ואתיבו לי. פרחו ואזלו. עאלו בימא ואזלו ליה. עד דנפק הא אינון צפרין אתיין ובפומא דחדא מנייהו פתקא חדא וכתוב בגווה דהא בר יוחאי נפק מן מערתא ור' אלעזר בריה. אזל לגביה ואשכח ליה משניא וגופיה מליא חלודין. בכה [יא ע"ב] בהדיה ואמר ווי דחמיתך בכך.

[p. 77] אמר זכאה חולקי דחמית לי בכך, דאלמלא לא חמיתני בכך לא הוינא בכך.

פתח ר' שמעון בפקודי אורייתא ואמר פקודי אורייתא דיהב קב"ה לישראל כלהו באורייתא בארח כלל כתיבי. בראשית ברא אלהים. הדא היא פקודא קדמאה דכלא ואקרי פקודא דא יראת יי דאקרי ראשית דכתיב (תהלים קי"א:10) ראשית חכמה יראת יי, (משלי א':7) יראת יי ראשית דעת, בגין דמלה דא ראשית אקרי ודא איהי תרעא לאעלא גו מהימנותא, ועל פקודא דא אתקיים כל עלמא.

יראה אתפרש לתלת סטרין. תרין מנייהו לית בהו עקרא כדקא יאות וחד עקרא דיראה. אית בר נש דדחיל מקב"ה בגין דיחון בנוהי ולא ימותון או דחיל מעונשא דגופיה או דממוניה, ועל דא דחיל ליה תדיר. אשתכח יראה דאיהו דחיל לקב"ה לא שוי לעקרא. אית בר נש דדחיל מן קב"ה בגין דדחיל מעונשא דההוא עלמא ועונשא דגיהנם. תרין אלין לאו עיקרא דיראה אינון ושרשא דיליה.

יראה דאיהי עקרא, למדחל בר נש למאריה בגין דאיהו רב ושליט, עקרא ושרשא דכל
עלמין, וכלא קמיה [p. 78] כלא חשיבין כמה דאתמר (דניאל ד': 32) וכל דיירי ארעא כלא
חשיבין, ולשוואה רעותיה בההוא אתר דאקרי יראה.

בכה רבי שמעון ואמר ווי אי אימא, ווי אי לא אימא. אי אימא ינדעון חייבין היך יפלחון
למאריהון. אי לא אימא יאבדון חברייא מלה דא.

באתר דיראה קדישא שרי, מלרע אית יראה רעה דלקי ומחי ומקטרג, ואיהי רצועה
לאלקאה חייביא. ומאן דדחיל בגין עונש דמלקיותא וקטרוגא כמה דאתמר, לא שריא עליה
ההיא יראה דאקרי יראת יי' לחיים. אלא מאן שריא עליה, ההיא יראה רעה, ואשתכח דשריא
עליה ההיא רצועה, יראה רעה, ולא יראת יי'. ובגין כך אתר דאקרי יראת יי' ראשית אקרי, ועל
דא אתכליל הכא פקודא דא. ודא עקרא ויסודא לכל שאר פקודין דאורייתא. מאן דנטיר יראה
נטיר כלא, לא נטיר יראה לא נטיר פקודי אורייתא, דהא דא תרעא דכלא.

ובגין כך כתיב בראשית, דאיהי יראה, ברא אלהים את השמים ואת הארץ. מאן דעבר
על דא עבר על פקודי [p. 79] דאורייתא, ועונשא דמאן דעבר על דא האי רצועה רעה, והיינו
והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים. הא אלין ארבע עונשין לאענשא בהון
חייביא. תהו, דא חנק דכתיב (ישעיה ל"ד: 11) קו תהו חבל מדה. בהו, דא סקילה, אבנין
דמשוקעין גו תהומא רבא לעונשיהון דחייביא. וחשך, דא שריפה דכתיב (דברים ה': 20) ויהי
כשמעכם את הקול מתוך החשך, (שם ד': 11) וההר בוער באש עד לב השמים חשך, ודא אשא
תקיפא דעל רישיהון דחייביא שרי לאוקדא לון. ורוח, דא הרג בסייף, רוח סערה, חרבא משננא
היא מלהטא ביה, כד"א (בראשית ג': 24) ואת להט החרב המתהפכת, ואקרי רוח.

האי עונשא למאן דיעבר על פקודי אורייתא, וכתיב לבתר יראה, ראשית, דאיהי כללא
דכלא. מכאן ולהלל שאר פקודין דאורייתא.

פקודא תניינא. דא איהי פקודא דפקודא דיראה אתאחדת בה ולא נפקא מינה לעלמין,
ואיהי אהבה, למרחם בר נש למאריה רחימו שלים. ומאן איהו רחימו שלים, דא אהבה רבה
דכתיב (שם י"ז: 1) התהלך לפני [p. 80] והיה תמים, שלים ברחימותא. ודא הוא דכתיב ויאמר
אלהים יהי אור, דא רחימו שלים דאקרי אהבה רבה. והכא איהו פקודא למרחם בר נש
למאריה כדקא יאות.

א"ר אלעזר, אבא, רחימותא בשלימו אנא שמענא ביה.
אמר ליה אימא ברי קמיה דר' פינחס דהא איהו בהאי דרגא קאים.

א"ר אלעזר אהבה רבה היינו אהבה שלימתא בשלימו דתרין סטרין, ואי לא אתכליל בתרין סטרין לאו [יב ע"א] איהו אהבה כדקא יאות בשלימו. ועל דא תנינן בתרין סטרין אתפרש אהבה, רחימו דקב"ה. אית מאן דרחים ליה מגו דאית ליה עותרא, אורכא דיומין, בנין סחרניה, שליט על שנאוי, ארחוי מתתקנן ליה, ומגו כך רחים ליה. ואי יהא בהפוכא ויהדר עליה קב"ה גלגולא דדינא קשיא, יהא שניא ליה ולא ירחם ליה כלל. ובגין כך רחימו דא לאו איהו אהבה דאית ליה עקרא.

רחימו דאקרי שלים ההוא דהוי בתרין סטרין, בין בדינא בין בטיבו. ותקונא דארחיה דרחים ליה למאריה כמה דתנינן, אפילו הוא נטיל נשמתך מינד. דא איהו רחימו שלים דהוי בתרין [p. 81] סטרין. ועל דא אור דמעשה בראשית נפק ולבתר אגניז. כד אגניז נפק דינא קשיא, ואתכלילו תרין סטרין כחדא למהוי שלימו דאהבה כדקא יאות. נטליה רבי שמעון אבוי ונשקיה. אתא רבי פנחס ונשקיה וברכיה ואמר בודאי קב"ה שדרני הכא. דא הוא נהירו דקיק דאמרו לי דאתכליל בביתאי ולבתר נהיר כל עלמא. א"ר אלעזר ודאי לא אצטריך לאתנשי יראה בכל פקודין, כ"ש בפקודא דא אצטריך יראה לאתדבקה בהאי. היך אתדבקה. אהבה איהי בסטרא חד טב כמה דאתמר, דיהב עותרא וטב, אורכא דחיי בני מזוני. כדן אצטריך לאתערא יראה ולמדחל דלא יגרום חובא, ועל דא כתיב (משלי כ"ח: 14) אשרי אדם מפחד תמיד, בגין דהא כליל יראה באהבה. והכי אצטריך בסטרא אחרא דדינא קשיא לאתערא ביה יראה. כד חמי דדינא קשיא שריא עלוי כדן יתער יראה [p. 82] וידחל למאריה כדקא יאות ולא יקשה לביה. ועל דא כתיב (שם) ומקשה לבו יפול ברעה, בההוא סטרא אחרא דאקרי רעה. אשתכח יראה דאתאחדת בתרין סטרין ואתכלילת מנייהו, ודא איהו אהבה שלימתא כדקא יאות.

פקודא תליתאה, למנדע דאית אלהא רברבא ושליטאה בעלמא, ולייחדא ליה בכל יומא יחודא כדקא יאות באינון שית סטרין עלאין ולמעבד לון יחודא חדא בשית תבין דשמע ישראל ולכוונא רעותא לעילא בהדיהו. ועל דא אחד אצטריך לארכא ליה בשית תבין, ודא הוא דכתיב יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד, יתכנשון דרגין דתחות שמיא לאתאחדא ביה, [p. 83] למהוי בשלימו דשית סטרין כדקא יאות. ועם כל דא בההוא יחודא אצטריך לקשרא ביה יראה, דאצטריך לארכא בדל"ת דאחד, דדל"ת דאחד גדולה, והיינו דכתיב ותראה היבשה, דתתחזי ותתקשר דל"ת דאיהי יבשה בההוא יחודא. ולבתר דאתקשרת תמן לעילא איצטריך לקשרא לה לתתא באכלוסהא, בשית סטרין אחרנין דלתתא, בשכמל"ו, דאית ביה שית תבין אחרנין

דיחודא. כדין מה דהות יבשה אתעבידת ארץ למעבד פירין ואיבין ולנטעא אילנין, והיינו דכתיב ויקרא אלהים ליבשה ארץ, בההוא יחודא דלתתא ארעא רעוא שלים כדקא יאות. ועל דא כי טוב כי טוב תרי זמני, חד יחודא עלאה וחד יחודא תתאה. כיון דאתאחיד בתרין סטרין, מכאן ולהלאה [p. 84] תדשא הארץ דשא, אתתקנת למעבד פירין ואיבין כדקא יאות.

פקודא רביעאה, למנדע דיי' הוא האלהים, כד"א (דברים ד': 39) וידעת היום והשבות אל לבבך כי יי' הוא האלהים, ולא תכללא שמא דאלהים בשמא דיי', למנדע דאינון חד ולית בהו פרודא. והיינו רזא דכתיב יהי מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ, למהוי תרין שמהן חד בלא פרודא כלל, לאתכללא מארת חסר בשמא דשמיי' דאינון חד ולית בהו פרודא, נהורא אוכמא בנהורא חיוורא, לית בהו פרודא וכלא חד. [יב ע"ב] ודא הוא עננא חיוורא דיממא ועננא דאשתא בליליא, כמה שאמרו מדת יום ומדת לילה, ולא תתקנא דא בדא לאנהרא כמה דאתמר להאיר על הארץ.

[p. 85] ודא חובא דההוא נחש קדמאה, חבר לתתא ואתפרש לעילא, ובגין כך גרם מה דגרם לעלמא בגין דאצטריך לאפרשא לתתא ולחברא לעילא. נהורא אוכמא אצטריך לאתאחדא לעילא בחבורא חדא ולא תאחדא לבתר באוכלוסהא דייחודא ולאפרשא לה מסטרא בישא.

ועם כל דא אצטריך למנדע דאלהים יי', כלא חד בלא פרודא, יי' הוא האלהים. וכד ינדע בר נש דכלא חד ולא ישוי פרודא, אפילו ההוא סטרא אחרא יסתלק מעל עלמא ולא אתמשך לתתא. והיינו רזא דכתיב והיו למאורות. הא קליפה בתר מוחא סלקא. מוחא אור, סטרא אחרא מות. אור בחבורא דאתוון, מות בפרודא. וכד האי אור אסתלק מתמן מתחברן אתוון דפירודא. מאלין אתוון שריאת חוה וגרמת בישא על עלמא כמה דכתיב (בראשית ג': 6) ותרא האשה. אהדרת אתוון למפרע, אשתאר מ"ו ואינון אזלו ונטלו אות ת' בהדיהו וגרמו מותא על עלמא כמה דכתיב ותרא.

[p. 86] א"ר אלעזר אבא הא אוליפנא מ"ס אשתארת יחידאה. וא"ו דאיהו חין תדיר אתהפכת ואזלת ונטלת תי"ו דכתיב ותקח, ותתן, ואשתלים תיבה דא ואתחברו אתוון. אמר ליה בריך אנת ברי והא אוקימנא מלה דא.

פקודא חמישאה. כתיב ישרצו המים שרץ נפש חיה. בהאי קרא אית תלת פקודין. חד למלעי באורייתא וחד לאתעסקא בפריה ורביה וחד למגזר לתמנייא יומין ולאעברא מתמן ערלתא.

למלעי באורייתא ולאסתכלא באורייתא ולאפשא לה בכל יומא ולא תתנשי מיניה דכתיב ישרצו המים, דא אורייתא דאצטריך לאשתדלא בה בכל יומא לתקנא נפשיה ורוחיה. דכיון דבר נש אתעסק באורייתא אתתקן בנשמתא אחרא קדישא דכתיב שרץ [p. 87] נפש חיה, נפש דההיא חיה קדישא. דכד בר נש לא אתעסק באורייתא לית ליה נפשא קדישא, קדושא דלעילא לא שריא עלוי, וכד אשתדל באורייתא, בההוא רחישו דרחיש בה זכי לההיא נפש חיה ולמהדר כמלאכין קדישין דכתיב (תהלים ק"ג: 20) ברכו יי מלאכיו, אלן אינון דמתעסקין באורייתא דאקרון מלאכיו בארעא. ודא הוא דכתיב ועוף יעופף על הארץ, הא בהאי עלמא. בההוא עלמא תנינן דזמין קב"ה למעבד לון גדפין כנשרין ולאשטא בכל עלמא דכתיב (ישעיה מ' 31) וקוי יי יחליפו כח יעלו אבר כנשרים. והיינו דכתיב ועוף יעופף על הארץ, דא אורייתא דאקרי מים, ישרצון ויפקון רחשא דנפש חיה, מאתר דההיא חיה ימשכון לה לתתא כמה דאתמר. ועל דא אמר דוד (תהלים נ"א: 12) לב טהור ברא לי אלהים, למלעי באורייתא, וכדין ורוח נכון חדש בקרבי.

פקודא שתיתאה, לאתעסקא בפריה ורביה. דכל מאן דאתעסק בפריה ורביה גרים לההוא נהר למהוי נביע תדיר ולא יפסקון מימיו וימא [p. 88] אתמליא מכל סטרין, ונשמתין חדתין מתחדשן ונפקין מההוא אילנא וחילין סגיאין אתרביאו לעילא בהדי אינון נשמתין, הה"ד (בראשית א' 20) ישרצו המים שרץ נפש חיה. דא ברית קיימא קדישא, נהר דנגיד ונפיק, ומיא דיליה אתרביאו ורחשין רחשא ורבויה דנשמתין לההיא חיה. ובאינון נשמתין דעאלין בההיא חיה נפקי כמה עופי דפרחן וטאסן כל עלמא, וכד נשמתא נפקא להאי עלמא ההוא עופא דפרח ונפק בהדי האי נשמתא מההוא אילנא נפק עמה. כמה נפקן בכל נשמתא ונשמתא. תרין, חד מימינא וחד משמאלא. אי זכי אינון נטרין ליה דכתיב (תהלים צ"א: 11) כי מלאכיו יצוה לך, ואי לא אינון מקטרגי עליה. אמר ר' פינחס [יג ע"א] תלתא אינון דקיימי אפוטרופסין עליה דבר נש דכתיב (איוב ל"ג: 23) אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלף להגיד לאדם מה ישו. אם יש עליו מלאך, הא חד. מליץ, תרי. להגיד לאדם ישו, הא תלת. אמר ר' שמעון חמש דכתיב יתיר ויחננו ויאמר. ויחננו, חד. ויאמר, תרין.

א"ל לאו הכי אלא ויתנו, דא קב"ה בלחודוי דהא לית רשו לאחרא אלא ליה.
א"ל שפיר קאמרת.

[p. 89] ומאן דאתמנע מפריה ורביה כביכול אזעיר דיוקנא דכליל כל דיוקנין וגרים
לההוא נהר דלא נגדין מימוי ופגים קיימא קדישא בכל סטרין. ועליה כתיב (ישעיה ס"ו: 24)
ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי, ודאי. דא לגופא, ונשמתי לא עייל לפרגודא כלל
ואטדיד מההוא עלמא.

פקודא שביעאה, למגזר לתמניא יומין ולאעברא זוהמא דערלתא. בגין דההיא חיה איהי
דרגא תמינאה לכל דרגין, וההיא נפש דפרחא מינה אצטריכא לאתחזאה קמה לתמניא יומין,
כמה דאיהי דרגא תמינאה. וכדין אתחזי ודאי דאיהי נפש חיה, נפש דההיא חיה קדישא ולא
[p. 90] מסטרא אחרא. ודא איהו ישרצו המים. בספרא דחנוך, יתרשמון מיא דזרעא קדישא
רשימו דנפש חיה, ודא רשימו דאת יו"ד דאתרשים בבשרא קדישא מכל שאר רשומין דעלמא.
וענף יענפך על הארץ. דא אליהו דטאס כל עלמא בארבע טאסין למהוי תמן בההוא גזירו
דקיימא קדישא. ואצטריך לתקנא ליה כורסייא ולאדכרא בפומיה דא כרסייא דאליהו, ואי
לאו לא שארי תמן.

[p. 91] ויברא אלהים את התנינים הגדולים. תרין אלין ערלה ופריעה, גזירו דערלה
ופריעה לבתר, ואינון דכר ונוקבא.
ואת כל נפש החיה הרומשת. דא רשימו דאת קיימא קדישא דאיהי נפש חיה קדישא
כדקאמרן.

אשר שרצו המים, מיין עלאין אתמשכו לגבי את רשימו דא. ובגין דא רשימין ישראל
ברשימו קדישא ודכיו לתתא. כגוונא דאינון רשימין לאשתמודעא בין סטר קדישא לסטרא
אחרא דמסאבן, אוף ישראל רשימין לאשתמודעא [p. 92] בין קדושא לשאר עמין דאתיין
מסטרא אחרא מסאבא כמה דאתמר. וכמה דרשים לון הכי רשים בעירי ועופי דילהון לבעירי
ועופי דשאר עמין. זכאה חולקהון.

פקודא תמינאה, למרחם על גיורא דעאל למגזר גרמיה ולאעלא תחות גדפוי דשכינתא.
ואיהי אעילת לון תחות גדפהא לאינון דמתפרשן מסטרא אחרא מסאבא ומתקרבין לגבה,
דכתיב תוצא הארץ נפש חיה למינה.

ואי תימא דהא נפש חיה דכלילא בישראל לכלא היא אזדמנת, הדר ואמר למינה. כמה אכסדרין ואדרין דא לגו מן דא אית לה להאי ארץ דאיהי חיה תחות גדפאה. ימינא אית לה תרין אכסדרין ומהאי גדפא מתפרשן לתרין אומין אחרנין דאינון קריבין בייחוסא לישראל, לאעלא לון לגו [p. 93] אכסדרין אלין. ותחות גדפא שמאלא אית תרין אכסדרין אחרנין ומתפרשן לתרין אומין אחרנין דאינון עמון ומואב. וכלהון אקרון נפש חיה. וכמה אדרין סתימין אחרנין והיכלין אחרנין בכל גדפא וגדפא ומנייהו נפקו רוחין לאפרשא לכל אינון גיורין דמתגיירין, ואקרון נפש חיה אבל למינה. וכלהו עאלין תחות גדפוי דשכינתא ולא יתיר. אבל ישראל נשמתא דילהון נפקא מגו גופא דההוא אילנא, ומתמן פרחין נשמתין לגו האי ארץ גו מעהא לגו לגו, ורזא (מלאכי ג': 32) כי תהיו אתם ארץ חפץ. ועל דא ישראל בן יקיר דהמו מעהא עליה ואקרון (ישעיה מ"ו: 3) העמוסים מני בטן, ולא מגדפין לבר. ותו [יג ע"ב] גיורין לית לון חולקא באילנא עלאה, כ"ש בגופא דיליה. אבל חולקא דלהון בגדפין איהו ולא יתיר, וגיורא תחות גדפי שכינתא ולא יתיר. גירי הצדק אינון דתמן שראן ואתאחדן ולא לגו כמה דאתמר. ובגין כך תוצא הארץ נפש חיה למינה. ולמאן, בהמה ורמש וחיתו ארץ [p. 94] למינה. כלהו שאבין נפש מההיא חיה, אבל כל חד למינה כדקא חזי לה.

פקודא תשיעאה, למיחן למסכני ולמיהב לון טרפא דכתיב נעשה אדם בצלמנו כדמותנו. נעשה אדם, בשתופא, כלל דכר ונוקבא. בצלמנו, עתירי. כדמותנו, רזא דמסכני. דהא מסטרא דדכורא עתירי ומסטרא דנוקבא מסכני. כמה דאינון בשתופא חדא וחס דא על דא ויהיב דא לדא וגמיל ליה טיבו, הכי אצטריך בר נש לתתא למהוי עתירא ומסכנא בחבורא חדא ולמיהב דא לדא ולגמלא טובא דא לדא.

וירדו בדגת הים וגו'. רזא דנן חמינן בספרא דשלמה מלכא, דכל מאן דחס על מסכני ברעותא דלבא לא משתני דיוקניה לעלם מדיוקנא דאדם, וכיון דדיוקנא דאדם אתרשים ביה שליט על כל בריין דעלמא, הה"ד (בראשית ט': 2) ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ וגו'. [p. 95] כלהו זעין ודחלין מההוא דיוקנא דאתרשים ביה כיון דדא הוא פקודא מעליא לאסתלקא בר נש בדיוקניה דמאריה על כל שאר פקודין.

מנא לן, מנבוכדנצר. אע"ג דחלם ההוא חלמא, כל זמנא דהוה מיחן למסכני לא שרא עליה חלמיה. כיון דאטיל עינא בישא דלא הוה מיחן למסכני, מה כתיב, (דניאל ד': 28-29) עוד מלתא בפום מלכא וגו'. מיד אשתני דיוקניה ואטריד מן בני נשא.

ובגין כך נעשה אדם. כתיב הכא עשיה, וכתוב התם (רות ב': 19) שם האיש אשר עשיתי עמו היום בועז.

[p. 96] פקודא עשיראה, לאנחא תפילין ולאשלמא גרמיה בדיוקנא עלאה דכתיב (בראשית א': 27) ויברא אלהים את האדם בצלמו. פתח ואמר (שיר ז': 6) ראשך עליך ככרמל. האי קרא אוקימנא ואתמר, אבל ראשך עליך [p. 97] ככרמל, דא רישא עלאה, תפלין דרישא, שמא דמלכא עלאה קדישא, יהוה באתוון רשימין. כל את ואת פרשתא חדא, שמא קדישא גליפא בסדורא דאתוון כדקא יאות. ותנן (דברים כ"ח: 10) כי שם יי נקרא עליך ויראו ממך, אליו תפלין דרישא דאינון שמא קדישא בסדורא דאתווי. פרשתא קדמאה, (שמות י"ג: 10-1) קדש לי כל בכר, דא יי דאיהי קדש, בוכרא דכל קודשין עלאין. פטר כל רחם, בההוא שביל דקיק דנחת מן יו"ד דאיהו אפתח רחמא למעבד פירין ואבין כדקא יאות, ואיהו קדש עלאה. פרשתא תניינא, (שם: 16-11) והיה כי יביאך, דא ה', היכלא דאתפתח רחמא דילה מגו יו"ד בחמשין פתחין אכסדראין ואדרין סתימין דבינה. דההוא פטר דעביד יו"ד בהאי היכלא למשמע בה קלא די נפקא מגו שופר דא, [p. 98] בגין דשופר דא הוא סתים בכל סטרין ואתא יו"ד ופתח ליה לאפקא מניה קלא, וכיון דאפתח ליה תקע ליה ואפיק מניה קלא לאפקא עבדין לחירו. ובתקיעו דשופרא דא נפקו ישראל ממצרים וכך זמין זימנא אחרא לסוף יומיא, וכל פורקנא מהאי שופר אתיא. ובגין כך אית בה יציאת מצרים בפרשתא דא דהא מהאי שופר אתי בחילא דיו"ד דפתח רחמא דילה ואפיק קליה לפורקנא דעבדין. ודא ה' את תניינא דשמא קדישא. פרשתא תליתאה, רזא דיחודא (דברים ו': 9-4) דשמע ישראל. דא ו' דכליל כלא וביה יחודא דכלא וביה אתייחדן והוא נטיל כלא. פרשתא רביעאה, (שם י"א: 21-13) והיה אם שמוע, כלילו דתרין סטרין [יד ע"א] דאתאחדת בהו כנסת ישראל, גבורה דלתתא, ודא ה' בתראה דנטלא לון ואתכלילת מנהון. [p. 99] ותפלין אתוון דשמא קדישא אינון ממש, ועל דא ראשך עליך ככרמל, אליו תפלין דרישא. ודלת ראשך, ההיא תפלה של יד דאיהי מסכנא לגבי עלאי. אוף הכי שלימו אית לה כגוונא דלעילא. (שיר שם) מלך אסור ברהטים, קשיר איהו ואחיד באינון בתי לאתאחדא בההוא שמא קדישא כדקא יאות. ועל דא מאן דאתתקן בהו איהו הוי בצלם אלהים. מה

אלהים אתיחדא ביה שמא קדישא, אף הוא אתיחד ביה שמא קדישא כדקא יאות. זכר ונקבה
ברא אותם, תפלין דרישא ותפלה של יד וכלא חד.

פקודא חדסר, לעשרא מעשרא דארעא. הכא אית תרין פקודין, חד לעשרא מעשרא
דארעא וחד בכורי דפירי אילנא דכתיב (בראשית א': 29) הנה נתתי לכם את כל עשב זורע זרע
אשר על פני כל הארץ. כתיב הכא הנה נתתי, [p. 100] וכתוב התם (במדבר י"ח: 21) ולבני לוי
הנה נתתי את כל מעשר בישראל, וכתוב (ויקרא כ"ז: 30) וכל מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי
העץ ליי' הוא.

פקודא תריסר, לאייתאה בכורי דאילנא דכתיב ואת כל העץ אשר בו פרי עץ זורע זרע.
כל מה דאתחזי לי לכוון אסרית למיכל, אתרית לון ויהבית לון כל מעשרא דיליה ובכורין
דאילנין. נתתי לכם, לכם ולא לדרין דבתריכון.

פקודא תליסר, למעבד פורקנא לבריה, לקשרא ליה בחיין. דתרין ממנן נינהו, חד דחיין
וחד דמותא, וקיימין עליה דבר נש וכד יפרוק בר נש לבריה, מידא דההוא מותא פריק ליה ולא
יכיל לשלטאה עליה. ורזא דא וירא אלהים את כל אשר עשה, בכלל, והנה טוב, דא מלאך חיים,
מאד, דא מלאך המות. ועל דא בההוא פורקנא אתקיים דא דחיים ואתחלש ההוא דמות.
בפורקנא דא קני ליה חיים כמה דאתמר, וההוא סטרא בישא שבק ליה ולא אחיד ביה.

[p. 101] פקודא ארביסר, לנטרא יומא דשבתא דאיהו יומא דנייחא מכל עובדי
בראשית. הכא כלילן תרין פקודין, חד נטירא דיום השבת וחד לקדשא ההוא יומא בקדושיה.
לנטרא יומא דשבתא כמה דאדכרנא ואתערנא עליה, דאיהו יומא דנייחא לעלמין וכל עבידן
ביה אשתכללו ואתעבידו עד דאתקדש יומא. כיון דאתקדש יומא אשתאר בריאה דרוחין דלא
אתברי לון גופא. וכי לא הוה ידע קב"ה לאעכבא לקדושא דיומא עד דיתברון גופין להני רוחין.
אלא אילנא דדעת טוב ורע אתער ההוא סטרא אחרא דרע ובעא לאתקפא בעלמא ואתפרשו
כמה רוחין בכמה זיינין לאתקפא בגופין. כיון דחמא קב"ה כד, אתער מגו אילנא דחיי נשיבן
דרוחא ובטש באילנא אחרא ואתער סטרא אחרא דטוב ואתקדש יומא. דהא בריאו דגופין
ואתערו דרוחין בסטרא דטוב איהו בהאי ליליא ולא בסטרא אחרא. ואלמלא אקדים סטרא
אחרא בהאי ליליא עד דלא יקדים סטרא דטוב, לא יכיל עלמא למיקם קמייהו אפילו רגעא

חדא, אבל אסוותא אקדים קב"ה [p. 102] דדליג קמיה קדושה דיומא ואקדים קמי סטרא אחרא ואתקיים עלמא. ומה דחשיב סטרא אחרא לאתבני בעלמא ולאתתקפא, אתבני בהאי ליליא סטרא דטוב ואתתקף, ואתבנון גופין ורוחין קדישין בהאי ליליא מסטרא דטוב, ובגין כך עונתן דחכימין דידיעי דא משבת [יז ע"ב] לשבת. דהא כד חמאת סטרא אחרא דכמה דאיהי חשיבת למעבד עביד סטרא דקדושה, אזלא ומשטטא בכמה חיילין וסטרין דילה וחמאת כל אינון דקא משמשי ערסייהו בגלויא דגופיהון לנהורא דבוצינא. וכל אינון בנין דנפקין מתמן הוו נכפין, דשרו עלייהו רוחין דההוא סטרא אחרא, ואינון רוחין ערטילאין דחייביא דאקרונ מזיקין, או שריאת בהו לילית וקטילת לון.

[p. 103] כיון דאתקדש יומא ושלטא קדושה על עלמא ההוא סטרא אחרא אזעירת גרמה ואטמרת כל ליליא דשבתא ויומא דשבתא. בר אסימון וכל כת דיליה דאזלי על שרגי בטמירו למחמי על גלויא דשמושא, ולבתר אטמרון גו נוקבא דתהומא רבא עד דנפיק שבתא. כיון דנפיק שבתא כמה חיילין ומשריין פרחין ומשטטין בעלמא, ועל דא אתקן שיר של פגעים דלא ישלטון על עמא קדישא. לאן אתר משטטי בההוא ליליא. כד נפקי בבהילו וחשבין לשלטה בעלמא על עמא קדישא, וחמאן לון בצלוחא ובשירתא ומבדלי בצלותא ומבדלי על הכוס, פרחי מתמן ואזלי ומשטטי ומטאן לגו מדברא.

במוצאי שבת אז"ל תלתא אינון גרמין בישא לגרמייהו. חד מאן דלייט גרמיה. תניינא מאן דזרק נהמא או פרורין דאית בהו כזית. תליתאה מאן דאוקיד שרגא במפקא דשבתא [p. 104] עד לא מטו ישראל לקדושה דסדרא, דגרים לנורא דגיהנם לאדלקא בהאי נורא עד לא מטא זמנייהו. דחד דוכתא אית בגיהנם לאינון דקא מחללי שבתות, ואינון דענושין בגיהנם לייטין ליה לההוא דאוקיד שרגא עד לא מטא זמניה ואמרי ליה (ישעיה כ"ב: 18-17) הנה יי מטלטלך טלטלה גבר ועוטך עטה, צנוף יצנפך צנפה כדור אל ארץ רחבת ידים. בגין דלאו יאות הוא לאדלקא נורא כד נפיק שבתא עד דמבדלי ישראל בצלותא ומבדלי על כסא, בגין דעד ההוא זמנא שבת הוא וקדושה דשבת שליט עלנא. ובשעתא דמבדילין על כסא כל אינון חיילין וכל אינון משריין דאתמנן על יומי דחול, כל חד וחד יתיב לאתריה ופולחניה דאתמני עליה. בגין דכד עאל שבתא ואתקדש יומא קדש אתער ושליט בעלמא וחול אתעדי משולטנותא דיליה. עד שעתא דנפיק שבתא לא תייבין, ואע"ג דנפק שבתא לא תייבין לאתרייהו עד זמנא דאמרי ישראל בא"י המבדיל בין קדש לחול. כדין קדש אסתלק ומשריין דאתמניאו על יומי דחול מתערין ותייבין לאתרייהו, כל חד וחד על מטריה דאתפקיד עליה. ועם כל דא לא שלטין עד

דיהון נהרין מרזא דשרגא, וכלהון אקרונ מאורי [p. 105] האש בגין דמרזא דנגדא דנורא
יסודאה אתיאן כלהו ושלטין על עלמא תתאה.

וכל דא כד בר נש אדליק שרגא עד לא שלימו ישראל קדושא דסדרא, אבל אי איהו
ממתין עד דישלימו קדושא דסדרא אינון חייבין דגיהנם מצדיקין עלייהו דינא דקב"ה ואינון
מקיימי על ההוא בר נש כל ברכאן דקא אמרי צבורא, (בראשית כ"ז: 28) ויתן לך האלהים מטל
השמים, (דברים כ"ח: 3) ברוך אתה בעיר וברוך אתה בשדה.

פרשת בראשית

[p. 107] [טו ע"א] בראשית.

בריש הורמנותא דמלכא גליף [p. 108] גלופי בטהירו עלאה. בוצינא דקרדינותא נפיק גו סתים דסתימו מרישא דאין סוף, קוטרא בגולמא נעיץ בעזקא, לא חוור ולא אוכס ולא סומק ולא ירוק ולא גוון כלל. כד מדיד משיחא עביד גוונין לאנהרא. לגו בגו בוצינא נפיק חד נביעו דמניה אצטבעו גוונין לתתא, סתים גו סתימין דרזא דאין סוף. בקע ולא בקע אוירא דיליה. לא אתיידע כלל עד דמגו [p. 109] דחיקו דבקיעותיה נהיר נקודה חדא סתימא עלאה. בתר ההיא נקודה לא אתיידע כלל, ובגין כך אקרי ראשית, מאמר קדמאה דכלא.

(דניאל י"ב: 3) והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים כככבים לעולם ועד.

זהר סתימא דסתימין בטש אוירא דיליה דמטי ולא מטי בהאי נקודה, וכדין אתפשט האי ראשית ועביד ליה היכלא ליקריה [p. 110] לתושבחתיה. תמן זרע זרעא לאולדא לתועלתא דעלמין ורזא דא (ישעיה ו' 13) זרע קדש מצבתה.

זהר, דזרע זרעא ליקריה כהאי זרעא דמשי דארגוון טב דאתחפי לגו ועביד ליה היכלא דאיהו תושבחתא דיליה ותועלתא דכלא. בהאי ראשית ברא ההוא סתימא דלא אתיידע להיכלא דא. היכלא דא אקרי אלהים ורזא דא בראשית ברא אלהים.

[p. 111] זהר, דמניה כלהו מאמרות אתבריאו ברזא דאתפשטותא דנקודה דזהר סתים דא. אי בהאי כתיב ברא לית תוהא דכתיב (בראשית א' 27) ויברא אלהים את האדם בצלמו. זהר, רזא, בראשית, קדמאה דכלא. אהיה שמא קדישא גליפא בסטרוני. אלהים גליפא בעיטרא. אשר, היכלא טמיר וגניז, שריאותא דרזא דראשית. אשר, ראש דנפיק מראשית. וכד [טו ע"ב] אתתקן לבתר נקודה והיכלא כחדא כדין בראשית כליל ראשיתא עלאה בחכמתא. לבתר אתחלף גוון ההוא היכלא ואקרי בית ונקודה עלאה אקרי ראש, כליל דא בדא ברזא בראשית כד איהו כלא כחדא בכללא חדא עד לא הוי ישובא בביתא. [p. 112] כיון דאזדרע לתקונא דישובא כדין אקרי אלהים טמירא סתימא.

זהר, סתים וגניז כד בנין בגויה לאולדא, וביתא קיימא בפשיטו דתקונא דאינון זרע קדש. ועד לא אתעדיאת ולא אתפשט פשיטו דישובא לא אקרי אלהים אלא כלא בכללא, בראשית. לבתר דאתתקן בשמא דאלהים אפיק אינון תולדין מההוא זרעא דאזדרע ביה.

מאן ההוא זרעא. אינון אתוון גליפן, רזא דאורייתא, דנפקו מההיא נקודה. ההיא נקודה זרע בגו ההוא היכלא זרעא דתלת נקודין, חל"ס, שור"ק, חיר"ק, ואתכלילו דא בדא ואתעבידו

רזא חדא, קול דנפיק בחבורא חדא. בשעתא דנפק נפקת בת זוגיה בהדיה דכליל כל אתוון דכתיב את השמים, קול ובת זוגו. האי קול דאיהו שמים איהו אהיה בתראה.

[p. 113] זהר, דכליל כל גוונן כגוונא דא עד הכא. יהוה אלהינו יהוה, אלין תלתא דרגין, לקבל דא רזא עלאה. בראשית ברא אלהים. בראשית, רזא קדמאה. ברא, רזא סתימא לאתפשטא מתמן כלא. אלהים, רזא לקיימא כלא לתתא. את השמים, דלא לאפרשא לון, דכר ונוקבא כחדא. את, כד נטיל אתוון כלהון, כללא דכלהו אתוון אינון רישא וסופא. לבתר אתוסף ה"א לאתחברא כלהו אתוון בה"א ואתקריאתה, ועל דא (נחמיה ט' 6) ואתה מחיה את כלם. את, רזא אדני והכי אקרי. השמים, דא יהוה, רזא עלאה. ואת, תקונא דכר ונוקבא. ואת, רזא ויהוה וכלא חד. הארץ, [p. 114] דא אלהים כגוונא עלאה למעבד פירין ואיבין. שמא דא כלילא בתלת דוכתי ומתמן אתפרש שמא דא לכמה סטרין.

עד הכא רזא דסתרא דסתרין דגליף ובני וקיים בארח סתים בסתרא דחד קרא. מכאן ולהלאה בראשית, ברא שית, מקצה השמים ועד קצה השמים, שית סטרין דמתפשטן מרזא עלאה באתפשטותא דברא מגו נקודה קדמאה. ברא, אתפשטותא דחד נקודה דלעילא. והכא אגליף רזא שמא דארבעין ותרין אתוון.

(דניאל י"ב 3) והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע, כגוונא דתנועי דמנגני, ובגוונא דלהון אזלין אבתרייהו אתוון [p. 115] ונקודי ומתנענען אבתרייהו כחיילין בתר מלכיהון. גופא אתוון ורוחא נקודי. כלהו נטלו במטלניהון בתר תנועי וקיימי בקיומיהו. כד נגונא דטעמי נטיל, נטלי אתוון ונקודי אבתרייהו. כד איהו פסיק, אינון לא נטלין וקיימי בקיומיהו.

והמשכילים יזהירו, אתוון ונקודי. כזהר, נגונא דטעמי. הרקיע, אתפשטותא דנגונא כגון אינון דמתפשטי בפשיטו ואזלי בנגונא. ומצדיקי הרבים, אינון פסוקי דטעמי דפסקי במטלניהון דבג"כ אשתמע מלה. יזהירו, אתוון ונקודי, ונהרין כחדא במטלנין ברזא דסתימו במטלנותא באינון שבילין סתימין. מהאי אתפשט כלא.

תנינא, כל שלמה דאתמר בשיר השירים במלכא דשלמה דיליה, במלך סתם בנוקבא, מלה תתאה בעלאה. ורזא דירתא תתאה לעלאה, תרוייהו [p. 116] כחד, היינו ב' דכתיב בחכמה יבנה בית. כתיב אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון. אפריון, דא תקונא דעלמא תתאה מעלמא עלאה, דעד לא ברא קב"ה עלמא הוה הוא ושמיה סתים בגויה, חד, ולא קיימא מלה עד דסליק ברעותא דמחשבה לקיימא עלמא במטון דסמיטרא למברי [p. 117] עלמא. והוה רשים ובני ולא קיימא עד דאתעטף בעטופא דחד זוהר, ימינא עלאה, תברא שמים. ובהאי דאיהו זוהר

קדמאה לשאר נהורין ברא שמים, ורזא דא האי קרא, בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ.

והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע, אינון קיימין וסמכין דההוא אפריון. המשכילים, אינון קיימין וסמכין עלאין דאינון מסתכלי בסכלתנו בכל מה דאצטריך ההוא אפריון וסמכין דביה. וסתרא דא כד"א (תהלים מ"א: 2) אשרי משכיל אל דל. יזהירו, דאי לא יזהירו ולא נהרין לא יכלין לעיינא ולאסתכלא בההוא אפריון בכל מה דאצטריך.

כזהר הרקיע, דקיימא [טז ע"א] ע"ג אינון משכילים דכתיב ביה (יחזקאל א' :22) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנרא.

[p. 118] זהר, דאיהו נהיר לאורייתא. זהר, דנהיר לאינון ראשי דההיא חיה, ואינון ראשי אינון משכילים, דזהרין ונהרין תדיר ומסתכלן לההוא רקיע, לההוא נהירו דנפיק מתמן ודא איהו נהירו דאורייתא דנהיר תדיר ולא פסיק.

והארץ היתה תוהו ובהו וגו'. היתה דייקא, מקדמת דנא. תלגא גו מייא. נפקא מנה זוהמא בההוא חילא דתלגא במייא, ואקיש בה אשא תקיפא והוה בה פסולת ואתעבידת תהו, מדורא דזוהמא, קינא דפסולת. ובהו, ברירו דאתבריר מגו פסולת ואתיישב בה. [p. 119] חשך, רזא דאשא תקיפא. וההוא חשך חפי ע"ג תהו על ההוא פסולת ואתתקף מיניה.

ורוח אלהים, רוח קודשא דנפיק מאלהים חיים, ודא מרחפת על פני המים. בתר דהאי רוח נשיב אבריר דקיקו חד מגו ההוא פסולת כטיסא דזוהמא כד אבריר ואצריך זמנא ותרין עד דאשתאר ההוא זוהמא דלית ביה זוהמא כלל. כך האי תהו אבריר ואצריך ונפק מניה (מלכים א' יט: 11) רוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים, ההוא דחמא אליהו. אבריר בהו ואצריך ונפק מניה רעש דכתיב (שם) ואחר הרוח רעש. ואבריר חשך ואכליל ברזא דיליה אש דכתיב ואחר הרעש אש. אבריר רוח ואתכליל ברזא דיליה קול דממה דקה. תהו, אתר דלית ביה גוון ולא דיוקנא ולא אתכליל ברזא דדיוקנא. השתא איהו בדיוקנא, כד מסתכלן ביה לית ליה דיוקנא כלל. לכלא אית לבושא לאתלבשא בר האי דאתחזי ביה וליתיה כלל ולא הוי.

[p. 120] בהו, להאי אית ליה ציורא ודיוקנא, אבנין משקעין גו קליפא דתהו, נפקי גו קליפא דמשקען תמן, ומתמן משכי תועלתא לעלמא. בציורא דלבושא משכי תועלתא מעילא

לתתא וסלקי מתתא לעילא. ועל דא נקובין ומפולמין, הני תליין באוירא, לזמנין תליין באוירא, לזמנין מטמרין ביומא דעיבא ומפיקי מיין מגו תהומא לאתזנא תהו מתמן, דהא כדין חדוה ושטותא דקא אתפשט תהו בעלמא.

חשך הוא אשא אוכמא תקיף בגוון, אשא סומקא תקיף בחיזו, אשא ירוקא תקיף בצוור, אשא חיוורא דכליל כלא. חשך תקיף בכל אשין ודא אתקיף לתהו. חשך הוא אשא ולא איהו אשא חשוכא בר כד אתקיף לתהו, ורזא דא (בראשית כ"ז: 1) ותכהינה עיניו מראות ויקרא את עשו וגו'. חשך, פני רע דאסבר אנפין לרע, וכדין אקרי חשך דשרי עליה לאתקפא ליה, ורזא דא וחשך על פני תהום.

רוח הוא קול דשארי על בהו ואתקיף ליה ואנהיג ליה בכל מה דאצטריך, ורזא דא (תהלים כ"ט: 3) קול יי' על המים, וכן ורוח אלהים מרחפת על פני המים, אבנין משקען גו תהומי דנפקי מייא מנהון, ועל דא אקרון פנים, פני תהום. רוח אנהיג ואתקיף לאינון פנים פני המים, דא כמה דאצטריך ליה ודא כמה דאצטריך ליה.

[p. 121] תהו, עליה שריא שם שדי. בהו, עליה שריא שם צבאות. חשך, עליה שריא שם אלהים. רוח, עליה שריא שם יהוה. רוח חזק מפרק הרים, לא ברוח יי' וגו'. שמא דא לא הוי ביה דהא שדי שלטא ברזא דסתרא זתהו. ואחר הרוח רעש, לא ברעש יי', דהא שם צבאות שלטא ביה ברזא זתהו, ועל דא אקרי בהו רעש דלאו איהו בלא רעש. ואחר הרעש אש, לא באש יי', דהא שמא דאלהים שלטא ביה מסטרא זחשך. ואחר האש קול דממה דקה, הכא אשתכח שם יהוה.

ארבע פרקיין הכא דאינון פרקי גופא ואברין ידיען דאינון ארבע ואינון תריסר, והכא

שמא גליפא דתריסר אתוון דאתמסר לאליהו במערה. [טז ע"ב]

[p. 122] ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. מהכא איהו שירותא לאשכחא גניזין היך אתברי עלמא בפרט, דעד הכא הוה בכלל ובתר אתהדר כלל למהוי כלל ופרט וכלל. עד הכא הוה כלא תליא באוירא מרזא דאין סוף. כיון דאתפשט חילא בהיכלא עלאה, רזא דאלהים, כתיב ביה אמירה, ויאמר אלהים, דהא לעילא לא כתיב ביה אמירה בפרט, ואע"ג דבראשית מאמר הוא אבל לא כתיב ביה ויאמר. דא ויאמר איהו קיימא למשאל ולמנדע. ויאמר, חילא דאתרם ארמותא [p. 123] בחשאי מרזא דאין סוף ברישא דמחשבה. ויאמר אלהים, השתא אוליד ההוא היכלא ממה דאתעדיאת מזרעא דקדש ואוליד בחשאי, וההוא דאתילד אשתמע לבר. מאן דאוליד ליה אוליד בחשאי דלא אשתמע כלל. כיון דנפק מניה מאן דנפק אתעביד קול

דאשתמע לבר, יהי אור. כל מה דנפק ברזא דא נפק. יהי על רזא דאבא ואמא דאיהו י"ה, ולבתר אתהדר לנקודה קדמאה למהוי שירותא לאתפשטא למלה אחרא, אור.

ויהי אור, אור דכבר הוה. אור דא רזא סתימא, אתפשטותא דאתפשט ואתבקע מרזא דסתרא דאור עלאה סתימא. בקע בקדמיתא ואפיק חד נקודה [p. 124] סתימא מרזא דיליה, דהא אין סוף בקע מאוריא דיליה וגלי האי נקודה י". כיון דהאי י" אתפשט מה דאשתאר אשתכח אור מההוא רזא דההוא אור סתימא. כד אשתכח מניה נקודה קדמאה י", אתגלי לבתר עליה, מטי ולא מטי. כיון דאתפשט נפק ואיהו הוא אור דאשתאר מאור והיינו אור דכבר הוה. והאי קיימא נפק ואסתלק ואתגניז ואתאר חד נקודה מניה למהוי מטי תדיר באורח גניזו בההיא נקודה, מטי ולא מטי, נהיר ביה באורח נקודה קדמאה דנפק מניה. ובגין כד כלא אחיד דא בדא, נהיר בהאי ובהאי. כד סליק כלא סלקין ואתאחדן ביה, ואיהו מטי ואגניז באתר דאין סוף וכלא חד אתעביד.

ההוא נקודה דאור אור איהו, ואתפשט ונהירו ביה שבע אתוון דאלפא ביתא ולא אקרישו ולחים הוו. נפק חשך לבתר ונפקו ביה שבע אתוון אחרן דאלפא ביתא ולא אקרישו וקיימו לחים. נפק רקיע דאפריש מחלוקת דתרין סטרין ונפקו ביה תמניא אתוון אחרנין, כדן כ"ב. דלגו שבע אתוון דהאי סטרא ושבע דהאי סטרא ואתגליפו כלהו בההוא רקיע והוו קיימי לחים. אקריש ההוא רקיע ואקרישו אתוון ואגלימו ואתציירו בצירייהו, ואגליף תמן אורייתא לאנהרא לבר.

[p. 125] יהי אור, דהוא אל גדול, רזא דנפיק מאור קדמאה. ויהי, רזא דחשך דאקרי

אלהים. אור, דאתכליל שמאלא בימינא, וכדן מרזא דאל הוי אלהים, אתכליל ימינא בשמאלא, ושמאלא בימינא.

וירא אלהים את האור כי טוב. דא עמודא דאמצעיתא. כי טוב, אנהיר עילא ותתא וכל

שאר סטרין ברזא יהוה, שמא דאחיד לכל סטרין.

ויבדל אלהים בין האור ובין החשך. אפריש מחלוקת למהוי כלא שלים.

ויקרא אלהים לאור יום. מהו ויקרא. קרא וזמין לאפקא מהאי אור שלים דקיימא

באמצעיתא חד נהירו דאיהו יסודא דעלמא דעליה קיימין עלמין. ומההוא אור שלים, עמודא

דאמצעיתא, אתפשט יסודא חי עלמין דאיהו יום מסטרא דימינא.

ולחשך קרא לילה. קרא וזמין ואפיק מסטרא דחשך חד נוקבא, סיהרא דשלטא בליליא

ואקרי לילה, רזא דאדני, אדון כל הארץ.

[p. 126] עאל ימינא בההוא עמודא שלים דבאמצעיתא, כליל ברזא דשמאלא, וסליק לעילא עד נקודה קדמאה ונטיל [יז ע"א] ואחיד תמן חילא דתלת נקודין, ח"לם שו"רק חיר"ק, זרע קדש, דהא לית זרעא דאזדרע בר ברזא דא. ואתחבר כלא בעמודא דאמצעיתא ואפיק יסודא דעלמא, ובגין כך אקרי כל דאחיד לכלא בנהירו דתיאובתא. שמאלא להיט בתוקפא וארח, בכולהו דרגין ארח ריחא. ומההוא להיט דאשא אפיק ההוא נוקבא סיהרא, וההוא להיטו הוה חשון בגין דהוה משך. ותרין סטרין אלין אפיקו תרין דרגין אלין, חד דכר וחד נוקבא.

יסודא אחיד בעמודא דאמצעיתא מההוא תוספת נהורא דהוה ביה, דכיון דההוא עמודא דאמצעיתא אשתלים ועביד שלם לכל סטרין כדן אתוסף ביה נהירו מעילא ומכל סטרין בחדוה דכלא ביה, ומההוא תוספת דחדוה נפיק יסודא דעלמין ואקרי מוסף. מהכא נפקין כל חיילין לתתא ורוחין ונשמתין קדישין ברזא יהוה צבאות, אל אלהי הרוחות. לילה, אדון כל הארץ, מסטרא דשמאלא מההוא משך. ובגין דההוא משך תיאובתיה לאתכללא בימינא וחלש תוקפיה אתפשט מניה האי לילה. [p. 127] כד שארי לאתפשטא האי לילה עד לא אסתיים, ההוא משך עאל ואתכליל בימינא וימינא אחיד ליה ואשתאר בגריעו האי לילה. וכמה חשך תיאובתיה לאתכללא באור, הכי לילה תיאובתיה לאתכללא ביום. משך גרע נהוריה ובגין כך אפיק דרגא בגריעו ולא בנהירו. משך לא נהיר אלא כד אתכליל באור. לילה דנפק מניה לא נהיר אלא כד אתכליל ביום. גריעו לילה לא אשתלים אלא במוסף. מה דאתוסף הכא גרע הכא. במוסף הוה ביה רזא דנקודא עלאה ורזא דעמודא דאמצעיתא בכל סטרין ובגין כך אתוסף ביה תרין אתוון. בלילה גריעו ביה אלין תרין. כדן קרא. כתיב ויקרא וגרע מיניה וי' וכתוב קרא לילה. הכא רזא דשמא דשבעין ותרין אתוון גליפן דכתרא עלאה.

ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים וגו'. הכא רזא בפרט, לאפרשא בין מיין עלאין לתתאין ברזא דשמאלא, ואתברי הכא מחלוקת בסטרא דשמאלא, דעד הכא רזא [p. 128] דימינא הוא והכא איהו רזא דשמאלא, ובגין כך אסגיאו מחלוקת בין דא לימינא. ימינא איהו שלימא דכלא ובגין כך בימינא כתיב כלא דהא ביה תלייא כל שלימו. כד אתער שמאלא אתער מחלוקת ובההוא מחלוקת אתתקף אשא דרוגזא, ונפק מניה מההוא מחלוקת דאתער שמאלא גיהנם, וגיהנם בשמאלא אתער ואתדבק.

חכמתא דמשה, בהא אסתכל ובעובדא דבראשית אשגח. בעובדא דבראשית הוה מחלוקת שמאלא בימינא ובההוא מחלוקת דאתער ביה שמאלא נפק ביה גיהנם ואתדבק ביה.

עמודא דאמצעיתא דאיהו יום תליתאי עאל בינייהו ואפריש מחלוקת ואסכים לתרין סטרין, וגינהם נחית לתתא ושמאלא אתכליל בימינא והוה שלמא בכלא.

כגוונא דא מחלוקת קרח באהרן, שמאלא בימינא. אסתכל משה בעובדא דבראשית, אמר לי אתחזי לאפרשא מחלוקת בין ימינא לשמאלא. אשתדל לאסכמא בינייהו ולא בעי שמאלא ואתקף קרח בתוקפיה. אמר ודאי גינהם [p. 129] בתוקפא דמחלוקת דשמאלא אצטריך לאתדבקא. הוא לא בעי לאתדבקא לעילא ולא תכללא בימינא, ודאי יחות לתתא בתוקפא דרוגזא דיליה. ועל דא לא בעי קרח לאסכמא האי מחלוקת בידא דמשה בגין דלא הוה לשם שמים ולא חייש ליקרא דלעילא ואכחיש עובדא דבראשית. כיון דחמא משה דהוה מכחיש עובדא דבראשית ואתדחא איהו לבר מיד ויחר למשה מאד. ויחר למשה, על דאכחישו ליה דלא אסכים ההוא מחלוקת. מאד, על דאכחישו עובדא דבראשית. ובכלא אכחיש [יז ע"ב] קרח בעילא ובתתא דכתיב (במדבר כ"ו: 9) אשר הצו על משה ועל אהרן בעדת קרח בהצותם על יי, הא תתא ועילא, ועל דא אתדבק במה דאתחזי ליה.

מחלוקת דאתתקן כגוונא דלעילא וסליק ולא נחית ואתקיים בארז מישר, דא מחלוקת דשמאי והלל. וקב"ה אפריש בינייהו ואסכים לון, ודא הוה מחלוקת לשם שמים [p. 130] ושמים אפריש מחלוקת ועל מחלוקת דא אתקיים עלמא. ודא הוה כגוונא דעובדא דבראשית, וקרח בעובדא דבראשית אכחיש בכלא ופלוגתא דשמים הוה ובעא לאכחשא מלי דאורייתא. ודאי באתדבקותא דגינהם הוה ועל דא אתדבק בהדיה. ורזא דא בספרא דאדם. חשך כד אתער אתער בתוקפיה ואתברי ביה גינהם ואתדבק בהדיה בההוא מחלוקת. כיון דשכיך רוגזא ותוקפא אתער מחלוקת בגוונא אחרא, מחלוקת דרחימו. ותרין מחלוקות הוון, חד שירותא וחד סיומא. ודא איהו ארחהון דצדיקייא, שירותא דלהון בקשיו וסופא דלהון בנייחא. קרח הוה שירותא דמחלוקת כפום רוגזא ותוקפא ואצטריך לאתדבקא בגינהם. שמאי סופא דמחלוקת [p. 131] כד רוגזא בנייחא ואצטריך לאתערא מחלוקת דרחימו ולאסתכמא ע"י דשמים. ורזא דא יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל. דא מחלוקת קדמאה, אתערו דרוגזא ותוקפא. בעא לאפרשא, ואתער גינהם עד דרוגזא ותוקפא אצטן. וכדין ויעש אלהים את הרקיע ויבדל, אתער מחלוקת דרחימו וחביבו וקיומא דעלמא. וברזא דא מחלוקת שמאי והלל, דתורה שבע"פ עאלת ברחימו גבי תורה שבכתב והוון בקיומא שלים. הבדלה איהו ודאי בשמאלא. כתיב הכא הבדלה, ויהי מבדיל, וכתביב ויבדל, וכתביב התם (שם ט"ז: 9) המעט מכם כי הבדיל אלהי ישראל אתכם מעדת ישראל, וכתביב (דברים י" 8) בעת ההיא הבדיל יי את שבט הלוי, דהא ודאי לית הבדלה אלא בשני באתר שמאלא. ואי תימא

הבדלה בשני איהו ודאי. אמאי הבדלה בלוי דאיהו תליתאה. הבדלה בשמעון אצטריך דאיהו שני. אלא אע"ג דלוי איהו תליתאה, לדעתא דיעקב שני הוה ולעולם הבדלה בשני, וכלא בארר מישר, בארר שלים כדקא יאות.

[p. 132] הבדלה במוצאי שבת בין אינון דשליטין ביומי חול לשבת. וכד נפיק שבת סלקא מגיהנם חד טסירא ממנא בישא דבעא לשלטאה בשעתא דאמרין ישראל (תהלים צ': 17) ומעשה ידינו כוננה עלינו, ונפיק מההוא דרגא דאקרי שאול ובעי לאתערבא בזרעא דישראל ולשלטאה עלייהו. וישראל עבדי עובדא בהדס וביין ואמרי הבדלה ואתפרש מנייהו. וכיון דמבדילי על הכוס מאיך ההוא טסירא ועאל לדוכתיה בשאול, אתר דקרח וסיעתיה תמן דכתיב (במדבר ט"ז: 33) וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה. ואינון לא נחתו תמן עד דישראל עבדו הבדלה מנהון דכתיב (שם) הבדלו מתוך העדה הזאת.

ולעולם הבדלה בשני דאיהו שמאלא, בשירותא ותוקפא ורוגזא דאתער שמאלא במחלוקת עד לא שכיך בנייחא, ואתברי ביה [p. 133] גיהנם. כדין אתבריאו כל אינון מלאכים דקטרגי למאריהון לעילא ואכיל לון נורא ואתוקדו וכן שאר כל אינון דמתבטלי ולית לון קיומא ואתאכלו בנורא. כגוונא דא קרח לתתא וכלא כגוונא חד.

יהי רקיע, יתפשט פשיטו דא מן דא. אל, קטפא ימינא, אל גדול. אתפשט פשיטו מן גו מייא לאשתלמא שמא דא אל, ולאשתכללא בההוא פשיטו דא בדא, אתפשט מאל אלהים. הי"ם, אלין אתפשטו ואתהפכו למהוי מייין תתאין ימ"ה. ההוא פשיטו [p. 134] דאתפשט בשני מייין עלאין הי"ם, זה היס גדול. הי"ם מייין עלאין, הפוכא דאלין אתוון ימ"ה מייין תתאין. כיון דאתתקנו אתעביד כלא כללא חדא ואתפשט שמא דא בכמה דוכתי. מייין עלאין דכורין, מייין תתאין נוקבי. בקדמיתא הוו מים במים עד דאתפרשו לאשתמודעא מייין עלאין ומייין תתאין, דא אלהים ודא אדני, ה' עילאה, ה' תתאה. מה כתיב, ויעש אלהים את הרקיע ויבדל. אתפשטותא דא נטל שמא דא אלהים, מייין עלאין, ומייין [יח ע"א] תתאין אדני. ועם כל דא כיון דאשתלימו מייין דכורין במייין נוקבין שמא דאלהים אתפשט בכלא.

ואע"ג דאפריש בין מייין עלאין לתתאין מחלוקת לא אתבטל עד דאתי יום תליתאי ואסכים מחלוקת ואתישב כלא [p. 135] בדוכתיה כדקא יאות. ובגין מחלוקת דא אע"פ דאיהו קיומא דעלמא לא כתיב כי טוב בשני, דלא אשתלים עובדא. מייין עלאין ומייין תתאין הוו כחדא ולא הוו תולדין בעלמא עד דאתפרשו ואשתמודעו ובגין כך עבדו תולדין. ועם כל דא אע"ג דהבדלה הוה בשני ומחלוקת ביה הוה, יום תליתאי אסכים בכלא דאיהו שמא דאתגליף בגליפן הו"ה לאסתכמא מייין עלאין ומייין תתאין, ה' עלאה, ה' תתאה, ו' בינייהו, לאשלמא בתרין

סטרין. וסימנא דא מי הירדן, מיין עלאין קמו נד אחד, מיין תתאין נחתו לימא וישראל אזלי באמצעיתא.

חמש רקיעין כתיבי הכא וחי העולמים אזיל בהו ואנהיג בהו וכלהו כלילן דא בדא. ואלמלא האי מחלוקת דאסתכם ע"י דאמצעיתא לא אתכלילו ולא אתישבו [p. 136] דא בדא. חמש מאה שנין אינון דאילנא דחיי דביק בהו למעבד אבין ותולדין לעלמא, וכל מימוי דבראשית דנגדין ואתמשכן מבראשית אתפלגו תחותי על ידיה. ודוד מלכא נקיט כלא ואיהו פליג לבתר דכתיב (שמואל ב' ו: 19) ויחלק לכל העם לכל המון ישראל אשפר אחד ואשישה אחת, וכתיב (תהלים ק"ד: 28) תתן להם ילקוטון, וכתיב (משלי ל"א: 15) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה.

בשעתא דאתער מחלוקת בתוקפא דשמאלא, אסגי ואתקף הורפילא דטיפסא ונפקו מתמן תרין טסירין ואקרישו מיד בלא לחותא כלל והוו דכר ונוקבא ומנהון אתפרשו זיינין בישין לזנייהו, והכא תקיעו דרוח מסאבא בכל אנון תוקפין טסירין ואנון רזא דערלה. אלן אתקפו בזיינין תקיפין, חד אפעה וחד נחש ואתהדרו לחד. אפעה אוליד לשבעין שנין, בחבורא חדא אתהדר כלא לשבע שנין דנחש. הכא איהו רזא דגיהנם דאקרי בשבע שמהן. יצר הרע בשבע שמהן אקרי. [p. 137] ובכמה דרגין אתפשט מסאבו מהכא לעלמא וכלא מרזא דשמאלא. אתפרש טב וביש ואיהו ישובא דעלמא. הכא שמא גליפא דתמני סרי אתוון ממנא על גשמי רצון וברכה, ישובא דעלמא.

ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד. יקוו, בארץ קו למהוי בארץ מישר, דהא מרזא דההוא נקודא קדמאה נפיק כלא בסתימו עד דמטי ואתכניש להיכלא עלאה ומתמן נפיק בקו מישר לשאר דרגין עד דמטי לההוא אתר חד דכניש כלא בכלל דכר ונוקבא. ומאן איהו, חי עלמין. המים, דנפקי מלעיל מאת ה' עלאה. מתחת השמים, ו' זעירא, ועל דא ו"ו, חד שמים וחד מתחת השמים. כדין ותראה היבשה, דא ה' תתאה. [p. 138] דא אתגלי וכל שאר אתכסי, ועל דא רזא דברכאן באתגלייא ואתכסייא ולית באתגלייא בר דא. ומגו האי ותראה, אשתמודע בסוכלתנו ההוא דאתכסי. אל מקום אחד, בגין דהכא הוא קשורא דיחודא דעלמא עלאה.

יהוה אחד ושמו אחד. תרין יחודין, חד דעלמא עלאה לאתיחדא בדרגוי, וחד דעלמא תתאה לאתיחדא בדרגוי. קשורא דיחודא דעלמא עלאה עד הכא איהו. חי עלמין תמן אסתיים ואתקשר עלמא עלאה ביחודא דיליה, ובגין כך אקרי מקום אחד. כל דרגין וכל שייפין מתכנשין

תמן והוו כלהו ביה חד בלא פרודא כלל, ולית דרגא דאתיחדן תמן ביחודא חד אלא האי, וביה אתכסיין כלהו בארח סתים בתיאובתא חד. ועד הכא בדרגא דא אתאחיד עלמא דאתגלייא בעלמא דאתכסייא.

עלמא דאתגלייא אתאחיד אוף הכי לתתא ועלמא דאתגלייא איהו עלמא ותראה. (ישעיה ו' 1) ואראה את יי', (שמות כ"ד 10) ויראו את אלהי ישראל, (במדבר י"ד 10) וכבוד יי' נראה, (שם י"ז 7) וירא כבוד יי', (יחזקאל א' 28) כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הגנה סביב, [p. 139] הוא מראה דמות כבוד יי', ודא איהו רזא ותראה היבשה. את קשתי נתתי בענן, נתתי מן יומא דאתברי עלמא. ביומא [יח ע"ב] דעיבא דאתחזי קשת, מראה דמות כבוד יי', אתער שמאלא לאתתקפא. נפקת רחל ותקש בלדתה. מיכאל בסטרא דא, גבריאל בסטרא דא, רפאל בסטרא דא, ואנון גוונין דאתחזיין בההוא דמות, חויר וסומק וירוק. כן מראה הגנה סביב, נהירו דאתכסייא בגלגולא [p. 140] דחיזו דעינא. הוא מראה דמות כבוד יי', גוונין, דאתיחדא יחודא תתאה לפום יחודא דלעילא. יהוה אלהינו יהוה, גוונין סתימין דלא אתחזיין ואתקשרן אל מקום אחד, יחודא חדא עילאה. גוונין דקשת לתתא לאתיחדא בהו חוור סומק וירוק כגוונא דגוונין סתימין, ואנון יחודא אחרא רזא ושמו אחד, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, יחודא דלתתא. יחודא עלאה (דברים ו' 4) שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד. דא לקביל דא, הכא שית תיבין, והכא שית תיבין.

יקוו, מדידו דקו ומשחתא. משחתא בוצינא דקרדינותא דכתיב (ישעיה מ' 12) מי מדד בשעלו מים. ודא איהו יקוו המים. הכא שעורא דיוצר עלמין יו"ד ה"א וא"ו ה"א. קדוש קדוש קדוש יי' צבאות. קדוש קדוש קדוש, דא איהו יקוו המים. יי' צבאות, דא איהו אל מקום אחד ברזא דשמא דא. מלא כל הארץ כבודו, דא ותראה היבשה, רזא גליפא, שמא דיחודא, כוז"ו במוכס"ז כוז"ו.

תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע. השתא אפיקת ארעא חילהא באינון מיין דאתכנשו לאתר חד ונגדין בגוה גו טמירו סתימאה ונפקין בגוה טמירין עלאין וחיילין קדישין די כל אנון בני מהימנותא מתקנן לון בתקונא דמהימנותא [p. 142] בההיא פולחנא דמאריהון, ורזא דא (תהלים ק"ד 14) מצמיח חציר לבהמה ועשב לעבודת האדם להוציא לחם מן הארץ. מצמיח חציר לבהמה, דא בהמה דרביעאה על אלף טורין ומגדלין לה בכל יומא ההוא חציר, וחציר דא אינון מלאכין שליטין לפום שעתא דאתבריו בשני וקיימין למיכלא דהאי בהמה, בגין דאית אשא אכלא אשא. ועשב לעבודת האדם. עשב דא אלן אופנין וחיות וכרובים דכלהו מתתקנן גו תקונייהו וקיימין לאתתקנא בשעתא דבני נשא אתיין לפולחנא דמאריהון בקרבנן ובצלוחא

דא איהו עבודת האדם. ועשב דא אזדמן ואתעתד לעבודת האדם לאתתקנא בתקוניה כדקא יאות, וכד אינון מתתקנן בההיא עבודת האדם לבתר מנייהו נפקי מזוני וטרפין לעלמא דכתיב (שם) להוציא [p. 143] לחם מן הארץ, ודא איהו עשב מזריע זרע דהא חציר לא מזריע זרע איהו אלא אזדמן למיכלא דאשא קדישא ועשב לתקונא דעלמא. וכל דא להוציא לחם מן הארץ. כל תקונין דבני נשא דקא מתקני להאי עשב בההוא ארץ בפולחנא דלהון למאריהון, כלא לאפקא על ידיהון מההיא ארץ טרפא ומזוני להאי עלמא ולאתברכא בני נשא מברכין דלעילא.

עץ פרי עושה פרי, דרגא על דרגא, דכר ונוקבא. כמה דעץ פרי אפיק חילא דעושה פרי, אוף הכא אפיקת איהי. ומאן נינהו. אלין אנון כרובים ותמרות. מאי תמרות. אלין אנון דסלקי בתנא דקרנא ומתתקני בהדיה ואקרונן תמרות עשן. וכלהו קיימין בתקונייהו מעבודת האדם, מה דלא קיימא כן חציר דהא אתעתד למיכל דכתיב (איוב מ' 15) הנה נא בהמות אשר עשיתי עמך חציר כבקר יאכל.

עץ פרי עושה פרי, דיוקנא דכר ונוקבא. ודמות פניהם פני אדם. אלין לאו אנון כאנון כרובים, אלין אפי רברבן בגוונא סתימא, כרובים אפי זוטרי כרביין. פני [p. 144] אדם כל דיוקנן כלילן בהו בגין דאינון אפין רברבין ומצטיירין בהו ציורין גליפין בגלופי שמא מפרש בארבע סטרי דעלמא, מזרח מערב צפון ודרום.

מיכאל רשים ברשימו לצד דרום, וכל אנפין מסתכלין לגבי פני אדם, פני אריה, פני שור, פני נשר. אדם איהו דכר ונוקבא ולא איקרי אדם בר הכי, ומניה אצטיירין ציורין דכב אלהים רבותים דכתיב (תהלים ס"ח: 18) רכב אלהים רבותים אלפי שנאן. שנאן, כללא דכלהו ציורין, שו"ר נש"ר ארי"ה, ו' דא איהו אדם, [יט ע"א] פשיטו דאתכליל כחדא ברזא דכר ונוקבא. וכלהו אלפין ורברבן כלהו נפקי מהני רזא, שנא"ן, ומהני דיוקנין מתפרשין כל חד וחד בסטרייהו כמה דאתחזי לון, ואלין אינון דקא משלבן חד בחד וכליל חד בחד למהוי כל חד כליל בחבריה, שור נשר אריה אדם, אתנהגן ברזא דארבע שמחן גליפאן סלקין לאתנהגא ולאסתכלא.

סליק שור לאנפי אדם. סליק שמא חד מתעטרא מחקא ברזא דתרין גוונין ואיהו אל.

כדין אתהדר לאחורא וכורסיא חקיק וגליף ליה ואתרשים לאתנהגא ברזא דשמא דא.

סליק לאתנהגא ולאסתכלא נשר לאנפי אדם. סליק שמא אחרא מתעטרא מחקא

ברזא דתרין אנפין גוונין לאתנהרא [p. 145] ולאסתלקא בסליקו דעטורא לעילא ואיהו גדול.

כדין אתהדר לאחורא וכורסיא חקיק וגליף ליה ואתרשים לאתנהגא ברזא דשמא דא.

סליק לאתנהגא ולאסתכלא אריה לאנפי אדם. סליק שמא אחרא מתעטרא מחקקא ברזא דתרין אנפין גוונין לאתתקפא ולאתישרא בתוקפא ואיהו גבור. כדין אתהדר לאחורא וכורסייא חקיק וגליף ליה ואתרשים לאתנהגא ברזא דשמא דא.

אדם אסתכל בכלהו וכלהו סלקין ומסתכלין ביה. כדין כלהו אצטיירו בגלופייהו בציורא דא ברזא דשמא חד דאקרי נורא, וכדין כתיב עלייהו (יחזקאל א': 10) ודמות פניהם פני אדם. כלהו כלילן בהאי דיוקנא והאי דיוקנא כליל לון, ועל רזא דא אקרי קב"ה (נחמיה ט': 32) האל הגדול הגבור והנורא, דהא שמהן אלין גליפין אנון לעיל ברזא דרתיכא עלאה, כלילא בארבע אתוון יהוה דאיהו שמא דכליל כלא.

דיוקנין אלין מחקקן גליפן בכורסייא וכורסייא גליפא מרקמא בהו, חד לימינא וחד לשמאלא וחד לקמא וחד לאחורא, רשימא בארבע סטרין דעלמא. כרסייא כד סלקא רשימא בארבע דיוקנין אלין. אלין ארבע שמהן עלאין נטלין להאי [p. 146] כרסייא וכרסייא אתכליל בהו עד דנקטא ולקטא נפשינ וענוגין וכסופין. כיון דנקטא ולקטא אנון ענוגין וכסופין נחתא מלייא כאילנא דמליא ענפין לכל סטר ומלי אבין. כיון דנחתא נפקי אלין ארבע דיוקנין מצטיירין בציורייהו, גליפן מנהרין נציצין מלהטין, ואנון זרעין זרעא על עלמא. כדין איקרן עשב מזריע זרע, דאינון זרעין זרעא על עלמא. נפקא דיוקנא דאדם דכליל כל דיוקנין. כדין כתיבעץ פרי עושה פרי למינא אשר זרעו בו על הארץ. לא אפיק זרעא אלא לתועלתא, על הארץ. אשר זרעו בו, דייקא. מכאן דלית רשו לבר נש לאפקא זרעא מניה לבטלא.

דשא דהכא לאו איהו מזריע זרע ובגין כך אתבטל ולא קיימא בקיומא כהני אחרנין, דלית ליה דיוקנא לאצטיירא ולאגלפא בדיוקנא וציורא כלל, אלא אתחזון ולא אתחזון. כל אנון דלא אצטיירו בציורא ודיוקנא לית לון קיומא, קיימי לפום שעתא ואתאכילו באשא דאכלא אשא ומהדרין כמדלקדמין וכן בכל יומא.

בר נש לתתא אית ליה דיוקנא וציורא ולא איהו בקיומא הכי כגוונא דלעילא. ציורא ודיוקנא דלעילא מצטיירין בציוריהון כמה דהויין בלא מלבושא אחרא לאצטיירא, ובגין כך אנון בקיומא תדיר. ציורא דאדם לתתא מצטיירין בציורייהו במלבושא ולא כגוונא אחרא, ובגין כך קיימין בקיומא [p. 147] זמן ועדן. ובכל ליליא וליליא אתפשט רוחא מהאי מלבושא וסלקא וההוא אשא דאכלא אכיל ליה, ובתרא אתהדרן כמדלקדמין ומצטיירין בלבושייהו. ובגין כך לית לון קיומא כאנון ציורין ודיוקנין דלעילא, ועל דא כתיב (איכה ג': 23) חדשים לבקרים, בני נשא דאינון חדשים בכל יומא ויומא. [יט ע"ב] מ"ט, רבה אמונתך, רבה איהו ולא זעירא. רבה אמונתך ודאי רבה דיכלא לנטלא כל בני עלמא ולאכללא לון בגוה עלאה ותתאה. אתר רב

וסגי איהו דכליל כלא ולא אתמליא יתיר, ורזא דא (קהלת א': 7) כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא, אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת. אזלי לגבי ימא וימא נטיל לון ואכיל לון בגויה ולא אתמליא יתיר, ובתר אפיק לון כמלקדמין ואזלי לון בגוונא דא. רבה וסגיא איהי אמונתך, כליל כלא ואכיל לון ולא אתמליא יתיר ומהדר לון כמלקדמין, ואינון חדשים בעלמא כבל יומא ויומא. ביומא דא כתיב כי טוב, כי טוב, תרי זמני, בגין דיומא דא אחיד לתרין סטרין ואפריש מחלוקת. אמר להאי סטרא כי טוב ולהאי סטרא כי טוב ואסכים בינייהו, ובגין כך אית ביה תרין זמנין ויאמר, ויאמר. רזא דשמא דארבע אתוון גליפא מחקקא, סליק לתריסר אתוון בארבע דיוקנין בארבע סטרין, רשים על כורסיא קדישא.

[p. 148] ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים. מארת, חסר, דאתברי אסכרה לרביי, דבתר דאתגניז נהירו אור קדמאה אתברי קליפה למוחא, וההיא קליפה אתפשט ואפיק קליפה אחרא. כיון דנפקת סלקא ונחתא, מטת לגבי אנפי זוטרי. בעאת לאתדבקה בהו ולאצטיירא בגווייהו ולא בעאת לאתפרשא מנייהו. אפריש לה קב"ה מתמן ונחית לה לתתא כד ברא אדם בגין לאתקנא האי בהאי עלמא. כיון דחמת לחוה דקא מתדבקה בסטרוי דאדם בשפירו דלעילא וחמאת דיוקנא שלים, [p. 149] פרחא מתמן ובעאת כמלקדמין לאתדבקה באנפי זוטרי. אנון נטרי תרעין דלעילא לא שבקו לה. נזף קב"ה בה ואטיל לה בשפולי ימא ויתבת תמן עד דחטא אדם ואנתתיה. כדן אפיק לה קב"ה משפולי ימא, ושלטא על כל אינון רביי, אפי זוטרי דבני נשא, דאתחזון לאענשא בחובי דאבוהון. ואיהי אזלא ומשטטא בעלמא, קריבת לגבי גייע דארעא וחמת כרובים נטרי תרעי דגייע ויתבא תמן לגבי ההוא להט החרב בגין דהיא נפקת מסטרא דההוא להט. בשעתא דההוא להט אתהפך ערקת ומשטטת בעלמא ואשכחת רביי דאתחזון לאתענשא וחייכת בהו וקטילת לון. ודא איהו בגריעו דסיהרא דאזעירת נהורא, ודא מארת חסר.

כד אתיליד קין לא יכלא לאתדבקה ביה. לבתר אתקריבת בהדיה ואולידת רוחין וטיסין. אדם מאה ותלתין שנין [p. 150] שמש ברוחין נוקבין עד דאתת נעמה ומגו שפירו דילה טעו בני האלהים בתרה, עזא ועזאל, ואולידת מנייהו ומנה אתפשטו רוחין בישין ושדין בעלמא. ואיהי אזלא ומשטטא בליליא, ואזלין בעלמא וחייכן בבני נשא ועבדי לון דאושדין קרי, ובכל אתר דאשכחן בני נשא ניימין יחידאין בביתא שרן עלייהו ואחידן לון ומתדבקן בהו ונטלי מנייהו תאובתא ואולידן מנייהו. ותו פגעין ביה במרעין ולא ידע. וכל דא בגריעו דסיהרא.

מארת. כד אתתקנת סיהרא אתהפכן אתוון, (תהלים י"ח: 31) אמרת יי' צרופה מגן הוא לכל החוסים [p. 151] בו. מגן הוא על כל אנון רוחין בישין וקסטירין דמשטטי בעלמא בגריעו דילה, לכל אנון דאחידן ביה במהימנותא דקב"ה.

שלמה מלכא כד נחת לעמקא דאגוזא דכתיב (שיר ו': 11) אל גנת אגוז ירדתי, נטל קליפה דאגוזא ואסתכל בכל אנון קליפין וידע דכל עינוגין ותפנוקין דאינון רוחין, קליפין דאגוזא, לאו איהו אלא לאתדבקא בבני נשא ולאסטאה לון דכתיב (קהלת ב': 8) ותענוגות בני אדם שדה ושדות. תו תענוגי בני אדם, דמתענגי בשינתא דליליא, נפקא מנייהו שדה ושדות.

וכלא אצטריך קב"ה למברי בעלמא ולאתקנא עלמא בהו, וכלא מוחא לגו וכמה קליפין חפיין למוחא, וכל עלמא כהאי גוונא עילא ותתא מריש רזא דנקודה עלאה עד סופא דכל דרגין, כלא [כ ע"א] איהו דא לגו מן דא ודא לגו מן דא עד דאשתכח דהאי קליפה להאי והאי להאי.

[p. 152] נקודה קדמאה הוה נהירו פנימאה דלית ליה שעורא למנדע זכיכו ודקיקו ונקיו דילה עד דאתפשט פשיטו מיניה, וההוא פשיטו דההיא נקודה אתעביד חד היכלא לאתלבשא ההיא נקודה, נהירו דלא ידיע לסגיא זכוכא דילה. היכלא דא דאיהו לבושא לההיא נקודה סתימא איהי נהירו דלית ליה שעורא ועם כל דא לאו דקיק וזכיך איהו כההיא נקודה קדמאה טמיר וגניז. ההוא היכלא אתפשט פשיטו אור קדמאה וההוא פשיטו דההוא אור קדמאה איהו לבושא לההוא היכלא דאיהו נהירו דקיק וזכיך פנימאה יתיר. מכאן ולהלאה אתפשט דא בדא ואתלבש דא בדא עד דאשתכח דא לבושא לדא ודא לדא, דא מוחא ודא קליפה. ואע"ג דדא לבושא, אתעביד איהו מוחא לדרגא אחרא.

וכלא כגוונא דא אתעביד הכי לתתא עד די בצלם דא איהו בר נש בהאי עלמא, מוחא וקליפה רוחא וגופא וכלא איהו תקונא דעלמא ועלמא הכי הוא.

כד הות סיהרא בשמשא בדבקותא חדא הות סיהרא בנהירו. כיון דאתפרשא מן שמשא ואתפקדת על חילהא אזעירת גרמה, אזעירת נהורה ואתברון קליפין על קליפין לגניזו דמוחא וכלא תקונא דמוחא, ועל דא יהי מארת, כתב חסר, וכל דא לתקונא דעלמא ודא הוא דכתיב להאיר על הארץ.

[p. 153] ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים. ויעש, רבויא ותקונא דכלא כדקא יאות. את שני המאורות הגדולים, בקדמיתא בחבורא חדא, רזא דשמא שלים כחדא יהוה אלהים, אע"ג דלא איהו באתגליא אלא בארח סתים. הגדולים, דאתרביאו בשמא, דא כדא, לאתקרי בהו רזא דכלא, מצפץ מצפץ. אלין שמהן עלאין דתליסר מכילן דרחמי. הגדולים, אלין

אתרביאו וסלקין לעילא בגין דאנון עלאין מרזא עלאה וסלקין לתועלתא דעלמא, לא תקיימא בהון עלמין.

כגוונא דא שני המאורות, תרוויהו כחדא סליקו ברבותא חדא. לא אתיישב סיהרא לגבי שמשא, דא אכסיף מקמי דא. סיהרא אמרה (שיר א' 7) איכה תרעה, איכה תרביץ בצהרים. [p. 154] שרגא זעירא אכדין צהיר בצהרים. (שם) שלמה אהיה כעוטיה אכדין אהוי בכסופא. כדין אזעירת גרמה למהוי רישא לתתאי דכתיב צאי לך בעקבי הצאן ורעי את גדיותיך. אייל קב"ה זילי ואזעירי גרמך. ומתמן לית לה נהורא בר משמשא דהא בקדמיתא כחדא יתבי בשקולא, לבתר אזעירת גרמה בכל אנון דרגין דילה, אע"ג דאיהי רישא עליהו, דהא לית אתתא ברבויא בר בבעלה כחדא.

את המאור הגדול, יהוה. ואת המאור הקטן, אלהים, סוף כל דרגין, סופא דמחשבה. בקדמיתא אתרשים איהי לעילא באתוון דשמא קדישא, את רביעאה דילה, ולבתר אזעירת גרמה לאתקרי בשמא דאלהים. ועם כל דא סלקא בכל סטרין לעיל באת ה' בחבורא דאתוון דשמא קדישא. לבתר אתפשטו דרגין מסטרא דא ומסטרא דא. דרגין דאתפשטו מסטרא דלעילא אקרון ממשלת היום, דרגין דאתפשטו מסטרא דלתתא אקרון ממשלת הלילה. ואת הככבים, שאר חילין ומשיריין דלית לון חושבנא, וכולהו תליין בההוא רקיע השמים חי העולמים דכתיב ויתן אותם אלהים ברקיע השמים.

[p. 155] מלכותא דדוד אתתקן ביומא דא, רגלא וסמכא רביעאה דכורסייא. אתתקנו אתוון ואתיישרו על דוכתייהו, ועם כל דא עד יום שתיתאה דאתתקן דיוקנא דאדם תקונא כדקא יאות לא אתיישב בדוכתייהו, וכדין אתתקן כורסיא עלאה וכורסיא תתאה ועלמין כלהו אתיישבו בדוכתייהו ואתוון כלהו אתתקן [כ ע"ב] על גלגלוי בפשיטו דטופסירא דקוטרא. ויומא רביעאה איהו יומא מאיס מבונים כד"א (תהלים קי"ח: 22) אבן מאסו הבונים, הה"ד (שיר א' 6) בני אמי נחרו בי, דהא נהורא דא אזעירת גרמה ונהירו דילה וקליפין אתתקנו על דוכתייהו. כל אינון נהורין דנהרן כלהו תליין [p. 156] בהאי רקיע השמים לאתתקנא בהו כורסייא דדוד. אלין נהורין מצירין ציורא דלתתא לאתתקנא ציורא דכלהו דאנון בכללא דאדם, ציורא פנימאה, דכל ציורא פנימאה אקרי הכי, ומהכא כל ציורא דאתכליל באתפשטו דא אקרי אדם, הה"ד (יחזקאל ל"ד: 31) אדם אתם, אתם אדם ושאר עמין לאו אינון אדם. וכל רוחא אקרי אדם, רוחא דסטר קדישא גופא דילה לבושא דאדם איהו ועל דא כתיב (איוב י" 11) עור ובשר תלבישני ובעצמות וגידים תסוככני. בשרא לבושא דאדם איהו, ובכל אתר כתיב בשר אדם, אדם לגו, בשר לבושא דאדם גופא דילה.

טסירין דלתתא, דאתהתך בהתוכא דרוחא דא, אצטיירו מניה ציורין דאתלבשן בלבושא אחרא כגון ציורי דבעירי דכיין, (דברים י"ד: 4-5) שור שה כשבים ושה עזים איל וצבי ויחמור ואקו ודישון ותאו וזמר, אינון דבעיין לאתכללא בלבושא דאדם, בבשרא דאדם. ההוא רוחא פנימאה דאנון ציורין סליק בההוא שמא דאתקרי [p. 157] בה גופא דיליה, לבושא דההוא שמא. בשר שור, שור איהו פנימאה דההוא גופא, בשר דיליה לבושא, וכן כלהו.

כגוונא דא בסטרא אחרא דמסאבן. רוחא דאתפשט בשאר עמין נפקא מסטרא דמסאבן. לאו איהו אדם ובגין כך לא סליק בשמא דא. שמא דההוא רוחא טמא, לא סליק בשמא דאדם ולית ביה חולקא. גופא דיליה לבושא דההוא טמא, בשר טמא, טמא לגו, בשר לבושא דיליה. בגין כך בעוד דשרי ההוא רוחא בההוא גופא אתקרי טמא, נפק רוחא מההוא לבושא לאו אקרי טמא ולא סליק ההוא לבושא בשמא.

טסירין לתתא דאתהתך בהתוכא דרוחא דא אצטיירן מניה ציורין דאתלבשן בלבושא אחרא כגון ציורי בעירי מסאבן, ואורייתא פתח בהו (ויקרא י"א: 29) וזה לכם הטמא, כגון חזיר ועופי ובעירי דההוא סטרא. רוחא סליק בההוא שמא, גופא לבושא דיליה וגופא בשר חזיר אקרי, חזיר לגו, בשרא לבושא דיליה.

ובגין כך אלין תרין סטרין מתפרשן. אלין אתכלילו ברזא דאדם ואלין אתכלילו ברזא דטמא. כל זינא אזיל לזיניה ואתהדר לזיניה.

נהורין עלאין דקא מנהרין נהרין בההוא רקיע השמים לאצטיירא לתתא ציורין כדקא חזי דכתיב ויתן אותם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ ולמשול ביום ובלילה. שלטנו דתרין נהורין דא איהו שלטנו כדקא חזי, מאור גדול שלטנו ביממא, מאור קטן שלטנו בליליא. ורזא דא מהכא, שלטנותא דדכורא ביממא [p. 158] למלאה ביתיה בכל מה דאצטריך ולאעלא ביה טרפא ומזונא. כיון דעאל ליליא ונוקבא נקיט כלא לית שלטנו דביתא בר בנוקבא דהא כדן שלטנו דילה ולא דדכורא דכתיב (משלי ל"א: 15) ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וחק לנערותיה, היא ולא הוא. ממשלת היום לדכורא, ממשלת הלילה לנוקבא.

ואת הככבים. כיון דנוקבא פקידת ביתהא ואתכנישת בבעלה לית שולטנו דביתהא אלא לעולימתן דאשתארן בביתהא לתקנא כל תיקונין דביתהא. ובתר אתהדר ביתא לשלטנו דדכורא ביממא, כלא כדקא חזי.

ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים, דא מאור ודא מאור. בגין כך אינון נהורין דסלקי לעילא אקרון מאורי אור, ואנון נהורין דנחתין לתתא אקרון מאורי האש, דאנון דרגין

דלתתא ושלטי כל יומי דחול. ועל דא כד נפיק שבתא מברכין על שרגא דהא אתיהיב לון רשו לשלטאה.

אצבען דבר נש אנון סתרא דדרגין ורזין דלעילא ואית בהו פנימאין ואחוריים. אחוריים

אינון לבר ואינון רמוז לטופרין דאצבען ובגין כך אית [כא ע"א] רשו לאסתכלא בטופרין במוצאי שבת [p. 159]. דהא נהרין מההוא שרגא ונהרין מההוא אש לשלטאה. אלן אתחזיין, אצבען לגו לא אית רשו לאתחזייה בההוא שרגא דהא מלעילא נהרין ואקרון פנים פנימאין. ורזא דא (שמות ל"ג: 23) וראית את אחורי ופני לא יראו. וראית את אחורי, אלן פנים דלבר דאתרמיזו בטופרי. ופני לא יראו, אלן אצבען לגו. אלן שלטי בשבתא ואלן שלטי בחול. וביומא דשבתא קב"ה שליט בלחודוי באנון פנים פנימאין על כורסי יקריה וכלהו אתכלילן ביה ושלטנותא דיליה איהו, ובגין כך אחסין ניחא לכל עלמין וירתין ירותא דיומא דא עמא קדישא דאקרון עמא חד בארעא, מאורי אור מסטרא דימינא דאיהו אור קדמאה דהוה ביומא קדמאה. ביומא דשבתא נהרין אנון מאורי אור בלחודייהו ושלטין ומנייהו נהרין כלהו לתתא, וכד נפיק שבתא גניזין מאורי אור ולא אתגליין ומאורי האש שלטין כל חד וחד על דוכתייהו. אימתי שלטין. ממוצאי שבת עד מעלי שבתא, ועל דא אצטריכו לאתנהרא מההוא שרגא במוצאי שבת.

[p. 160] והחיות רצוא ושוב, דלא יכיל עינא למשלט בהו בגין דאנון רצוא ושוב. חיות

דאתגליין אנון דההוא אופן קאים בגוייהו. ומאן איהו. דא מטטרון דאיהו רב ויקיר משאר חיילין ועלאה חמש מאה פרסי. חיות דמטמרן אנון רביען תחות תרין אתוון עלאין דאתכסיין, י"ה, אתוון שליטין על ו"ה, אלן רתיכא לאלין, וההוא טמירא לכל טמירין דלא אתידע כלל שליט על כלא ורכיב על כלא. חיות דאתגליין אנון לתתא תחות אלן עלאין דמטמרן ואתנהרן מנייהו ונטלין בגינייהו. חיות עלאין כלהו כלילן ברקיע השמים ועלייהו כתיב יהי מארת, והיו למאורות ברקיע השמים. כלהו תליין בההוא רקיע השמים.

רקיע שעל גבי החיות, ההוא דכתיב (יחזקאל א': 22) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא נטוי על ראשיהם מלמעלה. דא ה' קדמאה דהא מתמן ולהלאה לית מאן דיכיל לאסתכלא ולמנדע. מ"ט, משום דאיהו סתים [p. 161] במחשבה. מחשבה דקב"ה אל"ף טמירא סתימא עלאה. מחשבה דב"נ בכל עלמא לא יכיל לאדבקא ולמנדע לה. מלין דתליין במחשבה עלאה לית מאן דיכיל לאדבקא לון, מחשבה ממש עאכ"ו. לגו מן מחשבה מאן איהו דעביד רעיוני, דהא לית סוכלתנו למשאל כ"ש למנדע. אין סוף לית ביה רשומא כלל ולא תליא שאלתא ביה ולא רעיונא דאסתכלותא דמחשבה כלל. מגו סתימא דסתימו, מריש נחיתו דאין סוף, נהיר

נהירו דקיק דלא ידיע, סתים ברשימו כחדודא דמחטא, רזא סתימו דמחשבה, ולא ידיע עד דאתפשט נהירו מניה באתר דאית ביה רשימין דאתוון כלהו מתמן נפקו.

בריש כלא א', רישא וסופא דכל דרגין, רשימו דאתרשים בדרגין כלהו, ולא אקרי אלא אחד לאחזאה דאע"ג דאית ביה דיוקנין סגיאין לאו איהו אלא חד. ודאי איהו את דעלאין ותתאין תליין ביה. ראשיתא דאליין טמירו חד דרזא דמחשבה עלאה, וההוא אתפשטו דההוא רקיע עלאה כלא סתים בההוא רישא, בגין דכד נפיק א' מהאי רקיע, בדיוקנא דרזא דרישא דמחשבה נפקא. בההוא אמצעיתא דא' שית דרגין כלילן ביה, רזא דכלהו חיות טמירין עלאין דתליין מגו מחשבה.

[p. 162] חד, נהירו דנהיר ואיגניז. דא נהירו דאת ט' דבראשית, חום היים, רזא דהוה אברהם יתיב פתח האהל דאיהי פתחא מתתא לעילא וחום היים נהיר על ההוא פתחא ונהרא מתמן.

תנינא, נהירו דאזיל לאתחשכא לעת פנות ערב רזא דצלותא דיצחק לאתקנא האי דרגא דכתיב (בראשית כ"ד: 63) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, לההוא פנות ערב. אסתכלותא דערב וחשכין כלהו לגביה. בהאי פנות ערב אסתכן יעקב בההוא ממנא דעשו.

תליתאה, נהירו דכליל תרין [כא ע"ב] אלן, נהירו דנהיר באסוותא, רזא דכתיב ביעקב (בראשית ל"ב: 32) ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנאל, ודאי כד אתכליל בההוא פנות ערב.

[p. 163] מכאן ולהלאה והוא צולע על ירכו, דא איהו נצח ישראל. ירכו כתיב ולא ירכיו, דא דרגא רביעאה דלא אתנבי בר נש מתמן עד דאתא שמואל, ועליה כתיב (שמואל א' ט"ו: 25) וגם נצח ישראל לא ישקר. כדן אתתקן דרגא דא דהוה חלשא מכד אסתכן יעקב בממנא דעשו. ויגע בכף ירכו. כד אתא לגבי דיעקב נטל תוקפא מההוא פנות ערב בדינא תקיפא, ויעקב הוה אתכליל ביה ולא יכיל ליה. וירא כי לא יוכל לו ויגע בכף ירכו, נטל תוקפא דדינא מתמן בגין דירכא איהו לבר מגופא, דיעקב גופא הוה וגופא הוה כליל ברזא דתרין דרגין ברזא דאקרי אדם. כיון דנטל תוקפא לבר מגופא מיד ותקע כף ירך יעקב, ולא אתנבי בר נש מתמן עד דאתא שמואל. ועל דא נצח ישראל כתיב ביה כי לא אדם הוא. [p. 164] יהושע אתנבי מהודו של משה דכתיב (במדבר כ"ז: 20) ונתת מהודך עליו, ודא דרגא חמישאה, נצח ירכא שמאלא דיעקב. ובגין כך אתא דוד וכליל ליה בימינא דכתיב (תהלים ט"ז: 11) נעימות בימינך נצח. ימינך לא כתיב אלא בימינך.

מ"ט אתחלש ירכא דיעקב. בגין דאתקרב ביה סטר מסאבו ונקיט תוקפא מניה ואתעכב עד שמואל, ועל דא אתא לאדכרא דדא איהו ירכא דישראל דכתיב וגם נצח ישראל, ועל דא כל

מילוי הוּו בדינא בשירותא ובסופא. ותו קב"ה כליל ליה לבתר בהוד. אימתי, לבתר דמשח מלכין. [p. 165] ועל דא שקיל איהו כמשה ואהרן. מה משה ואהרן בתרין סטרין דלעילא, אף הוא לתתא כגוונא דאינון תרין סטרי. ומאן אינון, נצח והוד. ועל דא שקיל הוה שמואל כמשה ואהרן, וכלהו דרגין אחידן דא בדא דכתיב (שם צ"ט: 6) משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו, דהא שית סטרין אתכלילו ואחידן דא בדא. כמה דאלין אחידן משה ואהרן ושמואל, און הכי אחידן יעקב משה ויוסף. יעקב מאריה דביתא. מית יעקב, נטל משה ביתא ומני לה בחייו. יוסף ע"י דיעקב ומשה הוה צדיק ותרואייהו לא שמשו בביתא אלא [p. 166] ביוסף בגין דהוה צדיק. יעקב ביוסף נטל ביתא דכתיב (בראשית ל"ז: 2) אלה תולדות יעקב יוסף. משה לא שמש בה עד דנטל ליה ליוסף. כד נפקת שכינתא מן גלותא לא יכיל לאזדווגא בה אלא ביוסף דכתיב (שמות י"ג: 19) ויקח משה את עצמות יוסף עמו. כיון דכתיב ויקח משה את עצמות יוסף, אמאי כתיב עמו. אלא גופא לא אזדווג בנוקבא עד דאזדווג בהדי ברית, ועל דא משה נטל ליה ליוסף עמיה. כיון דהוה עמיה שמש בנוקבא כדקא יאות. ובגין כך יעקב משה ויוסף כחדא אזלי. יעקב מית וגופיה אעלו ליה בארעא קדישא. יוסף מית, גופיה לא אתקבר בארעא קדישא אלא גרמוי. משה לא האי ולא האי. אמאי, אלא יעקב בעלה קדמאה דמטרוניתא הוה. מית יעקב אזדווגת ביה במשה, [p. 167] ובעוד דהוה משה בהאי עלמא מני לה כדקא יאות ואיהו הוה בעלה תניינא. יעקב אעילו ליה לארעא גופיה שלים בגין דאיהו גופא. יוסף גרמוי ולא גופיא בגין דגרמין אנון חיילין ומשריין דלעילא וכלהו נפקי מההוא צדיק וצדיק צבאות אקרי. מ"ט, בגין דכל צבאות ומשריין עלאין מניה נפקין. ועל דא גרמוי דאינון צבאות אעלו בארעא. משה הוה לבר ולא עאל תמן לא גופיה ולא גרמוי, אלא אעלת שכינתא בארעא בתר דמית משה ואתהדרת לבעלה קדמאה דתמן ודא איהו יעקב. מכאן נוקבא דאתנסיבת בתרין, בההוא עלמא אהדרת לקדמאה. משה הוה לבר כיון דבעלה קדמאה הוה בארעא. משה מני לה בחייו, מה דלא זכה בן יעקב. יעקב שמש בה בההוא עלמא, משה בהאי עלמא.

ואי תימא גריעו דמשה הוה, לאו הכי, אלא כד נפקו ישראל ממצרים מסטרא דיובלא הוה, וכל אינון שתין רבון מעלמא עלאה הוה, [כב ע"א] ובההוא דיוקנא אזלו במדברא וחד מנהון לא עאל בארעא אלא בניהון [p. 168] תולדין דלהון כדקא חזי דאנון תקונא דסיהרא. וכל עובדי ארעא תקונא דסיהרא הון. משה שמש בסיהרא בעוד דאיהו בגופא ומני לה לרעותיה. כד אתפטר מהאי עלמא סליק בסליקו עלאה ברוחיה קדישא ואתהדר ברוחא ליובלא עלאה ותמן אתדבק באינון שתין רבוא דהוה דיליה, מה דלא הוה כן ליעקב דאיהו אתהדר ברוחא לגו שמטה, מה דלא הוה כן בחייו בגין דביתא אחרא הוה ליה. וארעא קדישא בתקונא דלתתא

אתתקנת בחילא דלעילא, ועל דא לא אתחזון למהוי כלהו כחדא, אנון דעלמא עלאה הו
בלחודייהו כלהו ברוחא ואינון דעלמא תתאה הו בלחודייהו כלהו בגופא. ולא אתחזון למהוי
אלין ואלין גו סיהרא אלא [p. 169] אלין גו סיהרא ואלין לבר, לנהרא אלין מגו אלין. וכלהו
דעאלו בארעא דיוקנא דקדמאי הו ולא הו בסליקו עלאה כוותייהו, בגין דלא יהא דרא ולא
הוה מקדמת דנא כאנון קדמאי דאתחזי להון זיו יקרא דמאריהון אפין באפין.
יעקב שמש בנשוי בגופא, לבתר אתדבק רוחא ברוחא. משה אתפרש מאתתיה ושמש כד
איהו בגופא בההוא רוחא קדישא. לבתר אתדבק רוחיה ברוחא עלאה טמירא דלעילא, וכל
דרגין הו מתדבקן כלהו כחדא. רוחא דמשה דיובלא איהו, גופיה דשמטה. רוחא דייעקב
לאתדבקה בשמטה, גופיה דנשוי הוה בהאי עלמא.
כל אנון נהורין עלאין בדיוקנא דלהון לתתא בארעא וכלהו תליין ברקיע השמים. רזא
דתרין שמהן כלילן כחדא ושכלולא דלהון תלתא ואתהדרן לחד, דא לקבל [p. 170] דא, ואיהו
שמה גליפא מחקקא, כלילן בהאי ברזא דמהימנותא.

[כט ע"א] בראשית. תנינן כלשלמה דאתמר בשיר השירים במלכא דשלמא דיליה,
במלך סתם בנוקבא, מלה תתאה בעלאה. ורזא דמלה דירתא תתאה לעלאה, תרווייהו כחד,
והיינו בי"ת דכתיב (משלי כ"ד: 3) בחכמה יבנה בית, וכתיב (שיר ג': 9) אפריון עשה לו המלך
שלמה מעצי [p. 171] הלבנון. אפריון, דא תקונא דעלמא תתאה מעלמא עלאה. דעד לא ברא
קב"ה עלמא הוה הוא ושמיה סתים בגויה חד, ולא קיימא מלה והוא הוה בלחודו עד דסליק
ברעותא דמחשבה לקיימא כלא במטון דסמיטרא למברי עלמא, והוה רשים ובני ולא קיימא עד
דאתעטף בעטופא דזיהרא דמחשבה וברא [p. 172] עלמא ואפיק אילנין, ארזין עלאין רברבין
מההוא נהורא, זיוא עלאה. ושוי רתיכו על תרין ועשרין אתוון רשימין, אתגליפו בעשר אמירן
ואתיישבו, הה"ד מעצי הלבנון, וכתיב (תהלים ק"ד: 16) ארזי לבנון אשר נטע דהא מאלין עביד
ההוא אפריון.

עשה לו המלך שלמה. לו לגרמיה, לו לתקוניה, לו לאחזאה יקרא עלאה, לו לאודעא
דאיהו חד ושמיה חד, כד"א (זכריה י"ד: 9) יהיה יי אחד ושמו אחד, ולמנדע דאיהו ושמיה חד
הוא דכתיב (תהלים פ"ג: 19) וידעו כי אתה שמך יי לבדך.
במטון דקלפוי קסטורין ידיעאן. נטיף לסטרא דא לעילא, נטיף לימינא, סטא לשמאלא,
נחית לתתא וכן לארבע זויין. מלכו אתפרש לעילא ותתא ולארבע זויין למהוי חד נהרא עלאה,
נחית לתתא ועביד ליה ימא רבא, כד"א (קהלת א': 7) כל הנחלים הולכים אל הים והים אינו

מלא, דהא הוא כניש כלא ושאיב ליה בגויה, כד"א (שיר ב' 1) אני חבצלת השרון, ואין שרון
אלא אתר דשאיב כל מימין דעלמא. בגין כך דא אפיק ודא שאיב, נהיר דא בדא [p. 173]
באורחין ידיען, וכדין (משלי כ"ד: 3) בחכמה יבנה בית, ועל דא ביי"ת, בראשית, בית עלאה
אתבני בחכמה וכן תתאה אופ הכי, אבל בית עלאה רברבא, ישובא דעלמא, מלך סתם בית
תתאה.

(תהלים ס"ג: 12) והמלך ישמח באלהים. כד אתער גבורה עלאה לאחדא ביה תחות
רישיה ולקרבא ליה בחדוה למהוי כלא חד, והמלך ישמח, חידו דנהרא דנפיק בחד שבילא טמיר
וגניז דעייל ביה. ב', תרין דאנון חד, ועל דא עלמא אשתכלל בקיומא שלים. והמלך ישמח
באלהים, עלמא תתאה חדי בעלמא עלאה עמיקא, חדו דנגיד ונפיק. באן אתר חדי. באלהים,
ביה חדי, ביה שדר חיים לכלא. חיי מלכא אקרון. דא הוא עקרא [כט ע"ב] דביתא. ביתא דא
בני ביתא דעלמא ובני עלמא, ורזא דא בראשית, ב' ראשית, ראשית חכמה.

כדין כניש כלא לגויה ואתעביד ימא רבא לשאבא כלא. ימא דקאפו מימיו שאיב כל
מימין דעלמא וכניש [p. 174] לון לגויה ומיין אזלין ושאיבין ואשתאבן ביה, ודא נפיק מגו
עלאה. וסימניך דרזא דא (איוב ל"ח: 29) מבטן מי יצא הקרח, דמימיו גלידין ביה לשאבא
אחרנין. האי קרח ימא דקפא, לא נגדין מימיו אלא בשעתא דתוקפא דדרום מטי לגביה ומקריב
ליה בהדיה. כדין מיא דהוו גלידין בסטרא דצפון אשתארן ונגדין, דהא מסטרא דצפון גלידי
מיא ומסטרא דדרום תשתארן ונגדין לאשקאה כל אנון חיות ברא, כד"א (תהלים ק"ד: 11)
ישקו כל חיתו שדי. ואלין אקרון הרי בתר, טורין דפרודא, דכלהו משתקיין כד סטרא דדרום
שארי לקרבא בהדיה, וכדין מיא נגדין ובחילא דא דעילאה נגיד כלא בחדו.

כד מחשבה סליק ברעו דחדווא מטמירא דכל טמירין מטי ואנגיד מגויה חד נהר טמירא.
מתקרבין דא בדא בחד שביל דלא ידיע לעילא ותתא, והכא הוא ראשיתא דכלא. ובי מלך סתם
מהאי ראשיתא אשתכלל. [p. 175] ובחילא דא ברא אלהים את השמים, סתימא, נהרא סתימא
דנגידו מימיו ונפקי ברא ואפיק קול מגויה ודא אקרי קול השופר, והיינו ברא אלהים את
השמים. ושמים שליטין בחיי מלך עלאה על ארעא, וסימניך בן ישי חי על האדמה, דחיים תליין
בן ישי ובהו שליט בכלא וארעא מיניה אתזנת, הה"ד ואת הארץ, וא"י דאתוסף לשלטה
במזוניה על ארעא, את לעילא והוא חילא תתאה דכליל עשרין ותריין אתוון דאפיק אלהים
לשמים, כמא דכתיב (שיר ג': 11) בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו. והיינו את השמים,
לאכללא דא בדא ולחברא לון דא בדא לאתקיימא כחדא באנון חיי מלכא, מלך סתם, לאתזנא

מינייהו שמים. ואת הארץ, [p. 176] חבורא דדכר ונוקבא דאתגליפו באתוון רשימין, וחיי מלכא דאתנגידו מעלמא עלאה לשמים לקיימא ארעא וכל אוכלוסין דילה.

ורזא דאלהים עלאה עבד שמים וארץ לקיומא ואפיק לון כחדא בחילא דלעילא, ראשיתא דכלא. כגוונא דא רזא עלאה נחית לתתא והאי בתראה עביד שמים וארץ לתתא, ורזא דכלא ב', תרוייהו עלמין נינהו ובראו עלמין, דא עלמא עלאה ודא עלמא תתאה, דא כגוונא דא. דא שמים וארץ ודא שמים וארץ, ועל דא ב', תרין עלמין נינהו, דא אפיק תרין עלמין ודא אפיק תרין עלמין, וכלא בחילא דראשית עלאה. נחית עלאה בתתאה ואתמלייא בארח דחד דרגא דשרי עלה, כגוונא דההוא שביל סתים וטמיר דגננז לעילא, בר דחד שביל דקיק וחד ארח. ההוא דלתתא ארח, כד"א (משלי ד': 18) וארח צדיקים כאור נוגה, וההוא דלעילא שביל כדכתיב (איוב כ"ח: 7) נתיב לא ידעו עיט. ורזא דכלא (ישעיה מ"ג: 16) הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה, וכתוב (תהלים ע"ז: 20) בים דרכך ושבילך במים רבים.

[p. 177] עלמא עלאה כד אתמליא ואתעברא כנוקבא דמתעברא מן דכורא אפיקת תרין בנין כחד, דכר ונוקבא, ואינון שמים וארץ כגוונא עלאה. ממייא דשמיא אתון ארעא ומימיו אשתארן בגווה, אלא דעלאי דכר ותתאי נוקבא ותתאי מן דכורא אתוננ, ומיין תתאין קראן לעלאין כנוקבא דפתיחא לדכורא ושדת מיא לקבל מיא דדכורא למעבד זרעא, ונוקבא מן דכורא אתונת, הה"ד ואת הארץ בתוספת וי"ו כמה דאתמר.

כתיב (ישעיה מ': 26) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה. אתוון אתחקקו [ל ע"א] בעובדא דכלא, בעובדא דעלאה ובעובדא דתתאה. לבתר אתרשימו אתוון ואתחקקו בקרא. ב' ברא, א' את. ב' ברא ודאי כמה דאתמר. [p. 178] ב' ברא ודאי בחילא עלאה. ב' נוקבא, א' דכר. כמה דב' ברא הכי א' אפיק אתוון, כללא דעשרין ותרתין אתוון. ה' אפיק שמים, השמים, למיהב ליה חיים ולאשרשא ליה. ו' אפיק הארץ למיהב לה מזונא ולאתקנא לה ולמיהב לה ספוקא דאתחזי לה. ואת הארץ דנטיל וא"ו את, כללא דעשרין ותרין אתוון, ומתון ארעא וארעא כליל לון לגווה כד"א (קהלת א': 7) כל הנחלים הולכים אל הים. והיינו רזא ואת הארץ, חבורא דכר ונוקבא, וכלא אתכניש לגבי נוקבא וקבילת לון. הארץ נטלא ואת וקבילת לון לאתזנא.

מטון מלה בקולפוי שכיחי, קוסטרא דקוטרא בארעא שכיח.

כד אשא דמלהטא נגיד ואתער משמאלא אחיד בה וסלקא תננא, כד"א (שמות י"ט: 18) והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו י"י באש. דא אשא ודא תננא, וכתוב (שם כ': 15) ואת ההר

עשן. מגו דאשא כד נחית אחידן דא בדא [p. 179] תננא באשא, וכדין בסטר שמאלא קיימא כלא. והיינו רזא (ישעיה מ"ח: 13) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים, בחילא דימינא לעילא. בהאי גוונא אתעבידו שמיא דאיהו דכר, ודכר מסטרא דימינא קא אתי ונוקבא מסטרא דשמאלא דכתיב אף ידי יסדה ארץ.

(ישעיה מ': 26) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה. עד הכא אסתלקו מלין, דלא לשאלא בדעילא, דחכמה אשתכליל מאין ולא קיימא לשאלא דסתים ועמיק, לית דיקום ביה. כיון דאתפשט נהרא עמיקא קיימא בשאלתא אע"ג דאיהו סתים מכלא דלתתא וקראן ליה על פום שאילתא מי, מי ברא אלה, והיינו רזא דקאמרן (איוב ל"ח: 29) מבטן מי יצא הקרח, מבטן מי ודאי, ההוא דקיימא בשאלתא, ולית לשאלא מה לעילא מה לתתא אלא שאלתא [p. 180] אתר דנפקן, למנדע ולא למנדע ליה דהא לא יכלינן, אלא קיימא בשאלתא ולא למנדע. בראשית, ב' ראשית. ראשית מאמר הוא או נימא דבראשית איהו מאמר. אלא עד לא נפיק ואתפשט חיליה וכלא סתים ביה, בראשית איהו ומאמר איהו. כיון דנפיק ואתפשט מניה חילין, ראשית אקרי והוא מאמר בלחודוי.

מי, שאילתא, ההוא דברא אלה. לבתר כד אתפשט ואשתכלל אתעביד ים וברא לתתא וכלא עביד כההוא גוונא ממש דלעילא, דא לקבל דא ודא כגוונא דדא ותרוייהו ב'. כתיב (שיר א': 12) עד שהמלך במסבו. במסבו, לאתיישבא במלכו תתאה ברזא דההוא חברותא ותפנוקא [p. 181] דבעדן עלאה, בההוא שביל דסתים וגניז ולא אתידע ואתמליא מניה ונפקא בנחלין ידיען. נרדי נתן ריחו, דא מלכא תתאה דברא עלמא לתתא כגוונא דלעילא, וסליק ריחא טבא עלאה לשלטאה ולמעבד ויכיל ושלטי ונהיר בנהורא עלאה. בתרין גוונין אתברי עלמא, בימינא ובשמאלא, בשיתא יומין עלאין. שיתא יומין אתעבידו לאנהרא, כד"א (שמות ל"א: 17) כי ששת ימים עשה יי את השמים ואת הארץ. ואלין כרון ארחין ועבדו שיתין נוקבין לתהומא רבא ואינון שיתין לאעלאה מיא דנחלי גו תהומא, ועל דא תנינן שיתין מששת ימי בראשית נבראו, ואנון הוו שלמא דעלמא.

והארץ היתה תהו ובהו, סוספיתא דקמרי גו קולטוי, דהוה בקדמיתא ולא אתקיימת, היתה [p. 182] כבר ולבתר אתקיימת. בארבעין ותריין אתוון אתגליף עלמא ואתקיים, וכלהו עטורא דשמא קדישא. כד מצטרפין סלקין [ל ע"ב] אתוון לעילא ונחתין לתתא, מתעטרן עטרין בארבע סטרי עלמא ויכיל עלמא לאתקיימא ואלין אתקיימן בעובדוי דעלמא. טופסרא דקילטא בהני שכיחי בחותמא דגושפנקא. עאלו ונפקו את ואת ואתברי עלמא. עאלו גו חותמא

ואצטרפו ואתקיים עלמא בקולפי [p. 183] דחויא רברבא. מחו ועאלו תחות נוקבי דעפרא אלף וחמש מאה אמין. לבתר תהומא רבא הוה סליק בחשוכא וחשוכא חפי כלא עד דנפק נהורא ובקע בחשוכא ונפק ואתנהיר דכתיב (איוב י"ב: 22) מגלה עמוקות מני חשך ויוצא לאור צלמות. מיא אתקלו בתיקלא, אלף וחמש מאה באצבעאן תלת נטיפו גו תיקלא, פלגו מנייהו לקיומא ופלגו דעאלו לתתא, אלין סלקין ואלין נחתין. כיון דסליקו בטיקלא דידיא קאים טיקלא באורח מישר ולא סטא לימינא ולשמאלא, הה"ד (ישעיה מ': 12) מי מדד בשעלו מים וגו'. כלא הוה בה בארעא, סתים ולא אתגלייא, וחילא ותוקפא ומיא גלידין בגוה ולא נגידו ולא אתפשטו עד דאתנהיר עלה נהורא דלעילא, ונהורא מחאת בקולטוי ואשתריאו חילהא, [p. 184] הה"ד ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור, דא הוא אור קדמאה עלאה דהוה מקדמת דנא. ומהכא נפקו כל חילין ותוקפין וארעא אתבסמת ואפיקת חילהא לבתר. כיון דנהיר הוה אסתלק נהוריה מסייפי עלמא עד סייפי עלמא. כד אסתכל בחייבי עלמא אתגניזו ואתטמר ולא נפיק אלא בשבילוי סתימין דלא אתגליין.

וירא אלהים את האור כי טוב. תנן כל חלמא דקיימא בקיומא דכי טוב שלמא הוא לעילא ותתא. חמי אתוון כפום ארחוי כל חד [p. 185] וחד. חמא ט' טב ליה טב לחלמיה דהא אורייתא פתח ביה כי טוב, נהיר מסייפי עלמא לסייפי עלמא. ט' טב הוא נהירו באשלמותא. ט' תשיעאה דכלא, את דאתנהיר מעלאה ראשיתא דאתכליל ביה ואתעביד בסתימו דנקודה רזא דיי דהיא נקודא חדא. ו' מחיליה נפק, ביה אתעבידו שמים. כד אסתיים בנקודא חד ואתגניזו גו את נהרא ב'. מניה נפקו עלאה ותתאה, עלאה טמירא, תתאה אתגלייא, ברזא דתרין וקיימא בחילא דלעילא. ודא הוא טוב, אלין תלת אתוון טו"ב אתכלילו לבתר בצדיקא דעלמא דכליל כלא לעילא ותתא, כד"א (שם ג': 10) אמרו צדיק כי טוב, בגין דנהירו עלאה כלילא ביה דכתיב (תהלים קמ"ה: 9) טוב יי לכל, לכל כתיב, דא סתמא דמלה בגין לאנהרא יומא חד דנהיר לכלא, עלאה על כלא, עד כאן סתמא דמלין.

בראשית ברא אלהים, רזא דראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה. [p. 186] ב' ביתא דעלמא לאתשקאה מההוא נהר דעייל ביה, רזא דכתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. ונהר דא כניש כלא מעומקא עלאה ולא פסיקו מימיו לעלמין לאשקאה לגנתא. וההוא עומקא עלאה בית ראשון אסתיומו ביה אתוון בחד שביל דקיק דגניז בגויה, ומגו ההוא עומקא נפקו תרין חילין דכתיב את השמים. שמים לא כתיב אלא השמים, מגו ההוא עומקא רזא סתימא דכלא.

ואת הארץ, סתימא דא אפיק להאי ארץ בכללא דשמים ונפקו כחדא מתדבקה בסטרוי. כד אתנהיר ראשיתא דכלא [p. 187] שמים נטלו לה ואותיבו לה באתרה דכתיב ואת הארץ, וְ וכללא דאתוון. כד אתהדרת למיתב באתרה ואתפרש [לא ע"א] מסטרוי הות תוהה ובוהה לאתדבקה בשמים כחדא בקדמיתא בגין דחמת לשמים נהירין והיא אתחשכת, עד דנהורא עלאה נפק עלה ואנהיר לה ותבת באתרה לאסתכלא בשמיא אפין באפין, וכדין אתתקנת ארעא ואתבסמת.

נפק נהורא בסטר ימינא וחשוכא בסטר שמאלא ואפריש לון לבתר בגין לאתכללא דא בדא, הה"ד ויבדל אלהים בין האור ובין החשך. ואי תימא הבדלה ממש, לא, אלא יום אתי מסטרא דנהורא דאיהו ימינא ולילה מסטרא דחשוכא [p. 188] דאיהו שמאלא, וכד נפקו כחדא אפריש לון, והבדלה הוּי מסטרוי לאסתכלא אפין באפין ולאנתדבקה דא בדא למהו כלא חד. ואיהו אקריייום וקרי ליה יום, והיא אתקרי לילה דכתיב ולחשך קרא לילה בגין דאחיד בה חשך ולית לה נהורא מגרמה. ואע"ג דאתא מסטרא דאשא דאיהי חשך, אבל חשך עד דאתנהיר מסטרא דיום. יום אנהיר לילה, ולילה לא נהיר עד זמנא דכתיב (תהלים קל"ט: 12) ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה.

רבי אלעזר קפץ בקדמיתא ודרש (שם כ"ט: 3) קול יי על המים אל הכבוד הרעים יי על מים רבים. קול יי, דא קול עלאה דממנא על המים דנגדין מדרגא לדרגא עד דמתכנשי לאתר חד בכנופיא חדא. ההוא קול עלאה משדר לאינון מיין בארחייהו כל חד וחד כפום ארחה, כהאי גננא דממנא על מיא לשדר לון לכל אתר ואתר כדקא חזי ליה. כד קול יי ממנא על המים.

אל הכבוד הרעים, כד"א (איוב כ"ו: 14) ורעם גבורותיו מי יתבונן. דא סטרא דאתיא מן גבורה ונפקא מניה.

[p. 189] ד"א אל הכבוד הרעים, דא ימינא דנפקא מניה שמאלא. יי על מים רבים. יי דא חכמ"ה עלאה דקיימא על מים רבים, על ההוא עומקא סתימאה דנפיק מניה, כד"א (תהלים ע"ז: 20) ושבילך במים רבים.

ר' שמעון פריש פלוגתא, פתח קרא ואמר (שמות כ"ה: 27) לעמת המסגרת תהיינה הטבעות לבתים לבדים. מאן ההוא מסגרת. דא הוא אתר סגיר דלא פתיחא בר בשביל חד דקיק

דאטיידע בגניזו לגביה, ובגיניה אתמלי ורשים תרעין לאדלקא בוצינין. ובגין דאיהו אתר גניז
וסתים אקרי מסגרת ודא הוא עלמא דאתי.

תהיינה הטבעות. אלין עזקאן עלאין דאתאחדן דא בדא, מיא מרוחא ורוחא מאשא
ואשא ממיא, כלהון אתאחדן דא בדא ונפקן דא מן דא כהני עזקאן, וכלהון מסתכלן לגבי ההוא
מסגרת דביה אתאחדן נהרא עלאה לאשקאה לון ואתאחדן ביה.

[p. 190] בתיים לבדים הני עזקאן עילאין אנון בתיים ואתרין לבדים דאנון רתיכין
דלתתא, בגין דדא אתי מסטרא דאשא ודא מסטרא דמיא ודא מסטרא דרוחא וכן כלהו בגין
למהוי רתיכא לארונא. ועל דא מאן דמקרב יקרב באלין בדים ולא במה דלגו. לך לך אמרין
לנזירא, סחור סחור, לכרמא לא תקרב. בר אנון דאתחזון לשמשא לגו, לון אתיהיב לאעלאה
ולקרבא, ועל דא כתיב (במדבר א' 51) וזהו הקרב יומת.

רבי יוסי שאיל ליה ואמר האי שיתא יומי בראשית דקא תנינן, מאן אנון.
אמר ליה היינו דכתיב (תהלים ק"ד: 16) ארזי לבנון אשר נטע. כמה דאלין ארזין נפקין
מן לבנון, הכי נמי אנון שיתא יומין נפקין מן בראשית. ואלין שיתא יומין עלאין קרא פריש לון
דכתיב (ד"ה אי כ"ט: 11) לך יי הגדולה והגבורה וגו' [לא ע"ב] ועל דא בראשית, ב' ראשית,
בגין דאיהי תניינא לחושבנא ואקרי ראשית, בגין דהאי כתרא עלאה טמירא היא קדמאה, ועל
דלא עייל בחושבנא תניינא הוי ראשית. בגין דא ב' ראשית. [p. 191] ברא, הה"ד ונהר יוצא
מעדן להשקות את הגן, לאשקאה ולקיימא ליה ולאסתכלא ביה בכל מה דאצטרך.
אלהים, אלהים חיים, דמשמע בראשית ברא אלהים ודאי על ידא דההוא נהרא בגין
לאפקא כלא ולאשקאה כלא.

את השמים. דא אתפשטותא דההוא נהר דאתפשט ונגיד ונפיק בתר דראשית אפיק ליה.
כיון דהאי אפיק כלא וכלא אתיישב בדוכתיה כחד, עזקא דא בתרייתא אתעבידת ראשית,
ובהאי ראשית אפיק נהרא ושדי מיא לנגדא לתתא.
ועל דא בראשית ודאי ברא אלהים. ביה ברא עלמא תתאה, ביה אפיק נהורין, ביה יהיב
חילא לכלא.

ר' יהודה אמר על דא כתיב (ישעיה י" 15) היתפאר הגרזן על החוצב בו. שבחא דמאן,
לאו דאומנא. כך בהאי ראשית ברא אלהים עלאה את השמים. שבחא דמאן, דאלהים הוא.

אמר ר' יוסי האי דכתיב (דברים ד': 7) אשר לו אלהים קרובים אליו. קרובים, קרוב מבעי ליה. אלא אלהים עלאה, אלהים זפחד יצחק, אלהים בתראה, ובגיני כך קרובים, וגבורות סגי אין אנון דנפקין מחד וכלהו חד.

[p. 192] ויאמר אלהים יהי אור. דא איהו נהורא דברא קב"ה בקדמיתא, והוא נהורא דעינא, והוא נהורא דאחזי קב"ה לאדם קדמאה והוי חזי ביה מסייפי עלמא ועד סייפי עלמא. והוא נהורא דאחזי קב"ה לדוד והוה משבח ואמר (תהלים ל"א: 20) מה רב טובך אשר צפנת ליראיק. והוא נהורא דאחזי קב"ה למשה וחמא ביה מגלעד ועד דן. ובשעתא דחמא קב"ה דיקומון תלתא דרין חייבין, ואנון דרא דאנוש ודרא דטופנא ודרא דפלגה, גניז ליה בגין דלא ישתמשון ביה. [p. 193] ויהב יתיה קב"ה למשה ואשתמש ביה תלת ירחין דאשתארו ליה מיומי עבורא דיליה, כד"א (שמות ב': 2) ותצפנהו שלשה ירחים, ובתר תלת ירחין עאל קמי פרעה, נטיל ליה קב"ה מניה עד דקאים על טורא דסיני לקבלא אורייתא והדר ליה ההוא נהורא ואשתמש ביה כל יומי ולא יכלו בני ישראל למקרב בהדיה עד דיהב מסוה על אנפוי, כד"א (שם ל"ד: 30) וייראו מגשת אליו, ואתעטף ביה כטלית, הה"ד (תהלים ק"ד: 2) עוטה אור כשלמה. [p. 194] יהי אור ויהי אור. כל מה דאתמר ביה ויהי הוא בעלמא דין ובעלמא דאתי. אמר ר' יצחק אור דברא קב"ה בעובדא דבראשית הוה סליק נהוריה מסייפי עלמא עד סייפי עלמא ואתגניז. מאי טעמא אתגניז. בגין דלא יתהנון מניה חייבי עלמא ועלמין לא יתהנון בגיניהון, והוא טמיר לצדיקא, לצדיקא דיקא [לב ע"א] דכתיב (תהלים צ"ז: 11) אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה. וכדין יתבסמון עלמין ויהון כלא חד, ועד יומא דיהא עלמא דאתי הוא טמיר וגניז.

ההוא נהורא נפק מגו חשוכא דאתגלפא בקלפוי דטמירא דכלא עד דמההוא נהורא דאתגניז אתגליף בשביל חד טמירא [p. 195] לחשוכא דלתתא ונהורא שארי ביה. מאן חשוכא דלתתא. ההוא דכתיב ביה ולחשך קרא לילה, ועל דא תנינן (איוב י"ב: 22) מגלה עמוקות מני חשך.

ר' יוסי אמר אי תימא מחשך סתים אתגליין, הא חזינן דטמירין אינון כל אינון כתרין עלאין וקרינן עמוקות. מהו מגלה. אלא כל אינון טמירין עלאין לא אתגליין אלא מגו ההוא חשוכא דאיהו ברזא דליליא. ת"יח כל אינון עמיקין סתימין דנפקי מגו מחשבה וקלא נטיל לון לא אתגליין עד דמלה מגלה לון. מאן מלה. היינו דבור, והאי דבור אקרי שבת, ובגין דשבת אקרי דבור דבור דחול

אסור בשבת, בגין דדבור דא בעיא לשלטאה ולא אחרא. והאי דבור דאיהו מסטרא חושך מגלה עמוקות.

אמר ר' יצחק אי הכי מאי דכתיב ויבדל אלהים בין האור ובין החושך. א"ל אור אפיק יום וחושך אפיק לילה. לבתר חבר לון כחדא והווי חד דכתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, דלילה ויום אקרון חד. והאי דכתיב ויבדל אלהים בין האור ובין החושך, דא בזמנא דגלותא דאשתכח פרודא.

[p. 196] א"ר יצחק עד הכא דכורא באור, והכא נוקבא בחשוכא דנהיר מנהוריה. לבתר

מתחברן כחדא למהוי חד. במאי אתפרשאן לאשתמודעא בין נהורא ובין חשוכא. אתפרשאן דרגין ותרווייהו כחד הוו דהא לית נהורא אלא בחשוכא ולית חשוכא אלא בנהורא. ואע"ג דאינון חד אתפרשאן בגוונין, ועם כל דא אינון חד דכתיב יום אחד.

ר' שמעון אמר על ברית עלמא אתברי ואתקיים דכתיב (ירמיה ל"ג: 25) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת. מאן ברית. דא צדיק, ועל דא עלמא קיימא בברית, יום ולילה כחדא דכתיב אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת. חקות שמים וארץ, אינון דנגדין ונפקין מעדן.

פתח ואמר (שופטים ה': 11) מקול מחצצים בין משאבים שם יתנו צדקות י"י צדקות פרזונן בישראל, אז ירדו לשערים עם יי'. מקול מחצצים, דא קול יעקב. מחצצים כד"א (שמואל א' י"ז: 4) איש הבינים. [p. 197] בין משאבים, דאיהו יתיב בין אינון דשאבין מיא מלעילא והוא נטיל בתרין סטרין וכליל להון בגויה.

שם יתנו צדקות יי', תמן הוא אתר מהימנותא לאתדבקה. שם יתנו צדקות יי', תמן ינקין צדקות יי' ושאבין.

צדקות פרזונן, דא צדיק דעלמא דאיהו קיים קדישא ואיהו שאיב ונטיל כלא ומפזר לגו ימא רבא אינון מיין עלאין.

בישראל, דהא ישראל ירתו קיים דא ויהביה לון קב"ה ירותת עלמין. כיון דישראל שבקו ליה דלא פרעין, הון גזרין ולא פרעין, מה כתיב, (שופטים ה': 11) אז ירדו לשערים עם יי', אינון שערי צדק. הון יתבין לתרעי ולא עאלין לגו. ובההוא זמנא [לב ע"ב] כתיב (שופטים ב': 12) ויעזבו בני ישראל את יי', עד דאתת דבורה ונדיבת לון בהאי כמה דכתיב (שם ה': 12) בפרוע פרעות בישראל בהתנדב עם. ועל דא כתיב חדלו פרזוןן בישראל חדלו. פרזוןן דא הוא [p. 198] פרזונן דקא אמרן. חדלו פרזוןן, קיים קדישא דלא אתפרעון. (שם 7: 7) עד שקמתי דבורה שקמתי אם בישראל. מאי אם. אלא אנא נחתית מיין עלאין מעילא לקיימא עלמין. בישראל

סתם לעילא ותתא לאחזאה דעלמא לא אתקיים אלא על דא קיימא, ורזא דכלא (משלי י': 25)
וצדיק יסוד עולם.

תלת נפקי מחד, חד בתלת קיימא, עאל בין תרין, תרין ינקין לחד, חד יניק לכמה סטריין.
כדין כלא חד, הה"ד ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, יום זערב ויהי בקר כליל כחדא, היינו רזא דברית
יומם ולילה וביה כלא חד.

ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים. ר' יהודה אמר שבעה
רקיעים אינון לעילא וכלהו קיימי בקדושתא עלאה ושמא קדישא בהו אשתכלל. ודא רקיעא
הוא באמצעות [p. 199] מיא, דא רקיע דעל גבי חיוותא אחרנין ואיהו אפריש בין מיין עלאין
למיין תתאין, ומיין תתאין קראין לעלאין ומהאי רקיע שתאן לון, דא הוא דמפריש בינייהו,
בגין דכלהו מיא ביה כלילן, ולבתר נחית לון להני חיוותא ושאיבין מתמן.
כתיב (שיר ד': 12) גן נעול אחותי כלה, גל נעול מעין חתום. גן נעול, דכלא אסתים ביה,
דכלא אתכליל ביה. גל נעול, דההוא נהר נגיד ונפיק ועייל ביה, וכליל ולא אפיק וקרשי מיא ביה
וקיימי. מ"ט, בגין דרוח צפון נשיב באינון מיא ואתקרישו ולא נפקי לבר עד דאתעביד קרח.
ואלמלא סטרא דדרום דאקיש תקפיה בהאי קרח לא נפקי מניה מיא לעלמין. וחיזו דההוא
רקיעא עלאה כחיזו דהאי קרח דמתקרשא וכניש בגויה כל אינון מיין. כך ההוא עלאה דעליה
כניש כל אינון מיין ואפריש בין מיין עלאין למיין תתאין.
[p. 200] והאי דאמרן יהי רקיע בתוך המים, במציעות, לאו הכי, אלא יהי כתיב, ההוא
דהוי מניה במציעות מיא הוי ואיהו לעיל דקיימא על ריש דחיוותא.
א"ר יצחק אית קרומא במציעות מעוי דבר נש דאיהו פסיק מתתא לעילא, ושאיב
מעילא ויהיב לתתא. כך כגוונא דא רקיע איהו באמצעיתא וקיימא על אינון חיותא דלתתא
ואיהו פריש בין מיין עלאין לתתאין.
ת"ח אינון מיין אעדו ואולידו חשוכא, ועל רזא דא כתיב (שמות כ"ו: 33) והבדילה
הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים.

ר' אבא פתח (תהלים ק"ד: 3) המקרה במים עליותיו השם עבים רכובו המהלך על כנפי
רוח. במים, אלין מיין עלאין דכלא דבהו תקין ביתא, כד"א (משלי כ"ד: 3) בחכמה יבנה בית
ובתבונה יתכונן.

השם עבים רכובו. ר' ייסא סבא פליגעבים עב ים, עב דאיהו חשך שמאלא דקיימא על

דא ים.

המהלך על כנפי רוח, דא רוחא דמקדשא עלאה ורוא דא (שמות כ"ה: 18) שנים כרובים

זהב. כתיב (תהלים י"ח: 11) וירכב על [p. 201] כרוב ויעוף וידא על כנפי רוח. וירכב על כרוב,

חד. לבתר אתגליעל כנפי רוח, ועד דהאי אתער לא אתגלי בהאי.

רבי יוסי אמר כתיב (איוב כ"ח: 25) ומים תכן במדה. במדה ממש, ואתקין להו כד מטון

לגווה ואינון תקונא דעלמא כד מטו מסטרא דגבורה.

אמר רבי אבא כך הוו קדמאי אמרי כד הוו מטאן להאי אתר, מרחשן שפוון דחכימין

ולא אמרין מדי בגין דלא יתענשון.

רבי אלעזר אמר את קדמאה דאתוון הוה שטיא על אנפוי דקיטרא דכיא ואתערטר מלרע

מלעילא וסליק [לג ע"א] ונחית, ומיא מתגלפי בגלופייהו ומתיישבן בדוכתייהו ואתכלילו חד

בחד. וכן אתוון כלהו כלילן דא בדא ומתערטרן דא בדא עד דאתבני בניינא ויסודא. וכד אתבניאו

כלהו ואתערטרו הוו מיין עלאין מתערבין במיין תתאין ואפיקו ביתא דעלמא, ועל דא ב' אתחזי

[p. 202] ברישא. ומיין סלקין ונחתין עד דהאי רקיע הוה ואפריש לון, ומחלוקת הוה בשני דביה

אתברי גיהנם דאיהו נורא דדליק, כד"א (דברים ד': 24) אש אוכלה הוא, וזמין לאשדאה על

רישייהו דחייביא.

א"ר יהודה מהכא כל מחלוקת דאיהו לשם שמים סופה להתקיים דהא הכא מחלוקת

לשם שמים ושמים בהאי אתקיים לבתר דא דכתיב ויקרא אלהים לרקיע שמים.

בקטפירא דעיליתא בקסטייהו שכיחי ואתקיימו, דהא תנינן דכתיב (שמות כ"ו: 33)

והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים דייקא דהא איהו רקיע דמפרש

באמצעיתא.

[p. 203] ת"ח כתיב לבתר יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד, מתחת השמים

ממש. אל מקום אחד, לאתר דאקרי אחד ואיהו ים תתאה דהא איהו אשלים לאחד, ובלא איהו

לא אקרי אחד. ומשמע דכתיב יקוו דביה מתכנשין כלהו מיא, כד"א (קהלת א': 7) כל הנחלים

הולכים אל הים.

ר' ייסא אמר אל מקום אחד, דא איהו אתר דכתיב ביה (ישעיה נ"ד: 10) וברית שלומי

לא תמוט, דהא איהו נטיל כלא ושדי בימא, וביה אתתקנת ארעא דכתיב ותראה היבשה, דא

הוא ארץ, כד"א ויקרא אלהים ליבשה ארץ. אמאי אקרי יבשה.

אמר רבי יצחק היינו דכתיב (דברים ט"ז: 3) לחם עוני, לחם עני כתיב, ובגין דאיהו לחם עני אקרי יבשה ושאיב בגווה כל מימין דעלמא, ואיהי יבשה הוי עד דאתר דא אמלי לה וכדין נבעין מיא אורח אינון מקורות.

ולמקוה המים קרא ימים. דא הוא בית כנישות דלעילא, דתמן מתכנשין כל מיא ומתמן נגדין ונפקין.

א"ר חייא מקוה המים דא צדיק, דכד מטא למקוה המים כתיב וירא אלהים כי טוב, [p. 204] וכתוב (ישעיה ג': 10) אמרו צדיק כי טוב, וכך אור קדמאה טוב אקרי, וכן כלהו כתיב בהו כי טוב בר יומא תניינא דלא כתיב ביה טוב.

ר' יוסי אמר מקוה דא איהו ישראל דכתיב (ירמיה י"ז: 13) מקוה ישראל יי'. רבי חייא אמר דא צדיק, היינו דכתיב קרא ימים, בגין דנחלין ומבועין ונהרין כולהו נטיל לון ואיהו מקורא דכלא ואיהו נטיל כלא. בגיני כך ימים, ועל דא וירא אלהים כי טוב, וכתוב אמרו צדיק כי טוב. ובגין דאתרשים איהו אפריש בין יומא קדמאה לתליתאה ולא אתמר כי טוב בגווייהו, דהא ביומא תליתאה עבדת ארעא איבין מחילא דהאי צדיק דכתיב ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי. מאיעץ פרי. דא עץ הדעת טוב ורע דאיהו עביד פרי. עושה פרי, דא צדיק. למינן, דכל בני נשא דאית לון רוחא קדישא דאיהו איבא דההוא אילנא רשים בהו רשימא למינן. ומאי איהו, ברית קדש ברית [p. 205] שלום. ובני מהימנותא למינן באילן ולא מתפרשן מניה. וצדיק עושה פרי הוא וההוא אילנא מתעברת ואפיקת ההוא פרי למינן, למינן דההוא עושה פרי דיהוי כוותיה. זכאה חולקיה מאן דדמי לאמיה ולאבוי. ועל כן רשימא קדישא ביומא תמינאה בגין דידימי לאמיה, וכד אתפרעת ואתגלייא רשימא דמי לאבוי. ועל דא עץ פרי, דא אמא. עושה פרי, דא ברית קדש אבוי. למינן, דידימי ליה ויתרשים ביה.

אשר זרעו בו על הארץ. זרעו בו, זרעו מבעי ליה, מאי זרעו בו. אלא זרע וא"ו בו על

הארץ. הכי הוא ודאי דהא ההוא זרעא אשדי על ארעא.

זכאה חולקיהון דישראל דאנון קדישין ודמיין לקדישין. ועל דא ודאי כתיב (ישעיה ס"א: 21) ועמך כלם צדיקים, כלם צדיקים ודאי דהא מהני נפקו ולהני דמיין. זכאין אנון בעלמא דין ובעלמא דאתי.

[p. 206] [לג ע"ב] אמר רבי חייא כתיב (ירמיה י"ב: 12) ונייא עושה ארץ בכחו. מאיעושה

ארץ. עשה ארץ מבעי ליה אלא עושה ודאי תדיר, נהיר ומתקן קב"ה להאי ארץ. בכחו, דא צדיק.

מכין תבל בחכמתו. תבל, דא ארץ דלתתא. בחכמתו, דא צדק דכתיב (תהלים ט': 9)
והוא ישפוט תבל בצדק.

עושה ארץ, דא קב"ה דהוא מתקין ארעא ומתקין ארחוי. ובמה, בכחו כדקאמרן.
רבי יהודה אמר באתוון גליפן דרבי אלעזר אית קוטרי דאתוון, כ"ב קטירין כחדא, תרין
אתוון, דא סליק ודא נחית, דנחית סליק ודסליק נחית, וסימן דא (ישעיה מ"ה: 14) א"ך ב"ך
א"ל.

[p. 207] רבי יוסי אמר סיפתא דשיקלא באמצעיתא קיימא, וסימן (ויקרא י"ט: 35)
במדה במשקל. משקל, לישן דקיימא באמצעיתא, ורזא דא (שמות ל': 13) שקל הקדש, ומאזנים
ביה קיימן ואתקלו. מאן מאזנים. כד"א (ויקרא י"ט: 35) מאזני צדק, וכלהו קיימן במשקל
בשקל הקדש.

רבי יהודה אמר שקל הקדש דא רוח הקדש.
אמר רבי יצחק כתיב (תהלים ל"ג: 6) בדבר יי' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם. בדבר יי'
שמים נעשו, אלן שמיא דלתתא דאתעבידו בדבר שמים דלעילא ברוח דאפיק קלא עד דמטי
לההוא נהר דנגיד ונפיק ולא פסקין מימיו לעלמין. וברוח פיו כל צבאם, כלהו תתאי קיימן
ברוח דאיהודבר.

(שם ק"ד: 13) משקה הרים מעליותיו מפרי מעשיך תשבע הארץ. והא ידיעא. משקה
הרים מעליותיו. מאן עליותיו, כדקאמרן, דכתיב (שם: 3) המקרה במים עליותיו. מפרי מעשיך
תשבע הארץ, רזא דההוא נהר דנגיד ונפיק לתתא, ה"ד עושה פרי אשר זרעו בו וגו' והא
אתמר.

יהי מארת ברקיע השמים וגו'. יהי מארת, חסר.

[p. 208] רבי חזקיה אמר מארת דשריא ביה תוקפא דקילטא דדינא.
רבי יוסי אמר יהי מארת לתתא איהי דבה תליא אסכרה לרביי עלמא, ואיהי תליא
בהאי מארת נהורא זוטרא מכל נהורין, וזמנין דאתחשכא דלא מקבלא נהורא.
ברקיע השמים. דא הוא רקיעא דאיהו כללא דכלהו בגין דנטיל כל נהורין והוא נהיר
להאי נהורא דלא נהרא בגין דאתדבק בהדיה ההוא מארה וביה תליין לתתא כל אינון זיינין
אחרנין בגין זעירו דנהורא.

ר' יצחק אמר ואפילו האי רקיעא דלא נהיר, רקיע השמים קרינן ליה, מלכות שמים,
ארץ ישראל. משמים איהו האי רקיע. בגיני כך יהי מארת, חסר ו'. מאי טעמא בגין דהא בלא

וא"ו מותא הוא בעלמא. יהי מארת כלא ביה תליא לאכללא לילית [p. 209] בעלמא. כתיב (איוב ג': 19) קטן וגדול שם הוא, וכתיב (ישעיה ל"ג: 21) שם אדיר יי לנו, ועל דא כתיב (שם ל"ד: 14) שם הרגיעה לילית ומצאה לה מנוח.

רבי אלעזר אמר יהי מארת, אספקלריא דלא נהרא מגרמה אלא כעששיתא דקלטא נהורא ונהיר.

כתיב (יהושע ג': 11) הנה ארון הברית אדון כל הארץ. הנה ארון, דא היא מארת. ארון, תיבותא לאעלאה בגויה תורה שבכתב. הברית, דא שמשא דנהיר לה לאנהרא לעלמא. ארון הברית דייקא, אדון כל הארץ. הברית איהו אדון כל הארץ, ובגין דא האי ארון איהו אדון בגין שמשא דנהיר ליה ונהיר לכל עלמא. [לד ע"א] מניה נקטא שמא ואתקרי האי ארון ברזא דאליף דל"ת נו"ן יו"ד. כמה דאמרינן צדיק וצדק כך אדון אדני דא בדא תליא.

[p. 210] תא חזי ככבים ומזלות בברית קיימין דאיהו ודאי רקיע השמים דרשימין ביה וגליפין ביה ככבים ומזלות וביה תליין לאנהרא.

רבי ייסא סבא הוה אמר הכי יהי מארת דתלייא ברקיע השמים ודא סיהרא. כיון דכתיב והיו למאורת הא שמשא.... ולמועדים, דהא זמנייא וחגין ירחין ושבתין בהו תליאן. והו וכלא בעבידתא קדמאה עלאה דשמיה קדישא אתאחיד ביה ואיהו הוא כלא.

שבעה ככבי אינון לקבל שבעה רקיעין וכלהו מדברי עלמא ועלמא עלאה עלייהו. ותרין עלמין נינהו, עלמא עלאה ועלמא תתאה, תתאה כגוונא דלעילאה דכתיב (ד"ה א' ט"ז: 36) מן העולם ועד העולם, מלך עלאה, ומלך תתאה. כתיב יי מלך יי מלך יי ימלוך לעולם ועד. יי מלך לעילא, יי מלך באמצעיתא, יי ימלוך לתתא.

רבי אחא אמר יי מלך, דא עלמא עלאה דאיהו עלמא דאתי. [p. 211] יי מלך, דא תפארת ישראל. יי ימלוך, דא ארון הברית. אתא זמנא אחרא דוד ואהדר לון מתתא לעילא ואמר (תהלים י': 16) יי מלך עולם ועד. יי מלך, לתתא. עולם, באמצעיתא. ועד, לעילא דתמן ויעודא וקיומא באשלמות כלא. מלך לעילא, מלך לתתא.

רבי אבא אמר כל הני מאורות כלהו מתחברין ברקיע השמים להאיר על הארץ, לאנהרא על ארעא. מאן הוא רקיעא דנהיר על ארעא. הוי אימא דא נהר דנפיק מעדן דכתיב ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן.

ת"ח כיון דסיהרא שלטא ואתנהיר מההוא נהרא דנגיד ונפיק כל אינון שמיא דלתתא וחיליהון כלהון אתוספן נהורא, וככביא דממנן על עלמא כלהו שלטין ומגדלין צמחים ואילנין, ועלמא אתרבי בכלא ואפי' מיא ונוני ימא כלהו ברבו יתיר. וכמה גרדיני נימוסין שאטן בעלמא

בגין דכלהו בחדוה ברבו חילא. כד חדוה הוא בבי מלכא אפי' אנון בבי תרעי ואפי' אנון מדבי טרטשי כלהו חדאן ושטאן בעלמא ורביי דעלמא בעיין לאסתמרא.

[p. 212] רבי אחא אמר ויתן אותם אלהים ברקיע השמים, וכד כלהון קיימין ביה כדין חדוותא דא עם דא. כדין סיהרא אזעירת גרמה קמי שמשא, וכל מה דנטיל בגין לאנהרא לה, הה"ד להאיר על הארץ.

רב יצחק אמר כתיב (ישעיה ל': 26) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה

שבעתיים כאור שבעת הימים. מאן שבעת הימים. אלן אינון שבעת יומין דבראשית.

רבי יהודה אמר אלן שבעת ימי המלואים, מלואים ודאי, בגין דההוא זמנא אתבסס עלמא ואתהדר באשלמותא, ולא אתפגים סיהרא בגין חויה בישא דכתיב ביה (משלי ט"ז: 28) ונרנן מפריד אלוף. ואימתי דא. בזמנא (ישעיה כ"ה: 8) בלע המות לנצח, וכדין כתיב (זכריה י"ד: 9) ביום ההוא יהיה יי' אחד ושמו אחד.

ישרצו המים שרץ נפש חיה. אמר רבי אלעזר אלן מיין תתאין דרחשין זיינין כגוונא

דלעילא, אינון עלאי ואינון תתאי.

[p. 213] רבי חייא אמר עלאי אפיקו נפש חיה, ומאי איהו. דא נפש דאדם קדמאה, כד"א

ויהי האדם לנפש חיה.

וענף יענפך על הארץ. אלן שליחי עלאין דאתחזון לבני נשא בחיזו דבר נש, משמע

דכתיב יענפך על הארץ, בגין דאית אחרנין דלא אתחזון אלא ברוחא ממש לפום סכלתנו דבני נשא. [לד ע"ב] בגיני כך לא כתיב באלין למינהו כאינון אחרנין דכתיב בהו ואת כל ענף כנף למינהו, בגין דאלין לא משניין ממייניהו לעלמין כהני אחרנין דלא כתיב בהו למינהו.

ואי תימא אית בהו דמשניין דא מן דא, הכי ודאי דהא אית בהו דמשניין אלן מאלין,

בגיני כך כתיב ומשם יפרד.

ויברא אלהים את התנינים הגדולים. אלן לויתן ובת זוגו.

ואת כל נפש החיה הרומשת. דא נפש דההיא חיה דאיהי רומשת לדי סטרי עלמא. ומאן

איהי. דא לילה.

[p. 214] אשר שרצו המים למיניהם, דמיין מגדלין לון, דכד אתי סטרא דדרום שראן

מיין ונגדין לכל סטריין וארבי ימא אזלין ועברין, כד"א (תהלים ק"ד: 26) שם אניות יהלכון

לויתן זה יצרת לשחק בו.

ואת כל עוף כנף למינהו, כד"א (קהלת י': 20) כי עוף השמים יוליך את הקול ובעל כנפים יגיד דבר.

רבי יוסי אמר כלהון משית גדפין ולא משתניין לעלמין ובגיני כד כתיב למינהו. מאי למינהו. לזיינא דלעילא, ואלין שטאן וטסאן עלמא בשית וחמאן עובדין דבני נשא וסלקין לון לעילא, ועל דא (שם) גם במדעך מלך אל תקלל ובחדרי משכבך אל תקלל עשיר כי עוף השמים יוליך את הקול.

ר' חזקיה אמר הרומשת, השורצת מבעי ליה, אלא כדאמרין רמש ליליא, ועל דא (תהלים ק"ד: 20) בו תרמוש כל חיתו יער, דכולהו שלטאן בשעתא דאיהי שלטא ופתחין שירתא בתלת [p. 215] מטרין, פלגוון דליליא, וזמרי שירתא ולא משתככי, ועל אלין כתיב (ישעיה ס"ב: 6) המזכירים את יי אל דמי לכם.

ר' שמעון קם ואמר מסתכל הוינא דכד בעא קב"ה למברי אדם אזדעזעו עלאין ותתאין, ויומא שתיתאה הוה סליק בדרגוי עד דסלקא רעותא עלאה ונהיר שירותא דכל נהורין ופתח תרעא דמזרח, דהא מתמן נהורא נפיק. ודרום אחמי תוקפיה דנהורא דירית מרישא ואתתקף [p. 216] במזרח. מזרח אתקיף לצפון, וצפון אתער ואתפשט וקרי בחיל סגי למערב למקרב ולאשתתפא בהדיה. כדין מערב סלקא בצפון ואתקשר ביה. לבתר דרום אתיא ואחיד במערב וסחרין ליה דרום וצפון, רזא דגדרי גנתא. כדין מזרח קריב במערב ומערב שריא בחדוה ובעאת מכלהו ואמר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, דיהא כגוונא דא בארבע סטרין ועילא ותתא. ומזרח אתדבק במערב ואפיק ליה, ועל דא תניין אדם מאתר דבית המקדש נפק.

תו נעשה אדם, קב"ה אמר לאלין תתאי דאתו מסטרא דלעילא רזא דשמא דסליק אדם מרזא סתימא עלאה. אדם רזא דאתוון דהא אדם כליל לעילא וכליל לתתא, א' לעילא לעילא, ס' סתימא דאיהי לסרבה המשרה, ד' תתאה דסתימא [p. 217] במערב, ודא כללא דעילא ותתא, אתתקנן לעילא ואתתקנן לתתא. אלין אתוון כד נחתו לתתא כלא כחדא באשלמותא אשתכח דכר ונוקבא. ונוקבא בסטרוי אתדבקת עד דאפיל עלוי שנתא ודמוך, והוה רמי באתר דמקדשא לתתא, ונסר ליה קב"ה ותקין לה כמה דמתקנין לכלה ואעלא ליה, הה"ד ויקח אחת מצלעותיו ויסגור בשר תחתנה. ויקח אחת דייקא. בספרי קדמאי אשכחנא דא לילית קדמיתא דהות עמיה ואתעברת מניה ולא הות לקבליה עזר. מאיעזר, סמך. עד ההיא שעתא דכתיב לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו.

[p. 218] ת"ח אדם בתראה דכלא הוה והכך אתחזי למיתי על עלמא שלים.

תו א"ר שמעון כתיב וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר יי' אלהים על הארץ וגו'. וכל שיח השדה, אלן [לה ע"א] אילנין רברבין דנטיעי לבתר והו זעירין.

ת"ח אדם וחיה דא בסטרא דדא אתבריאוו. מ"ט לא אתבריאוו אנפין באנפין. בגין דכתיב כי לא המטיר יי' אלהים על הארץ, וזווגא לא אשתכח בתקוניה כדקא יאות. וכד אתתקן האי דלתתא ואתהדרו אנפין באנפין כדין אשתכח לעילא. מנלן, מן המשכן דכתיב (שמות מ': 17) הוקם המשכן. ילפינן דמשכן אחרא אתקם עמיה, ועד לא אתקם לתתא לא אתקם לעילא. אוף הכא כד אתתקן לתתא אתתקן לעילא. ובגין דעד באן לא אתתקן לעילא לא אתבריאוו אנפין באנפין, וקרא אוכח דכתיב כי לא המטיר יי' אלהים על הארץ, ובגיני כך ואדם אין, דלא הוה בתקוניה. ורזא דא דעד הכא לא אית את סמ"ך בפרשתא, ואע"ג דחברייה אמרו, אבל סמ"ך דא עזר, ודא עזר דלעילא דאתהדר לעילא אנפין [p. 219] באנפין דכר ונוקבא אסתמך דא לקבל דא, ודאי (תהלים קי"א: 8) סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר. סמוכים, דא דכר ונוקבא דאנון סמוכים כחדא. האי עולם דקא אמרן תליא בעולם דלתתא, וכד לא אתתקן עולם דלתתא לא אתתקן ההוא עולם דקא אמרן.

ולא המטיר יי' אלהים על הארץ, דהא דא בדא סמ"ך. עולם דא תתאה כד אתתקן ואתהדרו אנפין באנפין ואתתקנו, אשתכח סמך לעילא דהא מקדמת דנא לא הוה עובדא בתקוניה, ודא בדא תלייא.

מה כתיב בתריה. ואד יעלה מן הארץ, דא תקוניה דלתתא. לבתר והשקה את כל פני האדמה, דא תיאובתא דנוקבא לגבי דכורא.

ד"א מאי טעמא לא המטיר. בגין דלא אשתכח תקוניה דיעלה מן הארץ, ועל דא מן ארעא תתאה אתער עובדא לעילא. ת"ח תננא סליק מן ארעא בקדמיתא ועננא אתער וכלא אתחבר לבתר דא בדא. כגוונא דא תננא דקרבנא אתער מתתא ועביד שלימו לעילא ואתחבר כלא דא בדא ואשתלים. כגוונא דא לעילא אתערותא שרי מתתא ולבתר אשתלים כלא, ואלמלא דכנסת ישראל שריא באתערותא בקדמיתא לא אתער לקבלה ההוא דלעילא, ובתאובתא דלתתא אשתלים כלא.

[p. 220] ר' אבא אמר כתיב ועץ החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע. עץ החיים, הא תנינן דאיהו מהלך חמש מאה שנין וכל מימיו דבראשית מתפלגין תחותוי. עץ החיים במציעות גנתא ממש ואיהו נטיל כל מימיו דבראשית ומתפלגין תחותוי, דהא ההוא נהר דנגיד ונפיק שדי על ההוא גנתא ועייל ביה ומתמן מתפלגין מיא לכמה סטרין, ונטיל כלא ימא ולבתר נפקי מנה

לכמה נחלין לתתא, כד"א (תהלים ק"ד: 16) ישקו כל חיתנו שדי. כמה דנפקין מההוא עלמא עלאה ואשקי לאינון טורין עלאין דאפרסמונא דכיא, לבתר כד מטאן לעץ החיים מתפלגין תחותוי לכל סטר כפום ארחוי.

ועץ הדעת טוב ורע. אמאי אקרי הכי, דהא לאו איהו באמצעיתא. אבל הדעת טוב ורע מאי הוא. אלא בגין דינקא מתרין סטרין וידע לון כמאן דיניק מתקא ומרירא, ובגין דינקא מתרין סטרין וידע לון ושריא בגווייהו אקרי הכי. וכל אינון נטיען שריין עליה, וביה שריין נטיען אחרנין, נטיען עלאין, ואינון אקרון ארזי לבנון. מאן אינון ארזי לבנון. אינון ששת ימי בראשית דקאמרן, ארזי לבנון אשר נטע, נטיעות ודאי דאתקיימו לבתר.

[p. 221] מכאן ולהלאה סמ"ך. מאי היא, ויסגור בשר תחתנה. בסטרוי הות, והוה דא בסטרוי דדא. ודאי עקרון קב"ה ושתיל [לה ע"ב] לון באתר אחרא ואתהדרו אנפין באנפין לקיומא. כגוונא דא סמיכו עלמין, עקרון קב"ה ושתיל לון באתר אחרא ואתקיימו בקיומא. ואמר ר' אבא מנלן דאדם וחווה נטיעין הוו. דכתיב (ישעיה ס': 21) נצר מטעי מעשה ידי להתפאר, מעשה ידי דייקא דלא אשתדלו בהון בריין אחרנין, וכתיב (שם י"ז: 11) ביום נטעך תשגשג, דבההוא יומא דאתנטעו בעלמא אתאחדו וסרחו. תנן בקרני חגבים הוו דנהורא דלהון דקיק ולא הוו נהרין. כיון דאתנטעו ואתתקנו אתרביאו בנהורא ואקרון ארזי לבנון. ואדם וחווה [p. 222] עד דאתנטעו לא אתרביאו ולא סליקו ריחא, ודאי אתעקרו ואשתילו ואתתקנו כדקא יאות.

ויצו יי' אלהים הא תנינן לית צו אלא ע"ז, לאמר דא אתתא, ושפיר. מכל עץ הגן אכל תאכל, ושריא ליה כלא דליכלינהו ביחודא, דהא חזינן אברהם אכל, יצחק ויעקב, כולהו אכלו ואתקיימו. אבל אילנא דא אילנא דמותא איהו. מאן דנטיל ליה בלחודוי מיית דהא סמא דמותא נטיל, ועל דא כי ביום אכלך ממנו מות תמות, בגין דקא פריש נטיעין. [p. 223] ר' יהודה שאיל לר' שמעון הא דתנינן אדם הראשון מושך בערלתו הוה, מאי הוא.

א"ל דפריש ברית קדש מאתריה. ודאי מושך בערלה הוה דשבק ברית קדש ואתדבק בערלה ואתפתה במלה דנחש. ומפרי העץ אשר בתוך הגן, דא אתתא. לא תאכלו ממנו, בגין דכתיב (משלי ה': 5) רגליה יורדות מות וגו'. ובהאי הוי פרי דהא באחרא לא הוי פרי. כי ביום אכלך ממנו מות תמות, בגין דאילנא דמותא איהו כדקאמרן דכתיב רגליה יורדות מות.

והנחש היה ערום מכל חית השדה. ר' יוסי אמר האי אילנא דקא אמרן הוה מתשקי ואתרבי והוה חדי, כד"א ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. הגן, דא אתתא. ונהר הוה עייל בה ואשקי לה והוה כלא [p. 224] חד, דהא מתמן ולתתא איהו פרודא דכתיב ומשם יפרד. והנחש. ר' יצחק אמר דא יצר הרע. רבי יהודה אמר נחש ממש. אתו לקמיה דר' שמעון, אמר לון ודאי כלא חד, וסמאל הוה ואתחזי עלנחש, וצולמיה דנחש דא איהו שטן וכלא חד. תנינא בההיא שעתא נחת סמאל מן שמיא רכיב עלנחש דא, וצולמיה הוה חמאן כל בריין וערקן מניה, ומטו לגבי אתתא במלין וגרימו מותא לעלמא. ודאי בחכמה אייתי סמאל לווטין על עלמא וחבל אילנא קדמאה דברא קב"ה בעלמא. ומלה דא הוי תלי על סמאל עד דאתא אילנא אחרא קדישא דאיהו יעקב ונטל מניה ברכאן דלא יתברך איהו לעילא ועשו לתתא, דהא יעקב דוגמא דאדם הראשון הוה ושופריה דיעקב שופריה דאדם הראשון הוה, ועל דא כמה דמנע סמאל ברכאן מאילנא קדמאה, הכי נמי מנע יעקב דאיהו אילנא דוגמא דאדם מסמאל ברכאן מעילא ומתתא. ויעקב דידיה נקט בכלא, ועל דא (בראשית ל"ב: 25) ויאבק איש עמו.

[p. 225] והנחש היה ערום, דא יצר הרע, דא מלאך המות. ובגין דאיהו מלאך המות גרם מותא לכל עלמא ודא הוא רזא דכתיב (שם ו' 13) קץ כל בשר בא לפני. דא הוא קצא דכל בשרא דנטיל נשמתא דכל בשרא ואקרי הכי.

ויאמר אל האשה אף וגו'. ר' יוסי אמר באף פתח ואף אטיל בעלמא. אמר לה [לו ע"א] באילנא דא ברא קב"ה עלמא. ודאי אכלו מניה והייתם כאלהים יודעי טוב ורע, דהא איהו הכי הוי, אלהים שמיא, עץ הדעת טוב ורע, ועל דא והייתם כאלהים יודעי טוב ורע. אמר ר' יהודה לא אמר הכי, דאלו אמר באילנא דא ברא קב"ה עלמא יאות הוה, אבל לא אמר אלא מאילנא דא אכל קב"ה וכדין ברא עלמא, וכל אומן סני לבריה. אכלו מניה ואתון תהון בראן עלמין. ועל דא כי יודע אלהים כי ביום אכלכם ממנו וגו', ובגין דאיהו ידע דא אפקיד לכו עליה.

אמר ר' יצחק בכלא מלילו שקרא. בשירותא דאמרו שקרא הוה דכתיב אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ [p. 226] הגן, ולאוי הכי דהא כתיב מכל עץ הגן אכל תאכל, וכלהו שרא ליה.

אמר ר' יוסי הא דתנינן דפקיד ליה קב"ה על ע"ז דכתיב ויצו, יי' על ברכת השם, אלהים על הדינין, על האדם על שפיכת דמים, לאמר על האשה, על גלוי עריות. וכי כמה בני נשא הוה

בעלמא דאיהו אצטריך דא. אלא ודאי כלא על האי אילנא הוה בגין דביה אחידן, דמאן דנטיל ליה בלחודוי נטיל ליה באוכלוסין דלתתא דאחידן ביה ונטיל ע"ז ושפיכות דמים וגלוי עריות. ע"ז באינון רברבי ממנן. שפיכות דמים בהאי אילנא גרים דאיהו גבורה, וסמאל אתפקד על דא. גלוי עריות אשה היא ואנתתא אקרי, ואסיר לזמנא לאנתתא בלחודהא אלא עם בעלה דלא יהא חשיד בגלוי עריות. ועל דא [p. 227] בכלהו אתפקד בהאי אילנא. כיון דאכל מניה בכלהו עבר דהא כלא אחיד ביה.

ר' יהודה אמר ודאי מלה דא הכי הוא דאסיר לאתיחדא עם אנתתא בלחודהא אלא אם כן בעלה עמה. מה עבד ההוא רשע. אמר הא מטיתי להאי אלינא ולא מתי, אוף את קריב ומטי בידך ביה ולא תמות. ומלה דא הוא אוסיף לה מגרמיה. מיד ותרא האשה כי טוב העץ. במה חמאת. א"ר יצחק ההוא אילנא סליק ריחין, כד"א (בראשית כ"ז: 27) כריח שדה אשר ברכו יי', ובגין ההוא ריח דהוה סליק חמדת ליה למיכל מניה.

ר' יוסי אמר ראייה הוה.

א"ל ר' יהודה והא כתיב ותפקחנה עיני שניהם.

א"ל האי ראייה בשיעורא דאילנא נקטת ליה דכתיב ותרא האשה, דייקא.

ותרא האשה כי טוב. חמאת ולא חמאת, חמאת כי טוב ולא אתישבת ביה. מה כתיב

לבתר. ותקח מפריו, [p. 228] ולא כתיב ותקח ממנו. והיא אתדבקת באתר דמותא וגרימת לכל עלמא מותא ואפרישת חיי מן מותא, בגין דלא בעיין לאתפרשא, דהא קול מדבור לא מתפרשן לעלמין, ומאן דמפריש קול מדבור אתאלם ולא יכיל למללא, וכיון דאשתקל מניה מלולא אתייהיב לעפרא.

אמר ר' שמעון כתיב (תהלים ל"ט: 3) נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעכר. האי

קרא כנסת ישראל אמרו דאיהי בגלותא. מ"ט, בגין דקול מדבר ליה לדבור. כיון דאיהי בגלותא קול אתפרש מניה ומלה לא אשתמע ועל דא נאלמתי דומיה. מ"ט, בגין דהחשיתי מטוב, דלא אזיל קול בהדה, וישראל אמרי (שם ס"ה: 2) לך דומיה תהלה. מאן דומיה. דא תהלה, תהלה לדוד, דאיהי דומיה בגלותא ושתיקא בלא קול.

א"ר יצחק מאילך. בגינך איהי דומיה ושתיקא דאסתלקת מנה.

ותקח מפריו ותאכל. הא תנינן סחטה ענבים ויהבת ליה וגרימו מותא לכל עלמא, דהא

אילנא דא ביה שריא מותא, והוא אילנא דשלטא בליליא [לו ע"ב] וכד איהי שלטא כל [p. 229]

בני עלמא טעמי טעמא דמותא, אלא אינון בני מהימנותא מקדמי ויהבו ליה נפשיהו בפקדונא, ובגין דאיהו בפקדונא אתהדרו נפשאן לאתרייהו ועל דא (תהלים צ"ב: 3) ואמונתך בלילות. ותפקחנה עיני שניהם. רבי חייא אמר דהא אתפקחו למנדע בישין דעלמא, מה דלא ידעו עד השתא. כיון דידעו ואתפקחו למנדע ביש כדן ידעו כי ערומים הם, דאבדו זהרא עלאה דהוה חפי עלייהו ואסתלק מנייהו ואשתארו ערומים מניה. ויתפרו עלה תאנה. אתדבקו לאתחפאה באינון צולמין דהווא אילנא דאכלו מניה דאקרון טרפי דאילנא.

ויעשו להם חגורות. ר' יוסי אמר כיון דידעו מהאי עלמא ואתדבקו ביה חמו דהאי עלמא מתדבר על ידא דאינון טרפין דאילנא ועבדו להון תוקפא לאתתקפא בהו בהאי עלמא, וכדן ידעו כל זייני חרשין דעלמא ובעו למחגר זיינין בהו באינון טרפי אילנא בגין לאגנא עלייהו. ר' יהודה אמר כדן תלת עאלו בדינא ואתדנו ועלמא תתאה אתלטייא ולא קיימא בקיומיה בגין זוהמא דנחש עד דקיימו ישראל בטורא דסיני. לבתר [p. 230] אלביש לון קב"ה בלבושין דמשכא אתהני מנייהו, הה"ד כתנות עור. בקדמיתא הוה כתנות אור דהוה משמשי ביה עלאין דלעילא בגין דמלאכי עלאין הוה אתיין לאתהנא מההוא נהורא, הה"ד (שם ח' 6) ותחסרהו מעט מאלהים וכבוד והדר תעטרהו, והשתא דחבו כתנות עור דעור אתהני מנייהו ולא נפשא. לבתר אולידו ברא קדמאה, ברא דזוהמא הוה. תרין אתו עלה ואתעברת ואולידת תרין, דא נפק לזינייה ודא נפק לזינייה, וברוחא דילהון אתפרשו, דא לסטרא דא ודא לסטרא דא, דא דמי לסטרוי ודא דמי לסטרוי. מסטרא דקין כל מדורין דזיינין בישין ורוחין ושדין וחרשין אתיין, מסטרא דהבל סטרא דרחמי יתיר, לא בשלימו, חמר טב בחמר ביש, ולא אתתקן בהדיה עד דאתא שת ואתייחסו מניה כל אינון דרין דזכאי עלמא וביה אשתיל עלמא, ומקין אתייחסו כל אינון חציפין ורשעים וחייבי עלמא.

[p. 231] א"ר אלעזר בשעתא דחב קין הוה מסתפי בגין דחמא קמיה זיני משריין מזיינין ואתיין לקטלא ליה, וכד אהדר בתשובה מאי קאמר, הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר. מאי מפניך אסתר, אלא סתיר מבניינא דיליה. ר' אבא אמר כד"א (מיכה ג': 4) ויסתר פניו ממנו, ועל דא ומפניך אסתר, מאינון פנים דילך אהא נסתר דלא ישגחון בי נהיה כל מוצאי יהרגני. וישם י"י לקין אנת. מאי אנת, אנת חד מעשרין ותריין אתוון דאורייתא ירב עליה לאגנא עליה.

אמר ר' יהודה מאי דכתיב ויהי בהיותם בשדה. דא אתתא, ועל דא קס וקטיל ליה, דהא מסטרא דא ירית לקטלא, מסטרא דסמאל דגרים מותא לכל עלמא, וקני קין להבל על נוקביה. ר' חייא אמר הא חזינן דכתיב ויחר לקין מאד ויפלו פניו, על דלא אתקביל קרבניה. אי"ל הכי הוא וכלא הוה לקבליה.

ואמר ר' יהודה מאי דכתיב הלא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ. אלא הכי קאמר [p. 232] הלא אם תיטיב עובדך שאת. מאי שאת, כדכתיב (בראשית מ"ט: 3) יתר שאת, דהא בוכרא שבחא אית ליה בכלא ותלייא בעובדוהי. ועל דא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ. מאי לפתח, דא פתחא [לז ע"א] דלעילא דמינה נפקין דינין על עובדין בישין דעלמא. פתח, כד"א (תהלים קי"ח: 19) פתחו לי שערי צדק, ולהווא פתח חטאת רובץ, דא מלאך המות והוא זמין לאתפרעא מינד.

תא חזי בראש השנה אתיליד אדם, בראש השנה ודאי רזא לעילא ותתא, ר"ה לעילא, ר"ה לתתא. בראש השנה אתפקדו עקרות. מנלן דבראש השנה הוה. דכתיב (בראשית כ"א: 1) וי"י פקד את שרה, וי"י דייקא, דא ר"ה. ובגין דנפק אדם מר"ה נפק בדינא ועלמא קיימא בדינא, [p. 233] ובגיני כך לפתח ודאי חטאת רובץ, בגין לאתפרעא מינד. ואלך תשוקתו, עד דתשתצי. ואתה תמשל בו, רזא הוא כמה דכתיב (נחמיה ט': 6) ואתה מחיה את כלם. מכאן אמרו לא שליט אלא בזמנא דישתצון חייבי עלמא. ועל דא כיון דמלאך המות ישצי לון כדין קב"ה שליט עלוי דלא יפוק לאבאשא עלמא דכתיב ואתה תמשל בו, ואתה דייקא.

אמר רבי יצחק בקוטרא דפלגא קפסירא שכיח. רבי יהודה אמר ואתה תמשל בו, בתיובתא. רבי יוסי אמר כד הוה אינון דרין דקין אזלין בעלמא מטרטשי ארעא והוה דמיין לעלאי ותתאי.

אי"ר יצחק עז"א ועזא"ל כד נפלו מאתר קדושתיהו מלעילא חמו בנות נשא וחטאן ואולידו בנין [p. 234] ואלין הוה נפילים דכתיב הנפילים היו בארץ. ר' חייא אמר בנוי דקין הוה בני האלהים דהא כד אתא סמאל על חוה אטיל בה זוהמא ואתעברת ואולידת לקין, וחזו דיליה לא הוה דמי לשאר בני נשא וכל אינון דאתיין מסטרא דיליה לא אקרונ אלא בני האלהים.

ר' יהודה אמר ואפילו אינון בני נפילים הכי אקרונ. המה הגבורים. שתין הוה בארעא כחושבן דלעילא. כתיב הכא המה הגבורים אשר מעולם, וכתוב התם (שיר ג': 7) ששים גבורים סביב לה.

רבי יוסי אמר המה הגבורים אשר מעולם, ממש. מעולם, דייקא.
 אנשי השם. מאישם, דא הוא עולם דקאמרן, אנשי השם דייקא. כתיב הכא אנשי השם,
 וכתוב התם (ויקרא כ"ד: 16) בנקבו שם, וכתוב (שם) ויקוב בן האשה הישראלית את השם.
 רבי חייא אמר מעולם ממש הוּו מעולם דלתתא נטל לון קב"ה כד"א (תהלים כ"ה: 7)
זכר [p. 235] רחמיך יי' וחסדיך כי מעולם המה, מעולם ודאי נטיל לון קב"ה למהוי רתיכא
 קדישא לעילא. אוף הכא המה הגבורים אשר מעולם, מעולם ודאי.
 ר' יצחק אמר מעולם, דא איהו מטתו שלשלמה דכתיב (שיר ג': 7) ששים גבורים סביב
 לה.

רבי אחא אמר כלהו בני האלהים אקרון דהא עד לא אתבסמת עלמא.
 ת"ח כלהון נטיען הוּו סתימין רשימין דקיקין באתר חד, לבתר עקרון קב"ה ושתיל לון
 באתר אחרא ואתקיימו.

ר' ייסא שאל האי דכתיב זה ספר תולדות אדם וגו'.
 א"ל רבי אבא רזא עלאה הוא. תנינן תלת ספרין פתיחון בר"ה, חד דצדיקים גמורים [לז
 ע"ב] וכו'. [p. 236] ספר עלאה דהא מניה נפיק כלא, נפיק מניה כתיבה. ספר אמצעיתא דאיהו
 כללא דעילא ותתא ואחיד לכל סטרין, רזא דתורה שבכתב, אדם קדמאה. ספר דאקרי תולדות
 אדם, ומאי איהו, דצדיקים גמורים, הה"ד זה ספר ודאי, צדיק דעביד תולדות.
 ביום ברא אלהים אדם בדמות אלהים, דהא ודאי כדן אתתקן כלא לעילא ותתא
 ואתקיימו בדוגמא חדא.
 זכר ונקבה בראם, סתם, חד אתכליל בחד.

[p. 237] מתני'. כתיב (משלי י"ח: 10) מגדל עוז שם יי' בו ירוץ צדיק ונשגב. דא הוא ספר
 תולדות אדם דרהיט בההוא מגדל. האי מגדל מאי עבידתיה. אלא דא הוא מגדל דוד ודא הוא
 מגדל עז שם יי' בו ירוץ צדיק ונשגב, וכלא חד. הכא ידיעא לבני מהימנותא:

מבש	עוי	מיץ
גרג	וה	יצד
דצב	זדו	היי
לקה	שוה	ונק

דא הוא ודאי ספר תולדות אדם לבני מהימנותא.

ואמר ר' אבא ספר ודאי נחתו ליה לאדם הראשון וביה הוה ידע חכמתא עלאה. וספרא דא מטא לבני האלהים [p. 238] ומשגיחין ביה וידעין ביה. וספרא דא נחית ליה מארי דרזין ותלת שליחן ממנן קמיה, ובשעתא דנפק אדם מגנתא דעדן אחיד בהווא ספרא, כד נפק טאס מניה לתרעא. צלי ובכי קמי מאריה ואתיבו ליה כמלקדמין בגין דלא תתנשי חכמתא מבני נשא וישתדלון למנדע למאריהון.

וכן תנינן ספר הוה ליה לחנוך, ודא ספר מאתר דספרא דתולדות אדם הוה, ודא הוא רזא דחכמתא דהא מארעא אתנטיל, הה"ד ואיננו כי לקח אותו אלהים. והוא הנער כדכתיב (משלי כ"ב: 6) חנוך לנער. וכל גנזי עלאי אתמסרן בידיה ודא מסיר ויהיב ועביד שליחותא ואלף מפתחן אתמסרן בידיה, ומאה ברכאן נטיל בכל יומא וקשיר קשירין למאריה. [p. 239] מעלמא נטיל ליה קב"ה לשמושיה, הה"ד כי לקח אותו אלהים. ומן דא אתמסר ספרא ואתיהיב ספרא דאקרי ספרא דחנוך. בשעתא דאחיד ליה קב"ה אחמי ליה כל גנזי עלאי, אחמי ליה אילנא דחיי בגו מציעות גנתא וטרפוי וענפוי וכלא חמינן בספריה. זכאין אינון חסידי עלמא דחכמתא עלאה אתגלי להו ולא אתנשי מנייהו לעלמין, כד"א (תהלים כ"ה: 14) סוד יי ליראיו ובריתו להודיעם.

ויאמר יי לא ידון רוחי באדם לעולם בשגם הוא בשר. רבי אחא אמר בהווא זמנא הוה ההוא נהרא דנגיד ונפיק אפיק רוחא עלאה מאילנא דחיי ואריק באילנא דשרייא ביה מותא ואתמשכן רוחין בגווייהו דבני נשא זמנן סגיאיין עד דסלקו זינן בישין ואתעתדו לפתח. כדין אסתלק רוחא עלאה מהווא אילנא בשעתא דפרח נשמתין דבני נשא, הה"ד לא ידון רוחי באדם לעולם, למיהב ליה לעולם.

בשגם הוא בשר. דבי רבי אלעזר אמרי בשגם דא משה דאיהו נהיר לסיהרא ומחילא דא קיימין בני נשא בעלמא יומין סגיאיין. [p. 240] והיו ימיו מאה ועשרים שנה. רמז למשה דעל ידיה תורה אתיהיבת וכדין אריק חייין לבני נשא מהווא אילנא דחייין. וכך הוה אלמלא דחבו ישראל, הה"ד (שמות ל"ב: 16) חרות על הלחות, חרות ממלאך המות, דהא אילנא דחיי הוה משיך לתתאי. ועל דא בשגם דאיהו בשר קיימא מלה לאתרקא רוחא דחיי. בשגם, אחיד לתתא, אחיד לעילא. ועל דא תנינן משה לא מית אלא אתכניש [לח ע"א] מעלמא והוא נהיר לסיהרא, דהא שמשא אע"ג דאתכנש מעלמא לא מית אלא עאל ואנהיר לסיהרא, כך משה.

ד"א בשגם הוא בשר, במשיכו דרוחא בבני נשא זמנא רבה אתהדר למהוי בשר,

לאתמשכא בתר גופא.

אמר ר' יצחק כל דרין דאשתכללו משת כלהו צדיקי וחסידים. לבתר אתפשטו ואולידו ואוליפו [p. 241] אומנותא לשצאה, רומחין וסייפין, עד דאתא נח ואתקין לון תקונא דעלמא ולמפלח ולאתקנא ארעא, דהא בקדמיתא לא הוו זרעין וחצדין, לבתר אצטריכו להאי דכתיב עוד כל ימי הארץ וגו'.

ר' אלעזר אמר זמין קב"ה לתקנא עלמא ולאתקנא רוחא בבני נשא בגין דיורכון יומין לעלמין, הה"ד (ישעיה ס"ה: 22) כי כימי העץ ימי עמי, וכתוב (שם כ"ה: 8) בלע המות לנצח וגו'.

[מה ע"ב] ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור. אייר יצחק מכאן דעקרון קב"ה להני נטיען

ושתיל לון משמע דכתיב ויהי.

ר' יהודה אומר אור שכבר היה. תנן דכתיב ויהי אור. והיה לא כתיב אלא [p. 242] ויהי

וכד אסתכל קב"ה באנון דרין דרשיעיא דלא יתחזון לההוא נהורא גניז ליה הה"ד (איוב ל"ח: 15) וימנע מרשעים אורם. ולמאן גניז ליה, לצדיקים, לצדיקייא דוקי כמא דכתיב (תהלים צ"ז: 11) אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה.

ויאמר אלהים יהי אור, הה"ד (ישעיה מ"א: 2) מי העיר ממזרח וגו'.

וירא אלהים את האור כי טוב. מאי ראה.

אייר חייא כדקאמרן חמא בעובדיהו דרשיעייא וגניז ליה.

ר' אבא אמר וירא אלהים את האור, דסליק נהוריה מסייפי עלמא עד סייפי עלמא.

[p. 243] כי טוב הוא [מו ע"א] לאגנזא ליה דלא יתהנון מניה חייבי עלמא.

אמר רבי שמעון וירא אלהים את האור כי טוב דלא אשתכח ביה רתחא. כתיב הכא כי

טוב, וכתוב התם (במדבר כ"ד: 1) כי טוב בעיני יי לברך את ישראל וסופא דקרא אוכח דכתיב

ויבדל אלהים בין האור ובין החשך, ובגין כך לא אשתכח ביה רתחא ואע"ג דשיתף לון קב"ה

כחדא.

ת"ח נהירו עלאה למהוי נהיר האי אור, ומההוא נהירו חדו לכלא ביה, והוא ימינא

לאתעטרא גלופי גליפין בהדיה, והא אתמר דכתיב (תהלים ל"א: 20) מה רב טובך אשר צפנת

ליראיך, דא אור קדמאה דגזי קב"ה לצדיקים כדקאמרן.

ויהי ערב, מסטרא דחשך. ויהי בקר, מסטרא דאור. ומגו דאינון משתתפי כחדא כתיב

יום אחד.

רבי יהודה אמר מאי טעמא בכל יומא ויומא כתיב ויהי ערב ויהי בקר. למנדע דהא לית יום בלא לילה ולית לילה בלא יום ולא אבעון לאתפרשא.

אמר רבי יוסי ההוא יום דנפק אור קדמאה אתפשט בכלהו יומי דכתיב בכלהו יום. א"ר אלעזר ממשמע דכתיב בכלהו בקר ולא בקר אלא מסטרא דאור קדמאה. ר' שמעון אמר יומא קדמאה אזיל עם כלהו וכלהו ביה בגין לאחזאה דלאו בהו פרודא וכלא חד.

[p. 244] ויאמר אלהים יהי אור, אתפשטותא דהאי אור לתתא, ואלין אינון מלאכין דאתבריו ביומא קדמאה דאית לון קיומא לאתקימא לסטר ימינא. וירא אלהים את האור, את לאכללא אספקלריא דלא נהרא עם אספקלריא דנהרא דאתמר ביה כי טוב.

א"ר אלעזר את לאכללא ולאסגאה כלהו מלאכין דאתיין מסטרא דאור דא וכלהו נהרין כקדמיתא בקיומא שלים. יהי רקיע בתוך המים. א"ר יהודה בהאי אתפרשו מיין עלאין ממיין תתאין. רקיע, פשיטותא דמיין והא אתמר, ויהי מבדיל בין מים למים, מיין עלאין למיין תתאין: ויעש אלהים את הרקיע, דעביד ביה עבידתא בסגיאנו עלאה. ויהי רקיע לא כתיב אלא ויעש, דאסגי ליה ברבו סגיא.

א"ר יצחק בשני אתברי גיהנם לחייבי עלמא, בשני אתברי מחלוקת, בשני לא אשתלים ביה עבידתא, ובגין כך לא כתיב ביה כי טוב עד דאתא יום תליתאה [p. 245] דאשתלים ביה עבידתא וכתוב ביה כי טוב תרי זמני, חד על אשלמות עבידתא דיום שני וחד לגרמיה. ביום תליתאי אתתקן יום שני ואתפרש ביה מחלוקת, וביה אשתלימו רחמי על חייבי גיהנם. ביומא תליתאה משתכחין שביבין דגיהנם, בגיני כך אתכליל ביה יום שני ואשתלים ביה.

ר' חייא הוה יתיב קמיה דר' שמעון. א"ל האי אור ביום ראשון וחשך ביום שני ואתפרשו מיא ומחלוקת הוה ביה, אמאי לא אשתלים ביום ראשון, דהא ימינא כליל לשמאלא. א"ל על דא הוה מחלוקת, ותליתאה בעי למיעל בינייהו לאכרעא ולאסגאה בהו שלם.

ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא. אתחברו מיין עלאין בתתאין למעבד פרין. מיין עלאין רביין ועבדי איבין ותתאי קראן לון לעלאין כנוקבא לגבי דכורא בגין דמיין עלאין דכורין ותתאי נוקבין.

[p. 246] רבי שמעון אמר כל דא הוא לעילא והוא לתתא.

א"ר יוסי אי הכי אלהים דקאמר, מאן אלהים.

א"ל אלהים סתם אלהים חיים לעילא. ואי תימא לתתא, אלא לתתא איהו תולדות [מו

ע"ב] כד"א אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ואמרינן בה' בראם, והוא דלעילא אבהן דכלא הוא. איהי עבידתא ועל דא ארעא עבדת תולדות דהא היא מתעברא כנוקבא מן דכורא.

ר' אלעזר אמר כל חילין הוו בארעא ולא אפיקת חילהא ואינון תולדות עד יום הששי

דכתיב תוצא הארץ נפש חיה. ואי תימא והא כתיב [p. 247] ותוצא הארץ דשא, אלא אפיקת

תקון חילהא לאתיישבא כדקא יאות וכלא הוה גניז בה עד דאצטריך, דהא בקדמיתא כתיב

צדיא וריקניא כתרגומו ולבתר אתתקנת ואתיישבת וקבילת זרעא ודשאין ועשבין ואילנין

כדקא יאות ואפיקת לון לבתר. ומאורות הכי נמי לא שמשו נהורא דלהון עד דאצטריך.

יהי מארת ברקיע השמים, מארת כתיב חסר, לאכללא חויה בישא דאטיל זוהמא ועביד

פרודא דלא משמש שמשא בסיהרא. מארת, לווטין, ועל דא גרים דאתלטייא ארעא דכתיב

ארורה האדמה, ובגין כך מארת כתיב.

[p. 248] יהי מארת, דא סיהרא. ברקיע השמים, דא שמשא, ותרווייהו בכללא חדא

לאזדווגא, לאנהרא עלמין לעילא ותתא, משמע דכתיב על הארץ ולא כתיב בארץ, דמשמע

לעילא ותתא. חושבן דכלא בסיהרא הוא.

ר' שמעון אמר גימטריאות וחושבן תקופות ועבורין כלא הוא ברזא דסיהרא דהא לעילא

לאו איהו.

א"ל ר' אלעזר ולא, והא כמה חושבנין ושיעורין קעבדי חברייא.

א"ל לאו הכי אלא חושבנא קיימא בסיהרא ומתמן יעול בר נש למנדע לעילא.

א"ל והא כתיב והיו לאותות ולמועדים.

א"ל לאתת כתיב חסר.

[p. 249] א"ל הא כתיב והיו.

א"ל הויין כלהון דיהוון בה כאסקופא דא דאתמליא מכלא, אבל חושבנא דכלא

בסיהרא הוא. ת"ח נקודה חד אית ומתמן שירותא לממני דהא מה דלגו דההיא נקודה לא

אתידע ולא אתייהב לממני. ואית נקודה לעילא סתים דלא אתגליא כלל ולא אתידע, ומתמן

שרותא למבני כל סתים ועמיקא. הכי נמי אית נקודה לתתא דאתגליא ומתמן הוא שרותא לכל

חושבנא ולכל מנין, ועל דא הכא הוא אתר לכל תקופות וגימטריאות ועבורין וזמנין וחגי

ושבתי, וישראל דדבקי ביה בקב"ה עבדי חושבן לסיהרא ואינון דבקין בה וסלקין לה לעילא דכתיב (דברים ד': 4) ואתם הדבקים ביי' אלהיכם.

ישרצו המים שרץ נפש חיה. אמר רבי אלעזר הא אוקמוה דאינון מיין רחישו ואולידו כגוונא דלעילא והא אתמר.

ועוף יעופף על הארץ. יעוף מבעי ליה, מהו יעופף.

א"ר שמעון רזא הוא. ועוף, דא מיכאל דכתיב (ישעיה ו': 6) ויעף אלי אחד מן השרפים.

יעופף, [p. 250] דא גבריאל דכתיב (דניאל ט': 21) והאיש גבריאל אשר ראיתי בחזון בתחלה מועף ביעף.

על הארץ, דא אליהו דאשתכח תדיר בארעא ולא מסטרא דאבא ואמא אשתכח, דאיהו

בד' טיסין דכתיב (מ"א י"ח: 12) ורוח יי' ישאך על אשר לא אדע. ורוח יי' חד, ישאך תרין, על אשר תלת, לא אדע ארבע.

על פני, דא מלאך המות דאיהו אחשיך פני עלמא וכתוב ביה וחשך על פני תהום.

רקיע השמים, כדאמרן עולה ומסטין וכו'.

[p. 251] אמר רבי אבא והא מלאך המות בשני אתברי, אלא על הארץ, דא רפאל דאיהו

ממנא לאסוותא דארעא דבגיניה אתרפיאת ארעא וקיים בר נש עלה ורפי לכל חילהא.

על פני רקיע השמים, דא אוריאל, וכלא הוא בקרא. ובגין כך כתיב בתריה ויברא אלהים

את התנינים הגדולים.

אמר רבי אלעזר אלין לויתן ובת זוגו. ד"א אלין אינון שבעין רברבן ממנן על שבעין

עמין, ובגין כך אתבריאו כלהו למהוי שליטאן על ארעא.

ואת כל נפש החיה הרומשת. אלין אינון ישראל דאינון [מז ע"א] נפש ודאי דההוא חיה

ואקרון גוי אחד בארץ.

[p. 252] אשר שרצו המים למיניהם, דאינון משתדלין באורייתא.

ואת כל עוף כנף, אלין צדיקייא דבהון ובגין כך אינון נפש חיה. ד"א ואת כל עוף כנף,

כדקא אתמר אלין שלוחי עלמא.

אמר רבי אבא נפש חיה דאינון ישראל בגין דאינון בנין לקב"ה ונשמתהון קדישין מניה

אתיין. נפשא דשאר עמים מאן אתר הוא.

אמר רבי אלעזר מאינון סטרי שמאלא מסאבי דמסאבי לון ומסאבי למאן דקרב

בהדיהו.

ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה למינה, כלהון שאר חיוון אחרנין, כל חד וחד כפום זיניה.

וא"ר אלעזר האי מסייע למה דאמרן נפש חיה אלן ישראל דאינון נפש חיה קדישא עלאה. בהמה ורמש וחיתו ארץ, אלן שאר עמין דלאו אינון נפש חיה אלא ערלה כדקאמרן.

[p. 253] נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, דאתכליל בשית סטרין, כליל מכלא כגוונא דלעילא בשייפי מתקנן ברזא דחכמתא כדקא יאות, כלא תקונא עלאה. נעשה אדם, רזא דכר ונוקבא, כלא בחכמתא קדישא עלאה. בצלמנו כדמותנו, לאשתכללא דא בדא למהוי הוא יחידאי בעלמא, שליט על כלא.

וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד. הכא אתתקן מה דלא אתמר כי טוב בשני בגין דאתברי ביה מותא והכא אתמר והנה טוב מאד. [p. 254] ואזלא כמה דאמרי חבריא והנה טוב מות.

וירא אלהים את כל אשר עשה. וכי לא חמא ליה קודם, אלא כלא חמא ליה קב"ה ומאן דאמר את כל לאסגאה כל דרין דייתון לבתר כן וכל מה דיתחדש בעלמא בכל דרא ודרא עד לא ייתון לעלמא.

אשר עשה. דא כל עובדא דבראשית דתמן אתברי יסודא ועקרא לכל מה דייתי ויתחדש בעלמא לבתר כן, ובגין כך חמא ליה קב"ה עד לא הוה ושוי כלא בעובדא דבראשית.

יום הששי. מאי שנא בכלהו יומי דלא אתמר בהו ה"א, אלא הכא כד אשתכלל עלמא אתחברת נוקבא בדכורא בחבורא חד ה' בששי למהוי כלא חד. [p. 255] ויכלו. אשתכללו כלא כחד, אשתכללו מכלא ואשתלימו בכלא.

ויכלו השמים והארץ. רבי אלעזר פתח (תהלים ל"א: 20) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך וגו'. ת"ח עבד קב"ה לבר נש בעלמא ואתקין ליה למהוי שלים בפולחניה ולאתקנא ארחוי בגין דיזכי לנהורא עלאה דאגניז קב"ה לצדיקיא, כד"א (ישעיה ס"ד: 3) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו. ובמה זכי ליה בר נש לההוא נהורא. באורייתא, דכל מאן דאשתדל באורייתא זכי בכל יומא למהוי ליה חולקא בעלמא דאתי [p. 256] ואתחשב ליה כאלו באני עלמין, דהא באורייתא אתבני עלמא ואשתכלל, הה"ד (משלי ג': 19) יי' בחכמה יסד ארץ, וכתיב

(שם ח': 30) ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום. וכל דאשתדל בה שכליל עלמא וקיים ליה.

ות"ח ברוחא עבד קב"ה עלמא וברוחא מתקיימא, רוחא דאינון דלעאן באורייתא וכל שכן רוחא דהבל דרביי דבי רב.

מה רב טובך. דא טובא דאתגניז ליראיך, לאינון דחלי חטאה.

פעלת לחוסים בך. מאי פעלת. דא עובדא דבראשית.

רבי אבא אמר דא ג"ע, דהא באומנא דאומנותא עבד ליה קב"ה בארעא כגוונא דלעילא לאתתקפא ביה צדיקייא, [מז ע"ב] הה"ד (תהלים ל"א: 20) פעלת לחוסים בך נגד בני אדם, דהא הוא [p. 257] נגד בני אדם, ואחרא נגד עלאין קדישין. אר' שמעון ואפילו אחרא נגד בני אדם הוי לאתכנשא ביה צדיקייא דעבדי רעותיה דמאריהון.

ויכלו, דכלו עובדין דלעילא ועובדין דלתתא. השמים והארץ, לעילא ותתא.

ר' שמעון אמר עובדא ואומנותא דאורייתא שבכתב ועובדא ואומנותא דתורה שבעל פה.

וכל צבאם, אלין פרטי דאורייתא, אפין דאורייתא, שבעים פנים לתורה.

ויכלו, דאתקיימו ואשתכללו דא בדא.

שמים וארץ, פרט וכלל.

וכל צבאם, רזי דאורייתא, דכיאן דאורייתא, מסאבן דאורייתא.

[p. 258] ויכל אלהים ביום השביעי, דא תורה שבעל פה דאיהי יום שביעי ובה אשתכלל

עלמא דאיהי קיומא דכלא.

מלאכתו אשר עשה, ולא כל מלאכתו, דהא תורה שבכתב אפיק כלא בתוקפא דכתב

דנפיק מחכמתא.

תלת זמנין הכא ביום השביעי. ויכל אלהים ביום השביעי, וישבות ביום השביעי, ויברך

אלהים את יום השביעי, הא תלת. ויכל אלהים ביום השביעי, דא תורה שבעל פה דעם יום

השביעי דא אשתכלל עלמא כדקא אמרן. וישבות ביום השביעי, דא יסודא דעלמא. בספרא דרב

ייבא סבא דא יובלא ועל כך כתיב הכא מכל מלאכתו דכלא נפיק [p. 259] מניה. ואן דא יסודא

כדקאמרן דהא נייחא ביה הוי יתיר מכלא. ויברך אלהים את יום השביעי, דא כהן גדול דמברך

לכלא והוא נטיל ברישא וברכאן ביה שריין לברכא ואקרי שביעי.

רבי ייסא סבא אמר הני תרי חד ביסודא וחד בעמודא דאמצעיתא, אבל הני תלת חד

במעלי שבתא דליליא וחד דיומא וחד דעלמא דאתי דאיהו שבת הגדול.

ויקדש אותו. למאן. לההוא אתר דאת קיימא ביה שריא, כד"א (שמואל ב' ט"ו: 25) והראני אותו ואת נהו. ובהאי אתר שריין כל [p. 260] קדושין דלעילא ונפקי מניה לכנסת ישראל למיהב לה תפנוקי לחם פנג. ואזלא הא כמה דכתיב (בראשית מ"ט: 20) מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך. מאשר, דא קיים שלים. שמנה לחמו, דהוה לחם עוני אתהדר למהוי לחם פנג. והוא יתן מעדני מלך. מאן מלך. דא כנסת ישראל. הוא יהיב לה כל תפנוקין דעלמין, וכל קדושין דנפקין מלעילא מהא אתר נפקין. ועל דא ויקדש אותו.
כי בו שבת. ביה נייחא דכלא, ביה נייחא דעלאין ותתאין. ביה שבתא ארעא לנייחא. אשר ברא אלהים. מכללא דזכור נפקא שמור לאתקנא עבידתא דעלמא. לעשות, דא אומנא דעלמא, למעבד עבידתא דכלא.

[p. 261] תו פריש ר' שמעון מלה ואמר כתיב (דברים ז': 9) שומר הברית והחסד. שומר, דא שומר ישראל. הברית, בדקאמרן. והחסד, דא אברהם, וכנסת ישראל היא שומר הברית והחסד. דא הוא נטיר פתחא דכלא, ביה תליין כל עבידן דעלמא. ודאי אשר ברא אלהים לעשות, לשכללא ולא תקנא כלא, כל חד וחד כל יומא ויומא, ולאפקא רוחין ונשמתיין ואפילו רוחין ושדיין. ואי תימא דלאו אינון תיקונא דעלמא, לאו הכי דהא אינון תיקונא דעלמא הוו, לאלקאה בהו לחייבי עלמא, דאינון אזלין לקבלייהו לאוכחא להו. מאן דאזיל לשמאלא אתאחיד בסטרא שמאלא לגבייהו. בגיני כך לתיקונא דעלמא הוו.
תא חזי מה כתיב בשלמה, (שמואל ב' ז': 14) והוכחתי בשבט אנשים ובנגעי בני אדם. מאן נגעי בני אדם. אלין אינון מזיקין.

[p. 262] תא חזי בשעתא דאתבריאן אתקדש יומא ואשתארו רוחא בלא גופא, ואלין אינון בריין דלא [מח ע"א] אשתכללו ומסטר שמאלא אינון, זוהמא דדהבא, ועל דא בגין דלא אשתכללו ואינון פגימין שמא קדישא לא שריא בהו ולא אתדבקו ביה, ודחילו דלהון משמא קדישא איהו וזעין ודחלין מניה דהא שמא קדישא לא שריא באתר פגים.
ות"ח האי ב"נ דאתפגים דלא שבק בר בהאי עלמא כד נפיק מניה לא אתדבק בשמא קדישא ולא עאלין ליה בפרגודא בגין דאיהו פגים ולא אשתלים, ואילנא דאתעקר בעיא נטיעא זמנא אחרא בגין דשמא קדישא אשתלים בכל סטריין, ופגימו לא אתדבק ביה לעלמין.
ות"ח הני בריין פגימין אינון מעילא ומתתא ובגיני כך לא מתדבקן לעילא ולא מתדבקן לתתא, ואלין ברא אלהים לעשות, דלא אשתלימו עילא ותתא. ואי תימא הא רוחין אינון,

אמאי לאו לעילא, אלא כיון דלא אשתלימו לתתא בארעא [p. 263] לא אשתלימו לעילא. וכלהו מסטר שמאלא קא אתיין ומתכסיין מעינא דבני נשא וקיימי לקבלייהו לאבאשא לון. תלת לון כמלאכי השרת, ותלת לון כבני נשא והא אוקמוה. בתר דאתבריאו רוחין אישתככו אינון רוחין בתר רחייא דנוקבא דתהומא רבא ליליא דשבתא ויומא דשבתא. כיון דנפק קדושתא דיומא ולא אשתלימו נפקו לעלמא ושטאן לכל סטרין, ובעיא עלמא לאתנטרא מנייהו דהא כדין כל סטר שמאלא אתער ואשא דגיהנם מלהטא, וכל אינון דבסטר שמאלא אזלין ושטאן בעלמא ובעאן לאתלבשא בגופא ולא יכלין. כדין בעינן לאסתמרא מנייהו ואתקינו שיר דפגעים בכל שעתא דדחילו דלהון שריא בעלמא.

ת"ח כד אתקדש יומא במעלי שבתא סוכת שלום שריא ואתפריסת בעלמא. מאן סוכת שלום. דא שבתא, וכל רוחין ועלעולין ושדין וכל סטרא דמסאבא כלהו טמירין ועאלין בעינא דריחייא דנוקבא דתהומא רבא, דהא כיון דאתער קדושתא על עלמא רוח מסאבא לא אתער בהדיה, ודא עריק מקמיה דדא. וכדין עלמא בנטירו עלאה ולא בעינן לצלאה על נטירו כגון שומר את עמו ישראל לעד, דהא דא ביומי דחול אתתקן [p. 264] דעלמא בעיא נטירו, אבל בשבת סוכת שלום אתפריסא על עלמא ואתנטיר בכל סטרין, ואפילו חייבי גיהנם נטירין אינון וכלא בשלמא אשתכחו עלאין ותתאין, ובגין כך בקדושא דיומא מברכינן הפורס סכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלם. אמאי על ירושלם. אלא דא היא מדורא דההיא סכה ובעינן לזמנא לההיא סכה דיתפרסא עלנא ולמשרא עמנא ולמהוי מגינא עלנא כאמא דשרייא על בנין ובג"ד לא דחלין מכל סטרין, ועל דא הפורס סוכת שלום.

ת"ח בשעתא דישראל מברכין ומזמנין להאי סכת שלום, אושפיזא קדישא, ואמרי הפורס סכת שלום, כדין קדושתא עלאה נחתא ופריסת גדפהא עלייהו דישראל ומכסיא לון כאמא על בנין, וכל זינין בישין אתכנישו מעלמא ויתבי ישראל תחות קדושתא דמאריהון. וכדין דא סכת שלום יהיב נשמתין חדתיך לבנהא. מאי טעמא. בגין דכדין זמן זווגא ונטלת נשמתין ובה שריין ומינה נפקין, וכיון דשריא ופריסת גדפהא על בנהא, אריקת נשמתין חדתיך לכל חד וחד.

תו אמר רבי שמעון על דא תנינן שבת דוגמא דעלמא דאתי איהו. הכי הוא ודאי ועל דא שמיטה ויובל דוגמא [p. 265] דא בדא, ושבת ועלמא דאתי הכי הוא. וההוא תוספת דנשמתא מרזא דזכור קא אתיא על האי סכת שלום דנטיל [מח ע"ב] מעלמא דאתי, ודא תוספת יהבת לעמא קדישא ובההוא תוספת חדאן ויתנשי מנייהו כל דחילו וכל צערין וכל עאקו, כד"א (ישעיה י"ד: 3) ביום הניח יי' לך מעצבך ומרגזך ומן העבודה הקשה אשר עבד בך.

ובליליא דשבתא בעי ב"נ לאטעמא מכלא בגין לאחזאה דהאי סכת שלום מכלא אתכלילת, ובלבד דלא יפגים מיכלא חדא ליומא ואית דאמרי תרין לתרין סעודתי אחרנין דיומא ושפיר.

[p. 266] נַר של שבת לנשי עמא קדישא אתייהיבת לאדלקא, וחברייא הא אמרו דאיהי כבאת בוצינא דעלמא ואחשיכת ליה כו', ושפיר, אבל רזא דמלה האי סכת שלום מטרוניתא דעלמא איהי ונשמתיך דאינון בוצינא עלאה בה שריין, ועל דא מטרוניתא בעיא לאדלקא דהא בדוכתהא אתאחדת ועבדת עובדא. ואתתא בעיא בחזרה לאדלקא בוצינא דשבת למיזכי ליקרא עילאה וזכו רב לגרמה, דתזכי לבנין קדישין דיהון בוצינא דעלמא באורייתא ובדחלתא ויסגון שלמא בעלמא, ויהיבת לבעלה אורכא דחיין. בגין כך בעיא לאזדהרא.
ת"ח שבת ליליא ויומא, זכור ושמור איהו כחדא, ועל דא כתיב זכור את יום השבת לקדשו, וכתבי שמור את יום השבת, זכור לדכורא שמור לנוקבא וכלא חד. [p. 267] זכאין אינון ישראל חולקיה דקב"ה, עדביה ואחסנתיה. עלייהו כתיב (תהלים קמ"ד: 15) אשרי העם שככה לו אשרי העם שיי' אלהיו.

ויבן יי' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה ויביאה אל האדם. א"ר שמעון כתיב (איוב כ"ח: 23) אלהים הבין דרכה והוא ידע את מקומה. האי קרא גוויין סגי אין אית ביה, אלא אלהים הבין דרכה, כד"א ויבן יי' אלהים את הצלע. דא תורה שבע"פ דאית בה דרך, כד"א (ישעיה מ"ג: 16) הנותן בים דרך. בגיני כך אלהים הבין דרכה.
והוא ידע את מקומה. מאן מקומה, דא תורה שבכתב דאית בה דעת.
יי' אלהים. שם מלא לאתקנא לה בכלא, ועל דא אתקרי חכמה ואתקרי בינה, בגין דהוה בשם מלא יי' אלהים בכלא, בשלימו דתרי שמהן.
[p. 268] את הצלע. דא אספקלריא דלא נהרא, כד"א (תהלים ל"ה: 15) ובצלעי שמחו ונאספו.

אשר לקח מן האדם, בגין דהא מתורה שבכתב נפקת. לאשה, לאתקשרא בשלהובא דסטר שמאלא דהא אורייתא מסטרא דגבורה אתייהיבת. לאשה, למהוי אש ה', קשיר כחדא.
ויביאה אל האדם, בגין דלא בעיא לאשתכחא בלחודהא אלא לאתכללא ולאתחברא בתורה שבכתב. כיון דאתחברת בהדיה הוא יזון לה ויתקן לה ויתן לה מה דאצטריך. מכאן

אוליפנא מאן דאנסיב ברתיא עד לא תיעול לבעלה אבוה ואמה מתקנין לה ויהבין לה כל מה דאצטריך. כיון דאתחברת בבעלה הוא יזון לה והוא יתן לה מה דבעיא. תי"ח בקדמיתא כתיב ויבן יי' אלהים את הצלע, דאבא ואמא מתקנין לה, ולבתר ויביאה אל האדם, לאתקשרא כלא כחדא ולאתחברא חד בחד, והוא יהיב לה מה דאצטריך. [p. 269] ד"א אלהים הבין דרכה. ברתא בבי אמא, היא אסתכלא בכל יומא בכל מה דבעיא ברתיא, דכתיב (איוב כ"ח: 23) אלהים הבין דרכה. כיון דחברת לה בבעלה הוא יהיב לה כל מה דבעיא ויתקן עובדהא, הה"ד והוא ידע את מקומה. [מט ע"א] ד"א האי קרא על חכמתא עילאה אתמר ואתקשר ברזין עלאין, דהא נקודה קדמאה לית מאן דידיע בה כלל אבל אלהים הבין דרכה, דא עלמא דאתי, והוא, דא טמירא דכל טמירין, סתימא דכל סתימין דאקרי הוא ולא ידיע בשמא.

כתיב וייצר יי' אלהים את האדם. הכא אשתכלל בכלא, בימינא ובשמאלא, והא אוקימנא דאתכליל ביצר הטוב וביצר רע. אמאי. אלא יצר טוב לגרמיה, יצר הרע לאתערא לגבי נוקביה, ומסטר שמאלא אתער תדיר לגבי נוקבא ואתקשר בהדה, ובגין כך אתקרי אשה. [p. 270] ותי"ח יצר טוב ויצר הרע בגין דנוקבא אתכלילת בהו ואתקשרא בהדיהו, ולא מתקשרא עד דיצר הרע אתער לגבה ומתקשרן דא בדא. וכיון דמתקשרן דא בדא כדין אתער יצר טוב דאיהו חדוה ואייתי לה לגביה. ולעילא סטרא דצפון ממש דאיהו חדוה בלא זוהמא דיצר הרע אחיד בה בקדמיתא דכתיב (שיר ב' 6) שמאלו תחת לראשי, ולבתר וימינו תחבקני, ואתיהבת בין ימינא לשמאלא לאתזנא, ועל דא וייצר יי' אלהים שם מלא לגבי תרין סטרין אלין.

את האדם. הא אוקימנא דכר ונוקבא כחדא ולא הוו מתפרשן למהוי אפיין באפיין. מה כתיב, עפר מן האדמה. השתא קיימא לאתתקנא. תי"ח אתתא כד אתחברת בבעלה אתקריאת על שם בעלה, איש אשה, צדיק צדק, איהו עופר ואיהי עפר. וכדין איהו צבי ואיהי צביה, (יחזקאל כ' 6) צבי היא לכל הארצות. כתיב (דברים ט"ז: 21) לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח יי' אלהיך אשר תעשה לך. אצל מזבח. וכי לעילא מניה או באתר אחרא מאן שרייה. אלא הא אוקימנא אשר דא בעלה דאתתא, היא אתקריאת על שום בעלה אשרה, [p. 271] ועל דא כתיב (מלכים ב' כ"ג: 4) לבעל ולאשרה. בגין כך כתיב לא תטע לך אשרה אצל מזבח יי' אלהיך, לקבל אתר דההוא מזבח יי', דהא מזבח יי' איהו קיימא על דא, ועל דא לקבלה לא תטע לך אשרה אחרא.

ת"יח בכל אתר כל אינון פלחי שמשא אקרון עובדין לבעל ואינון דפלחין לסיהרא איקרון עובדי אשרה, ועל דא לבעל ולאשרה, ואשרה אתקרי על שום בעלה אשר. אי הכי אמאי אתעבר שמא דא. אלא אשרה על שום דכתיב (בראשית ל': 13) באשרי כי אשרוני בנות, והא דלא אשרה שאר עמין וקיימי אחרא תחותה, ולא עוד אלא דכתיב (איכה א': 8) כל מכבדיה הזילוה. ובגין כך אתעבר שמא דא ובגין דלא יתקפון אינון דעבדי שאר עמין. וקרינן מזבח דאיהו מאדמה דכתיב (שמות כ': 22) מזבח אדמה וגו', בגיני כך עפר מן האדמה. ויפח באפיו נשמת חיים. מלה אתכליל, אבלויפח באפיו נשמת חיים, בההוא עפר, כנוקבא דמתעברא מן דכורא דהא מתחברן ואתמליא האי עפר מכלא. ומאן איהו. רוחין ונשמתין. ויהי האדם לנפש חיה. השתא אתתקן וקיים אדם לאתקנא ולמיון לנפש חיה.

[p. 272] ויבן יי' אלהים. אוף הכי נמי בשם מלא, דהא אבא ואמא אתקינן לה עד לא

אתת לבעלה.

את הצלע, כד"א (שיר א': 5) שחורה אני ונאורה, אספקלריא דלא נהרא, אבל אבא ואמא

אתקינן לה לאתפייסא בעלה בהדה.

ויביאה אל האדם. מהכא אוליפנא דבעאן אבא ואמא דכלה לאעלא לה ברשותיה דחתן,

כד"א (דברים כ"ב: 16) את בתי נתתי לאיש הזה. מכאן ואילך בעלה ייתי לגבה דהא ביתא דילה

הוא דכתיב (בראשית כ"ט: 23) ויבא אליה, ויבא גם אל רחל. בקדמיתא ויביאה אל האדם, דעד

הכא אית לאבא ולאמא למעבד. לבתר איהו ייתי לגבה וכל ביתא דילה הוא ויטול רשות מינה.

ועל דא אתערנא דכתיב (שם כ"ח: 21) ויפגע במקום וילן שם, דנטל רשו בקדמיתא. מכאן

אוליפנא דמאן דמתחבר [מט ע"ב] באנתתיה בעי למפגע ולבסמא לה במלין, ואי לאו לא יבית

לגבה, בגין דיהא רעותא דלהון כחדא בדלא אניסו.

[p. 273] וילן שם כי בא השמש. לאחזאה דאסיר ליה לבר נש לשמשא ערסיה ביממא.

ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו. הכא אוליפנא דאלן יהון למלכא ערסי דדהבא

ולבושי יקר למיבת בהו ומטרוניתא תתקין ליה ערסא מתתקן באבנין, ישבוק דיליה ויבית במה

דאיהי תתקין דכתיב וישכב במקום ההוא.

ת"יח מה כתיב הכא, ויאמר האדם זאת הפעם וגו'. הא בסימו דמלין לאמשכא עמה

חביבותא ולאמשכא לה לרעותיה לאתערא עמה רחימותא. חמי כמה בסימין, כמה אינון מילי

רחימותא, עצם מעצמי ובשר מבשרי, בגין לאחזאה לה דאינון חד בלא פרודא.

השתא שרי לשבחה לה, לזאת יקרא אשה, דא היא דלא אשתכח כוותה, דא היא יקרא דביתא. כלהון נשין גבה כקופא בפני בני נשא, אבל לזאת יקרא אשה, שלימו דכלא, לזאת ולא לאחרא, כד"א (משלי ל"א: 29) רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה.

על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד. כלא לאמשכא לה ברחימו ולאתדבקה בהדה. כיון דאתער לגבה כל מלין אלין מה כתיב, והנחש היה ערום מכל חית השדה וגו'. הא אתער יצר הרע לאחדא בה, לקשרא לה בתיאובתא דגופא ולאתערא לגבה מלין אחרנין דיצר הרע אתענג בהו, עד לבתר מה כתיב, ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאווה הוא לעינים ותקח מפריו ותאכל, [p. 274] קבילת ליה ברעותא, ותתן גם לאישה עמה. הא כדין היא אתערא לגביה בתיאובתא למיהב ליה רעותא ורחימו. דא מלה לאחזאה עובדא לבני נשא כגוונא דלעילא.

אמר רבי אלעזר אי הכי במאי נוקים ליה לעילא יצר הרע דאחיד בה בנוקבא. אמר ליה הא אתערא ברזא דשמאלא וימינא, כגוונא דא יצר טוב ויצר רע, יצר טוב מימינא ויצר רע משמאלא, אלין לעילא ואלין לתתא. ושמאלא לעילא אחיד בה בגופא לקשרא לה כחדא, כד"א (שיר ב' 6) שמאלו תחת לראשי וגו'. ועל דא מלין אתפרשן לעילא ותתא עד הכא, מכאן ולהלאה מלין בזוטא דזיפתא לזעירין דטינקין לפרשא מלה, והא אתערו ביה חברייה.

ר' שמעון הוה אזיל לטבריה והוה עמיה רבי יוסי ורבי יהודה ור' חייא. אדהכי חמו ליה לרבי פנחס דהוה אתי. כיון דאתחברו כחדא נחתו ויתבו תחות אילני טורא. אמר רבי פנחס הא יתיבנא, מאלין מלי מעלייתא דאת אמר בכל יומא בעינא למשמע. פתח רבי שמעון ואמר (בראשית י"ג: 3) וילך למסעיו מנגב ועד בית אל. וילך למסעיו. למסעו מבעי ליה, מאי למסעיו. אלא תרין מטלנין אינון, חד דידיה וחד [p. 275] דשכינתא, דהא כל בר נש בעי לאשתכחא דכר ונוקבא בגין לאתקפא מהימנותא וכדין שכינתא לא אתפרשא מניה לעלמין.

ואי תימא מאן דנפיק לאורחא דלא אשתכח דכר ונוקבא, שכינתא אתפרשא מניה. תא חזי האי מאן דנפיק לאורחא יסדר צלותיה קמי קב"ה בגין לאמשכא עליה שכינתא דמריה עד לא יפוק בזמנא דאשתכח דכר ונוקבא. כיון דסדר צלותיה ושכינתא שרייא עליה יפוק, דהא שכינתא אזדווגת בהדיה בגין דישתכח דכר ונוקבא, דכר ונוקבא במתא דכר ונוקבא בחקלא, הה"ד (תהלים פ"ה: 14) צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו.

ת"יח כל [נ ע"א] זמנא דבר נש אתעכב באורחא בעי לנטרא עובדוי בגין דזווגא עלאה לא יתפרש מניה וישתכח פגים בלא דכר ונוקבא. במתא אצטריך כד נוקביה [p. 276] עמיה, כ"ש הכא דזווגא עלאה אתקשרת ביה. ולא עוד אלא דהא זווגא נטיר ליה בארחא ולא מתפרשא מניה עד דיתוב לביתה.

בשעתא דעאל לביתה בעא לחדתא דביתהו בגין דדביתהו גרמא ליה ההוא זווגא עלאה. כיון דאתא לגבה בעי לחדתא לה בגין תרין גווני, חד בגין דחדוותא דהאי זווגא חדוותא דמצוה היא וחדוותא דמצוה חדוותא דשכינתא איהו, ולא עוד אלא דאסגי שלום לתתא, הה"ד (איוב ה': 24) וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא. וכי אי לא פקיד לאתתיה חטא איהו. הכי הוא ודאי, בגין דגרע יקר זווגא עלאה דאזדווגת ביה ודביתהו גרמא ליה. וחד דאי מתעברא אתתיה זווגא עלאה אריקת ביה נשמתא קדישא, דהאי ברית אקרי ברית דקב"ה. ועל דא בעי לכוונא בחדוותא דא כמה דבעי בחדוותא דשבת דאיהו זווגא דחכימין. ועל דא וידעת כי שלום אהלך, [p. 277] דהא שכינתא אתיא עמך ושריא בביתך, ועל דא (שם) ופקדת נוך ולא תחטא. מאי ולא תחטא. לשמשא קמי שכינתא חדוותא דמצוה.

כגוונא דא תלמידי חכמים דמתפרשן מנשייהו כל אינון יומין דשבתא בגין לאתעסקא באורייתא, זווגא עלאה אזדווג בהו ולא מתפרשא מנייהו בגין דמשתכחי דכר ונוקבא. כיון דעאל שבת בעיין תלמידי חכמים לחדתא לדביתהו בגין יקר דזווגא עלאה ולכוונא לבייהו ברעותא דמאריהון כמה דאתמר.

כגוונא דא האי מאן דאתתיה ביומי מסאבן ונטיר לה כדקא יאות כל אינון יומין זווגא עלאה אזדווג בהדיה ואשתכח דכר ונוקבא. כיון דאתדכיא אתתיה בעי לחדתא לה חדוה דמצוה, חדוה עלאה. וכלהו טעמי דקא אמרן בחד דרגא סלקין. סתמא דמלה, כל אינון בני מהימנותא בעיין לכוונא לבא ורעותא בהאי.

ואי תימא אי הכי שבחא הוא דבר נש כד נפיק לארחא יתיר מן ביתיה בגין זווגא עלאה דאזדווגת בהדיה. תא חזי בזמנא דב"נ הוא בביתה עקרא דביתא דביתהו בגין דשכינתא לא אתעדי מן ביתא בגין דביתהו, כמה דתנינן (בראשית כ"ד: 67) ויביאה יצחק האהלה שרה אמו, דשרגא אתדלקת. מ"ט, בגין דשכינתא אתת לביתה.

[p. 278] רזא דמלה אמא עלאה לא אשתכחת גבי דכורא אלא בזמנא דאתקנת ביתא ואתחברו דכר ונוקבא. כדן אמא עלאה אריקת ברכאן לברכא לון. כגוונא דא אמא תתאה לא אשתכחת לגבי דכורא אלא בזמנא דאתקנת ביתא ואתי דכר לגבה דנוקביה ואתחברו כחדא. כדן אמא תתאה אריקת ברכאן לברכא לון. ועל דא בתרי נוקבין אתעטר דכורא בביתה

כגוונא דלעילא, והיינו רזא דכתיב (שם מ"ט: 26) עד תאות גבעות עולם. האי עד תיאובתא גבעות עולם ביה, נוקבא עלאה לאתקנא ליה ולאעטרא ליה ולברכא ליה, נוקבא תתאה לאתחברא ביה ולאזנא מניה.

וכגוונא דא לתתא כד דכורא אנסיב תאות גבעות עולם לגביה ואתעטר בתרי נוקבי, חד עלאה וחד תתאה, עלאה לארקא עליה ברכאן, תתאה לאזנא מניה ולאחברא בהדיה, וב"נ בביתיה תאות גבעות עולם לגביה ואתעטר בהו. כד נפיק בארחא לאו הכי. אימא עלאה אתחברת בהדיה ותתאה אשתארת. כד תב לביתיה בעי לאתעטרא בתרי נוקבי כדאמרן. אמר ר' פנחס אפילו בקילפי סנפירי קטרא לא פתחי [נ ע"ב] פטרא קמד.

א"ר שמעון כגוונא דא אורייתא קאים בין תרי בתים כמה דכתיב (ישעיה ח': 14) לשני בתי ישראל, חד סתימא עלאה וחד [p. 279] דאתגליא יתיר. סתימא עלאה דא קול גדול דכתיב (דברים ה': 19) קול גדול ולא יסף. והאי קול פנימאה איהו דלא אשתמע ולא אתגליא ודא הוא כד נביע בי גרון אפיק ה' בחשאי ונביע תדיר ולא פסיק, ואיהי דקה פנימאה דלא אשתמע לעלמין.

ומהכא נפקא אורייתא דאיהו קול יעקב והאי אשתמע דנפקא מההיא דלא אשתמע, ולבתר אתאחיד דבור בהדיה ונפיק לבר מחיליה ומתוקפיה. וקול דיעקב דאיהו אורייתא אחיד בין תרי נוקבי, אחיד בהאי פנימאה דלא אשתמע ואחיד בהאי דלבר דאשתמע. תרין אינון דלא אשתמעו ותרין אינון דאשתמעו. תרין דלא אשתמעו, דא הוא חכמה עלאה סתימאה דקיימא במחשבה דלא אתגליא ולא אשתמע. לבתר נפקא ואתגליא זעיר בחשאי דלא אשתמע, ההוא דאקרי קול גדול דהוא דק ונפיק בחשאי. תרין אינון דאשתמעו, אינון דנפקי מהכא, קול דיעקב ודבור דאתאחיד בהדיה. האי קול גדול דאיהו בחשאי דלא אשתמע איהי בית לחכמה עלאה, וכל נוקבא בית אקרי, והאי דבור בתראה איהו בית לקול דיעקב דאיהו רזא דאורייתא. ועל דא אורייתא שריא בבית, ב' ראשית.

פתח ואמר בראשית ברא אלהים, היינו דכתיב ויבן יי' אלהים [p. 280] את הצלע. את השמים, היינו דכתיב ויביאה אל האדם. ואת הארץ כד"א עצם מעצמי.

פתח ר' שמעון ואמר (תהלים ק"י: 1) נאם יי' לאדוני שב לימיני עד אשית אויביך הדום לרגליך. נאם יי' לאדוני, דרגא עלאה לדרגא תתאה קאמר שב לימיני, לאתקשרא מערבית

בדרומית, שמאלא בימינא, בגין לתברא חיליהון דשאר עמין. נאם יי' לאדוני. נאם יי', דא יעקב. לאדוני, דא (יהושע ג': 11) ארון הברית אדון כל הארץ.

[p. 281] ד"א נאם יי', דא יובלא. לאדוני, דא שמיטה, דכתיב ביה (שמות כ"א: 5) אהבת את אדוני. שב לימיני, דהא ימינא ביובלא שריא ושמיטה בעי לאתקשרא בימינא.

ת"ח שמיטה דא לא אתקשר בקיומא שלים בימינא ובשמאלא מיומא דאשתכחת. כד בעיא לאתקשרא אושיט דרועא שמאלא לקבלה וברא האי עלמא, ובגין דהוה מסטרא דשמאלא לית ביה קיומא עד זמנא דאלף שביעאה, דבההוא יומא איקרי חד, ותתקשר כדין בימינא וכדין תהוי בין ימינא ושמאלא בקיומא שלים, וישתכחון שמים חדשים וארץ חדשה, וכדין לא תעדי מתמן לעלמין.

אי הכי במאי נוקים שב לימיני. אלא עד זמנא ידיעא דכתיב עד אשית אויבך [p. 282] הדום לרגליך, ולא תדיר. אבל בההוא זמנא לא תעדי מתמן לעלמין דכתיב (ישעיה נ"ד: 3) כי ימין ושמאל תפרוצי, למהוי כלא חד.

תא חזי את השמים, דא שכינתא עלאה. ואת הארץ, דא שכינתא דלתתא באתחברותא דדכר ונוקבא כחדא, והא אתמר כמה דאתערו ביה חברייא עד כען.

בעו למיזל, קמו. אמר ר' שמעון מלה הכא גבן. פתח ואמר תרי קראי כתיבי (דברים ד': 24) יי' אלהיך אש אוכלה הוא, וכתיב ואתם הדבקים ביי' אלהיכם חיים כלכם היום. הני קראי אוקימנא לון בכמה אתר ואתערו בהו חברייא.

ת"ח כי יי' אלהיך אש אוכלה הוא. הא אתמר מלה בגו חברייא דאית אשא אכלא אשא ואכיל ליה ושצי ליה, בגין דאית אשא תקיפא מאשא ואוקמוה. אבל ת"ח מאן דבעי למנדע חכמתא [p. 283] ביחודא קדישא יסתכל בשלהובא דסלקא מגו גחלתא או מגו בוצינא דדליק, דהא שלהובא לא סלקא אלא [נא ע"א] כד אתאחד במלה גסה.

ת"ח בשלהובא דסלקא אית תרין נהורין, חד נהורא חוורא דנהיר וחד נהורא דאתאחיד בה, אוכמא או תכלא. ההוא נהורא חוורא איהו לעילא וסלקא באורח מישור ותחותיה ההוא נהורא תכלא או אוכמא דאיהו כרסיא לההוא חוורא, וההוא חוורא שארי עלויה ואתאחידו דא בדא למהוי חד. דא נהורא אוכמא גוון תכלא דאיהו לתתא הוא כרסיא דיקר לההוא חוורא, ועל דא רזא דתכלתא, והאי כרסיא תכלא אוכמא אתאחד במלה אחרא לאתדלקא דהוא מתתא, וההוא אתער ליה לאתאחדא בנהורא חוורא. ודא תכלא אוכמא לזמנין אתהדר סומקא, וההוא נהורא דעליה לא אשתני לעלמין דהא חוורא הוא תדיר, אבל האי תכלא אשתני לגוונין אליו, לזמנין תכלא או אוכמא ולזמנין סומקא. והאי אתאחיד לתרין סטרין,

אתאחיד לעילא בההוא נהורא חוורא, אתאחיד לתתא בההוא דתחותי דמתקנא ביה לאנהרא מלין דשווין ליה לאדלקא. ודא אכלא תדיר ושצי לההוא מלה דשווין ליה, דהא בכל מה דאתדבק ביה לתתא ושריא עלוי ההוא נהורא תכלא שצי ליה, בגין דאורחוי הוא לשיצאה ולמהוי אכיל דהא ביה תליא שצו דכלא, מותא דכלא. ובגיני כך איהי אכיל כל מה דאתדבק ביה לתתא, וההוא נהורא חוורא דשריא עלוי לא אכיל ולא שצי לעלמין ולא אשתני נהוריה, ועל דא אמר משה כי יי' אלהיך אש אוכלה הוא, אוכלה ודאי, אכיל [p. 284] ושצי כל מה דשריא תהותוי, ועל דא אמר אלהיך ולא אלהינו, בגין דמשה בההוא נהורא חוורא דלעילא הוה דלא שצי ולא אכיל.

ת"ח לית ליה אתערותא לאתדלקא האי נהורא תכלא לאתאחדא בנהורא חוורא אלא ישראל דאינון מתדבקן ביה תחותי.

ות"ח אע"ג דאורחיה דהאי נהורא תכלא אוכמא לשיצאה כל מה דאתדבק ביה תחותי, ישראל מתדבקן ביה תחותי וקיימי בקיומא, הה"ד (דברים ד': 4) ואתם הדבקים ביי' אלהיכם חיים. ביי' אלהיכם ולא אלהינו, ביי' אלהיכם, בההוא נהורא תכלא אוכמא דאכיל ושצי כל מה דאתדבק תחותיה, ואתון מתדבקן ביה וקיימי דכתיב חיים כלכם היום.

ועל נהורא חוורא שרייא לעילא נהורא סתימא דאקיף ליה, ורזא עלאה הכא, וכלא תשכח בשלהובא דסליק וחכמתין דעליונין ביה.

אתא רבי פנחס ונשקיה. אמר בריך רחמנא דאיערענא הכא.

אזלו עמיה דר' פנחס תלת מילין. אהדרו רבי שמעון וחברייא. אמר רבי שמעון הא דאמרן רזא דחכמתא איהו ביחודא קדישא, דבג"כ ה"א בתראה דשמא קדישא איהו נהורא תכלא אוכמא דאתאחיד ביה"ו דהוא נהורא חוורא דנהיר.

[p. 285] ת"ח לזמנין האי נהורא תכלא ד' ולזמנין ה', אלא בזמנא דלא מתדבקן ביה ישראל לתתא לאדלקא ליה לאתאחדא בנהורא חוורא איהו ד', ולזמנא דמתערי ליה לאתחברא עם נהורא חוורא כדין אקרי ה'. מנלן, דכתיב (שם כ"ב: 23) כי יהיה נערה בתולה, נער כתיב בלא ה'. מ"ט, בגין דלא אתחברת בדכורא, ובכל אתר דלא אשתכחו דכר ונוקבא ה' לא אשתכח וסלקא מתמן ואשתאר ד', דהא איהי כל זמנא דאתחבר בנהורא חוורא דנהיר אקרי ה' דהא כדין כלא כחדא, איהי אתדבקת בנהורא חוורא וישראל מתדבקן בה לתתא וקיימי תחותיה לאדלקא לה וכדין כלא חד.

ודא הוא רזא דקרבנא, דתננא דסליק אתער ליה להאי נהורא תכלא לאדלקא, וכד אתדלק אתחבר [נא ע"ב] בנהורא חוורא ושרגא דליק ביחודא חד. ובגין דאורחיה דהאי נהורא

תכלא לשיצאה ולמהוי אכיל כל מה דאתדבק ביה תחותיה, כד רעוא אשתכח ושרגא דליק בחבורא חד כדין כתיב (מלכים א י"ח: 38) ותרד אש מן השמים ותאכל את העולה וגו', וכדין אתיידע דההיא שרגא דליק בחבורא חד וקשורא חד, נהורא תכלא אתדבק בנהורא חוורא ואיהו חד. אכיל תחותיה תרבין ועלוון, דמשמע דהא לא אכיל תחותיה אלא בזמנא דאיהו סליק ואתחבר בנהורא חוורא, וכדין שלמא דעלמין כלהו וכולא אתקשר ביחודא חד. ולבתר דסיים לשיצאה תחותיה האי נהורא תכלא, מתדבקן ביה תחותיה כהני וליואי וישראל, אלין בחדוה דשיר ואלין ברעותא דלבא ואלין בצלותא, ושרגא דליק עליהו ואתדבקו נהורין כחד ונהירין עלמין ומתברכין עלאין ותתאין. וכדין ואתם הדבקים ביי' אלהיכם חיים כלכם היום. ואתם, [p. 286] אתם מבעי ליה, אלא וי' לאוספא על תרבין ועלוון דאינון מתדבקין ביה ואכלין ושצאן ואתון מתדבקן ביה בההוא נהורא תכלא אוכמא דאכלא ואתון קיימין, הה"ד חיים כלכם היום.

כל גוונין טבין לחלמא בר מתכלא, דאיהו אכיל ושצי תדיר ואיהו אילנא דמותא ושריא על עלמא תתאה, ובגין דכלא שריא תחותיה איהו שצי ואכיל. ואי תימא הכי נמי שריא בשמיא לעילא וכמה חילין אינון לעילא וכלהו קיימין. תי"ח כל אינון דלעילא בההוא נהורא תכלא אתכללן, אבל תתאי לאו הכי, דאינון מלה גסה על מה דקיימא ושריא עליה ובגין כך אכיל ושצי לון, ולית לך מלה בעלמא דלא אשתצי בגין דנהורא תכלא שצי לכל מה דקיימא עליה.

בארבעין וחמש זיני גווני נהורין אתפליג עלמא. שבעה מתפלגין לשבעה תהומין, כל חד בטש בתהומא דיליה ואבנין מתגלגלין, ועייל ההוא נהורא באינון אבנין ונקב לון ומיא נפקי בהו ושקעין כל חד וחד על תהומא וחפייא לתרין סטרין. נפקי מיא באינון [p. 287] נוקבין ועאל נהורא ובטש לארבע סטרי תהומא. מתגלגלא נהורא בחבירתה ואערעו בחד ופלגין מיין, ואחידן כל אינון שבעה בשבעה תהומי וכראן בחשוכי תהומי וחשוכי אינון אערבי בהון, וסלקין מיא ונחתין ומתגלגלין באינון נהורין, ואתערבן כחדא נהורין וחשוכין ומיין, ואתעבידו מנייהו נהורין דלא אתחזאן חשוכאן. בטש כל חד בחבריה ומתפלגין לשבעין וחמש צנורי תהומין ובהו נגדן מיא. כל צנורא וצנורא סליק בקליה ואזדעזען תהומין, וכד ההוא קלא אשתמע כל תהומא קרי לחבריה ואמר פליג מימדך ואעול בך, הה"ד (תהלים מ"ב: 8) תהום אל תהום קורא לקול צנוריק.

תחות אלין תלת מאה ושתיין וחמישא גידין, מנהון חוורין, מנהון אוכמין, מנהון סומקין, אתכלילן דא בדא ואתעבידו גוון חד. אינון גידין אתרקימו בשבע עשרה רשתות, וכל

חד רשת גידין אקרי. אתרקימן דא בדא ונחתין בשפולי תהומי. תחות אלין תרין רשתין קיימין כחיזו דפרזלא ותרין רשתין אחרנין כחיזו דנחשא. תרין כרסוון קיימין עליהו, חד מימינא וחד משמאלא. כל אינון רשתין מתחברן כחדא ומיין נחתין מאינון צנורין ועאלין באלין רשתין. אינון תרי כרסוון, חד כרסייא דרקיעא אוכמא וחד כרסייא דרקיעא ססגונא. בד אינון סלקין, סלקין בההוא כרסייא דרקיעא אוכמא, וכד נחתין, נחתין בההוא כרסייא דרקיעא ססגונא. אלין תרין כרסוון, חד מימינא וחד משמאלא, ההוא כרסייא דרקיעא אוכמא מימינא וההוא כרסייא דרקיעא ססגונא משמאלא. [נב ע"א] כד סלקין בכרסייא דרקיעא אוכמא מאיד כרסיא דרקיעא שמאלא ונחתין ביה. מתגלגלין כרסוון חד בחד. נקטין [p. 288] כל אינון רשתין בגוייהו ועאלין לון בשפולא דתהומא תתאה. קאים חד כרסייא וסליק לעילא מכל אינון תהומי וקאים כרסייא אחרא לתתא דכל תהומי. בין תרין כרסוון אלין מתגלגלין כל אינון תהומי, וכל אינון צנורין אתנעצו בין תרין כרסוון אלין.

שבעין וחמש צנורין אינון, שבעה אינון עלאי דכלא וכל אינון אחרנין אחידן בהו, וכלהו נעיצו בגלגלוי דהאי כרסייא בסטרא דא ונעיצין בגלגלוי דהאי כרסייא בסטרא דא. בהון מיין סלקין ונחתין. אינון דנחתין כראן בתהומי ובקעי לון, אינון דסלקין עאלין באינון נוקבי אבנין וסלקין ומליין לשבע ימין. עד כאן שבעה גווני נהורין ברזא עלאה.

שבעה נהורין אחרנין מתפלגין לשבעה ימים, וימא חד כליל לון. ההוא ימא חד איהו ימא עלאה דכלהו ימין וכל אינון ימין כלילן ביה. שבעה נהורין אלין עאלין לגו ההוא ימא ומחאן ליה לימא לשבעה סטרין וכל סטרא וסטרא אתפלג לשבעה נחלין כדכתיב (ישעיה י"א: 15) והכהו לשבעה נחלים וגו', וכל נחלא ונחלא אתפלג לשבעה נהרין, וכל נהרא ונהרא אתפלג לשבעה ארחין, וכל אורחא ואורחא אתפלג לשבעה שבילין, וכל מימיו דימא כלהון עאלין לגוייהו.

שבעה נהורין סלקין ונחתין לשבעה סטרין. שבעה נהורין עלאין עאלין לגו ימא, שתא אינון ומחד עלאה נפקי. כמה דנטיל ימא, הכי פליג מימיו לכל אינון ימין, לכל אינון נהרין. חד תנינא לתתא בסטר שמאלא שאט בכל אינון נהרין. אתי בסטר, קשקשוי כלהון תקיפין כפרזלא, ומטי לשאבא וסאיב אתרא וכל אינון נהורין אתחשכן קמיה. פומיה ולישניה מלהטא אשא, חדו דלישניה כחרבא תקיפא, עד דמטי למיעל למקדשא גו ימא, וכדין סאיב מקדשא ואתחשכן נהורין ונהורין עלאין סלקין מן ימא. כדין ימא מתפלגין מימיו בסטר שמאלא וימא קאפי ולא נגדין מימיו.

ועל דא רזא דמלה כמה דכתיב והנחש היה ערום מכל חית השדה אשר עשה יי' אלהים, רזא דחויא בישא נחית מעילא לתתא, והוא שאט על אפי מיין מרירן ונחית לאפתי לתתא עד דיפלון גו רשתוי. האי חויא היא מותא דעלמא [p. 289] והוא עאל במעוי דסתים דבר נש. הוא לסטר שמאלא, אחרא דחיי בסטר ימינא, תרוייהו אזלי עמיה דבר נש כמה דאוקמוה. מכל חית השדה, דהא כל שאר חיון דחקלא לית בהו חכים לאבאשא כהאי, בגין דאיהו זוהמא דדהבא. ווי למאן דאתמשיך אבתריה דאיהו גרים ליה מותא ולכל דאתיין אבתריה והא אוקמוה.

אדם אתמשיך אבתריה לתתא ונחית למנדע בכל מה דלתתא. כמה דנחית הכי אתמשיך רעותיה וארחוי אבתרייהו עד דמטון להאי חויא וחמו תיאובתיה דעלמא ושטו אורחוי באתר דא. כדין קם ואתמשיך איהו אבתרייה דאדם ואתתיה ואתדבק בהו וגרים להו מותא ולכל דרוי אבתריה. עד דמטו ישראל לטורא דסיני לא פסק זוהמא דיליה מעלמא והא אתמר. כיון דחטו ואתדבקו באילנא דשריא ביה מותא לתתא, מה כתיב, וישמעו את קול יי' אלהים מתהלך בגן. [p. 290] מהלך אין כתיב אלא מתהלך.

ת"יח עד לא חטא אדם הוה סליק וקאים בחכמה דנהירו עלאה ולא הוה מתפרש מאילנא דחיי. כיון דאסגי תיאובתא למנדע ולנחתא לתתא אתמשך אבתרייהו עד דאתפרש מאילנא דחיי וידע רע ושבק טוב. ועל דא כתיב (תהלים ה': 5) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך [נב ע"ב] רע. מאן דאתמשך בתר רע לית ליה דירה עם אילנא דחיי. ועד לא חטאו הוו שמעין קלא מלעילא וידעי חכמתא עלאה וקיימי בקיומא דזיהרא עלאה ולא דחלי. כיון דחטאו אפילו קלא מתתא לא הוי יכלין למיקם ביה.

כגוונא דא עד לא חבו ישראל בשעתא דקיימו על טורא דסיני אתעבר מנייהו זוהמא דהאי חויא, דהא כדין בטול יצר הוה מעלמא ודחו ליה מנייהו, וכדין אתאחידו באילנא דחיי וסלקו לעילא ולא נחתו לתתא. כדין הוו ידעין וחמאן אספקלריאן עלאין ואתנהרין עינייהו וחדאן למנדע ולמשמע, וכדין חגר לון קב"ה חגורין [p. 291] דאתוון דשמא קדישא דלא יכיל לשלטאה עלייהו האי חויא ולא יסאב לון כקדמיתא. כיון דחטאו אתעבר מנייהו כל אינון דרגין ונהורין עלאין ואתעבר מנייהו חגירו מזיינין בעטרי שמא עלאה ואמשיכו עלייהו חויא בישא כמלקדמין וגרמו מותא לכל עלמא.

ולבתר מה כתיב, (שמות ל"ד: 30) ויראו בני ישראל את פני משה כי קרן עור פני משה וייראו מגשת אליו. ת"יח מה כתיב בקדמיתא, (שם י"ד: 31) וירא ישראל את היד הגדולה, וכלהו חמאן זהרין עלאין ואתנהרין באספקלריא דנהרא דכתיב (שם כ': 15) וכל העם רואים

את הקולות. ועל ימא הוּו חמאן ולא דחלין דכתיב (שם ט"ו: 2) זה אלי ואנוהו. לבתר דחטו מה כתיב, (שם ל"ד: 30) וייראו מגשת אליו.

ת"יח מה כתיב בהו, (שם ל"ג: 6) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב, דאתעבר מנייהו אינון מזיינן דאתחגרו בהו בטורא דסיני בגין דלא ישלוט בהו ההוא חויה בישא. [p. 292] כיון דאתעבר מנייהו מה כתיב, (שם 7: 7) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה.

אמר רבי אלעזר מאי האי קרא לגבי האי. אלא כיון דידע משה דאתעברו מנייהו דישראל אינון זיינין עלאין אמר הא ודאי מכאן ולהלאה חויה בישא ייתי לדיירא בינייהו, ואי יקום מקדשא הכא בינייהו יסתאב. מיד ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה, בגין דחמא משה דהא כדין ישלוט חויה בישא, מה דלא הוה מקדמת דנא. וקרא לו אהל מועד. וכי לא הוה בקדמיתא אהל מועד. אלא בקדמיתא אהל סתם, השתא אהל מועד. מאי מועד. ר' אלעזר אמר לטב, ורבי אבא אמר לביש. ר' אלעזר אמר לטב. מה מועד איהו יום חדוה דסיהרא דאתוספא בה קדושה, מה מועד לא שלטא בה פגימותא, אוף השתא קרא לה בשמא דא לאחזאה דהא אתרחיק מבינייהו ולא אתפגים, ועל דא וקרא לו אהל מועד כתיב.

ורבי אבא אמר לביש, דהא בקדמיתא הוה אהל סתם, כד"א (ישעיה ל"ג: 20) אהל כל יצען כל יסע יתדותינו לנצח, והשתא אהל מועד. בקדמיתא למיהב חיין ארוכין לעלמין דלא ישלוט בהו מותא. מכאן ולהלאה אהל מועד, כד"א (איוב ל' 23) ובית מועד לכל חי. השתא אתייהב ביה זמנא וחיין קצובין לעלמא. [p. 293] בקדמיתא לא אתפגים והשתא אתפגים. בקדמיתא חברותא וזווגא דסיהרא בשמשא דלא יעדון. השתא אהל מועד, זווגא דלהון מזמן לזמן, ובגיני כד וקרא לו אהל מועד, מה דלא הוה קודם.

רבי שמעון הוה יתיב ליליא חד ולעי באורייתא, והווי יתבי קמיה רבי יהודה ורבי יצחק ורבי יוסי. אמר רבי יהודה הא כתיב (שמות ל"ג: 6) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב, וקאמרינן דגרמו מותא עלייהו מההוא זמנא ולעילא ושליט בהו ההוא חויה בישא דאעדו ליה מנייהו בקדמיתא. ישראל תינח, יהושע דלא חטא אַעדי מניה ההוא זיינא עלאה דקבל עמהון בטורא דסיני או לא. [נג ע"א] אי תימא דלא אַתעד מניה, אי הכי אמאי מית כשאר כל בני נשא. אי תימא דאתעדי מניה אמאי, דהא לא חטא דהא איהו עם משה הוה בשעתא דחבו ישראל. ואי תימא דלא קביל ההוא עטרא בטורא דסיני כמה דקבילו ישראל, אמאי.

פתח ואמר (תהלים י"א: 7) כי צדיק יי' צדקות אהב ישר יחזו פנימו. האי קרא אמרו ביה חברייא, אבל כי צדיק יי', צדיק הוא ושמיה צדיק [p. 294] ובגיני כך צדקות אהב ישר, ואיהו ישר, כד"א (דברים ל"ב: 4) צדיק וישר הוא. ועל דא יחזו פנימו כל בני עלמא ויתקנו ארחייהו למיהך בארח מישר כדקא יאות.

ת"י כד דאין קב"ה עלמא לא דן ליה אלא לפום רובן דבני נשא.

ות"י כד חב אדם באילנא דאכל מניה גרים לההוא אילנא דשרי ביה מותא לכל עלמא וגרים פגימו לאפרשא אתתא מבעלה, וקאים חובא דפגימו דא בסיהרא עד דקיימו ישראל בטורא דסיני. כיון דקיימו ישראל בטורא דסיני אתעבר ההוא פגימו דסיהרא וקיימא לאנהרא תדיר. כיון דחבו ישראל בעגלא תבת כמלקדמין סיהרא לאתפגמא, ושלטא חויה בישא ואחיד בה ומשיך בה ומשיך לה לגביה. וכד ידע משה דחבו ישראל ואתעבר מנייהו אינון זיינין קדישין עלאין ידע ודאי דהא חויה אחיד בה בסיהרא לאמשכא לה לגביה ואתפגימת. כדן [p. 295] אפיק לה לבר. וכיון דקיימא לאתפגמא, אע"ג דיהושע קאים בעטרא דזיינין דיליה, כיון דפגימו שריא בה ואתהדרת כמה דאתפגימת בחובא דאדם, לא יכיל ב"י לאתקיימא בר משה דהוה שליט בה ומותיה הוה בסטרא אחרא. ועל דא לא הוה רשו בה לקיימא ליהושע תדיר ולא לאחרא, ועל כך אהל מועד קרי ליה, אהל דהא שריא ביה זמן קציב לכל עלמא.

ועל דא רזא דמלה, אית ימינא לעילא ואית ימינא לתתא, אית שמאלא לעילא ואית שמאלא לתתא. אית ימינא לעילא בקדושה עלאה ואית ימינא לתתא דאיהו בסטרא אחרא. אית שמאלא לעילא בקדושה עלאה דאתער רחימותא לאתקשרא סיהרא באתר קדישא לאנהרא, ואית שמאלא לתתא דאפריש רחימותא דלעילא ואפריש לה מלאנהרא בשמשא ולאנקרבא בהדיה. ודא הוא סטרא דחויא בישא, דכד שמאלא דא דלתתא אתערת כדן משיך לה לסיהרא ואפריש לה מלעילא ואתחשכת נהורא ואתדבקת בחויא, וכדן שאיבת מותא לכלא דאתדבקת בחויא ואתרחקת מאילנא דחיי, ועל דא גרים מותא לכל עלמא. ודא הוא דכדן אסתאבת מקדשא עד זמן קציב דאתקנת סיהרא ותבת לאנהרא, ודא הוא אהל מועד. [p. 296]

ועל דא יהושע לא מית אלא בעיטא של נחש דא דקריב ופגים משכנא כדקדמיתא. ודא הוא רזא דכתיב (שמות ל"ג: 11) ויהושע בן נון נער. אע"ג דאיהו נער לתתא לקבלא נהורא, לא ימיש מתוך האהל, כמה דאתפגים דא הכי נמי אתפגים דא. אע"ג דזיינא קדישא הוה ליה, כיון דאתפגים הכי הוא ודאי לא אשתזיב בלחודוי מניה מההוא גוונא ממש.

ת"י כגוונא דא כיון דחב אדם נטל קב"ה מניה אינון זייני אתוון נהירין קדישין דאעטר ליה קב"ה, וכדן דחלו וידעו דהא אתפשטו מנייהו, הה"ד וידעו כי ערומים הם. בקדמיתא הו

מתלבשן באיננון כתרי יקר מזיינין דאיננון חירו מכלא. כיון דחבו אתפשטו מנייהו וכדין ידעו
דהא מותא קרי לון וידעו דאתפשיטו מחירו דכלא וגרמו מותא לון ולכל עלמא. [נג ע"ב]
ויתפרו עלה תאנה. הא אוקימנא דאוליפו כל זייני חרשין וקוסמין ואחידו בהאי דלתתא
כמה [p. 297] דאתמר. בההיא שעתא אתגרע זקיפו וקיימא דאדם מאה אמין. וכדין אתעביד
פרודא וקאים אדם בדינא ואתלטיא ארעא והא אוקימנא.

ויגרש את האדם. אי"ר אלעזר לא ידענא מאן עבד תרוכין למאן, אי קב"ה עבד תרוכין
לאדם אי לא. אבל מלה אתהפך, ויגרש את, דייקא. ומאן גרש את. האדם. האדם ודאי גרש
[p. 298] את. ובגין דא כתיב וישלחו יי' אלהים מגן עדן. אמאי וישלחו. בגין דגרש אדם את
כדקאמרן.

וישכן. איהו אשרי לון באתר דא, דאיהו גרים. סתים אורחין ושבילין ואשרי דינין על
עלמא ואמשיך לווטין מההוא יומא ולעילא.
[p. 299] ואת להט החרב המתהפכת. כל אינון דשריין בקוזפי דינין על עלמא דמתהפכין
לגוונין סגיאין בגין לאתפרעא מעלמא, לזמנין גוברין לזמנין נשין, לזמנין אשא מלהטא ולזמנין
רוחין, דלא אית מאן דקאים בהו. וכל דא לשמור את דרך עץ החיים, דלא יוסיפון לאבאשא
כקדמיתא.

להט החרב, אלין דמלהטאן אשא וקוסטירי על ראשיהון דחייביא ומתהפכין גוונין
לכמה זיינין לפום ארחייהו דבני נשא. ועל דא להט, כד"א (מלאכי ג': 19) ולהט אותם היום
הבא וגו', והא אתמר.

החרב, דא חרב ליי', כד"א (ישעיה ל"ד: 6) חרב ליי' מלאה דם וגו'.
אי"ר יהודה להט החרב אפי' כל אינון קסטרין דלתתא דמתהפכין מדיוקנא לדיוקנא,
כלהון ממנן על עלמא לאבאשא ולאסטאה לון לחייבי עלמא דעברין על פקודי דאמריהון.
ת"ח כיון דחב אדם אמשיך עליה כמה זיינין בישין וכמה גרדיני נמוסין ודחיל מכלהו
ולא יכיל לקיימא עלייה. שלמה ידע חכמתא עלאה ושוי ליה קב"ה עטרא דמלכותא והוּו דחלין
ליה כל עלמא. כיון דחב אמשיך עליה כמה זיינין בישין וכמה גרדיני נמוסין ודחיל מכלהו,
וכדין יכילו לאבאשא ליה ומה דהוה בידיה נטלו מניה.
[p. 300] ועל דא כמה דאזיל ב"נ ובההוא ארחא דאתדבק ביה, הכי משיך עליה חילא
ממנא דאזיל לקבליה. כך אדם הוא משיך חילא אחרא מסאב דסאיב ליה ולכל בני עלמא.

ת"ח כד חב אדם משיך עליה חילא מסאבא וסאיב ליה ולכל בני עלמא, והאי הוא חויה בישא דאיהו מסאב וסאיב עלמא, דתנינן כד אפיק נשמתין מבני נשא אשתאר מניה גופא מסאב וסאיב ביתא וסאיב לכל אינון דמקרבין ביה, הה"ד (במדבר י"ט: 11) הנוגע במת וגו'. ועל דא כיון דאיהו נטיל נשמתא וסאיב גופא כדן אתייהיב רשו לכל אינון סטרי מסאבן לשריא עלוי, דהא ההוא גופא אסתאב מסטרא דההוא חויה בישא דשריא עלוי. ועל דא בכל אתר דההוא חויה שארי מסאב ליה ואסתאב.

ות"ח כל בני עלמא בשעתא דניימי על ערסייהו בליליא, וליליא פריש גדפהא, כל בני עלמא טעמי טעמא דמותא. ומגו דטעמי טעמא דמותא האי רוחא מסאבא שטיא על עלמא וסאיב עלמא בגו קפטירא דיליה ושריא על ידוי דב"נ ואסתאבן. וכד אתער ואתהדר ליה נשמתיה, בכל מה דיקרב בידוי כולהו מסאיב בגין דשריא עלייהו רוח מסאבא. ועל דא לא יסב ב"נ מנוי לאלבשא ממאן דלא נטיל ידוי, דהא אמשיך עליה ההוא רוח מסאבא ואסתאב, ואית ליה רשו להאי רוח מסאב לשריא בכל אתר דאשכח רשימו מסטריה, ועל דא לא יטול ידוי בר נש ממאן דלא נטיל ידוי בגין דאמשיך עליה ההוא רוח מסאב וקביל ליה האי דנטל מיא מניה ואית ליה רשו לשריא עלוי [נד ע"א] דבר נש.

[p. 301] בגין כך בעי בר נש לאסתמרא בכל סטרוי מסטרא דהאי חויה בישא ולא ישלוט עלוי. וזמין קב"ה לעלמא דאתי לבערא ליה מעלמא, הה"ד (זכריה י"ג: 2) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. וכדן ישעיה כ"ה: 8) בלע המות לנצח וגו'.

והאדם ידע את חוה אשתו וגו'. רבי אבא פתח (קהלת ג': 21) מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ. האי קרא כמה גוונין אית ביה, והכי הוא כל מלוי דאורייתא, כמה גוונין בכל חד וחד וכלהו יאות, והכי אינון וכל אורייתא בשבעין סטרין לשבעין אנפין. והכי הוא כל מלה דאורייתא וכל מאי דנפיק מכל מלה ומלה, כמה גוונין אתפרשן מניה לכמה סטרין.

ת"ח כד ב"נ אזיל בארח קשוט הוא אזיל לימינא ואמשיך עליה רוחא קדישא עלאה מעילא. והאי רוח סליק ברעותא קדישא לאתאחדא לעילא ולאתדבקא בקדושה עלאה דלא אתעדי מניה. וכד בר נש אזיל באורח ביש וסטי אורחוי הוא אמשיך עליה רוח מסאבא דלסטר שמאלא וסאיב ליה ואסתאב ביה, כד"א (ויקרא י"א: 43) אל תטמאו בהם ונטמתם בהם. אתא לאסתאבא, מסאבין ליה.

[p. 302] ותא חזי בשעתא דבר נש אזיל בארח קשוט ואמשיך עליה רוחא קדישא עלאה

ואתדביק ביה, ברא דיוליד ויפוק מניה לעלמא הוא משיך עליה קדושה עלאה ויהא קדיש בקדושה דמאריה, כמה דכתיב (שם כ': 44) והתקדשתם והייתם קדושים וגו'. וכד איהו אזיל בסטר שמאלא ואמשיך עליה רוח מסאבא ואתדבק ביה, ברא דיפוק מניה לעלמא הוא אמשיך עליה רוח מסאבא ויסתאב במסאבו דההוא סטרא.

ועל דא כתיב מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה. כד איהו באתדבקות ימינא סלקא היא לעילא, וכד איהו באתדבקות שמאלא ההוא סטר שמאלא דאיהו רוח מסאבא נחית לתתא ושוי דיוריה בבר נש ולא אעדי מניה, ומה דאוליד, מההוא רוח מסאבא איהו ההוא ברא. אדם אתדבק בההוא רוח מסאב, ואתתיה אתדבקא ביה בקדמיתא ונטלת וקבילת ההוא זוהמא מניה אוליד בר. האי ברא ברא דרוח מסאבא איהו. ועל דא תרין בנין ההו, חד מההוא רוח מסאב וחד [p. 303] כד תב אדם בתיובתא, ובגיני כך דא מסטרא מסאבא ודא מסטרא דכייא.

רבי אלעזר אמר בשעתא דאטיל נחש ההוא זוהמא בה בחוה קבילת ליה וכד אשתמשת עמיה דאדם אולידת תרין בנין, חד מההוא סטרא מסאבא וחד מסטרא דאדם, והוי דמי קין בדיוקנא דלעילא ובדיוקנא דלתתא. ובגין כך אתפרשו ארחייהו דא מן דא. ודאי קין ברא דרוח מסאבא הוה, ובגין דאתא מסטרא דמלאך המות קטיל ליה לאחוי, והוה בסטרא דיליה ומניה כל מדורין בישינ ומזיקין ושדין ורוחין אתיין לעלמא. אמר רבי יוסי קין קינא דמדורין בישינ דאתו מסטרא דמסאבא לעלמא. לבתר אייתיאו קרבנא. דא אקריב מסטרא דיליה ודא אקריב מסטרא דיליה, הה"ד ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה וגו'.

רבי שמעון אמר ויהי מקץ ימים. מאי מקץ ימים, דא הוא [p. 304] קץ כל בשר. ומאן איהו, דא מלאך המות. וקין מההוא קץ ימים אייתי קרבנא דייקא דקאמר מקץ ימים ולא אמר מקץ ימין. ובגייכ כתיב בדניאל (דניאל י"ב: 13) ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך לקץ הימין. א"ל לקץ הימים או לקץ הימין. א"ל לקץ הימין. [נד ע"ב] וקין מקץ הימים אייתי. ויבא קין מפרי האדמה, כד"א ומפרי העץ.

אמר ר' אלעזר מפרי האדמה, כד"א (ישעיה ג': 10-11) אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו כי פרי מעלליהם יאכלו. פרי מעלליהם יאכלו, דא מלאך המות. יאכלו, דאתמשך עלייהו ויתדבק בהו לקטלא לון ולסאבא לון. ועל דא קין אקריב מסטרא דיליה.

והבל הביא גם הוא, לאסגאה סטרא עלאה דאתיא מסטר קדושתא. ובגיני כד [p. 305]
וישע יי אל הבל ואל מנחתו ואל קין ואל מנחתו לא שעה, לא קביל לון קב"ה, ועל דא ויחר
לקין מאד ויפלו פניו, דהא לא אתקבילו אנפוי, אינון אנפין דסטרוי, וקביל ליה להבל. ובגיני כד
כתיב ויהי בהיותם בשדה, דא אתתא, והא אתמר.
הלא אם תיטיב שאת, כמה דאתמר, אבל שאת כדאמר רבי אבא, שאת, תסתלק לעילא
ולא תיחות לתתא.

אמר רבי יוסי האי מלה השתא אתמר ויאות הוא, אבל הכי שמענא, שאת, יסלק מינד
וישבוק לך אתדבקותא דא דרוח מסאבא. ואי לא, לפתח חטאת רובץ. מאי לפתח, דא דינא
עלאה דאיהו פתחא דכלא, כד"א (תהלים קי"ח: 19) פתחו לי שערי צדק. חטאת רובץ, ההוא
סטרא דאתדבקות ביה ואתמשכת עלך יהא נטיר לך לאתפרעא מנך כתרומא.
[p. 306] אמר רבי יצחק ת"ח בשעתא דקטיל קין להבל לא הוה ידע היך נפיק נשמתיה
מניה, והא אוקמוה חבריא. ביה שעתא לייט ליה קב"ה והוה אזיל לכל סטרי עלמא ולא הוה
אתר דמקבל ליה עד דאטפח על רישיה ותב קמי מאריה וקבילת ליה ארעא במדורא לתתא.
ר' יוסי אמר ארעא קבילת ליה למיהך בה דכתיב וישם יי לקין אות.
ר' יצחק אמר לאו הכי, במדורא חדא דתחותה דכתיב הן גרשת אותי היום מעל פני
האדמה, מעל פני האדמה גורש אבל לתתא לא גורש. ובאן אתר קבילת ליה ארעא. בארקא, וכל
אינון דדיירי תמן עליהון כתיב (ירמיה י': 11) יאבדו מארעא ומתחות שמיא אלה. ותמן שוי
מדוריה, והיינו דכתיב וישב בארץ נוד קדמת עדן.

ואמר רבי יצחק מההיא שעתא אתפרש אדם מאתתיה ואוליד רוחין ושדין דשאטן
בעלמא. ולא תקשי לך האי, דהא בר נש כד איהו בחלמיה [p. 307] אתיין רוחין נוקבין וחייכן
עמיה ומתחממן מניה ואולידין לבתר, ואלין אקרון נגעני בני אדם ולא מתהפכן אלא לדיוקני בני
נשא ולית לון שערין ברישא. ועל דא כתיב בשלמה (שמואל ב' ז': 14) והוכחתינו בשבט אנשים
ובנגעי בני אדם. ואפילו כהאי גוונא רוחין דכורין אתיין לנשי עלמא ומתעברן מנייהו ואולידן
רוחין, וכלהון נגעני בני אדם אקרון.

בתר מאה ותלתין שנין אתלבש אדם [נה ע"א] בקינויא ואתחבר באתתיה ואוליד בר
וקרא שמייה שת, רזא דסופא דאתון בקיטרי גליפן.
רבי יהודה אמר רזא דרוחא דאתאביד דאתלבש בגופא בעלמא, הה"ד כי שת לי אלהים
זרע אחר תחת הבל.

וא"ר יהודה כתיב ויולד בדמותו כצלמו, משמע דבנין אחרנין לא הוו בדמותו כצלמו.
ומלה דא הוא כמה דאמר ר' שמעון משמיה דרב [p. 308] ייסא סבא, בנין אחרנין באתדבקותא
דזוהמא דנחש וההוא דרכיב ביה הון, ובגיני כך לא הוו בדיוקנא דאדם.
ואי תימא הא אמרת דהבל מסטרא אחרא הוה, הכי הוא, אבל תרוייהו לא הוו בדיוקנא
דלתתא.

אמר ר' יוסי והא כתיב והאדם ידע את חוה אשתו ותהר ותלד את קין. הכי הוא ודאי
דלא כתיב ויולד את קין, ואפי' בהבל לא כתיב ויולד אלא ותוסף ללדת את אחיו את הבל, ודא
הוא רזא דמלה. אבל בהאי מה כתיב, ויולד בדמותו כצלמו.

רבי שמעון אמר מאה ועשר שנין אתפרש אדם מחוה, וכל אינון מאה ועשר שנין הוה
אוליד רוחין ושדין בעלמא בגין ההוא חילא דזוהמא דהוה שאיב ביה. כיון דחסיל מניה ההוא
זוהמא תב וקני לאנתתיה ואוליד בר, כדין כתיב ויולד בדמותו כצלמו.

ת"ח בך בר נש אזיל לסטר שמאלא וסאיב ארחוי כל רוחי מסאבי משיך על גרמיה
ואתדבק ביה ולא אעדי מניה ואתדבקותא דיליה דההוא רוחא מסאב בהאי ב"נ ולא באחרא.
ובגיני כך אתדבקותא דלהון לאו איהו אלא באינון דמתדבקי בהו. זכאין אינון [p. 309]
צדיקיא דאזלי בארח מישר ואינון זכאי קשוט ובניהון זכאין לעלמא.

אמר ר' חייא מאי דכתיב ואחות תובל קין נעמה. מאי איריא הכא דקאמר קרא דשמה
נעמה. אלא בגין דטעיין בני נשא אבתרה ואפי' רוחין ושדין.
ר' יצחק אמר אינון בני האלהים עזא ועזאל טעו בתרה.
רבי שמעון אמר אמן של שדים הות, דמסטרא דקין נפקת, והיא אתמנת עם לילית
באסכרה דרביי.

אמר ליה רב אבא והא אמר מר דהיא אתמנת לחייכא בבני נשא.
א"ל הכי הוא ודאי, דהא איהי אתיית וחייכאת בהו בבני נשא ולזמנין אולידת רוחין
בעלמא מנייהו, ועד כאן איהי קיימת לחייכא בהו בבני נשא.
א"ל רבי אבא והא אינון מתין כבני נשא. מאי טעמא איהי קיימת עד השתא.
[p. 310] א"ל הכי הוא, אבל לילית ונעמה ואגרת בת מחלת דנפקת מסטרא דלהון כלהו
קיימות עד דיבער קב"ה רוח מסאבא מעלמא דכתיב (זכריה י"ג: 2) ואת רוח הטומאה אעביר
מן הארץ.

אמר ר' שמעון ווי לון לבני נשא אינון דלא ידעין ולא משגיחין ולא מסתכלין, וכלהו אטימין דלא ידעין כמה מלייא עלמא מברין משניין דלא אתחזון וממלין סתימין, דאלמלא אתיהיב רשו לעינא למחזי יתמהון בני נשא היך יכלין לאתקיימא בעלמא. ת"ח האי נעמה אימא דשדין הות ומסטרשא אתיין כל אינון דמתחממן מבני נשא ונטלי רוח תיאובתא מנייהו וחייבן בהון דעבדי לון בעלי קריין. ובגין דבעל קרי אתי מסטרא דרוח מסאבא בעי לאסחאה גרמיה לאתדכאה מניה והא אוקמוה חבריא.

זה ספר תולדות אדם. א"ר יצחק אחמי קב"ה לאדם דיוקני כל דרין דייתון לעלמא וכל חכימי עלמא ומלכי עלמא דזמינין לקיימא עלייהו דישאל. מטא למחמי [p. 311] דוד מלכא דישאל דאתייליד ומית, אמר משנין דילי אוזיף ליה, וגרעו מאדם וסליק לון קב"ה לדוד. ועל דא שבח דוד ואמר (תהלים צ"ב: 5) כי שמחתני [נה ע"ב] יי בפעלך במעשי ידיך ארנן. מאן גרם לי חדוה בהאי עלמא. פעלך, דא הוא אדם דאיהו פעלו דקב"ה ולא פעלו דבשר ודם, מעשה ידיו דקב"ה ולא מבני נשא. ועל דא גרעי אינון שבעין שנין מאדם מאלף שנין דהוה ליה לאתקיימא בהו.

ואחמי ליה קב"ה חכימי כל דרא ודרא עד דמטא לדריה דר' עקיבא וחמי אורייתא דידיה וחד, חמא מיתתיה ועציב. פתח ואמר (תהלים קל"ט: 17) ולי מה יקרו רעיק אל מה עצמו ראשיהם.

זה ספר, ספר ודאי והא אוקימנא, וכך הוה אדם בגנתא דעדן נחית ליה קב"ה ספרא על ידא דרזיאל מלאכא קדישא ממנא על רזי עלאין קדישין וביה גלופי גליפין עלאין וחכמה קדישא, ושבעין ותריין זיני [p. 312] דחכמתא הוו מתפרשן מניה לשית מאה ושבעין גליפין דרזי עלאי. באמצעיתא דספרא גליפא דחכמתא למנדע אלף וחמש מאה מפתחן דלא אתמסרן לעלאי קדישי וכלהו אסתימו ביה בספרא עד דמטא ליה לאדם. כיון דמטא לגביה דאדם הון מתכנשי מלאכי עלאי למנדע ולמשמע והוו אמרי (שם נ"ז: 12) רומה על השמים אלהים על כל הארץ כבודך.

בה שעתא אתרמי לגביה הדרניאל מלאכא קדישא ואמר ליה אדם אדם הוי גניז יקרא דמארך דלא אתיהיב רשותא לעלאי למנדע ביקרא דמרך בר אנת. והוה עמיה גניז עד דנפק אדם מגנתא דעדן, ומשתמש כל יומא בגינזיא דמריה ואתגליין ליה רזין עלאין מה דלא ידעו שמשי עלאין.

כיון דחטא ועבר על פקודא דמאריה פרח ההוא ספרא מניה והוה אדם טפח על רישוי ובכי ועאל במי גיחון עד קדליה ומיא עבדין גופיה חלידן ואשתני זיויה. [p. 313] בה שעתא רמז קב"ה לרפאל ואתיב ליה ההוא ספרא, וביה הוה משתדל אדם ואנח ליה לשת בריה וכן לכל אינון תולדות עד דמטא לאברהם וביה הוה ידע לאסתכלא ביקרא דמאריה והא אתמר. וכן לחנוך אתיהיב ליה ספרא ואסתכל ביקרא עלאה.

זכר ונקבה בראם. רבי שמעון אמר רזין עלאין אתגליין בהני תרי קראי. זכר ונקבה בראם, למנדע יקרא עלאה, רזא דמהימנותא, דמגו רזא דנא אתברי אדם. תי"ח ברזא דאתבריאוו שמים וארץ אתברי אדם. בהו כתיב אלה תולדות השמים והארץ. באדם כתיב זה ספר תולדות אדם. בהו כתיב בהבראם. באדם כתיב ניוס הבראם. [p. 314] זכר ונקבה בראם. מהכא כל דיוקנא דלא אשתכח ביה דכר ונוקבא לאו איהו דיוקנא עלאה כדקא חזי, וברזא דמתניתין אוקימנא. תי"ח בכל אתר דלא אשתכחו דכר ונוקבא כחדא קב"ה לא שוי מדוריה בההוא אתר, וברכאן לא אשתכחו אלא באתר דאשתכח דכר ונוקבא דכתיב ויברך אותם ויקרא את שמם אדם, ולא כתיב ויברך אותו ויקרא את שמו אדם, ואפילו אדם לא אקרי אלא דכר ונוקבא כחדא.

רבי יהודה אמר מיומא דאתחרב בי מקדשא ברכאן לא אשתכחו בעלמא ואתאבידו בכל יומא דכתיב (ישעיה נ"ז: 1) הצדיק אבד. מאי אבד. אבד ברכאן דהוו שריין ביה, כמה דכתיב (משלי י" 6) ברכות לראש צדיק, וכתיב (ירמיה ז' 28) אבדה האמונה. [p. 315] כגוונא דא כתיב ויברך אותם, וכתיב ויברך אותם אלהים.

משת אתייחסו כל דרי עלמא וכל אינון צדיקי קשוט דהוו בעלמא. אמר רבי יוסי אלין אתוון בתראין דהוו באורייתא לאשתכחא, דעבר אדם על אתוון דאורייתא כלהו [נו ע"א] ובתיובתיה לקמי מאריה אחיד באלין תרין, ומכדין אתהדרו אתוון, ולא אתתקנו עד דקיימו ישראל על טורא דסיני, וכדין אתהדרו אתוון על תקונייהו כיומא דאתבריאוו שמים וארץ ואתבסס עלמא וקיימא על קיומיה.

ר' אבא אמר יומא דעבר אדם על פקודא דמאריה בעיין שמים וארץ לאתעקרא מאתרייהו. מ"ט, בגין דאינון לא קיימו אלא על ברית דכתיב (ירמיה ל"ג: 25) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי, ואדם עבר ברית שנאמר (הושע ו' 7) והמה כאדם

עברו [p. 316] ברית. ואלמלא דגלי קמי קב"ה דזמינן ישראל לקיימא על טורא דסיני לקיימא האי ברית, לא אתקיים האי עלמא.

ר' חזקיה אמר כל מאן דאודי על חטאיה קב"ה שביק ליה ומחיל על חוביה. ת"ח כד ברא קב"ה עלמא עבד האי ברית וקיימא עליה עלמא. מנלן, דכתיב בראשית, ברא שית. דא ברית דעלמא קיימא עליה, שית דמניה נגדן ונפקין ברכאן לעלמא ועליה אתברי עלמא. ואדם עבר על האי ברית ואעבר ליה מאתריה.

האי ברית אתרמיזת באת יו"ד, את זעירא, עקרא ויסודא דעלמא. כד אוליד בר אודי על חטאיה [p. 317] וקרא שמיה שת ולא אזכר ביה יו"ד למהוי שית בגין דעבר עליה. ובגין כך קב"ה מהכא אשתיל עלמא ואתייחסו כל דרי זכאין דעלמא.

ות"ח כד קיימו ישראל על טורא דסיני, בין תרין אתוון אלין על רזא דברית. ומאן איהו. בי"ת, ועאל בין תרין אתוון דאשתארו ויהיב ליה לישראל. וכד עאל בי"ת רזא דברית בין תרין אתוון אלין עאל ואתעביד שבת, כד"א (שמות ל"א: 16) ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם ברית עולם. כמא דהוה שירותא דעלמא לאתייחסא בהו כל דרי עלמא מאלין תרין אתוון ש"ת, הוה תליין עד דאשתכלל עלמא כדקא יאות ועאל בינייהו ברית קדישא ואשתכלל בשלימו דאתעביד שבת.

א"ר יוסי אלין תרין אתוון אשתכללו באת בי"ת. וכד אתהדרן אתוון למפרע, מן יומא דאתייליד שת אהדרו אתוון בכל דרא ודרא עד דמטו ישראל לטורא דסיני ואתקנו. א"ר יהודה לתתא אתהדרו, ובכל דרא ודרא הוה גפיף עלמא באתוון ולא מתישבן בדוכתייהו. כד אתיהיבת אורייתא לישראל אתתקן כלא.

[p. 318] ר' אלעזר אמר ביומי אנוש הוה חכימין בני נשא בחכמה דחרשין וקוסמין ובחכמתא למעצר לחילי דשמיא. ולא הוה ב"נ מיומא דנפק אדם מגנתא דעדן ואפיק עמיה חכמתא דטרפי אילנא דאשתדל בה, דהא אדם ואתתיה ואינון דנפקו מניה עד דאתא אנוש שביקו לה. כד אתא אנוש חמא לון וחמא חכמתהון משניין עלאין, ואשתדלו בהון ועבדין עבידתין וחרשין וקוסמין, עד דאתפשטת ההיא חכמתא בדרא דמבול וכלהו הוה עבדי עבידתייהו לאבאשא, והוה מתתקפי לגבי נח באינון חכמתן ואמרי דלא יכיל דינא דעלמא לאשראה עליהו, דהא אינון עבדי חכמתא לדחייא לכל אינון מארי דדינא. ומאנוש שריאו כלהו לאשתדלא באלין חכמתן, הה"ד אז הוחל לקרא בשם יי.

ר' יצחק אמר כל אינון זכאין דהוה בהו לבתר בההוא דרא כלהו הוה משתדלי למחאה בהו ולא יכילו, כגון ירד ומתושלח וחנוך, ולא יכילו עד דאתפשטו חייבין מרדי במאריהון

ואמרי (איוב כ"א: 15) מה שדי כי נעבדנו. וכי האי טפשותא הוו קא אמרי. אלא בגין דהוו ידעי כל אינון חכמאן וכלהו ממנן דעלמא דאתפקדן עלייהו והוו מרחצן בהו, עד דאתיב קב"ה עלמא כדקא הוה, דהא [נו ע"ב] בקדמיתא הוה מיס במיס ולבתר [p. 319] אתיב ליה לעלמא כדקדמיתא, ולא אתחריב מכלא דהא ברחמין אשגח עלייהו דכתיב (תהלים כ"ט: 10) יי למבול ישב, ולא כתיב אלהים.

ביומוי דאנוש אפי' ינוקי דההוא יומא כלהו הוו משגחן בחכמתאן עלאין והוי מסתכלן בהו.

א"ר ייסא אי הכי טפשין הוו דלא הוו ידעין דזמין קב"ה לאייתאה עלייהו מי טופנא וימותון בהו.

א"ר יצחק מנדע ידעי אבל אחידו טפשותא בלביהו, דאינון הוו ידעי ההוא מלאכא דממנא על אשא וההוא דממנא על מיא והוו ידעין למעצר לון דלא יכלין למעבד דינא עלייהו, ואינון לא הוו ידעי דקב"ה שליט על ארעא ומניה ייתי דינא על עלמא, אלא הוו חמאן דעלמא אתפקד בידא דאינון ממנן ובהו כל מלי עלמא. ובגיני כך לא הוו מסתכלן ביה בקב"ה ולא משגיחין בעבידתיה עד דארעא אתחבלת ורוח קודשא אכריז בכל יומא ואמר (שם ק"ד: 35) יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם. ואוריך לון קב"ה כל ההוא זמנא דאינון זכאין קיימין בעלמא. כיון דאסתלקו מעלמא כדן נחית קב"ה דינא עלייהו ואתאבידו, כד"א (בראשית ז': 23) וימחו מן הארץ.

[p. 320] ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אותו אלהים. ר' יוסי פתח (שיר

א': 12) עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. האי קרא אתמר, אבל ת"ח כך ארחוי דקב"ה, בשעתא דב"נ אתדבק ביה והוא אשרי דיוריה עליה, וידע דלבתר יומין יסרח, אקדים ולקייט ריחיה טב מניה וסליק ליה מעלמא, הה"ד עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. עד שהמלך, דא קב"ה. במסבו, דא ההוא ב"נ דאתדבק ביה ואזיל בארחוי. נרדי נתן ריחו, אינון עובדין טבין דבגינהון יסתלק מעלמא עד דלא מטא זמניה.

ועל דא הוה שלמה מלכא אמר (קהלת ח': 14) יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים וגו'. יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים, כמה דאוקימנא דבגין דעובדיהון טבין קב"ה סליק לון מעלמא עד לא מטא זמניהו ועביד בהון דינין. ויש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים, דקב"ה אוריך לון יומין ואוריך רוגזיה בהו, וכל דא כמה דאתמר, אלין בגין דלא יסרחון ואלין בגין דלהדרו לגביה או בגין דיפוק מנייהו בנין דמעלי.

ת"יח חנוך זכאה הוה, וקב"ה חמא ליה דיסרח לבתר ולקיט ליה עד לא יסרח, הה"ד (שיר ו' 2) וללקוט שושנים, בגין דיהבי ריחא טב לקיט לון קב"ה עד לא יסרחו. ואיננו כי לקח אותו אלהים. [p. 321] ואיננו, לארכא יומין כשאר בני נשא דהוו אורכי יומין. מ"ט, בגין דלקח ליה קב"ה עד לא מטא זמניה.

ר' אלעזר אמר חנוך נטיל ליה מארעא ואסקיה לשמי מרומים ואמסר בידיה כל גזי עלאין ומ"ה מפתחן סתרי גליפין דבהו משתמשי מלאכי עלאי, וכלהו אתמסרו בידיה, והא אוקימנא.

וירא י"י כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבות לבו וגו'. ר' יהודה פתח (תהלים ה' 5) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע. האי קרא אתמר ואוקמוה, אבל ת"יח מאן דאתדבק ביצר הרע ואתמשיך אבתריה יסתאב הוא ויסאבון ליה כמה דאתמר. כי רבה רעת האדם בארץ, כל בישין הוו עבדי ולא אשתלים חובייהו עד דהוו אושדין דמין למגנא על ארעא. ומאן אינון דהוו מחבלין ארחייהו על ארעא. הה"ד רק רע כל היום. כתיב הכא רק רע, [נז ע"א] וכתוב התם [p. 322] לא יגורך רע, וכתוב (בראשית ל"ח: 7) ויהי ער בכור יהודה רע בעיני י"י.

אמר ר' יוסי וכי רע לאו איהו רשע.

אי"ל לא, רשע אפילו ארים ידיה לגבי חבריה אע"ג דלא עביד ליה מידי אקרי רשע, אבל רע לא אקרי אלא מאן דמחבל ארחיה וסאיב גרמיה וסאיב ארעא ויהיב חילא ותוקפא לרוח מסאבא דאקרי רע דכתיב רק רע כל היום. ולא עאל בפלטרין ולא חמי אפי שכינתא בגין דבהאי אסתלק שכינתא מעלמא.

מנלן, מיעקב דכד אסתלק שכינתא מניה חשיב דבבנוי הוה פיסול דבגינייהו אתתקף בעלמא רוחא מסאבא וגרע נהורא מן סיהרא ופגים לה. [p. 323] ואי תימא אמאי, בגין דדא סאיב מקדשא ואסתלקת מעלוי דיעקב, כל שכן ההוא דמסאב ארחיה וסאיב גרמיה דאתקין ליה לרוחא מסאבא, ובגין כך כד אסתאב אקרי רע.

תא חזי כד בר נש אסתאב לא יתפקד מעם קב"ה לטב, ובכל זמנא אתפקיד מההוא דאתקרי רע לביש, הה"ד (משלי י"ט: 23) ושבע ילין בל יפקד רע, כד אזיל בארח מישר כדן בל יפקד רע. ועל דא כתיב רק רע כל היום, וכתוב לא יגורך רע. ודא אקרי רע ולא אקרי רשע, וכתוב (תהלים כ"ג: 4) גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי.

וינחם יי' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו. ר' יוסי פתח (ישעיה ה': 18) הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה. הוי מושכי העון, אלן אינון בני נשא דחטאן קמי מאריהון בכל יומא ואתדמן בעינייהו אינון חובין דאינון חבלי השוא וההוא חובא דעבדין דלאו איהו כלום ולא אשגח בהו קב"ה, עד דעבדין לההוא חובא תקיף ורב כעבות העגלה דאיהו תקיף דלא יכיל לאשתצאה.

ותא חזי כד עביד קב"ה דינא בחייביא, אע"ג דאינון חטאן קמיה ורגזין ליה כל יומא, לא בעי לאובדא להו מעלמא. וכד אשגח בעובדיהון אתנחם עלייהו על דאינון עובדי ידוי ואוריך לון בעלמא, ובגין דאינון עובדי ידוי נטיל נחמה ואתנחם עלייהו וחייס עלייהו. וכד בעי למעבד בהו דינא כביכול עציב, כד"א (דניאל ו': 19) ודחוון לא הנעל קדמוהי, [p. 324] דכיון דעובדי ידוי אינון עציב עלייהו.

והא כתיב (דה"א ט"ז: 27) הוד והדר לפנינו עוז וחדוה במקומו. אמר רבי יוסי תא חזי כתיב ויתעצב אל לבו, אל לבו עציב ולא לאתר אחרא. לבו, כד"א (שמואל א' ב': 35) כאשר בלבבי ובנפשי יעשה. רבי יצחק אמר וינחם יי', כד"א (שמות ל"ב: 14) וינחם יי' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו.

ר' ייסא אמר לטב, רבי חזקיה אמר לביש. ר' ייסא אמר לטב כמה דאתמר, דקב"ה נחים על דאינון עובדי ידוי וחייס עלייהו, ויתעצב בגין דאינון חטאן קמיה. ורבי חזקיה אמר לביש, דכד קב"ה בעי לאובדא לחייביא מעלמא נטיל נחומין עלייהו, כביכול כמאן דמקבל ניחומין על מה דאביד. כיון דקבל ניחומין ודאי דינא [p. 325] אתעבד ולא תליא מלתא בתשובה. אימתי תליא בתשובה. עד לא קביל תנחומין עלייהו. הא קביל תנחומין עלייהו לא תלייא מלתא בתשובה כלל ודינא אתעביד. וכדין אוסיף דינא על דינא ואתקיף לההוא אתר דדינא ואוביד לון לחייביא מן עלמא. וכלא בקרא דכתיב וינחם יי', קבל תנחומין, ולבתר ויתעצב אל לבו, יהב תוקפא לדינא למעבד דינא.

ר' חייא אמר וינחם יי' כי עשה את האדם בארץ. נטל תנחומין וחדוה כד עבד קב"ה לאדם בארעא דאיהו כגוונא עלאה, וכל מלאכי עלאי משבחן ליה לקב"ה כד חמו ליה בדיקונא עלאה ואמרו [נז ע"ב] (תהלים ח': 6) ותחסרהו מעט מאלהים וכבוד והדר תעטרהו. לבתר כד חטא אדם אתעצב על דחטא דיהב פתחון פה למלאכי עלאי דאמרו קמיה מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו.

אמר רבי יהודה ויתעצב אל לבו, בגין דבעי למעבד בהו דינא שנאמר (ד"ה ב' ב' 21:)
ובעת צאת לפני החלוץ וגו' הודו ליי' כי לעולם חסדו, ואמר רבי יצחק אמאי לא כתיב הכא כי
טוב, אלא בגין דאוביד עובדי ידוי קמייהו דישראל. כגוונא דא כד הוו ישראל עברין ימא אתו
מלאכי עלאי [p. 326] למימר שירה קמיה בההוא ליליא. אי"ל קב"ה ומה עובדי ידי טבעין בימא
ואתון אמרין שירה. כדין (שמות י"ד: 20) ולא קרב זה אל זה כל הלילה. אוף הכא בכל זמנין
דאיבוד רשיעיא איהו מעלמא כדין עציבו אשתכח עליהו.

רבי אבא אמר בשעתא דחב אדם קמי קב"ה ועבר על פקודוי כדין אשתכח עציבו קמיה.
אמר ליה קב"ה אדם ווי דחלשת חילא עלאה. בה שעתא אתחשכת נהורא חד. מיד תריך ליה
מגנתא דעדן. אמר ליה אנא אעלית לך לגנתא דעדן לקרבא קרבנא ואת פגימת מדבחא דלא
אתקרב קרבנא, מכאן ולהלאה לעבוד את האדמה. וגזר עליה מיתה, וחס עליה קב"ה וגניז ליה
בשעתא דמית סמיך לגנתא. מה עבד אדם. עבד מערתא חדא ואתטמר בה הוא ואתתיה. מנא
ידע. אלא חמא חד נהורא דקיק [p. 327] עייל בההוא אתר דנפיק מגנתא דעדן ותאב תיאובתא
לקבריה, ותמן הוא אתר סמוך לתרעא דגנתא דעדן.

תא חזי לא אסתלק בר נש מעלמא עד דחמי ליה לאדם הראשון. שאיל ליה על מה אזיל
מעלמא והיך נפיק. הוא אמר ליה ווי דבגינך נפקנא מעלמא. והוא אתיב ליה ברי אנא עברית על
פקודא חדא ואתענשית בגינה. חמי את כמה חובין וכמה פקודין דמארך עברת.
אמר רבי חייא עד כדו יומא קאים אדם הראשון וחזי באבהן תרין זמנין ביומא ואודי
על חובוי ואחמי לון ההוא אתר דהוה ביה ביקרא עלאה, ואזיל וחמי כל אינון צדיקיא וחסידי
דנפקו מניה וירתו לההוא יקרא עלאה דבגנתא דעדן. ואבהן כלהון אודן ואמרין (תהלים ל"ו: 8)
מה יקר חסדך אלהים ובני אדם בצל כנפיק יחסיין.

רבי ייסא אמר כלהו בני עלמא חמאן ליה לאדם הראשון בשעתא דמסתלקי מן עלמא
לאחזאה סהדותא דבגין חובוי דבר נש איהו אסתלק מעלמא ולא בגיניה דאדם, בר אינון תלתא
דאסתלקו בגין ההוא עיטא דנחש קדמאה ואלין אינון עמרם לוי ובנימין, ואית דאמרי אוף נמי
ישי, דלא חבו ולא אשתכח עליהו חובא דימותון ביה, בר דאדכר עליהו ההוא עיטא דנחש
כדאמרן.

[p. 328] תא חזי כלהון דרין דהוו ביומוי דנח כלהו אפשיטו חובין על עלמא באתגליא
לעיניהון דכלא. רבי שמעון הוה אזיל יומא חד בפילי דטבריה. חמא בני נשא דהוי מקטרי
בקיטרא דקשתא בקולפא דקנטיר. אמר ומה חובא דא באתגליא לארגזא למריהון. יהיב עינוי
בהו ואתרמיו לגו ימא ומיתו.

ת"יח כל חובא דאתעביד באתגליא דחי לה לשכינתא מארעא וסליקת דיורה מעלמא. אלין הוו אזלין ברישא זקיף ועבדי חובייהו באתגליא ודחו לה לשכינתא מעלמא, עד דקב"ה דחא לון ואעביר לון מניה, ועל דא כתיב (משלי כ"ה: 4,5) הגו רשע לפני מלך וגו', הגו סגים מכסף.

ויאמר י"י לא ידון רוחי באדם לעלם בשגם הוא בשר וגו'. אמר ר' אלעזר ת"יח קב"ה כד ברא עלמא עבד להאי עלמא לאשתמשא [נח ע"א] כגוונא דלעילא. וכד בני עלמא אינון זכאין ואזלין בארח מישר קב"ה [p. 329] אתער רוחא דחיי דלעילא עד דמטו אינון חיין לאתר דיעקב שריא ביה, ומתמן נגדי אינון חיין עד דאתמשיך ההוא רוחא להאי עולם דדוד מלכא שריא ביה, ומתמן נגדי ברכאן לכלהו תתאי. וההוא רוחא עלאה אתנגיד ואתמשיך לתתא ויכלין לאתקיימא בעלמא, ובגיני כד לעלם חסר ו', דא הוא עולם דדוד מלכא ובגין כד כתיב בלא ו'. דהא כד איהו רוחא אתנגיד בהאי עלמא מתמן נפקי ברכאן וחיין לכלא לאתקיימא. השתא דחבו בני נשא אסתלק כלא בגין דלא ימטי ההוא רוחא דחיי להאי עולם לאתהנאה מניה תתאי ולאיתקיימא ביה.

בשגם הוא בשר, בגין דלא יתרק האי רוחא להאי עולם. מ"ט, לאסגאה נחש תתאה דדרגין דיתתקף ביה דלא יתערב רוחא דקודשא ברוח מסאב. בשגם הוא בשר, דא נחש קדמאה דיתברך. בגי"כ הוא בשר, כד"א (בראשית ו': 13) קץ כל בשר בא לפני, ואמר ר' שמעון דא מלאך המות. [p. 330] והיו ימיו מאה ועשרים שנה, אוריכו דקוזפירא דקיטרא.

הנפילים היו בארץ בימים ההם. תני ר' יוסי אלין עזא ועזאל כמה דאתמר דאפיל לון קב"ה מקדושתא דלעילא. והיך יכלו לאתקיימא בהאי עלמא. אמר רבי חייא אלין הוו מאינון דכתיב ועוף יעופף על הארץ, והא אתמר דאלין אתחזו לבני נשא כחזו דלהון. ואי תימא היך יכלין לאתהפכא, הא אתמר דמתהפכן לכמה גוונין ובשעתא דנחתי אגלימו באוירא דעלמא ואתחזון כבני נשא. והני עזא ועזאל דמרדו לעילא ואפיל לון קב"ה ואגלימו בארעא ואתקיימו ביה ולא יכלו לאתפשטא מניה. ולבתר טעו בתר נשי עלמא, ועד כען יומא אינון קיימי ואולפי חרשין לבני נשא. ואולידו בנין וקרו להו ענקים גברין, ואנון נפילים אקרון בני האלהים והא אתמר.

ויאמר יי' אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה. רבי יוסי פתח (ישעיה נ"ה: 8) כי לא מחשבותי מחשבותיכם. ת"יח כד ב"ינ בעי לנקמא מאחרא שתיק ולא אמר מדי, דאילו אודעיה יסתמר [p. 331] ולא יכיל ליה. אבל קב"ה לאו הכי, לא עביד דינא בעלמא עד דאכריז ואודע להו זמנא תרין ותלתא, בגין דלא איתאי דימחי בידיה ויימר ליה מה עבדת, ולא יסתמר מניה ולא יכיל לקיימא קמיה.

ת"יח ויאמר יי' אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה. אודע לון על ידא דנח ואתרי בהון כמה זמנין ולא שמעי. בתר דלא שמעו אייתי עליהון דינא ואוביד לון מעל אפי ארעא.

ת"יח מה כתיב ביה בנח. ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמנו ממעשנו. מנא הוה ידע. אלא בשעתא [נח ע"ב] דאתייליד חמא ליה גזיר רשים באת שכינתא וחמא שכינתא מתדבקה בהדיה. כדן קרא שמיה על מה דעביד לבתר. בקדמיתא לא הוו ידעי למזרע ולמחצד ולמחרש. כיון דאתא נח אתקין אומנותא להו וכל מאנין דצריכין לתקנא ארעא למעבד פירין. [p. 332] ממעשנו ומעצבון ידינו מן האדמה, דהא איהו אפיק ארעא ממה דאתלטייא, ובגיני כך כתיב איש האדמה.

רבי יהודה אמר איש האדמה, כד"א (רות א': 3) איש נעמי, בגין דאקרי צדיק ואפיק לה בקרבנא דעבד ממה דאתלטייא דכתיב לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם. ובג"ד אקרי איש האדמה ועל דא קרא ליה שמא על מה דייתי.

רבי יהודה פתח (תהלים מ"ו: 9) לכו חזו מפעלות אלהים אשר שם שמות בארץ. דאלו הוו מפעלות יו"ד ה"א וא"ו ה"א שם קיום בארץ, אבל בגין דהוו מפעלות שמא דא שם שמות בארץ.

א"ל ר' חייה השתא להאי לאו אנא הכי אמינא ליה, דבין שמא דא ובין שמא דא כלא הוא שבחא, אבל אנא אמינא ליה כמה דאתערו חבריא דשוי שמהן, שמות ממש שם בארץ. ואמאי, בגין לאשתמשא בהו עלמא ולמהוי קיומא דעלמא.

[p. 333] ר' יצחק אמר ואפי' מה דא"ר יהודה שפיר קאמר, דאלו יהא עלמא בשמא דרחמי יתקיים עלמא, אבל בגין דאתברי עלמא על דינא וקיימא על דינא, שם שמות בארץ. ושפיר הוא, דאלמלא כך לא יכיל עלמא לאתקיימא מקמי חוביהון דבני נשא. ת"יח נח כד אתייליד קרון ליה שמא על נחמה ולהוי שמא גרים, אבל קב"ה לאו הכי, נח הפיך אתוון חן, כד"א ונח מצא חן.

א"ר יוסי חן היינו נח. לצדיקייא שמיהון גרים לטב, בחייביא שמיהון גרים לביש. בנח
כתיב ונח מצא חן בעיני יי. ער בכור יהודה אתהפכו אתווי לביש, ער רע, רע בעיני יי.
ת"יח כיון דאתייליד נח חמא עובדיהון דבני נשא דאינון חטאן קמי קב"ה והוה גניז
גרמיה ואשתדל בפולחנא דמאריה בגין דלא למהך באורחייהו. וכי תימא במה אשתדל, בהווא
ספרא דאדם וספרא דחנוך והוה אשתדל בהו למפלח למריה.
[p. 334] ת"יח דהכי הוה, דהא מנא הוה ידע לקרב קרבנא למריה, אלא בגין דאשכח
חכמתא על מה מתקיים עלמא וידע דעל קרבנא מתקיים. ואלמלא קרבנא לא הוה קיימי עלאי
ותתאי.

ר' שמעון הוה אזיל בארחא והוה עמיה רבי אלעזר בריה ורבי יוסי ורבי חייא. עד דהוה
אזלי א"ר אלעזר לאבוי ארחא מתקנא קמן, בעינן למשמע מלי דאורייתא.
פתח ר' שמעון ואמר (קהלת י" 3) גם בדרך כשהסכל הולך לבו חסר ואמר לכל סכל הוא.
כד ב"נ בעי לאתקנא ארחיה קמי קב"ה עד לא יפוק לארחא בעי לאמלכא ביה ולצלי קמיה על
ארחיה כמה דתנינן דכתיב (תהלים פ"ה: 14) צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו, דהא שכינתא
לא אתפרשא מניה.

[p. 335] ומאן דאיהו לא מהימנא על מאריה, מה כתיב [נט ע"א] ביה. וגם בדרך
כשהסכל הולך לבו חסר. מאן לבו. דא קב"ה דלא יהך עמיה בארחא, וגרע מן סיעת ארחיה בגין
דהווא בר נש דלא מהימן ביה במאריה עד לא יפוק לארחא לא בעי סיעתא דמאריה. ואפי'
בארחא כד איהו אזיל לא אשתדל במלי דאורייתא, ובגיני כך לבו חסר דלא אזיל בהדיה
מאריה ולא אשתכח בארחיה.

ואמר לכל סכל הוא. אפילו כד שמע מלה דמהימנותא דמאריה הוא אמר דטפשותא
הוא לאשתדלא ביה. כהאי דשאלו לבר נש על את קיימא דרשימא בבשריה דבר נש ואמר לאו
איהו מהימנותא. שמע רב ייסא סבא ואסתכל ביה ואתעביד תלא דגרמי.
ואנן הא אורחא בסייעתא דקב"ה, בעינן למימר מלי דאורייתא.
פתח ואמר (תהלים פ"ו: 11) הורני יי דרכך אהלך באמתך יחד לבבי ליראה שמך. האי
קרא קשיא, דהא תנינן כלא היא בידא דקב"ה בר למהוי זכאה או חייבא, ודוד היך תבע דנא
מעם קב"ה. אלא דוד הכי קאמר, הורני יי דרכך, [p. 336] ההוא ארח מישר ומתקנא, לגלאה
עיני ולמנדע ליה, ולבתר אהלך באמתך, איהך באורח קשוט ולא אסטי לימינא ולשמאלא. יחד

לבני. מאן **לבני**. כד"א (שם ע"ג: 26) **צור לבני וחלקי**. וכל דא אנא תבע **ליראה שמך**, ואתדבק **דחלא** לאסתמרא אורחי כדקא יאות. **ליראה שמך**, אתר **חולקי** דביה שריא דחלתא למדחל. תא חזי כל בר נש דדחיל ליה לקב"ה שריא עמיה מהימנותא כדקא יאות, **דדא הוא** ב"ינ שלים בפולחנא דמריה. ומאן דלא שריא ביה דחלא דמריה לא שרייא עמיה מהימנותא ולאן איהו כדאי למהוי ליה חולקא בעלמא דאתי.

תו פתח ואמר (משלי ד': 18) **וארח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום**. זכאין אינון צדיקיא בעלמא דין ובעלמא דאתי דקב"ה בעי ביקריהון. תא חזי מה כתיב, **וארח צדיקים כאור נוגה**. מאי **כאור נוגה**. כההוא נהורא דנהיר דברא קב"ה בעובדא דבראשית, דא הוא דגניז לון לצדיקיא לעלמא דאתי. **הולך ואור**, דאיהו [p. 337] סליק בנהוריה תדיר ולא גרע מניה. אבל בחייביא מה כתיב, (שם: 19) **דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו**. לא ידעו, וכי לא ידעין. אלא חייביא אזלי בעקימו דארחא בהאי עלמא ולא בעאן לאסתכלא **דזמין** קב"ה למידן להו בההוא עלמא ולאעלאה לון בדינא דגיהנם, ואינון צווחין ואמרין ווי לן דלא אוריכנא אודנין ולא אציתנא בההוא עלמא, ובכל **יומי** ווי זה.

ת"יח זמין קב"ה לאנהרא לון לצדיקיא לעלמא דאתי ולמיהב לון אגר חולקהון **דעינא** לא שלטא למיקם עליה, כד"א (ישעיה ס"ד: 3) **עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו**. וכתיב (שם ס"ו: 24) **ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי**, וכתיב (מלאכי ג': 21) **ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם**. זכאין אינון צדיקיא בעלמא דין ובעלמא דאתי. עלייהו כתיב (ישעיה ס': 21) **צדיקים לעולם יירשו ארץ**, וכתיב (תהלים ק"מ: 14) **אך צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך**. ברוך יי לעולם **אמן ואמן**.

פרשת נח

[נט ע"ב] אלה תולדות נח. רבי חייא פתח (ישעיה ס' :21) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו'. זכאין אינון ישראל דמשתדלי באורייתא וידעי ארחהא, דבגינה יזכוון לעלמא דאתי.

ת"ח כל ישראל אית לון חולקא לעלמא דאתי. מאי טעמא, בגין דנטרין ברית דעלמא אתקיים עליה, כד"א (ירמיה ל"ג: 25) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמת. ועל דא ישראל דנטרי ברית [p. 340] וקבילו ליה אית לון חולקא לעלמא דאתי. ולא עוד אלא בגין כך אקרון צדיקים. מכאן אוליפנא כל מאן דנטיר האי ברית דעלמא אתקיים עליה אקרי צדיק. מנא לן, מיוסף, בגין דנטר ליה לברית עלמא זכה דאקרי צדיק. ועל כך ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ.

רבי אלעזר אמר אלה בכל אתר פסל את הראשונים תנינן. ת"ח מה כתיב לעילא, (בראשית ב' :10) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן. ההוא נהר נגיד ונפיק ועייל לגנתא ואשקו ליה משקיו דלעילא ועביד ליה נייחא ועביד איבין ורבי זרעין, והוא כדין נייחא דכלא ודא נייחא ליה לגנתא ודא עביד נייחא ביה, כד"א כי בו שבת, וכתוב (שם ב' :3) וישבות ביום השביעי. ודא רזא דמלה, דא עביד תולדות ולא אחרא.

[p. 341] ת"ח נח לתתא קיימא דוגמא דלעילא, ועל דא אקרי איש האדמה. ורזא אוליפנא דהא נח אצטריך לתיבה לאתחברא בה ולקיימא זרעא דכולא דכתיב לחיות זרע. מאן תיבה. דא ארון הברית, ונח ותיבה הכי הוון כדוגמא דא. נח כתיב ביה ברית דכתיב והקימותי את בריתי אתך. ועד דאתקיים ביה ברית לא עייל לתיבותא דכתיב והקימותי את בריתי אתך ובאת אל התיבה, וכדין הוה תיבה ארון הברית, תיבת נח, וכלא כגוונא דלעילא. ובגין דהאי ברית לעילא הוא עביד תולדות, כגוונא דא נח איהו עביד תולדות. בגיני כך אלה תולדות נח. נח איש צדיק. הכי הוא ודאי כגוונא דלעילא, ועל דא (משלי י' :25) וצדיק יסוד עולם כתיב, וארעא על דא אתקיימת דהא איהו עמודא דעלמא קיימא עליה. ומאן איהו. דא צדיק, ונח אקרי צדיק לתתא. ורזא כלא את האלהים התהלך נח, למהוי הוא בארעא כגוונא דלעילא. איש צדיק, יסודא דעלמא, ברית שלום, שלמא דעלמא, איש האדמה ודאי. ועל דא (בראשית ו' :8) ונח מצא חן בעיני יי'.

[p. 342] תמים היה בדורותיו. מאי בדורותיו. אילין אינון דנפקו מניה. הוא אשלים לכולהו והוא הוה שלים מכלהו.

תמים היה, דאתייליד מהול דכתיב התהלך לפני והיה תמים.
 בדורותי, ולא בדרך דעלמא דהא מניה נפקו תולדות לעלמא.
 תא חזי נח אתחזי מיומא דאתברי עלמא למהוי בתיבה בחבורא ולמיעל בה, ועד
 דאתחברו כחדא לא הוה עלמא כדקא יאות. לבתר מה כתיב, (שם ט': 19) ומאלה נפצה כל
 הארץ. מהו נפצה. כד"א (שם ב': 10) ומשם יפרד. מתמן אשתכח פרודא ואתבדרו תולדות לכל
 סטרא. וכלא כחד, כדוגמא חדא. בגיני כך אלה תולדות נח, אלה ודאי, דהא יסודא דעלמא
 איהו דעביד [ס ע"א] תולדות בארעא לקיימא.
 אתא ר' אבא ונשקיה. אמר אריא בחיליה טינרא נקיב ותבר. כך הוא ודאי. ות"ח
 משיעורא דתיבותא אוף נמי הכי הוא.
 ר' אלעזר פתח ואמר (תהלים מ"ו: 9) לכו חזו מפעלות אלהים אשר שם שמות בארץ. לכו
 חזו. מאי חזו. [p. 343] כד"א (ישעיה כ"א: 2) חזות קשה הוגד לי. בעובדוי דקב"ה אתגלי נבואה
 עלאה לבני נשא.
 אשר שם שמות, שמות ודאי, דהא שמא גרים לכלא.
 כתיב ויקרא את שמו נח לאמר זה. אמאי הכא לאמר, ואמאי זה. אלא לאמר דא
 אתתא, זה דא צדיק, כמה דקב"ה קרא ליה נח, נייחא דארעא. מאי לאמר. אלא אתר דא קרא
 ליה נח. ומאן איהו. ארעא קדישא, ואמר זה ינחמנו. עבד ליה קב"ה לתתא כגוונא עלאה.
 [p. 344] כתיב הכא זה, וכתיב התם (שם כ"ה: 9) זה יי קוינו לו. זכאין אינון צדיקיא
 דרשימין ברשימו דגושפנקא דמלכא למהוי בשמיה רשימין, ואיהו שוי שמהן בארעא כדקא
 יאות.
 כתיב ויקרא את שמו נח, וכתיב ויקרא שמו יעקב. אמאי לא כתיב את. אלא התם דרגא
 אחרא והכא דרגא אחרא, כדכתיב (ישעיה ו': 1) ואראה את יי, ואראה יי לא כתיב אלא את
 יי. אוף הכא ויקרא שמו יעקב, דרגא דיליה קב"ה ממש קרא ליה יעקב. אבל הכא את
 לאתכללא שכינתא.

אלה תולדות נח. ר' יהודה פתח (תהלים קי"ב: 5) טוב איש חונן ומלוה יכלכל דבריו
 במשפט. טוב איש, דא קב"ה דאקרי טוב, כמה דכתיב (שם קמ"ה: 9) טוב יי לכל. חונן ומלוה,
 לאתר דלית ליה מדיליה, וההוא אתר מניה אתון. יכלכל דבריו במשפט, דהא ההוא
 דבר [p. 345] לא אתון אלא במשפט, כד"א (תהלים פ"ט: 15) צדק ומשפט מכון כסאך.
 ד"א טוב איש, דא צדיק דכתיב (ישעיה ג': 10) אמרו צדיק כי טוב.

ר' יוסי אמר דא נח דכתיב איש צדיק.

ר' יצחק אמר דא שבת דביה פתח טוב דכתיב (תהלים צ"ב:1) טוב להודות ליי.

ר' חייא אמר כלא חד, וכלהו מלה חדא אמרו, ודא עביד תולדות בעלמא. תולדות

דעלמא מאן אינון. אלין נשמתהון דצדיקיא דאינון איבא דעובדוי דקב"ה.

ר' שמעון אמר בשעתא דקב"ה מתעטר בעטרוי מתעטר מעילא ומתתא. מתעטר מעילא,

מאתר דעמיקא דכלא. מתעטר מתתא במה, בנשמתהון דצדיקיא. כדין אתוסף חיים מעילא

ומתתא ואתכלל אתר מקדשא מכל סטריין, ובירא אתמליא וימא אשתלים וכדין יהיב לכלא.

כתיב (משלי ה':15) שתה מים מבורך ונוזלים מתוך בארך. אמאי הכא בורך בקדמיתא

ולבתר בארך, דהא בור לא אקרי אלא ריקניא דלא נביע, באר מיין דנבעין. אלא כלא אתר חד

הוא, אלא אתר דמסכני אחידן ביה אקרי בור, דלית ליה מדיליה אלא מה [p. 346] דיהבין

בגויה. ומאן איהו, דליי"ת. לבתר אתעביד באר דאיהו מליא מכל סטריין. ומאן איהו, ה"א,

אתמליא מעילא [ס ע"ב] ונביע מתתא. אתמליא מעילא כמה דאמרן, ונביע מתתא מנשמתהון

דצדיקיא.

ד"א שתה מים מבורך, דא דוד מלכא דכתיב ביה (שמואל ב' כ"ג:15) מי ישקני מים

מבור בית לחם. ונוזלים, דא אברהם. מתוך, דא יעקב דאיהו באמצעיתא. בארץ, דא יצחק

דאקרי באר מים חיים. הא בהאי קרא אשתכח רתיכא קדישא עלאה מאבהן ודוד מלכא

דאתחבר עמהון.

תיאובתא דנוקבא לגבי דכורא לאו איהו אלא כד עייל רוחא בה ואשדת מיא לקבלה

מיין עלאין דכורין. כך כנסת ישראל לא אתערת תיאובתא לגבי קב"ה אלא ברוחא [p. 347]

דצדיקיא דעאלין בגווה, וכדין נבעין מיא מגווה לקבלא מיין דדכורא וכלא אתעביד תיאובתא

חדא וצורורא חדא וקשורא חדא. ודא הוא רעוא, רעוא דכלא, וטיולא דמטייל קב"ה בנשמתהון

דצדיקיא.

ת"י כל אינון תולדות דגנתא דעדן לא נפקין מצדיק אלא כד עייל בהאי תיבה בחבורא

חדא וכלא גניזין בה ולבתר מינה נפקין. אוף הכא נח איש צדיק לא אפיק תולדות למפרי

בעלמא עד דעאל לתיבה ואתכנש כלא בה והווי גניזין בה, ולבתר מנה נפקו למפרי בעלמא

ולאתקיימא בארעא. ואלמלא דנפקו מגו תיבה לא אתקיימו בעלמא. וכלא כגוונא דלעילא, מגו

תיבה נפקי לעילא, מגו תיבה נפקי לתתא, דא כגוונא דא. מגו הכא אתקיים עלמא ולא מקדמת

דנא, דבגיני כך כתיב ותשחת הארץ לפני האלהים.

א"ר יהודה כיון דכתיב ותשחת הארץ, אמאי לפני האלהים. אלא כיון דעבדו חוביהון
באתגליא לעיניהון דכלא כדין לפני האלהים כתיב.

[p. 348] ר' יוסי אמר אנא אפכא אמרית. ותשחת הארץ לפני האלהים, בקדמיתא לפני
האלהים דלא הוו עבדי באתגלייא, לפני האלהים עבדו ולא לפני בני נשא. ולבסוף עבדו
באתגליא, הה"ד ותמלא הארץ חמס, דלא הוה אתר בכל ארעא דלא הוה באתגליא. ובגין כך
בתרי גווני אמר קרא.

אלה תולדות נח. ר' אבא אמר מיומא דעבר אדם על פקודא דמריה כל בני עלמא
דאתילידו לבתר אקרון בני האדם, ולא לשבחא אקרון הכי אלא כמאן דאמר בנוי דההוא דעבר
על פקודא דמריה. כיון דאתא נח אקרון בני עלמא על שמא דנח, תולדות נח, דקאים לון
בעלמא, ולא תולדות דאדם דאעבר לון מעלמא וגרים מותא לכלהו.
א"ל ר' יוסי אי הכי, הא כתיב לבתר וירד י"י לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני
האדם. בני האדם כתיב ולא בני נח.

אמר ליה בגין דאדם דחטא קמי מריה. טב ליה דלא אברי ולא יכתוב עליה האי קרא.
אלא ת"י כתיב (משלי י' 1) בן חכם ישמח אב. כד ברא טב כל בני עלמא דכרין ליה לאבוי לטב,
וכד איהו ביש כלא דכרין ליה לאבוי לביש. אדם בגין דחטא ועבר על פקודא דמריה, כד אתו
אנון דמרדו במריהון מה כתיב, אשר בנו בני האדם, בנוי דאדם קדמאה דמרד במריה ועבר על
פקודא. ובגיני כך אלה תולדות, אלה ולא [p. 349] קדמאי. אלה דנפקו מגן תיבה ואפיקו
תולדין לעלמא, ולא תולדות אדם דנפק מגנתא דעדן ולא אפיק לון מתמן.
ת"י אלו אפיק אדם תולדות מגנתא דעדן לא ישתצון לדרי דרין ולא אתחשך נהורא
דסיהרא לעלמין, וכלהו הוו קיימין לעלמין, ואפילו מלאכי עלאי לא קיימי קמייהו בנהורא
וזיוא וחכמתא. אבל כיון [סא ע"א] דגרים חטאה ונפק איהו מגנתא דעדן ועבד תולדות לבר,
לא אתקיימו בעלמא ולא הוי כדקא חזי.

א"ר חזקיה וכי היך יכלין למעבד תולדות תמן, דהא אלמלא אתמשין עליה יצר הרע
וחטא אתקיים איהו בעלמא בלחודוי ולא יעביד תולדות. כגוונא דא אלמלא דחבו ישראל
ואמשיכו עלייהו יצר הרע לא עבדו תולדות לעלמין ולא ייתון דרין אחרנין לעלמא.
א"ל אלמלא לא חטא אדם לא עביד תולדות כגוונא דא, דהשתא לא עביד תולדות אלא
מסטרא דיצה"ר, ובגין דכל תולדות דבני נשא כלהו מסטרא דיצר הרע בגין כך לית לון קיום
ואי אפשר לון [p. 350] בסטרא אחרא. אבל אלמלא לא חטא אדם ולא אתתרך מגנתא דעדן,

עבד תולדות מסטרא דרוח קדישא קדישין כמלאכי עלאין, קיימין לדרי דרין כגוונא דלעילא. כיון דחטא ואוליד בנין לבר מגנתא ולא זכה לאפקא לון מגנתא, לא אתקיימו אפילו לאשתרשא בעלמא, עד דאתא נח ועאל בתיבה, ומן תיבה נפקו כל דרין דעלמא ומתמן אתבדרו לכל ארבע רוחי עלמא.

וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה. אמאי נשחתה. בגין כי השחית כל בשר את דרכו כמה דאתמר.

ר' חייא פתח קרא ואמר (יונה ג' 10) וירא אלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה. ת"יח בשעתא דבני נשא זכאן ונטרי פקודי אורייתא כדין ארעא אתתקפת וכל חדן אשתכחת בה. מ"ט, בגין דשכינתא שריא על ארעא וכדין כלא עילא ותתא בחדוא. וכד בני נשא מחבלן ארחייהו ולא נטרי פקודי אורייתא וחטאן קמי מאריהון, כדין כביכול דחיין לה לשכינתא מעלמא ואשתארת ארעא מחבלא, דהא שכינתא לא שריא עלה וכדין אתחבלת. מ"ט אתחבלת. בגין דשריא רוחא אחרא עלה דמחבלא עלמא.

יכול אף בארץ ישראל כן, והא תנינן ארעא דישראל לא שריא עלה רוחא אחרא ולא ממנא בר קב"ה בלחודוי. ת"יח בארעא דישראל הכי הוא, דלא שריא עלה ממנא ולא שליחא אחרא [p. 351] בר קב"ה בלחודוי, אבל שעתא חדא שריא לחבלא בני נשא. מנלן, מדוד דכתיב (ד"ה כ' כ"א 16) וירא דוד את מלאך יי' וגו' וחרבו שלופה בידו נטויה על ירושלם, וכדין אתחבלת ארעא.

א"ר אלעזר אפ"י בההיא שעתא קב"ה הוה. כתיב הכא מלאך, וכתוב התם (בראשית מ"ח: 16) המלאך הגואל אותי, וכתוב (שמות י"ד: 19) ויסע מלאך האלהים. הן לטב והן לביש קב"ה שליט עלה. לטב בגין דשאר ממנן וכל דיירי ארעא יכספון מן עובדייהו. לביש בגין דלא יחדון אינון לשלטאה עלה.

ואי תימא לא, והא כתיב (איכה א' 10) כי ראתה גוים באו מקדשה וחרבו ביתא, ואי לאו שלטין אנון ממנן לא אתחרב מקדשא. ת"יח כתיב כי אתה עשית, וכתוב עשה יי' אשר זמם. ת"יח כתיב וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה. נשחתה ודאי, כמה דאתמר. הכי נמי (יונה ג' 10) וירא אלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה, דהא כדין ארעא קראת לעילא ומקשטא אנפאה כנוקבא דמקשטא לגבי דכורא, הכי נמי ארעא. ובגין כך וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה, כאתתא דאסתאבת ואסתירת אנפאה מבעלה. ובזמנא דאסגיא חובי בני נשא באתגליא ארעא שויאת אנפאה כנוקבא דלית לה כסופא מכלא, כד"א (ישעיה כ"ד: 5)

והארץ חנפה [p. 352] תחת יושביה. ועל דא כַּי נשחתה ודאי. מ״ט, בגין כי השחית כל [סא
ע״ב] בשר את דרכו על הארץ.

ר' אלעזר אזל לגביה דר' יוסי ברי שמעון בן לקוניא חמוי. כיון דחמא ליה אתקין ליה
טופסיסא דקומרא במטון דקולפא ויתיבו.

א״ל חמוי אפשר דשמעת מאבוך האי דכתיב (איכה ב' 17) עשה יי' אשר זמם בצע

אמרתו אשר צוה מימי קדם.

א״ל הא אוקמוה חבריא, בצע אמרתו, דבזע פורפירא דיליה. אשר צוה מימי קדם, דהא
פורפירא פקיד ליה מאינון יומי קדמאי עלאי וביומא [p. 353] דאתחריב בי מקדשא בזע ליה
בגין דהאי פורפירא איהי יקרא דיליה ותיקונא דיליה ובזע ליה.

א״ל עשה יי' אשר זמם. וכי מלכא חשיב קודם לאבאשא לבנוי עד לא ייתון למחטי.

א״ל למלכא דהוה ליה מאן יקר ובכל יומא הוה דחיל עליה דלא יתבר והוה מסתכל ביה
ותקין בעינוי. ליומין אתא בריה וארגיז ליה למלכא. נטל מלכא ההוא מאן יקר ותבר ליה,
הה״ד עשה יי' אשר זמם.

ת״ח מן יומא דאתבני בי מקדשא הוה קב״ה מסתכל ביה וחביב עליה סגי, והוה דחיל
עליהו דישראל דיחטון ויחרב בי מקדשא. וכן בכל זמנא דהוה אתי לגביה הוה לביש ההוא
פורפירא. לבתר דגרמו חובין וארגיזו קמי מלכא אתחריב בי מקדשא ובזע ההוא פורפירא,
היינו דכתיב עשה יי' אשר זמם בצע אמרתו. היינו בזמנא דאתחריב בי מקדשא, אבל בזמנא
אחרא לית חדוה קמי קב״ה כזמנא דאתאבידו חייבי עלמא ואינון דארגיזו קמיה, הה״ד (משלי
י״א: 10) ובאבוד רשעים רנה. וכן בכל דרא ודרא דעביד דינא בחייבי עלמא, חדוא ותושבחה
קמי קב״ה.

ואי תימא הא תנינן דלית חדוא קמי קב״ה כד איהו עביד דינא בחייביא. אלא ת״ח
בשעתא דאתעביד דינא בחייביא חדוון ותושבחן קמיה על דאתאבידו מעלמא, והני מלי כד
מטא ההוא זמנא דאוריך לון ולא [p. 354] תאבן לגביה מחובייהו. אבל אי אתעביד בהו דינא
עד לא מטא זמנייהו, דלא אשתלים חובא, כד״א (בראשית ט״ו: 16) כי לא שלם עון האמורי עד
הנה, כדין לית חדוא קמיה על דאתאבידו.

ואי תימא איהו עד לא מטא זמנייהו אמאי עביד בהו דינא. אלא קב״ה לא עביד בהו
דינא עד לא מטא זמנייהו אלא בגין דמשתתפי בהדייהו דישראל לאבאשא לון, ובגין כך עביד
בהו דינא ואוביד לון מעלמא בלא זמנא. ודא הוה דאבאיש קמיה כגון דטבע מצראי בימא

ודאוביד שנאיהון דישראל בימי יהושפט וכן כלהו, דהא בגיניהון דישראל אתאבידו בלא זמנא. אבל כד אשתלים זמנא דאוריך לון ולא תבו, כדין חדא ותושבחתא קמיה על דאתאבידו מעלמא, בר בזמנא דאתחריב בי מקדשא, דאע"ג דאשתלים זמנא דלהון דארגיזו קמיה, לא הוה חדא קמיה, ומהווא זמנא לא הוה חדא לעילא ותתא.

כי לימים עוד שבעה אנכי ממטיר על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה וגו'. רבי יהודה אמר הני ארבעים יום וארבעים לילה מאי עבידתייהו. אלא ארבעים לאלקאה חייבי עלמא, וכתוב (דברים כ"ה: 3) ארבעים יכנו לא יוסיף, לקבל ארבע סטרי עלמא, בכל חד עשרה, בגין דב"נ [p. 355] מארבע סטרי עלמא אתברי. ועל דא ומחיתי את כל היקום. ואצטריך ארבעים לאלקאה ולאתמחי עלמא.

רבי יצחק הוה שכיח קמיה דר' שמעון. אייל האי קרא דכתוב ותשחת הארץ [סב ע"א] לפני האלהים, אי בני נשא חטאן, ארעא במה.

אייל בגין דכתיב כי השחית כל בשר את דרכו כמה דאתמר. כגוונא דא (ויקרא י"ח: 25) ותטמא הארץ ואפקוד עונה עליה. אלא בני נשא חטאן, ואי תימא ארעא במה. אלא עקרא דארעא בני נשא אינון, ואינון מחבלין ארעא והיא אתחבלת. וקרא אוכח דכתיב וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ.

תי"ח כל חטאוי דבר נש כלהו חבלותא דיליה ותליין בתשובה, וחטאה דאושיד זרעא ומחבלא ארחיה ואפיק זרעא על ארעא ומחביל ליה ומחביל ארעא, עליה כתיב (ירמיה ב': 22) נכתם עונך לפני, וכתוב (תהלים ה': 5) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע, וכתוב [p. 356] (בראשית ל"ח: 7) ויהי ער בכור יהודה רע בעיני יי וגו' והא אתמר.

אייל אמאי דאין קב"ה עלמא במיא ולא באשא ולא במלה אחרא. אייל רזא הוא, דהא אנון חבילו ארחייהו בגין דמיין עלאין ומיין תתאין לא אתחברו כדקא יאות. מאן אנון דחבילו כגוונא דא, מיין דכורין ונוקבי. ועל דא אתדנו במיא, במא דאינון חבו, ומיין הוו רתיחן ופשטו משכא מנייהו, כמה דחבילו ארחייהו במיין רתיחן, דינא לקבל דינא, הה"ד נבקעו כל מעיינות תהום רבה, הא מיין תתאין, וארובות השמים נפתחו, דא מיין עלאין, מיין עלאין ותתאין.

רבי חייא ורי יהודה הוו אזלי בארחה ומטו לגבי טורין רברבן, ואשכחו ביני טוריא גרמי בני נשא דהוו מאינון [p. 357] בני טופנא, ופסעו תלת מאה פסיען בגרמא חדא. תווהו, אמרו היינו דאמרו חברנא דאינון לא הוו מסתפי מדינא דקב"ה, כמה דכתיב (איוב כ"א: 14) ויאמרו לאל סור ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו. מה עבדו. הוו סתימין ברגלייהו מבועי תהומא, ומיין נפקין רתיחן ולא יכילו למיקם בהו, עד דהוו נשמטין ונפלי בארעא ומייתין.

ויולד נח שלשה בנים וגו'. אמר רבי חייא לרבי יהודה תא ואימא לך מלה דשמענא בהאי. לבר נש דאעיל לנוקבא איבא דמעחא בזמנא חדא, תרין או תלתא בנין, חד מתפרשא מאחרא באורחוי ובעובדוי, דא זכאה ודא חייבא. אוף הכא נמי תלת קטרי דרוחא אזלין ושטאן ואתכלילן בתלת עלמין.

[p. 358] ת"ח נשמתא נפקאת ואעיל בין טורי פרודא ואתחבר רוחא בנשמתא. נחית לתתא, אתחבר נפש ברוח וכלהו נחתין ומתחברין דא עם דא. א"ר יהודה נפש ורוח כלילן דא עם דא, נשמתא שריא באורחוי דב"י, והאי מדורא טמירא דלא אתיידע ארתה. אתא בר נש לאתדכאה, מסייעין ליה בנשמתא קדישא ודכאן ליה ומקדשין ליה ואקרי קדוש. לא זכה ולא אתי לאתדכאה, תרין פתחין דאינון נפש ורוח ביה, נשמתא קדישא לית ביה, סיועא דלעילא ודא כפום ארחה.

תוספתא. קטורי רמאי, קסטורי דקוסטרי. אינון פתיחן עיינין, פתיחן אודנין. קל, קלא מן קליא נחית מעילא לתתא, מתבר טורין וטנרין. [p. 359] מאן אינון דחמאן ולא חמאן, אטימין אודנין, סתימין עיינין. לא חמאן ולא שמעין, לא ידעין בסכלתנו חד דכלילא בתרין בגווייהו, דחיין ליה לבר. אינון מתדבקן בין אינון תרי. חד, אומנא דאומניא לא שריא בגווייהו. [סב ע"ב] לא אכתבו בספרי דוכרנייא, אתמחון מספרא דחיי, כד"א (תהלים ס"ט: 29) ימחו מספר חיים ועם צדיקים אל יכתבו.

[p. 360] ווי לון כד יפקון מהאי עלמא, ווי לחיון. מאן יתבע לון. יתמסרון בידא דדומה, יתוקדון בנורא דדליק ולא יפקון מניה בר בריש ירחי ושבתי, כד"א (ישעיה ס"ו: 23) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחות לפני אמר יי'. לבתר כרוזא דבסטר צפון אכריז עלייהו ואמר (תהלים ט': 18) ישובו רשעים לשאולה. כמה חבילי טריקין אתכנשו עלייהו. בארבע סטרין אשא מלהטא בגי בן הנם, תלת זמנין ביומא מתוקדון.

ולא עוד אלא בזמנא דישראל אתיבו בקול רם אמן יהא שמיא רבא מברך, קב"ה אתמלי רחמין וחייס על כלא ורמיז למלאכא ממנא על תרעי דגיהנס, סמריאל שמיא ותלת מפתחן בידיה, ופתח תלת תרעין דבסטר [p. 361] מדברא וחמאן נהורא דהאי עלמא. אתא תננא דנורא וסתים אורחין. כדין תלת ממנן דתחות ידיה תלת מגרופין מנשבן בידיהו ואתיבו תננא לאתריה ורווחין לון שעתא ופלגות שעתא, ולבתר תייבין לאשיהו. וכן בתלת זמנין ביומא ובכל זמנא דאמרי ישראל אמן יהא שמיא רבא מברך וכו'.
זכאין אינון צדיקיא דאורחיהון מנהרא בההוא עלמא לכל סטריין, כד"א (משלי ד': 18)
ואורח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום.

ר' אבא אמר בגיהנס אית מדורין על מדורין, תניינין תליתאין עד שבע והא אוקמוה חברייא. זכאין אינון צדיקיא דאינון מסתמרין מחובי חייביא ולא אזלי בארחייהו ולא מסתאבי בהו. וכל מאן דאסתאב, כד אזיל לההוא עלמא נחית לגיהנס ונחתין ליה עד מדורא תתאה. ותריין מדורין אינון דסמיכין דא עם דא, שאול ואבדון. מאן דנחית לשאול דיינין ליה תמן ומקבל ענשיה וסליקו ליה למדורא אחרא עלאה, וכן דרגא בתר דרגא עד דאנון סלקין ליה. אבל מאן דנחית לאבדון לא סלקין ליה לעלמין, [p. 362] ובגין כך אקרי אבדון דהא אביד הוא מכלא.

ת"יח נח הוה אתרי בבני דריה ולא הוה שמעי, עד דקב"ה אייתי עליהו דינא דגיהנס. מאי דינא דגיהנס. אשא ותלגא, מייא ואשא, דא צנינא ודא רתיחא. וכלהו בדינא דגיהנס אתדנו ואתאבידו מעלמא, ולבתר אתקיים עלמא כדקא חזי ליה.
ועאל נח בתיבה ואעיל עמיה כל זינא וזינא מברייין דעלמא. ודאי נח עץ עושה פרי הוה, ונפקו מן תיבה כל זייני עלמא כגוונא דלעילא.
ת"יח כד האי עץ עושה פרי אתחבר מעץ פרי, כל אינון זיינין דלעילא, חיוון רברבן וזעירן וכמה זיינין וכל חד לזיניה, כד"א (תהלים ק"ד: 25) חיות קטנות עם גדולות. כגוונא דא נח בתיבה, וכלהו נפקו מן תיבותא ואתקיים עלמא כגוונא דלעילא. ובגיני כך נח איש האדמה אקרי, נח איש צדיק אקרי והא אוקמוה.
[p. 363] רבי חייא אמר תלת מאה שנין עד לא ייתי טופנא הוה נח אתרי בהו על עובדיהו ולא הוה שמעין ליה, עד דקב"ה אשלים זמנא דאוריך לון ואתאבידו מעלמא.
תא חזי מה כתיב לעילא, ויהי כי החל האדם לרוב על פני האדמה ובנות יולדו להם, והוה אזלין ערטילאין לעיניהון דכלא. מה כתיב, (בראשית ו': 2) ויראו בני האלהים את בנות האדם

וגו'. ודא הוה יסודא ועקרא למיגד חוביהון, עד דגרים לון לאשתצאה מעלמא. ובגין כך אתמשכאן בתר יצר הרע ובגזעוי ושרשוי, ודחו מהימנותא קדישא מבינייהו ואסתאבו כמה דאתמר.

ויאמר אלהים לנח קץ כל בשר בא לפני. אהדרנא למלה קדמאה קץ כל בשר בא לפני, בא לפני ודאי בגין דאינון גרמו.

ר' יהודה פתח (תהלים ל"ט: 5) הודיעני יי קצי ומדת ימי מה היא, אדעה מה חדל אני. אמר דוד קמי קב"ה תרין קצין אינון, חד לימינא וחד לשמאלא, ואינון תרין אורחין למהך בהו בני נשא לההוא עלמא. [p. 364] קץ לימינא דכתיב (דניאל י"ב: 13) לקץ הימין, וקץ לשמאלא דכתיב (איוב כ"ח: 3) קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר ארץ חשך וצלמות. קץ שם לחשך. קץ, דא מלאך המות, דא נחש, קץ כל בשר. שם לחשך, דהא מסטרא דהתוכא דדהבא קאתי. ולכל תכלית הוא חוקר, בזמנא דדינא שריא על עלמא הוא חוקר למהוי קטיגורא דעלמא לאחשכא אפיהון דברייתא. [סג ע"א] קץ לימינא כדקאמרן דכתיב לקץ הימין. אי"ל קב"ה לדניאל ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד.

אמר ליה לאן אתר, דהא לא ידענא מה יהא עלי בההוא עלמא. אי"ל ותנוח.

אי"ל בזמנא דיקומון מעפרא איקום בינייהו אי לא. אי"ל ותעמוד.

אי"ל הא ידענא די יקומון כתות כתות, מנהון דזכאי קשוט ומנהון דחייבי עלמא, ולא ידענא עם מאן מנהון איקום. [p. 365] אי"ל לגורלך.

אמר ליה הא אמרת ואתה לך לקץ. אית קץ לימינא ואית קץ לשמאלא, ולא ידענא לאן קץ, לקץ הימין או לקץ הימים. אי"ל לקץ הימין.

אוף הכא דוד אי"ל לקב"ה (תהלים ל"ט: 5) הודיעני יי קצי, מה איהו חולק עדבי. ולא נח דעתיה עד דאתבשר דיהוי לימינא דכתיב (שם ק"י: 1) שב לימיני. תי"ח אוף קב"ה אי"ל לנח קץ כל בשר בא לפני. מאן איהו. דא קץ דאחשך אפייהו דברייתא דאיהו קץ כל בשר.

בא לפני . מכאן אוליפנא חייבי עלמא מקדימין ליה ומשכן ליה עליהו לאחשכא לון, דכיון דיהבי ליה רשותא נטיל נשמתא ולא נטיל עד דיהבי ליה רשותא. ועל דא בא לפני, למיטל רשו לאחשכא אפייהו דבני עלמא, ובגיני כך והנני משחיתם את הארץ. ועל דא עשה לך תיבת עצי גופר, בגין לאשתזבא ולא יכיל לשלטאה עלך.

ת"ח תנינן בזמנא דמותא אית במתא או בעלמא לא יתחזי בר נש בשוקא בגין דאית ליה רשו למחבלא לחבלא כלא. בגיני כך א"ל קב"ה בעי לך לאסתתרא ולא תחזי גרמך קמיה דמחבלא דלא ישלוט עלך.

[p. 366] ואי תימא מאן יהיב הכא מחבלא, דהא מיין הוו דאתגברו. ת"ח לית לך דינא

בעלמא או כד אתמחי עלמא בדינא דלא אשתכח ההוא מחבלא דאזיל בגו אינון דינן דאתעבידו בעלמא. און הכא טופנא הוה ומחבלא אזיל בגו טופנא ואיהו אקרי הכי. ועל דא אמר קב"ה לנח לטמרא גרמיה ולא יתחזי בעלמא.

ואי תימא האי תיבותא אתחזי בגו האי עלמא ומחבלא אזיל בגוה. כל זמנא דלא אתחזי אפיה דב"נ קמי מחבלא לא יכיל לשלטאה עליה. מנלן, ממצרים דכתיב (שמות י"ב: 22) ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. מאי טעמא, בגין דמחבלא הוה אשתכח ויכיל לחבלא, ולא אצטריך לאתחזאה קמיה. בגין כך הוה גניז נח וכל אינון דעמיה בתיבותא ומחבלא לא יכיל עליה לשלטאה עליהו.

רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי בארחא. איערעו בהני טורי קרדו, חמו רשימין בקיעין דארעא דהוו מן יומי דטופנא.

א"ל רבי חייא לר' יוסי הני בקיעין דהוו מיומוי דטופנא, וקב"ה קיים לון מן יומא דטופנא לדרי דרין בגין דלא יתמחון חוביהון דרשיעיא קמיה. דכך ארחוי דקב"ה, לזכאין דעבדין רעותיה בעי דיזכרון להו לעילא ותתא ולא יתנשי דוכרניהון לדרי דרין לטב. כגוונא דא לרשיעיא דלא עבדין רעותיה בעי דלא יתנשי חוביהו ולאדכרא עונשיהו ודוכרניהון לביש לדרי דרין, היינו דכתיב (ירמיה ב': 22) נכתם עונך לפני.

פתח רבי יוסי ואמר (ישעיה י': 30) צהלי קולך בת גלים הקשיבי לישא עניה ענתות. האי קרא אוקמוה [p. 367] חבריא אבל האי קרא על כנסת ישראל אתמר. צהלי קולך בת גלים, ברתיא דאברהם, הכי אוקמוה.

בת גלים כדכתיב (שיר ד': 12) גל נעול. גלים, אינון נהרין דמתכנשי ואזלי ועאלין לגווה ומליין לה כדכתיב (שם: 13) שלחך פרדס רמונים.

הקשיבי לישא, כד"א (איוב ד': 11) ליש אובד מבלי טרף. ליש דכר, לישא נוקבא. אמאי אקרי ליש. אי משום דכתיב (משלי ל': 30) ליש גבור בבהמה, אי משום דכתיב ליש אובד מבלי טרף. אלא כלא איהי, ליש גבור דאתי מגבורה עלאה, ליש אובד מבלי טרף בשעתא דאינון נחלין מסתלקין ולא עאלין לגווה. כדן אתקרי לישא ענייה, דאבידת מבלי טרף דכתיב ליש אובד מבלי [סג ע"ב] טרף ובני לביא יתפרדו.

[p. 368] ענתות, מסכנא דמסכנותא, כד"א (ירמיה א': 1) מן הכהנים אשר בענתות, וכתוב (מלכים א' ב': 26) ענתות לך על שדך. מאי איריא. אלא כל זמנא דדוד מלכא הוה קיים אסתלק אביתר בעותרא ובכלא. לבתר א"ל שלמה ענתות לך על שדך. אמאי קרי ליה שלמה הכי. אלא אמר ליה ביומך הוה אבא במסכנו, והשתא לך על שדך. השתא אית לומר אמאי אקרי אביתר ענתות. אי תימא דהוה מן ענתות, הא תנינן דכתיב (שמואל א' כ"ב: 20) וימלט בן אחד לאחימלך בן אחיטוב ושמו אביתר, והוא מנוב הוה, דהא נוב עיר הכהנים הוה. ואע"פ דאמרו דהיא נוב היא ענתות, ואמאי קרו לה ענתות, בגין דנחתת למסכנו ואתאביד קרתא על ידא דשאול ואתאבידו כהני. אלא ענתות כפר הוה ולא היא נוב. ועל דא קרי ליה לאביתר ענתות, בגין דאמר (מ"א ב': 26) וכי התענית בכל אשר התענה אבי. ומקרתא דנוב הוה, ועל מסכנו דדוד דהוה ביומוי אקרי ליה הכי. [p. 369] אמר רבי חייא במסכנותא הוה עלמא מיומא דעבר אדם על פקודי קב"ה עד דאתא נח וקריב קרבן ואתיישב עלמא.

אמר ר' יוסי לא אתיישב עלמא ולא נפקא ארעא מזוהמא דנחש עד דקיימו ישראל על טורא דסיני ואתאחידו באילנא דחיי, כדן אתיישב עלמא. ואלמלא דאהדרו ישראל וחאבו קמי קב"ה לא הוה מתין לעלמין, דהא אתפסק מנייהו זוהמא דנחש. כדן אתברו אינון לוחי קדמאי דהוה בהו חירו דכלא, חירו דהוה נחש דאיהו קץ כל בשר. וכד קמו ליואי לקטלא קטלא, כדן אתער חויא בישא והוה אזיל קמייהו, ולא יכיל לשלטאה בהו בגין דהוה ישראל מזדרזין כולהו בחגירו מזיינן. וכיון דאמר משה (שמות ל"ג: 5) ועתה הורד עדיך מעליך, אתייחב רשו להאי נחש לשלטאה עלייהו.

[p. 370] ת"ח מה כתיב (שם: 6) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חרב. ויתנצלו. וינצלו מבעי ליה, אלא ויתנצלו על ידא דאחרא, בגין דאתייחב רשו לנחש לשלטאה. את עדיים מהר חורב, דקבלו מטורא דחורב כד אתייחב אורייתא לישראל. אמר ר' חייא נח דהוה איש צדיק, אמאי לא בטיל מותא מעלמא.

א"ל ר' יוסי בגין דעד לא סלקת זוהמא דעלמא. ועוד דאנון לא הוו מהימניו בקב"ה,
וכלהו אחידן בטרפי אילנא לתתא ומתלבשאן ברוח מסאבא. ותו לבתר אוספו למחטי
ולאתדבקא ביצר הרע כבקדמיתא, ותורה דאיהי אילנא דחיי לא נחית לה קב"ה לארעא.
[p. 371] עד דהוו אזלי חמו חד יודאי דהוה אתי. אמר ר' יוסי האי בר נש יודאי איהו
ואתחזי. כד מטא גביהו שאילו ליה. אמר לון שליחא דמצוה אנא, דהא אנן דיירי בכפר ראמין,
ומטי זמנא דחג ואנן צריכין לולב וזינין דעמיה, ואנא אזיל לקטפא לון למצוה. אזלו כחדא.
אמר לון ההוא יודאי הני ארבע מינין דלולב דכולהו אתיין לרצויי על מיא, שמעתון
אמאי אנן צריכין לון בחג.

א"ל כבר אתערו בהו חברייא, אבל אי מלה חדתא אית תחות ידך אימא ליה.
אמר לון ודאי ההוא אתר דאנן דיירי ביה הוא זעיר, וכלהו עסקי באורייתא, ואית עלן
צורבא מרבנן, רבי יצחק בר יוסי מחוזהא שמיה, ובכל יומא אמר לן מלין חדתינן. ואמר
[p. 372] דהא בחג זמנא הוא לשלטאה כל אינון רברבין ממנן על שאר עמין ומתברכאן
מסטרייהו דישראל, וקרינן לון מים זידונים, כד"א (תהלים קכ"ד: 5) המים הזידונים. ובגין
לשלטאה עליהו אתינא ברזא דשמא קדישא באינון ארבע מינין דלולב לרצויי ליה לקב"ה
עליהו ולשלטאה [סד ע"א] עליהו ברזא דשמא קדישא ולאתערא עלן מיין קדישין לנסכא על
גבי מדבחא.

תו אמר לן בראש השנה אתערותא קדמאה איהו בעלמא. מאי אתערותא קדמאה. דא
בי דינא דלתתא דאתער למידן עלמא, וקב"ה יתיב על עלמא בדינא ודאין עלמא. ושלטא האי בי
דינא למידן עלמא עד יומא דכפורי, דנהרין אנפהא ולא אשתכח חויה, דלטורא דעלמא, דאיהו
אתעסק בההוא שעיר דיהבין ליה דאיהו מסטרא דרוח מסאבא כדקא חזי ליה, [p. 373] ובגין
דאתעסק בההוא שעיר לא קריב למקדשא. ושעיר דא כההוא שעיר דר"ח דאתעסק ביה,
ואנהירו אנפוי דמקדשא, ועל דא ישראל כלהו משכחין רחמי קמי קב"ה ואתעבר חובייהו.
ורזא חדא אמר לן ולא אתייהיב רשו לגלאה בר לחסידי קדישין חכימין.
אמר רבי יוסי מאי איהו.
אמר לון עד לא בדיקנא בכו.

אזלו. לבתר אמר לון כד סיהרא אתקריב בשמשא אתער קב"ה סטרא דצפון ואחיד בה
ברחימו ומשיך לה לגביה. ודרום אתער מסטרא אחרא, וסיהרא סלקא ומתחברא במזרח.
וכדין ינקא מתרין סטרין ונטיל ברכאן בחשאי ואתברכא סיהרא ואתמליא. והכא אתקריבת

אתתא בבעלה. כמה דאית רזא דיוקנא שייפי דאדם, הכי נמי אית רזא ותקונא דנוקבא, וכלא פריש בגוון.

[p. 374] הכי נמי לתתא, רזא ותקונא דאדם תתאה אחרא תחות סיהרא. כמה דדרועא שמאלא לעילא אחיד בה ואתער לקבלה ברחימו, הכי נמי לתתא האי נחש איהו דרועא שמאלא, רוח מסאבא, ואחיד בה מאן דרכיב בה וקרבא לגבי דסיהרא ומשיך לה ביניקו דקופטא ואסתאבת. וכדין ישראל לתתא מקרבין שער וההוא נחש אתמשך אבתריה, וסיהרא אתדכיאית וסלקאת לעילא ואתקשרת לעילא לאתברכא, ונהירין אנפאה מה דאתחשכת לתתא. כדין הכא ביומא דכפורי, כיון דההוא חויא בישא אתעסק בההוא שער, סיהרא אתפרשת מניה ואתעסקת בישראל וקב"ה בריך לון לעילא ומחיל לון. לבתר ישראל כד מטו לחג מתערי סטרא דימינא לעילא בגין דיתקשר ביה סיהרא ויתנהירו אנפאה כדקא חזי. וכדין יהבי חולקא דברכאן לכל אינון ממנן דלתתא, דיתעסקון בחולקהון ולא ייתון לינקא ולקרבא בסטרא דחולקהון דישראל.

כגוונא דא לתתא, כד שאר עמין מתברכין, כלהון אינון מתעסקין באחסנת חולקהון ולא אתיין לאתערבא בהדייהו דישראל ולחמדא חולק אחסנתיהון. ובגין כך אינון משכין ברכאן לכל אינון ממנן בגין דיתעסקון בחולקהון ולא יתערבון בהדייהו.

[p. 375] וכד סיהרא אתמלי ברכאן לעילא כדקא יאות, ישראל אתיין וינקין מנה בלחודייהו. ועל דא כתיב (במדבר כ"ט: 35) ביום השמיני עצרת תהיה לכם. מאיעצרת. כתרגומו, כנישו. כל מה דכניש מאינון ברכאן עלאין לא ינקין מינה אחרנין, בר ישראל בלחודייהו, ובגין כך כתיב עצרת תהיה לכם, ולא לשאר עמין, לכם ולא לשאר ממנן. ועל דא אינון מרצין על המים למיהב לון חולק ברכאן דיתעסקון ביה ולא יתערבון לבתר בחדוותא דישראל כד ינקין ברכאן עלאין. ועל ההוא יומא כתיב (שיר השירים ב': 16) דודי לי ואני לו, דלא אתערב אוחרא בהדן.

למלכא דזמין רחימוי בסעודתא עלאה דעבד ליה ליומא רשימא. הא רחימא דמלכא ידע דמלכא [סד ע"ב] אתרעי ביה. אמר מלכא השתא אנא בעי למחדי עם רחימאי, ודחילנא דכד אנא בסעודתא עם רחימאי יעלון כל אינון קסטורי ממנן ויתיבון עמנא לפתורא למסעד סעודתא דחדוה עם רחימאי. מה עבד. אקדים ההוא רחימוי קוסטורין דירוקי ובשרא דתורי ואקריב קמייהו למיכל. לבתר יתיב מלכא עם רחימוי לההוא סעודתא עלאה מכל עדונין דעלמא, וחדי מלכא עם רחימוי בלחודוי ולא אתערבין אחרנין בינייהו. כך ישראל עם קב"ה. בגין כך ביום השמיני עצרת תהיה לכם.

אמרו רבי יוסי ור' חייא קב"ה אתקין אורחא קמן. זכאין אינון דמשתדלי באורייתא.
אתו ונשקוהו. [p. 376] קרא עליה ר' יוסי (ישעיה נ"ד: 13) וכל בניך למודי יי.
כד מטו חד בי חקל יתיבו. אמר ההוא בר נש מאי שנא דכתיב (בראשית י"ט: 24) ויי
המטיר על סדום ועל עמורה גפרית ואש, ומאי שנא בטופנא דכתיב אלהים אלהים בכל אתר.
אלא תנינן בכל אתר ויי הוא ובית דינו, אלהים סתם דינא בלחודוי. אלא בסדום אתעביד דינא
ולא לשיצאה עלמא, ובגין כך אתערב איהו בהדי דינא, אבל בטופנא כל עלמא שצי וכל אינון
דאשתכחו בעלמא.

ואי תימא הא נח ודעמיה אשתזיבו, ת"ח נח סתים מעינא הוה ולא אתחזי, ועל דא כל
מה דאשתכח בעלמא שצי ליה. ובגין כך ויי באתגליא ולא שצי כלא, אלהים בעי סתימו ובעי
לאסתמרא, דהא כלא שצי. ועל דא אלהים בלחודוי הוה.
[p. 377] ורזא דא (תהלים כ"ט: 10) יי למבול ישב. מהו ישב. אלמלא קרא כתיב לא
יכלינן למימר, ישב בלחודוי דלא אתיא עם דינא. כתיב הכא ישב, וכתיב התם (ויקרא י"ג: 46)
בדד ישב, בלחודוי.

ובגין דנח הוה סתים מעינא, לבתר כד אתעביד דינא ושצי עלמא ונח רוגזיה מה כתיב,
ויזכור אלהים את נח, דהא כד שצי עלמא לא אדכר, דסתים מעינא הוה.
ורזא אוליפנא, קב"ה סתים וגליא. גליא הוא בי דינא דלתתא, סתים הוא אתר דכל
ברכאן נפקי מתמן. ובגין כך כל מלוי דבר נש דאינון בסתימו ברכאן שריין עלוי, וכל דאינון
באתגליא ההוא אתר דבי דינא שריא עלוי בגין דאיהו אתר באתגליא, וכלא הוא ברזא עלאה
כגוונא דלעילא.

בכה רבי יוסי ואמר זכאה דרא דר' שמעון שריא בגויה, דהא זכותא דיליה אזמין לן
בטורי מלין עלאין כאלין.

אמר רבי יוסי האי בר נש לאודעא לן מלין אלין קא אתי, ושדריה קב"ה לגבן.
כד אתו וסדרו מלין קמיה דר' שמעון אמר ודאי שפיר קא אמר.

ר' אלעזר הוה יתיב יומא חד קמיה דר' שמעון אבוי. א"ל האי קץ כל בשר אתהני
מאינון קרבנין דהוו ישראל מקרבין על גבי מדבחא.
[p. 378] א"ל כלא הוו מסתפקי כחדא לעילא ותתא. ות"ח כהני וליואי וישראל אינון
אקרון אדם בחבורא דאינון רעותין קדישין דסלקין מגווייהו. ההוא כשבה או אמרא או ההיא
בהמה דקרבין, אצטריך עד דלא יתקריב על גבי מדבחא לפרשא עלה כל חטאין וכל רעותין

בישין לאתודאה עלה, וכדין ההיא אתקרי *בהמה* בכלא בגו אינון חטאין ובישין והרהורין. כגוונא דקרנא דעזאזל דכתיב (ויקרא ט"ז: 21) *והתודה עליו את כל עונות בני ישראל*, הכי נמי הכא. וכד סלקא על גבי מדבחא מטולא על חד תרין, ובגין כך דא סלקא לאתריה, ודא סלקא לאתריה, דא ברזא דאדם ודא ברזא *זנהמה*, כד"א (תהלים ל"ו: 7) *אדם ובהמה תושיע יי*. חביתין וכל שאר מנחות לאתערא רוחא קדישא ברעותא דכהני ושירתא דליואי ובצלותא דישראל. ובההוא תננא ושמנא וקמחא דסליק מתרוון ומסתפקי [סה ע"א] כל שאר מארי דדינין, דלא יכלין לשלטאה בההוא דינא דאתמסר לון, וכלא בזמנא חדא. ת"ח כלא אתעביד ברזא דמהימנותא לאסתפקא דא בדא ולאסתלקא לעילא מאן דאצטריך עד אין סוף.

[p. 379] אמר רבי שמעון *ארימית ידי* בצלותין לעילא, דכד רעותא עלאה לעילא לעילא קיימא על ההוא רעותא דלא אתידע ולא אתפס כלל לעלמין, רישא דסתים יתיר לעילא, וההוא רישא אפיק מאי דאפיק *דלא* ידיע ונהיר מאי דנהיר כלא בסתימו, רעו דמחשבה עלאה למרדף אבתריה ולאנתהרא מניה. חד פריסו אתפריס, ומגו ההוא פריסא ברדיפו דההיא מחשבה עלאה מטי ולא מטי עד *דההוא* פריסא נהיר מה דנהיר וכדין *איהו מחשבה* נהיר *בנהירו סתים* דלא ידיע, וההוא מחשבה לא ידע.

כדין בטש האי נהירו דמחשבה דלא אתיידע בנהירו דפרסא דקיימא, דנהיר ממה דלא ידיע ולא אתיידע ולא אתגליא. וכדין *דא* נהירו דמחשבה דלא אתיידע בטש בנהירו דפריסא ונהרין כחדא, ואתעבידו תשע היכלין *להיכלין*, לאו אינון נהורין ולא אינון רוחין ולא אינון נשמתין ולא *אית* מאן דקיימא בהו. רעותא דכל תשע נהורין דקיימי כלהו במחשבה, דאיהו חד מנייהו בחושבנא, כלהו למרדף בתרייהו בשעתא דקיימי במחשבה, ולא מתדבקן ולא אתיידעו. ואלין לא קיימי לא ברעותא ולא במחשבה *עלאה*, תפסין בה ולא [p. 380] תפסין. באלין קיימי כל רזי דמהימנותא, וכל אינון נהורין מרזא דמחשבה עלאה *ולתתא* כולהו אקרון אין סוף. עד הכא מטו נהורין ולא מטון ולא אתיידעו, לאו הכא רעותא ולא מחשבה. *כד* נהיר מחשבה ולא *ידיע ממאן נהיר*, כדין אתלבש ואסתים גו בינה ונהיר *מאן* דנהיר ואעיל דא בדא עד דאתכלילו כלהו כחדא.

וברזא דקרנא כד סליק כלא אתקשר דא בדא ונהיר דא בדא. כדין קיימי כלהו בסליקו ומחשבה אתעטר באין סוף. ההוא נהירו *דנהיר* מניה מחשבה עלאה, *דלא* ידע *איהי ביה כלל*, אקרי *אין*, *דמיניה אשתכח ונהיר* למאן דנהיר ועל דא *קאים*. זכאה חולקיהון דצדיקייא בעלמא דין ובעלמא דאתי.

ת"יח האי קץ כל בשר, כמה דקשורא אשתכח לעילא בחדו, אוף הכי נמי לתתא בחדוותא ורעותא, לאסתפקא כלא לעילא ותתא, ואימא עלייהו דישראל כדקא יאות.

ת"יח בכל ריש ירחא וירחא כד סיהרא אתחדשא יהבין ליה להאי קץ כל בשר חולקא חדא יתיר על קרבנין לאתעסקא ביה וישתמש בחולקיה, ויהא סטרא דישראל בלחודייהו בגין דיתחדון במלכיהון. ודא איהו שעיר בגין דאיהו חולקא דעשו דכתיב ביה [p. 381] (בראשית כ"ז: 11) הן עשו אחי איש שעיר. ועל דא איהו אשתמש בחולקיה וישראל אינון משתמשין בחולקיהון, ובגין כך כתיב (תהלים קל"ה: 4) כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגולתו.

תא חזי האי קץ כל בשר כל רעותיה לאו איהו אלא בבשרא תדיר, ובגין כך תקונא דבשרא תדיר לגביה ועל דא אקרי קץ כל בשר. וכד איהו שליט, שליט על גופא ולא על נשמתא. נשמתא סלקא לאתרה ובשרא אתיהיב לאתר דא. כגוונא דא בקרבנא, דרעותא סלקא לאתר חד ובשרא לאתר חד. ובר נש דאיהו זכאה איהו קרבנא ממש לכפרא, ואחרא לאו בגין דביה מומא דכתיב (ויקרא כ"ב: 20) כי לא לרצון. ועל דא צדיקא כפרה אינון דעלמא וקרבנא. [סה ע"ב]

רבי חייא ורי יוסי הוו אזלי בארחא. אמר חד כתיב ויעש נח ככל אשר צוהו יי'. ת"יח מה כתיב, ונח בן שש מאות שנה וגו'. וכי אמאי אתא חושבנא דא לממני. אלא אילו לא הוה נח בן שש מאות שנה לא ייעול לתיבותא ולא יתחבר בהדה. כיון דאשתלים בשש מאות שנה כדן אתחבר בהדה. ועל דא מן יומא דאשתלים חובייהו דבני עלמא [p. 382] אוריד לון קב"ה עד דאשתלים נח בשש מאות שנה ואשתלים דרגיה כדקא יאות והוה צדיק שלים, וכדן עאל לתיבותא וכלא כגוונא דלעילא. ונח בן שש מאות שנה כמה דאמרן, ובגיני כך לא אתמר כן שש מאות שנה.

תו פתח ואמר ואני הנני מביא את המבול מים. מ"ט הנני כיון דאמר ואני. אלא אני הנני כלא מלה חדא היא. ת"יח בכל אתר אני אתעביד גופא לנשמתא ודא מקבלא ממה דלעילא, ובגין כך אתרמיז באת קיימא דכתיב אני הנה בריתי אתך, אני דקיימא באתגליא מזומנת למנדע, אני כרסיא למה דלעילא, אני דעבידנא נוקמין לדרי דרין. ואני, כליל דכר ונוקבא כחדא. לבתר אתרשים בלחודוי דאזדמן למעבד דינא, הנני מביא את המבול מים.

כיון דאמר מביא את המבול, לא ידענא דאיהו מים. אלא את המבול, לאסגאה מלאך המות, דאע"ג דמיא הוו, מחבלא אזיל בעלמא לשיצאה באינון מיין.

[p. 383] אני יי'. הכי תנינן נאמן אנא לשלמא אגר טב לצדיקיא ולא תפרע מרשיעיא,

ובגין כך אבטח לון לצדיקיא באני לשלמא אגר טב דלהון לעלמא דאתי ואגזים לרשיעיא
לאתפרע מנייהו לעלמא דאתי באני.

לשחת כל בשר, כמה דאוקימנא דדא הוא מחבלא דעלמא, ועל דא כתיב (שמות י"ב: 23)
ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם לנגוף. ודא הוא לשחת כל בשר, מסטרא דקץ כל בשר בא
לפני, דהא כיון דמטא זמנא דאוריך לון קב"ה, עד דאשלים נח לשש מאות שנה, כדין לשחת כל
בשר.

אמר הכי אוליפנא משמיה דר' יצחק דאמר לן.

פתח ואמר (ישעיה ל"ח: 11) אמרתי לא אראה יה, יה בארץ החיים, לא אביט אדם עוד
עם יושבי חדל. אמרתי לא אראה יה. כמה אטימין אינון בני נשא דלא ידעין ולא משגיחין במלי
דאורייתא ולא מסתכלי במלוי דההוא עלמא ואתנשי מנייהו רוח חכמתא. דכד ב"נ אסתלק
מהאי עלמא ויהיב חושבנא למאריה מכל מה דעבד בהאי עלמא בעוד דאיהו קאים רוחא וגופא
כחדא, וחמי מה דחמי עד דאזיל לההוא עלמא ופגע ליה לאדם הראשון יתיב לתרעא דגנתא
דעדן למחמי כל אינון דנטרו פקודי דמאריהון וחדי בהו. וכמה צדיקיא סחרניה דאדם, אינון
דאתמנעו [p. 384] מארחא דגיהנם וסטו לגבי ארחא דגן עדן, ואילין אקרון יושבי חדל, ולא
כתיב יושבי חדל, אלא יושבי חדל, דאתמנעו מארחא דגיהנם ואתקיפו בהו לאעלא בגנתא
דעדן.

ד"א יושבי חדל, אינון מריהון דתשובה דמנעו גרמייהו מאינון חובין דחייביא. ובגין
דאדם הראשון תב בתיובתא קמי מאריה, יתיב על אינון דאתמנעו מחוביהון, ואינון בני חדל,
כד"א (תהלים ל"ט: 5) אדעה מה חדל אני. ובגין כך איהו יתיב לתרעא דגנתא דעדן וחדי בהו
בצדיקיא דאתיין בההוא אורחא דגנתא דעדן.

ת"ח מה כתיב, אמרתי לא אראה יה. וכי מאן יכיל למחמי יה, אלא סופא דקרא אוכח
דכתיב יה בארץ החיים. תא חזי כד סלקין נשמתין לאתר צרורא דחיי, תמן מתהנן בזהרא
דאספקלריא דנהרא דנהיר [סו ע"א] מאתר עלאה דכלא. ואילו לא מתלבשא נשמתא [p. 385]
בזהרא דלבושא אחרא לא תיכול לאתקרבא למחמי ההוא נהורא. ורזא דמלה כמה דיהבי
לנשמתא לבושא דמתלבשא ביה למיקם בהאי עלמא, הכי נמי יהבי לה לבושא דזהרא עלאה
למיקם ביה בההוא עלמא ולאסתכלא בגו ההוא אספקלריא דנהרא מגו ההוא ארץ החיים.
ת"ח משה לא יכיל לקרבא לאסתכלא במה דאסתכל אלא כד אתלבש בלבושא אחרא,
כד"א (שמות כ"ד: 18) ויבא משה בתוך הענן ויעל אל ההר, במציעות עננא, ואתלבש בה כמאן

דאתלבש בלבושא, ובגיד (שם כ': 18) ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים, וכתוב (שם כ"ד: 18) ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה, ויכיל לאסתכלא במה דאסתכל. כגוונא דא מתלבשין נשמתהון דצדיקיא בההוא עלמא בלבושא כגוונא דההוא עלמא, וקיימי לאסתכלא בנהורא דנהיר בההוא ארץ חתיים. לא אביט אדם עוד. דא אדם קדמאמה כמה דאתמר. וכל דא למה. בגין דלא הוה אוליד בנין, דכל מאן דלא אוליד בנין בהאי עלמא, כד נפיק מניה מתרכין ליה מכל מה דאמרן ולא שריא למחמי בההוא נהורא דנהיר. [p. 386] ומה חזקיה דהוה ליה זכות אבות ואיהו זכאה צדיקא וחסידא, כל שכן מאן דלית ליה זכות אבות וחטי קמי מאריה. האי לבושא דקאמרן איהו מה דאמרי חברייא חלוקא דאתלבישו בה בההוא עלמא. זכאה חולקיהון דצדיקיא דגניז לון קב"ה כמה טב לההוא עלמא. עלייהו כתיב (ישעיה ס"ד: 3) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו.

ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ. ר' יהודה פתח (במדבר כ': 13) המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל את יי ויקדש במ. וכי באתר אחרא לא רבו בני ישראל את יי. מייש הכא דקאמר המה [p. 387] מי מריבה ולא אחרנין. אלא הני מי מריבה הוו ודאי, דיהבו חילא ותוקפא למאריהון דדינא לאתתקפא. בגין דאית מיין מתוקין ואית מיין מרירן, אית מיין צלילן ואית מיין עכירן, אית מיין שלם ואית מיין קטטו. ועל דא המה מי מריבה אשר רבו בני ישראל את יי, דאמשיכו עלייהו למאן דלא אצטריך ואסתאיבו ביה, הה"ד ויקדש במ. א"ל ר' חזקיה אי הכי מאי ויקדש, ויקדשו מבעי ליה. א"ל מלה אסתליקת. ויקדש, אתפגס מאן דלא אצטריך, כביכול דאתפגימת סיהרא. ויקדש, לאו לשבחא איהו הכא. ואני הנני מביא את המבול, כמה דאוקימנא, לאייתאה מחבלא עלייהו כמה דאינון אסתאבו ביה.

א"ר יוסי ווי לון לרשיעיא דלא בעאן לאתבא קמי קב"ה על חוביהון בעוד דאינון בעלמא. דכד ב"נ אתיב ואתנחם על חובוי, קב"ה מחיל ליה, וכל אינון דמתתקפין [p. 388] בחוביהו ולא בעאן לאתבא קמי קב"ה, לבתר ינפול בגיהנם ולא יסקון ליה מתמן לעלמין. ת"ח בגין דאתקיפו לבייהו כל אינון דרא דנח ובעו לאחזאה חוביהו באתגליא, קב"ה אייתי דינא עלייהו בההוא גוונא. א"ר יצחק ואפ"י כד חטי ב"נ באתכסיא, קב"ה גלי ליה לעיני כלא. מנלן, מסוטה. והכי נמי אתמחון אלן חייביא מארעא. אתמחון, היך אתמחון. אלא דהוו נפקי מייא והוו רתיחון מן

תהומא, וסלקי ואעבר מנייהו משכא, וכיון דאעבר מנייהו משכא הכי נמי בשרא, ולא אשתאר
אלא גרמין לחוד, לקיימא דכתיב וימחו מן הארץ. וכל אינון גרמי אתפרדן דא מן דא ולא
אשתארו כחדא, ומכלא אתעברו מעלמא. [סו ע"ב]

והקיימותי את בריתי אתך. אמר ר' אלעזר מכאן אוליפנא דכד זכאין אינון בעלמא
מתקיים עלמא לעילא ותתא.

א"ר שמעון מלה סתים איהו באתערותא דדכורא לגבי נוקביה כד איהו מקני לה. ת"ח
רזא דמלה, כד צדיקא איהו בעלמא [p. 389] מיד שכינתא לא אתעדיאת מניה ותיאובתא דילה
ביה. כדין תיאובתא דלעילא לגבה ברחימו כתיאובתא דדכורא לנוקביה כד איהו מקני לה. ועל
דא והקיימותי את בריתי אתך, אתער תיאובתא בגינך. כגוונא דא (בראשית י"ז: 21) ואת בריתי
אקים את יצחק.

והקיימותי את בריתי אתך, למהוי את בריתי בעלמא, ולבתר ובאת אל התיבה, דאלמלא
לאו איהו ברית לא ייעול לתיבותא, דהא לא אתחבר לתיבה בר צדיק. ובגיני כך ובאת אל
התיבה והא אתמר.

אמר רבי אלעזר בכל זמנא דבני נשא יתאחדון בברית ולא ישבקון ליה, לית עם ולישן
בעלמא דייכול לאבאשא לון. ונח אתקיף בברית דא ונטר ליה, בגיני כך קב"ה נטר ליה. וכל בני
דריה לא נטרו ליה, בגין כך קב"ה אעבר לון מעלמא. והא אתמר בההוא חובא ממש דאינון
חאבו בההוא גוונא אתמחון מעלמא.

ר' יהודה הוה שכיח קמיה דר' שמעון והווי עסקי בהאי קרא דכתיב (מלכים א' י"ח: 30)
וירפא את מזבח י"י ההרוס. [p. 390] מאי וירפא. ת"ח ישראל כלהו שבקו ליה לקב"ה ושבקו
ברית קיימא דלהון. כד אתא אליהו חמא דקא שבקו ישראל קיימא קדישא ואעברו האי ברית.
כיון דחמא כך אתא לאתקנא מלה. כיון דקריב מלה לדוכתיה מה כתיב, וירפא את מזבח י"י
ההרוס, דא ברית קיימא דאתא לאתקנא מזבח י"י ההרוס, ברית קיימא דהוה שביק מעלמא.
וכתיב (שם: 31) ויקח אליהו שתים עשרה אבנים למספר שבטי בני יעקב. דא הוא תקונא
דמזבח י"י.

אשר היה דבר י"י אליו לאמר ישראל יהיה שמך. ישראל יהיה שמך ודאי, לאסתלקא
לעילא ולאתבא ברית קיימא לאתריה, והיינו דכתיב כי עזבו בריתך בני ישראל, ובגין כך את
מזבחותיך הרסו.

ת"יח כל זמנא דישראל נטרי קיימא קדישא כדין עבדי קיומא לעילא ותתא, וכד שבקי להאי ברית כדין לא אשתכח קיום לעילא ותתא, דכתיב (ירמיה ל"ג: 25) אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי. [p. 391] ובגין כך וירפא את מזבח י"י ההרוס. וכי רפואה איהו. הכי ודאי, דהא מקיים לההוא אתר דמהימנותא תליא ביה.

ת"יח אוף הכי פנחס, בשעתא דקני לעובדא דזמרי, אתקין להאי ברית באתריה, ובגין כך כתיב (במדבר כ"ה: 12) הנני נותן לו את בריתי שלום. וכי ס"ד דבגין פנחס הוה, ומה קטטא הוה ליה לפנחס בהאי ברית. אלא הכא אתקשר מלה בדוכתיה. הנני נותן לו את בריתי. ומה אתן לו, שלום, לאתחברא כל חד בדוכתיה, לאתחברא ברית באתריה. ועל דא הנני נותן לו את בריתי. ומה, שלום, דאיהו אתריה לאתחברא בהדיה. מה דאתפרש מניה בחובייהו, בגיניה אתחבר ביה. ועל דא הואיל והוא אתקין מלה בדוכתיה, מכאן ולהלאה והיתה לו ולזרעו אחריי ברית כהונת עולם תחת אשר קנא לאלהיו.

א"ר שמעון לית לך מלה בעלמא דקב"ה קני לה כמו חובא דברית, כד"א (ויקרא כ"ו: 25) חרב נוקמת נקם ברית. ות"יח לא אשתלים חובא דדרא דטופנא אלא בגין דחבו בחבילו דארחייהו על ארעא, ואע"ג דמקפחי דא לדא [p. 392] כדכתיב ותמלא הארץ חמס. [סז ע"א] ת"יח כמה ממנן אינון מלעילא דאתפקדן על קלי דאינון דמסרי דינא על חבריהון על מה דעבדי לון, ועל דא כתיב כי מלאה הארץ חמס מפניהם, ובגין כך כתיב והנני משחיתם את הארץ.

ויאמר י"י לנח בא אתה וכל ביתך אל התיבה. ר' שמעון אמר בכלהו אלהים והכא י"י. מאי שנא הכא דאתמר י"י, שמא עלאה דרחמי. אלא רזא איהו דאוליפנא, לאו אורח ארעא לקבלא אתתא אושפיזא בהדה אלא ברשו דבעלה. אוף הכא נמי נח בעא לאעלא בתיבותא לאתחברא בהדה, ולא הוה יאות עד דבעלה דתיבה יהב ליה רשו לאעלא דכתיב בא אתה וכל ביתך אל התיבה. ובגין כך אקרי הכא י"י, בעלה דתיבה, וכדין עאל נח ואתחבר בהדה. וכן אוליפנא דלית ליה רשו לאושפיזא למיעל לביתא אלא ברשו בעלה דאתתא, מאריה דביתא, הה"ד לבתר ויבא נח וגו'.

[p. 393] ת"יח מה כתיב כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה. מכאן אוליפנא דלא יקבל ב"נ אושפיזא בביתיה אי איהו חשיד, אלא אי קאים בעינוי לזכאה דלא חשיד בעינוי כלל, הה"ד בא אתה וכל ביתך אל התיבה. מאי טעמא, בגין כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה.

ואוליפנא דאי יהיב ליה רשו בלחודוי ולא יהיב רשו לכל אינון דאתיין עמיה, לא ייעול לון לביתא, הה"ד בא אתה וכל ביתך אל התיבה, לכלא יהיב רשותא למיעל. ומקרא דא אוליפנא רזא דאורחי ארעא.

בא אתה וכל ביתך אל התיבה. רבי יהודה פתח (תהלים כ"ד: 1) לדוד מזמור ליי הארץ ומלואה תבל ויושבי בה. הא תנינן לדוד מזמור, דאמר שירתא ולבית שירת עליה רוח קודשא. מזמור לדוד, דשירת עליה רוח קדישא ולבית אמר שירתא. ליי הארץ ומלואה. האי קרא על ארעא דישראל אתמר דאיהי ארעא קדישא. ומלואה, דא שכינתא, כד"א (מל"א ח': 11) כי מלא כבוד יי את בית יי, וכתוב (שמות מ': 35) וכבוד יי מלא את המשכן. מאי מלא ולא מילא. אלא מלא ודאי, דאתמליא מכלא, דאתמליא מן שמשא, סיהרא שלים בכל סטרין, מלא ממה דלעילא, כאסקופא דא דאתמליא מכל טובא דעלמא. [p. 394] ועל דא כתיב ליי הארץ ומלואה. תבל ויושבי בה, דא שאר ארעא.

ד"א ליי הארץ, דא ארעא קדישא עלאה דקב"ה אתרעי בה. ומלואה, אלין נשמתהון דצדיקיא דכלהון מליין לה ואתמלייא מנייהו מחילא דעמודא חד דעלמא קיימא עליה. ואי תימא על חד קיימא, ת"ח מה כתיב, (תהלים כ"ד: 2) כי הוא על ימים יסדה. כי הוא מאן הוא, דא קב"ה, כד"א הוא עשנו, וכתוב (איוב כ"ח: 24) כי הוא לקצות הארץ יביט. על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה. אלין שבעה עמודים דקיימא עלייהו ומליין לה ואיהי אתמלייא מנייהו. היך אתמליא מנייהו. בשעתא דאסגיאו זכאין בעלמא כדין ארעא דא עבדת פירין ואתמליא מכלא, ובשעתא דאסגיאו חייבין בעלמא כדין כתיב (שם י"ד: 11) אזלו מים מני ים ונהר יחרב ויבש. אזלו מים מני ים, דא ארעא קדישא דאמרן דאשתקיא משקיו עלאה. ונהר [p. 395] יחרב ויבש, ההוא עמודא חד דקאים עלה לאתנהרא מניה. ונהר יחרב ויבש, כד"א (ישעיה נ"ז: 1) הצדיק אבד.

ואמר רבי יהודה בההוא זמנא דאתאבידו אינון חייבין מעלמא קב"ה עציב על עלמא דלא חמא מאן דקאים עליה. ואי תימא הא נח, די הוה ליה לאגנא על גרמיה ולאפקא מניה תולדין לעלמא, הה"ד כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה, בדור הזה דייקא. ר' יוסי [סז ע"ב] אמר בדור הזה, דא שבחא דיליה דהוה בההוא דרא חייבא ואשתכח כולי האי איש צדיק תמים, ואפילו בדרא דמשה, אבל לא יכיל לאגנא על עלמא בגין דלא אשתכחו עשרה בעלמא, כד"א (בראשית י"ח: 32) אם אמצא שם עשרה, ולא אשתכחו תמן. און הכא לא אשתכחו עשרה, הוה ותלת בנוי ונוקבייהו ולא הוו עשרה.

ר' אלעזר שאיל ליה לרי שמעון אבוי הא תנינן בשעתא דעלמא אתמליא חובי בני נשא ודינא נפק, ווי לההוא זכאה דאשתכח בעלמא, דאיהו אתפס בחובוי דחייביא בקדמיתא. נח איך אשתזיב דלא אתפס בחובייהו.

[p. 396] א"ל קב"ה בעא לאפקא מניה תולדין לעלמא מגו תיבותא. ותו דהא דינא לא יכלא לשלטאה עלוי בגין דהוה טמיר וגניז בתיבה ואתכסייא מעינא.

ות"ח כתיב (צפניה ב' 3) בקשו צדק בקשו ענוה אולי תסתרו ביום אף יי'. ונח בקש צדק ועאל בגווה ואסתתר ביום אף יי', ועל דא דינא לא יכיל לשלטאה ולקטרגא ליה. הכא אתרמיז לאינון קדישי עליונין למנדע ברזא דאתוון עלאין, הפוכא דאתוון כ"ב, לאתמחי לאינון חייביא. ועל דא וימחו מן הארץ כתיב, וכתיב בא אל התיבה.

רבי יצחק פתח (ישעיה ס"ג: 12) מוליך לימין משה זרוע תפארתו בוקע מים מפניהם לעשות לו שם עולם. ת"ח מה בין משה לשאר בני עלמא. בשעתא דא"ל קב"ה למשה (שמות ל"ב: 10) ועתה הניחה לי ויחר אפי בם ואכלם ואעשה אותך לגוי גדול, מיד אמר משה וכי [p. 397] אשבוק דילהו דישראל בגיני. השתא יימרון כל אינון בני עלמא דאנא קטלית לון לישראל כמה דעבד נח. דכיון דאמר ליה קב"ה דישזיב ליה בתיבותא דכתיב ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ וגו' ומחיתני את כל היקום אשר עשיתי וגו' והקימותי את בריתי אתך ובאת אל התיבה, כיון דאמר ליה דישתזיב הוא ובנוי, לא בעא רחמין על עלמא ואתאביד. ובגין כך אקרון מי המבול על שמיה, כד"א (ישעיה נ"ד: 9) כי מי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבור מי נח וגו'.

אמר משה השתא יימרון בני עלמא דאנא קטלית לון בגין דאמר לי ואעשה אותך לגוי גדול. השתא טב לי דאימות ולא ישתצון ישראל. מיד ויחל משה את פני יי' אלהיו. בעא רחמין עלייהו ואתער רחמי על עלמא.

ואמר רבי יצחק שירותא דבעא רחמי עלייהו מאי קאמר. למה יי' יחרה אפך בעמך. וכי מלה דא איך אמר לה משה, למה. והא עבדו ע"ז, כד"א עשו להם עגל מסכה וישתחוו לו ויזבחו לו, ומשה אמר למה. אלא הכי אוליפנא, מאן דמרצה לאחרא לא בעי למעבד ההוא חובא רב אלא יזעיר ליה קמיה, ולבתר יסגי ליה קמי אחרא דכתיב אתם חטאתם חטאה גדולה. ולא שביק ליה לקב"ה עד דמסר גרמיה למותא דכתיב ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך. וקב"ה מחיל לון דכתיב וינחם יי' על הרעה. ונח לא עבד כן אלא בעא לאשתזבא ושביק כל עלמא.

ובכל זמנא דדינא שריא על עלמא רוח קודשא אמר ווי דלא אשתכח כמשה. (ישעיה
ס"ג:11) איה המעלם מים. דכתיב (שמות י"ד:15) ויאמר יי' אל משה מה [p. 398] תצעק אלי,
דהא איהו בצלותא סליק לון מן ימא.

איה השם בקרבו את רוח קדשו. דא משה דאיהו דאשרי [סח ע"א] שכינתא בינייהו
דישראל.

מוליכם בתהומות, כד אתבקעו מיא ואזלו בגו תהומי ביבשתא, דגלידו מיא. וכלא

אתמר על משה בגין דאמסר גרמיה על ישראל.

אמר רבי יהודה אע"ג דזכאה הוה נח, לאו איהו כדאי דקב"ה יגין על עלמא בגיניה. תא
חזי משה לא תלה מלה בזכותיה אלא בזכות אבהן קדמאי, אבל נח לא הוה ליה במאן דיתלי
בזכותא כמשה.

אמר רבי יצחק ועם כל דא כיון דאמר ליה קב"ה והקימותי את בריתי אתך, הוה ליה
למבעי רחמי, וקרבנא דאקריב לבתר, דיקריב ליה מן קדמת דנא וישכך רוגזא מעלמא.

אמר ר' יהודה חייבי עלמא הוו מרגיזין קמיה ואיהו יקריב קרבנא. אלא ודאי נח דחיל
על גרמיה הוה בגין דלא איערע ביה מותא בגו חייבי עלמא, דהוה חמי עובדיהון כל יומא והיך
מרגזון קמי קב"ה.

ר' אלעזר אמר כל זמנא דחייבי עלמא אסגיאן, זכאה דאשתכח בינייהו הוא אתפס
בקדמיתא דכתיב (יחזקאל ט':6) וממקדשי תחלו. אל תקרי ממקדשי אלא ממקודשי. והכא
היך שזיב ליה קב"ה בין כל אינון חייביא. אלא בגין [p. 399] דיפיק מניה קב"ה תולדין לעלמא,
דהוה צדיק כדקא יאות.

ותו דאיהו אתרי בהו כל יומא ויומא ולא קבילו מניה, וקיים בנפשיה קרא דכתיב (שם
גי' 19) ואתה כי הזהרת רשע וגו', וכתוב ואתה את נפשך הצלת. מכאן כל מאן דאזהר לחייבא
אע"ג דלא קביל מניה, הוא שזיב ליה לגרמיה וההוא חייבא אתפס בחוביה. ועד כמה. הא
אוקמוה חבריא.

רבי יוסי הוה שכיח קמיה דר' שמעון. יומא חד אי"ל מאי חמא קב"ה לשיצאה כל חיות
ברא ועוף שמיא עמהון דחייביא. אי בני נשא חטאן, בעירי ועופי שמיא ושאר בריין מה חטו.
אי"ל בגין דכתיב כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ. כלהו הוו מחבלי ארחייהו
ושבקי זיניהו ודבקו בזינא אחרא.

ת"ח אינון חייבי עלמא גרמו הכי לכל בריין ובעון לאכחשא עובדא דבראשית, ואינון גרמו לכל בריין לחבלא [p. 400] אורחיהו כמה דאינון מחבלן. אמר קב"ה אתון בעיתו לאכחשא עובדי ידי, אנא אשלים רעותא דלכון, ומחיתי את כל היקום אשר עשיתני. אהדר עלמא למיין כמה דהוה בקדמיתא, מיין במיין והא אתמר. מכאן ולהלאה אעביד בריין אחרנין בעלמא כדקא יאות.

ויבא נח ובניו ואשתו ונשי בניו אתו. רבי חייא פתח (ירמיה כ"ג: 24) אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם יי'. כמה אינון בני נשא אטימין דלא משגיחין ולא ידעין ביקרא דמאריהון דכתיב ביה הלא את השמים ואת הארץ אני מלא. היך בעון בני נשא לאסתתרא מחוביהו ואמרי מי רואנו ומי יודענו. וכתיב (ישעיה כ"ט: 15) והיה במחשך מעשיהם. אן יתטמרון קמיה.

למלא דבנה פלטרין ועבד תחות ארעא טמירין פצירין. ליומין מרדו בני פלטרין במלכא, אסער עלייהו בגייסו. מה עבדו, עאלו וטמירו גרמייהו תחות נוקבי פצירין. אמר מלכא אנא עבדית לון ומקמאי אתון בעאן לאתטמרא, הה"ד אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם יי'. אנא הוא דעבדית נוקבי פצירין ועבדית חשוכא ונהורא, ואתון יכלין לאתטמרא קמאי.

תא חזי כד בר נש חטי קמי מאריה ואחשיך גרמיה לאתכסיא, קב"ה עביד ביה דינא באתגליא. וכד בר נש אדכי גרמיה, קב"ה בעי לאסתרא ליה [p. 401] דלא יתחזי ביום אף יי'. דודאי אבעי ליה לאיניש [סח ע"ב] דלא יתחזי קמי מחבלא דשריא על עלמא, דלא יסתכל ביה, דהא כל אינון דיתחזון קמיה אית ליה רשו לחבלא. והיינו דקאמר ר' שמעון כל ב"נ דעיניה בישא, עינא דמחבלא שריא עלוי ואיהו מחבלא עלמא אקרי. ולבעי ליה לאיניש לאסתמרא מניה ולא לאתקרבא בהדיה דלא יתזק קמיה, ואסיר למקרב בהדיה באתגליא. ועל דא מה כתיב בבלעם, (במדבר כ"ד: 3) ונאם הגבר שתום העין, דעינא בישא הוה ליה ובכל אתר דהוה מסתכל ביה הוה אמשיך עליה רוח מחבלא. ובגין כך הוה בעי לאסתכלא בהו בישראל בגין דישצי בכל אתר דהוה מסתכל בעיניה. מה כתיב, וישא בלעם את עיניו, דזקיף עינא חד ומאיך עינא חד בגין לאסתכלא בהו בישראל בעינא בישא.

ת"ח מה כתיב, וירא את ישראל שוכן לשבטיו. חמא דשכינתא חפיה עלייהו ורביעא עלייהו, מתתקנא בתריסר שבטין תחותה, ולא יכיל לשלטאה עלייהו עיניה. אמר איך איכול

להון, דהא רוח קדישא עלאה רביעא עליהו וחפת לון בגדפהא, הה"ד כרע שכב כארי וכלביא מי יקימנו. מי יקימנו מעליהו, בגין דיתגליין ושלטא עינא עליהו. ועל דא קב"ה בעא לחפיה לנח לאסתתרא מעינא, דלא יכיל רוח מסאבא לשלטא עליה בגין דיתחבל והא אתמר.

[p. 402] ויבא נח, כמה דאתמר לאסתתרא מעינא. מפני מי המבול, דמיין דחקו ליה. אמר ר' יוסי חמא מלאך המות דקא אתי, ובגין כך עאל לתיבותא ואסתתר בה תריסר ירחין. אמאי תריסר ירחין. דכך איהו דינא דחייביא. ר' יהודה אמר שיתא ירחי אינון במיא ושיתא ירחי באשא. והא הכא מייא הוו, אמאי תריסר ירחי.

אמר ליה רבי יוסי בתרי דינין דגיהנם אתדנו, במיא ואשא. במיא, אינון מיין דהוו מלעילא. באשא, באינון מיין דהוו מתתא והוו נפקין רתיחן כאשא. ועל דא בדינא דגיהנם אתדנו, באשא ומיין, ובגין כך תריסר ירחי הוו, דאמר ר' אלעזר דינא דחייביא בגיהנם תריסר ירחי ואוקמוה. ועל דא כל אינון חייבי עלמא אתדנו בתרין דינין אליון, במיא ואשא, עד דאשתציאו מעלמא.

ונח הוה מסתתר בתיבותא ואתכסי מעינא ומחבלא לא קריב לגביה, ואיהי שטיא על אנפי מיא, כד"א וישאו את התיבה ותרם מעל הארץ. ארבעים יום לקו דכתיב ויהי המבול ארבעים יום על הארץ, וכל שאר זמנא אתמחון מעלמא, הה"ד וימחו מן הארץ. ווי לון לאינון חייביא, דהא לא יקומון לאחייא בעלמא למיקם בדינא, הה"ד וימחו, כד"א (תהלים ט"ו: 6) שם חמית לעולם ועד, דאפילו למיקם בדינא לא יקומון.

[p. 403] וישאו את התיבה ותרם מעל הארץ. רבי אבא פתח (שם נ"ז: 6) רומה על השמים אלהים על כל הארץ כבודך. ווי לון לחייביא דאינון חטאן ומרגיזין למאריהון בכל יומא ובחובייהו דחיין לה לשכינתא מארעא וגרמין דתסתלק מעלמא. תי"ח מה כתיב, וישאו את התיבה, דדחיין לה לבר. ותרם מעל הארץ, דלא שרייא בעלמא ואסתלקת מניה. וכד אסתלקת מעלמא הא לא אית מאן דישגח בעלמא ודינא שלטא כדין עלוי, וכדין יתמחון חייבי עלמא ויסתלקון מניה, ושכינתא אהדרת מדורה בעלמא. א"ל ר' ייסא אי הכי הא ארעא דישראל דאתמחון חייביא דהוו בההוא זמנא, אמאי לא אהדרת שכינתא לאתרה כדבקדמיתא.

א"ל בגין דלא אשתארו בה שאר זכאי עלמא. אבל בכל אתר דאזלו נחתת ושויתת [סט ע"א] מדורה עמהון. ומה בארעא אחרא נוכראה לא אתפרשא מנייהו, כל שכן אי אשתארו בארעא קדישא.

והא אתמר, בכל חובין דחייבי עלמא דחיין לה לשכינתא. חד מנייהו מאן דמחבל אורחיה על ארעא כדאמרן, ובגין [p. 404] כך לא חמי אנפי שכינתא ולא עאל בפלטרין, ועל דא כתיב באלין וימחו מן הארץ, אתמחון מן כלא.

ת"ח בההוא זמנא דזמין קב"ה לאחייאה מתייא, כל אינון מתין דישתכחון לבר בשאר ארעין נוכראין, קב"ה יברא לון גופייהו כדקא חזי. דהא גרמא חד דאשתאר ביה בבר נש תחות ארעא, ההוא גרמא יתעביד כחמירא בעיסה, ועליה יבני קב"ה כל גופא. ולא יהיב לון קב"ה נשמתין אלא בארעא דישראל דכתיב (יחזקאל ל"ז: 12-13) בפתחי את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם עמי והבאתי אתכם אל אדמתכם, דיתגלגלון תחות ארעא. ולבתר מה כתיב, ונתתי רוחי בכם וחייתם. דהא בארעא דישראל יקבלון נשמתין כל אינון בני עלמא, בר אלין דאסתאבו וסאיבו ארעא, באלין כתיב וימחו מן הארץ, מן הארץ דייקא, [p. 405] ואע"ג דאקשו ואפליגו קדמאי על דא. וימחו, כד"א (תהלים ס"ט: 29) ימחו מספר חיים.

א"ל רבי שמעון ודאי לית לון חולקא בעלמא דאתי דכתיב וימחו מן הארץ, וכתיב (ישעיה ס"א: 21) לעולם יירשו ארץ, אבל יקומון בדיון, ועלייהו כתיב (דניאל י"ב: 2) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו, אלה לחיי עולם ואלה לחרפות ולדראון עולם.

וימח את כל היקום אשר על פני האדמה. ר' אבא אמר לאכללא כל אינון שליטין דשלטין ממנן על ארעא, ודא הוא היקום אשר על פני האדמה. דכד עביד קב"ה דינא בעלמא, אעבר לון לאינון שליטין דממנן עלייהו בקדמיתא, ולבתר לאינון דיתבי תחות גדפייהו דכתיב (ישעיה כ"ד: 21) יפקוד יי על צבא המרום במרום, ולבתר ועל מלכי האדמה באדמה. והיך מתעברן קמיה, אלא אעבר לון בנורא דדליק, הה"ד (דברים ד': 24) כי יי אלהיך אש אוכלה הוא, אשא הוא [p. 406] דאכיל אשא. ההוא יקום דעלייהו באשא, ואינון דיתבי תחותייהו במיא. ובגיני כך וימח את כל היקום אשר על פני האדמה, ולבתר מאדם ועד בהמה עד רמש ועד עוף השמים וימחו מן הארץ, כל אלין דלתתא.

וישאר אך נח, למעוטי דלא אשתאר בעלמא בר נח ודעמיה בתיבותא.

ר' יוסי אמר חגיר הוה, דאכיש ליה אריא והא אוקמוה.

ויזכר אלהים את נח ואת כל החיה ואת כל הבהמה אשר אתו בתיבה. רבי חייא פתח (משלי כ"ב: 3) ערום ראה רעה ונסתר. האי קרא אתמר על נח דעאל לתיבותא ואסתתר בה, ועאל לגו תיבותא בזמנא דמייא דחקו ליה. והא אתמר דעד לא ייעול לתיבותא חמא ליה למלאך המות דאזיל בינייהו ואסחר לון. כיון דחמא ליה עאל ואסתתר בגוה, הה"ד ערום ראה רעה ונסתר. רעה, דא מלאך המות, ונסתר מקמיה, הה"ד מפני מי המבול.

[p. 407] ר' יוסי אמר ערום ראה רעה ונסתר. ונסתר כתיב. אהדר על מה דאתמר, בזמנא

דמותא שריא בעלמא בר נש חכים יסתר ולא יקום לבר ולא יתחזי קמי מחבלא, בגין דכיון דאתייהב ליה רשו יחבל כל אינון דישתכחון קמיה ויעברון קמיה באתגלייא. וסופא דקרא, ופתאים עברו ונענשו, עברין קמיה ואתחזיין קמיה ונענשו.

ד"א עברו, עברו פקודא דא ואתענשו.

ד"א ערום ראה רעה ונסתר, דא נח. ופתאים עברו ונענשו, אלין בני דריה.

כיון דאסתתר ואשתהי תמן כל ההוא זמנא, [סט ע"ב] לבתר ויזכור אלהים את נח.

א"ר שמעון ויזכור אלהים את נח. ת"ח בשעתא דדינא אתעביד לא כתיב ביה זכירה. כיון דאתעביד דינא ואתעברו חייבי עלמא, כדן כתיב ביה זכירה, דהא כד דינא שריא על עלמא אתחברותא לא אשתכח ומחבלא שריא על עלמא. כיון דאתעבד דינא ואשתכח רוגזא, תב כלא לאתריה. ובגין כך כתיב הכא ויזכור אלהים את נח, דביה שריא זכור, דנח איש צדיק כתיב.

[p. 408] כתיב (תהלים פ"ט: 10) אתה מושל בגאות הים בשוא גליו אתה תשבחם. בשעתא דימא קפיץ בגלגלוי ותהומי סלקי ונחת, קב"ה שדר חד חוטא ומשיך גלגלוי ושכיך זעפיה, ולית מאן דידע ליה.

יונה נחת לימא ואזדמן ליה ההוא נונא ובלע ליה. היך לא נפקת נמשתיה מניה ולא פרחא מיד. אלא בגין דקב"ה שליט בההוא גאותא דימא, וההוא גאותא דימא הוא חד חוטא דסליק ליה לימא לעילא וביה אסתלק. ואי לאו ההוא חוטא דמטי ליה מסטרא דימינא, לא סלקא לעלמין, דכיון דההוא חוטא נחית לימא וימא אתאחיד ביה, כדן אתערין גלגלוי ושאגן למטרף טרפא, עד דקב"ה אתיב לון לאחורא ותבין לאתרייהו, הה"ד בשוא גליו אתה תשבחם, תשבחם לאינון גלי ימא. תשבחם, תתבר לון לאתבא לאתרייהו.

ד"א תשבחם ממש. שבחא הוא לון בגין דסלקין בתיאובתא למחמי. מכאן כל מאן

דכסיף לאסתכלא ולמנדע, אע"ג דלא יכיל, שבחא איהו דיליה וכלא משבחן ליה.

אמר רבי יהודה נח כד הוה בתיבה דחיל הוה דלא ידכר ליה קב"ה לעלמין. וכיון דאתעביד דינא ואתעברו חייבי עלמא, כדין מה כתיב, ויזכור אלהים את נח. רבי אלעזר אמר ת"ח בשעתא דדינא שריא בעלמא לא ליבעי ליה לאיניש דיזכר שמיה לעילא, דהא אי אדכר שמיה יזכרון חובני וייתון לאשגחא ביה. מנלן, משונמית, דההוא יומא יום טוב דראש השנה הוה וקב"ה דאין עלמא. וכדן אמר לה אלישע (מלכים ב' ד': 13) היש לדבר לך אל [p. 409] המלך, דא קב"ה, דכדן אקרי מלך, מלך הקדוש ומלך המשפט. ותאמר בתוך עמי אנכי יושבת, לא בעינא דיזכרון לי וישגחון בי אלא בתוך עמי. מאן דעייל רישיה בין עמא, כלא לא ישגחון עליה למידן ליה לביש, בגיני כך אמרה בתוך עמי. ת"ח נח בשעתא דרוגזא שריא בעלמא לא אדכר. כיון דדינא אתעבד מה כתיב, ויזכור אלהים את נח, השתא אדכר שמיה. ד"א ויזכור אלהים את נח, כד"א ואזכור את בריתי.

רבי חזקיה הוה אזיל מקפוטקיא ללוד. פגע ביה רבי ייסא. א"ל תוהנא עלך דאת בלחודך, דהא תנינן דלא יפוק בר נש יחידאי באורחא. א"ל רביא חד אזיל בהדאי ואיהו אתי אבתראי. [p. 410] א"ל ועל דא תוהנא, איך אזיל בהדך מאן דלא תשתעי ביה מלי דאורייתא, דכל מאן דאזיל בארחא ולא עמיה מלי דאורייתא אסתכן בנפשיה. א"ל הכי הוא ודאי. אדהכי מטא ההוא רביא. א"ל רבי ייסא ברי מאן אתר אנת. א"ל מקרתא דלוד, ושמענא דהאי ב"נ חכים אזיל תמן וזמינא גרמאי לפולחניה ולמיהך בהדיה.

א"ל ברי ידעת באורייתא. א"ל ידענא, דהא אבא הוה אוליף לי בפרשת קרבנות, וארכינא אודנאי למאי דהוה אמר עם אחי דאיהו קשישא מנאי. א"ל ר' ייסא ברי אימא לי.

פתח ואמר ויבן נח מזבח ליי' ויקח מכל הבהמה הטהורה ומכל העוף הטהור ויעל עולות במזבח. ויבן נח מזבח, דא ההוא מזבח דאקריב ביה אדם הראשון. נח [ע ע"א] אמאי קריב עולה, דהא עולה לא סלקא אלא בגין הרהורא דלבא, ונח במה חב. אלא נח הרהר ואמר הא קב"ה גזר דינא על עלמא דיתחרב. דילמא בגין דשזיב לי כל זכותא פקע לי ולא ישתאר לי זכו

בעלמא. מיד ויבן נח מזבח ליי', ההוא דאקריב ביה אדם הראשון. אי ההוא הוה אמאי ויבן, אלא בגין דחייבי עלמא גרמו דלא קיימא בדוכתיה. כיון דאתא נח כתיב ביה ויבן.

[p. 411] ויעל עולות, עלת כתיב, חדא. כתיב (ויקרא א': 17) עולה הוא אשה ריח ניחח ליי'. לעולם עולה סלקא דכר ולא סלקא נוקבא דכתיב זכר תמים יקריבנו. אמאי כתיב אשה, דהא אש בעי לאשתכחא תמן. אלא אע"ג דעולה אתקריב דכר ולאתריה אתקריב, נוקבא לא בעיא לאתפרשא מניה, אלא בה ועמה אתקריב בגין לחברא דא בדא, דסלקא נוקבא לגבי דכורא לאתחברא כחדא, ואע"ג דאשה לשום אישים.

ונח אצטריך ליה למקרב עולה, דאיהו באתר דדכורא עבד ליה קב"ה, לאתחברא ולאעלא בתיבה, ועל דא אקריב עולה.

עולה הוא אשה, אש ה', דאתחבר שמאלא בנוקבא, כל נוקבא מסטרא שמאלא קא אתיא, [p. 412] דאתדבק דא בדא. ובגין כך אקרי נוקבא אשה. אשה, קטירו דרחימו דאחיד בה שמאלא לסלקא לה לעילא ולא תקשרא כחדא. ובגין כך עולה הוא אשה קשירו דדכר ונוקבא דא בדא.

וירח יי' את ריח הניחח, וכתוב אשה ריח ניחח. אשה, הכי שמענא תננא ואשא מחובר כחדא, דהא לית תננא בלא אשא, כמה דכתיב (שמות י"ט: 18) והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו יי' באש.

תא חזי אש נפיק מלגיו ואיהו דק, ואחיד במלה אחרא לבר דלאו איהו דק הכי, ואתאחדן דא בדא, וכדין תננא סלקא. מאי טעמא, בגין דאתאחיד אשא במלה רגיש. וסימניך חוטמא דנפיק ביה תננא מגו אשא, ועל דא כתיב (דברים ל"ג: 10) ישימו קטורה באפך, בגין דאהדר אשא לאתריה וחוטמא אתכניש בהווא ריחא לגו לגו עד דאתאחיד כלא ותב לאתריה ואתקריב כלא לגו מחשבה ואתעביד רעותא חדא. וכדין ריח ניחח, דנח רוגזא ואתעביד ניחחא, דהא תננא אתכניש ועייל וקמיט באשא, ואשא אחיד בתננא, ועיילי תרווייהו לגו עד דנח רוגזא. וכד אתאחיד כלא דא בדא ונח רוגזא, כדין הוא ניחחא וקשירו חד ואתקרי ניחחא, ניחחא דרוחא, חדוותא דכלא כחדא, נהירו דבוסינן, נהירו דאנפין. ובגין כך כתיב וירח יי', כמאן דארח וכניש כלא לגו אתריה.

אתא ר' ייסא ונשקיה. אמר ומה כל הדין טבא אית תחות ירך, ולא ידענא ביה. אמר אהדר אורחא ונתחבר כחד.

אזלו. אמר רבי חזקיה אורחא דא בהדי שכינתא נהך, דהא מתקנא קמן.

[p. 413] אחידו בידא דההוא ינוקא ואזלו. אמרו ליה אימא לן קרא חד מאינון דאמר לך

אבוך.

פתח ואמר (שיר א' 2) ישקני מנשיקות פיהו. דא הוא תאובתא עלאה, דנפקא רעותא מפומא ולא נפיק מחוטמא כד אשא נפקא. דהא כד אתחבר פומא לנשקא נפיק אשא ברעותא בנהירו דאנפין, בחדוה דכלא, באתדבקותא דנייחא. ובגין כך כי טובים דודיק מיין, מההוא יין דחדי ונהיר אנפין וחייכין עיינין ועביד רעותא, ולא מיין דשכיר ועביד רוגזא ואחשיך אנפין ולהטא עיינין, יין דרוגזא. ועל דא בגין דחמר טב דין נהיר אנפין וחדי עיינין ועביד תיאובתא דרחימו, מקריבין ליה כל יומא על גבי מדבחא, [ע"ב] שעורא דמאן דשתי ליה חדי ליה ועביד ליה נייחא דכתיב (במדבר כ"ח: 7) ונסכו יין רביעית ההין. ובגין כך כי טובים דודיק מיין, מההוא יין דאתער רחימותא ותיאובתא.

וכלא כמה דלתתא אתער רחימותא לעילא. תרין שרגין דכבה נהורא דלעילא, בתננא דסליק מההוא דלתתא אתדליק ההוא דלעילא.

א"ר חזקיה הכי הוא ודאי, דעלמא עלאה תליא בתתאה, ותתאה בעלאה. ומן יומא דאתחריב בי מקדשא ברכאן לא אשתכחו לעילא ותתא, לאחזאה דדא בדא תליא. [p. 414] אמר רבי ייסא ברכאן לא אשתכחו ולוויטין אשתכחו, דהא יניקו דכלא בההוא סטרא נפקי לעלמא וברכאן לא נפקי. מאי טעמא, בגין דישראל לא שריין בארעא ולא פלחי פולחנא דאצטריך, לאדלקא בוסינין ולאשתכחא ברכאן. ובגין כך לא משתכחי לעילא ותתא ועלמין לא יתבי בקיומייהו כדקא יאות.

אמר ר' חזקיה לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם. מאי הוא. א"ר ייסא הכי שמענא מרבי שמעון דאמר כל זמנא דאשא דלעילא אוסיף לתקפא תננא דאיהו דינא דלתתא, אתקיף רוגזא ושצי כלא. בגין דכד נפיק אשא לית ליה פסק עד דישתלים דינא, וכד דינא דלתתא לא אוסיף לאתתקפא בדינא דלעילא, עביד דינא ופסיק ולא ישתלם דינא לשיצאה. ובגין כך כתיב לא אוסיף, למיהב תוספת לאתתקפא דינא דלתתא. אמר ההוא ינוקא שמענא בגין דכתיב ארורה האדמה בעבורך, דהא בההיא שעתא דאתלטיא ארעא בחובא דאדם אתייהיב רשו לשלטאה עלה ההוא חויה בישא דאיהו מחבלא דעלמא ושצי בני עלמא. מההוא יומא דקריב נח קרבנא וארח ליה קב"ה, אתייהיב רשו לארעא לנפקא מתחות ההוא נחש ונפקא ממסאבו. ועל דא מקריבין ישראל קרבנא לקב"ה בגין לאנהרא אפי ארעא.

א"ר חזקיה יאות הוא, ודא הוה תלי עד דקיימו ישראל על טורא דסיני.
[p. 415] א"ר ייסא קב"ה אזעיר לה לסיהרא ושלטא ההוא נחש, אבל בגין חובא דאדם
אתלטייא, בגין למילט עלמא. מההוא יומא נפקת ארעא מההיא קללה וקיימת סיהרא
בגרעונא, בר בשעתא דקורבנא אשתכח בעלמא וישראל יתבין על ארעהון.
אמר ר' ייסא לההוא ינוקא מה שמך.
א"ל אבא.
א"ל אבא תהא בכלא, בחכמה ובשנין. קרא עליה (משלי כ"ג: 25) ישמח אביך ואמך
ותגל יולדתך.

א"ר חזקיה זמין קב"ה לאעברא רוח מסאבא מן עלמא, כמה דאתמר דכתיב (זכריה
י"ג: 2) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, וכתיב [p. 416] (ישעיה כ"ה: 8) בלע המות לנצח
ומחה יי' אלהים דמעיה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר וגו'. וזמין קב"ה לאנהרא לסיהרא
ולאפקא לה מחשוכא בגין ההוא חויה בישא, כמה דכתיב (שם ל': 26) והיה אור הלבנה כאור
החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים. מאי אור, ההוא אור דגניז ליה קב"ה
בעובדא דבראשית.

ויברך אלהים את נח ואת בניו וגו'. ר' אבא פתח (משלי י': 22) ברכת יי' היא תעשיר ולא
יוסיף עצב עמה. ברכת יי', דא שכינתא דאיהי אתפקדא על ברכאן דעלמא ומנה נפקי ברכאן
לכלא.

תא חזי מה כתיב בקדמיתא, ויאמר יי' לנח בא אתה וכל ביתך אל התיבה. כמה דאתמר
דמאריה דביתה יהב ליה רשו למיעאל, לבתר אתתא אמרה ליה לנפקא. בקדמיתא עאל
ברשותא דבעלה, לסוף נפק ברשו דאתתא. מכאן אוליפנא מאריה [עא ע"א] דביתא יעיל
ואתתא תפיק, הה"ד ויאמר אלהים אל נח לאמר צא מן התיבה, דרשו הוה בידהא לאפקא ליה
ולא לאעלא ליה.

כיון דנפק יהב מתנן לה בגין דאיהי ביתא וביתא בידהא. ואינון מתנן דיהב לה בגין
לאסגאה לה רחימותא בבעלה. מכאן אוליפנא אורח ארעא לאושפיזא. [p. 417] ועל דא כיון
דיהב לה מתנן ברכא ליה דכתיב ויברך אלהים את נח. ובגין כך (משלי י': 22) ברכת יי' היא
תעשיר ודאי כמה דאתמר. ולא יוסיף עצב עמה, רזא דכתיב בעצבון תאכלנה. עצבון, עציבו
ורוגזא בלא נהירו דאנפין, כד אתחשך סיהרא וברכאן לא משתכחי. בעצבון, סטרא דרוחא

אחרא דאמנע ברכאן מעלמא, ובגין כך ולא יוסיף עצב עמה, ודא הוא רזא דכתיב (בראשית ח' 21) לא אוסיף לקלל עוד את האדמה.

ומוראכם וחתכם יהיה. מכאן ולהלאה דיוקנן דבני נשא, דהא בקדמיתא לא הוּו דיוקנן דבני נשא. ת"יח בקדמיתא כתיב (שם ט' 6) בעלם אלהים עשה את האדם, וכתיב (שם ה' 1) בדמות אלהים ברא אותנו. כיון דחטו אשתנו דיוקנייהו מההוא דיוקנא עלאה ואתהפכו אינון למדחל מקמי חיוון ברא. בקדמיתא כל בריין דעלמא זקפן עיינין וחמאן דיוקנא קדישא עלאה וזעאן ודחלין מקמיה. כיון דחטו אתהפך דיוקניהו בעינייהו לדיוקנא אחרא, ואתהפך דבני נשא זעין ודחלין קמי שאר בריין.

ת"יח כל אינון בני נשא דלא חטאן קמי מאריהון ולא עברין על פתגמי אורייתא, דיוקנא דלהון לא אשתני מחיזו דדיוקנא עלאה וכל בריין דעלמא זעין ודחלין קמיה. ובשעתא דבני נשא עברין על פתגמי אורייתא, אתחלף דיוקנא דלהון וכלהו זעין ודחלין מקמי בריין אחרנין בגין דמתחלף דיוקנא עלאה ואתעבר מנייהו. וכדין שלטי בהו חיות ברא, דהא לא חמו בהו ההוא דיוקנא כדקחזי.

[p. 418] ועל כך השתא כיון דעלמא אתחדש כמלקדמין, בריך לון ברכה דא ושליט לון

על כלא, כד"א וכל דגי הים ביזכם נתנו, ואפי' נוני ימא.

ר' חייא אמר ביזכם נתנו, מקדמת דנא, דכד ברא קב"ה עלמא מסר כלא בידהון דכתיב

ורדו בדגת הים ובעוף השמים וגו'.

ר' חזקיה פתח (תהלים ל"ב: 1) לדוד משכיל אשרי נשוי פשע כסוי חטאה. האי קרא אוקמוה, אבל קרא דא ברזא דחכמתא אתמר, דהא תנין בעשרה זיני שבחא שבח דוד לקב"ה, וחד מנייהו משכיל והוא דרגא חד מאינון עשרה. ודוד אתקין גרמיה עד לא ישרי עלוי האי דרגא.

[p. 419] אשרי נשוי פשע, דהא בשעתא דקב"ה אתקיל חובי וזכוון דבני נשא, דההוא

תיקלא דבסטר חובין מסתלקין ואינון אחרנין זכין דבתיקלא אחרא מכריעין לתתא. דא הוא נשוי פשע.

כסוי חטאה, בשעתא דדינא שריא בעלמא, דיהא מחפיא דלא ישלוט עלוי מחבלא, כמה

דהוה לנח דכסי ליה קב"ה מההוא חטאה דאמשיך עליה אדם ועל עלמא. דכיון דחטאה דא

אנגיד אדם על עלמא, שאר בריין שלטאן ובר נש דחיל מנייהו, ועלמא לא אתקין בתקוניה.

ובגין כך כד נפק נח מתיבותא קב"ה ברכיה דכתיב ויברך אלהים את נח ואת בניו וגו'.

ואתם פרו ורבו . בהני ברכאן לא אשתכחו נוקבי אלא נח ובנינו, אבל נוקבי לא אמר קרא.
א"ר שמעון ואתם, כללא דדכורי [עא ע"ב] ונוקבי כחדא. ובגין כך ואתם פרו ורבו,
למעבד [p. 420] תולדות. מכאן ולהלאה שרצו בארץ . והכא יהיב לון קב"ה שבע פקודי
אורייתא, לון ולכל דאתו אבתרייהו, עד דקיימו ישראל בטורא דסיני ואתייב לון כל פקודי
אורייתא כחדא.

ויאמר אלהים אל נח וגו' זאת אות הברית אשר אני נותן ביני וביניכם וגו', את קשתי
נתתי בענן . נתתי, מקדמת דנא. ר' שמעון פתח (יחזקאל א': 26) וממעל לרקיע אשר על ראשם
כמראה אבן ספיר דמות כסא. מה כתיב לעילא, ואשמע את קול כנפיהם כקול מים רבים כקול
שדי בלכתן . אלין ארבע חיוון רברבן עלאין קדישין דההוא רקיע ממתקנא עלייהו, וכלהו גדפין
פרישן מתחברן דא בדא לחפייא גופיייהו. ובשעתא דאינון פרשי גדפיייהו אשתמע קול גדפין
דכלהו דאמרי שירתא, הה"ד כקול שדי, דלא משתכין לעלמין, כמה דכתיב (תהלים ל': 13)
למען יזמרך כבוד ולא ידום. ומאי אמרי, (שם צ"ח: 2) הודיע יי' ישועתו לעיני הגוים גלה
צדקתו.

[p. 421] קול המולה כקול מחנה. כקול משרייתא קדישא כד מתחברן כל חילין עילאין
לעילא. ומאי אמרי, קדוש קדוש קדוש יי' צבאות מלא כל הארץ כבודו. אהדרו לדרום אמרו
קדוש אהדרו לצפון אמרו קדוש, אהדרו למזרח אמרו קדוש, אהדרו למערב אמרו ברוך.
והאי רקיע קאים על רישיהון, ובכל אתר דאיהי אזלא אסחר אפין לההיא סטרא
ואתכלילו אנפין ביה. אסחרו אנפין לארבע זויין וכלהו מסתחרין ברבועא דיליה, אתגליפת
בארבע אנפין, אנפי אריה, אנפי נשרא, אנפי שור, אנפי אדם גליף דכלהו. אדם אנפי אריה, אדם
אנפי נשר, אדם אנפי שור, כלהו כלילן ביה. ובגין כך כתיב ודמות פניהם פני אדם.
והאי רקיע דאתרבע, כלהו גוונין כלילן ביה, ארבע גוונין אתחזיין ביה, גליפין בארבע
ארבע, בארבע גליפין רשימין טמירין עלאין ותתאין. כד מתפרשאן גוונין דאינון ארבע, סלקין
תריסר, גוון ירוק, גוון סומק, גוון חוור, גוון דאתכליל מכל גוונין, הה"ד (יחזקאל א': 28)
כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנוגה סביב הוא מראה דמות כבוד יי',
חיזו דגוונין דכלא. ובגין כך את קשתי נתתי בענן.

[p. 422] מאיקשתי, כמה דאתמר ביוסף, (בראשית מ"ט: 24) ותשב באיתן קשתו, בגין
דיוסף צדיק אקרי, ובגין כך קשתו דא ברית דקשת דאתכליל בצדיק, דברית דא בדא אתאחיד.
ובגין דנח הוה צדיק קיימא דיליה קשת.

ויפוזו. מאי ויפוזו, אתנהירו בחמידו דכלא, כד"א (תהלים י"ט: 11) הנחמדים מזהב ומפז רב. אתנהירו בנהירו עלאה כד נטר ברית, ובגין כך אקרי יוסף הצדיק. ועל דא אקרי הקשת ברית, כליל דא בדא.

זהרא יקרא עלאה, חיזו דכל חיזו, חיזו כחיזו טמירא, גוונין טמירין, גוונין דאתגליין. ולית רשו לאסתכלא בעינא בקשת כד אתחזי בעלמא, דלא יתחזי קלנא בשכינתא. וכן גוונין דקשת הוא חיזו סוספיטא קטירא בחיזו יקרא עלאה, דלא לאסתכלא. [p. 423] וכיון דארעא חמאת להאי קשת, קיימא קדישא אתקיימת בקיומא, ועל דא והיתה לאות ברית בין אלהים וגו'.

האי דאמרן בגוונין אלין, תלת גוונין וחד דאתכליל מינייהו, כלהו רזא חדא, ובגו עננא סלקא לאתחזאה.

(יחזקאל א': 26) וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר. האי היא אבן שתיה, דאיהי נקודה חדא דכל עלמא וקיימא עלה קדש הקדשים. והאי היא כרסייא קדישא עלאה דאיהי ממנא על אלין ארבע. דמות כסא, בארבע סמכין, ודא הוא תורה שבע"פ. ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם, דא הוא תורה שבכתב. מכאן דתורה שבכתב ישוון [עב ע"א] על תורה שבעל פה, בגין דהאי כורסיא להאי. כמראה אדם, דא הוא דיוקנא דיעקב דאיהו יתיב עלה.

[p. 424] רבי יהודה קם ליליא חד למלעי באורייתא בבי אושפיזא במתא מחסיא. והוה תמן בביתא חד יודאי דאתא בתרי קסירי דקטפירא.

פתח רבי יהודה ואמר (בראשית כ"ח: 22) והאבן הזאת אשר שמתני מצבה יהיה בית אלהים. דא היא אבן שתיה דמתמן אשתיל עלמא ועלה אתבני בי מקדשא.

זקף רישיה ההוא יודאי וא"ל האי מלה איך אפשר, והא אבן שתיה עד לא אתברי עלמא הות ומינה אשתיל עלמא, ואת אמרת והאבן הזאת אשר שמתני מצבה, דמשמע דיעקב שוי לה השתא דכתיב (שם: 18) ויקח את האבן אשר שם מראשותיו. ותו דיעקב בבית אל הוה, והאי אבנא הות בירושלם.

ר' יהודה לא אסחר רישיה לגביה. פתח ואמר (עמוס ד': 12) הכון לקראת אלהיך ישראל, וכתוב (דברים כ"ז: 9) הסכת ושמע ישראל. מלי דאורייתא בעיין כוונה, ומלין דאורייתא בעיין לאתתקנא בגופא ורעותא כחדא.

קם ההוא יודאי ואתלבש ויתיב לגביה דרבי יהודה ואמר זכאין אתון צדיקיא דמשתדלי באורייתא יומא ולילי.

[p. 425] א"ל רבי יהודה השתא דכוונת גרמך אימא מילך דנתחבר כחדא, דהא מלי דאורייתא בעיין תקונא דגופא ותקונא דלבא, ואי לאו בערסאי שכיבנא ובלבאי אמרנא מלין. אלא הא תנינן דאפילו חד דיתיב ולעי באורייתא שכינתא אתחברת בהדיה, ומה שכינתא הכא ואנא שכיב בערסאי. ולא עוד אלא דבעיין צחותא.

ותו דכל ב"נ דקם למלעי באורייתא מפלגו ליליא כד אתער רוח צפון, קב"ה אתי לאשתעשעא עם צדיקיא בגנתא דעדן, והוא וכל צדיקיא דבגנתא כלהו צייתין ליה וצייתין לאינון מלין דנפקי מפומיה. ומה קב"ה וכלהו צדיקיא מתעדנין למשמע מלי דאורייתא בשעתא דא, ואנא אהא שכיב בערסאי. א"ל השתא אימא מילך.

א"ל שאילנא על מה דאמרת דכתיב והאבן הזאת אשר שמתו מצבה יהיה בית אלהים, ודא אבן שתיה. היך אפשר, דהא אבן שתיה עד לא אתברי עלמא הות ומנה אשתיל כל עלמא, ואת אמרת אשר שמתו, [p. 426] דמשמע דיעקב שוי לה השתא דכתיב ויקח את האבן אשר שם מראשותיו. ותו דיעקב בבית אל הוה ואבנא דא הות בירושלם.

א"ל כל ארעא דישראל אכפל תחותיו, וההיא אבן תחותיה הות. א"ל אשר שם כתיב, וכתיב האבן הזאת אשר שמתו. א"ל אי ידעת מלך אימא לה.

פתח ואמר (תהלים י"ז: 15) אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך. דוד מלכא חביבותא ודבקותא דיליה בהאי אבן הוה, ועלה אמר (שם קי"ח: 22) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה. וכד בעא לאסתכלא בחיזו יקרא דמריה, נטל להאי אבן בידיה בקדמיתא ולבתר עייל, בגין דכל מאן דבעי לאתחזאה קמי מריה לא אעיל אלא בהאי דכתיב (ויקרא ט"ז: 3) בזאת יבא אהרן אל הקודש. ודוד משבח גרמיה ואמר אני בצדק אחזה פניך, וכל אשתדלותיה דדוד לאתחזאה בהאי אבן כדקא יאות לגבי דלעילא.

ת"ח אברהם אתקין צלותא דצפרא ואודע טיבו דמאריה בעלמא, ואתקין ההיא שעתא בתקונהא כדקא יאות דכתיב [p. 427] (בראשית כ"ב: 3) וישכם אברהם בבקר. יצחק אתקין צלותא דמנחה ואודע בעלמא דאית דין ואית דיין דיכול לשזבא ולמידן עלמא. יעקב אתקין צלותא דערבית, ובגין צלותא דא דאתקין מה דלא אתקין ב"נ מקדמת דנא כדקא יאות, בג"כ שבח גרמיה ואמר [עב ע"ב] והאבן הזאת אשר שמתו מצבה, דעד ההיא שעתא לא שוי לה

אחרא כוותיה. ובגין כך ויקח את האבן אשר שם מראשותיו וישם אותה מצבה. מאי מצבה, דהות נפילא ואוקים לה. ויצוק שמן על ראשה, דהא ביעקב תליא מלתא למעבד יתיר מכל בני עלמא.

אתא ר' יהודה ונשקיה. א"ל וכל האי ידעת, והיך את משתדל בסחורתא ומנח חיי עלמא.

א"ל דהוה דחיקא שעתא, ואית לי תרין בנין וקיימין כל יומא בני רב, ואנא אשתדלנא על מזונייהו ולמיהב אגר לימודייהו בגין דישתדלון באורייתא. פתח ואמר (מלכים א' ב' 12) ושלמה ישב על כסא דוד אביו ותכון מלכותו מאד. מאי שבחא דא, אלא דאתקין אבן שתיה ושוי עלה קדש הקדשים, וכדין ותכון מלכותו מאד. [p. 428] בכתב (בראשית ט' 16) וראיתיה לזכור ברית עולם, דהא קב"ה תיאובתא דיליה בה תדיר, ומאן דלא אתחזי בה לא אעיל קמי מאריה, ועל דא כתיב וראיתיה לזכור ברית עולם. וראיתיה. מאי וראיתיה, רזא הוא, כד"א (יחזקאל ט' 4) והתוית תנו, לאתחזאה עלייהו. ואיכא דאמרי דא רשימו דאת קדישא די בבשרא.

אמר רבי יהודה ודאי כלא הוא, אבל האי קשת דאתחזי בעלמא ברזא עלאה קיימא. וכד יפקון ישראל מן גלותא זמינא האי קשת לאתקשטא בגוונוי ככלה דא דמתקשטא לבעלה. א"ל ההוא יודאי כך אמר לי אבא כד הוה מסתלק מעלמא. אמר לי לא תצפי לרגלא דמשיחא עד דתתחזי האי קשת בעלמא מתקשטא בגוונוי נהירין ויתנהיר עלמא, וכדין צפי ליה למשיח.

מנלן, דכתיב וראיתיה לזכור ברית עולם. והשתא דאתחזיא, בגוונין חשוכין מתחזיא, והאי לזכור, דלא ייתי מבול. אבל בההיא זמנא אתחזייה בגוונין נהירין ומתקשטא בתקונהא, וכדין לזכור ברית עולם, [p. 429] וידכר קב"ה להאי ברית דאיהי בגלותא ויקים לה מעפרא, הה"ד (הושע ג' 5) ובקשו את יי' אלהיכם ואת דוד מלכם, וכתיב (ירמיה ל' 9) ועבדו את יי' אלהיכם ואת דוד מלכם אשר אקים להם, אשר אקים מעפר, כד"א (עמוס ט' 11) אקים את סכת דוד הנופלת. ועל דא וראיתיה לזכור ברית עולם, ולאקמא לה מעפרא. ואמר הכי אבא דבג"כ אדכר באורייתא פורקנא דישראל ודוכרנא דילה בדא דכתיב (ישעיה נ"ד 9) אשר נשבעתי מעבור מי נח עוד על הארץ כן נשבעתי מקצוף עליך ומגער בך.

ויהיו בני נח היוצאים מן התיבה. רבי אלעזר אמר כיון דכתיב ויהיו בני נח, אמאי היוצאים מן התיבה, וכי בנין אחרנין הוו ליה דלא נפקי מן תיבותא.

א"ל רבי אבא אין, דהא לבתר אולידו בנוי בנין דכתיב ואלה תולדות שם, ואינון לא נפקי מגו תיבותא. ובגין כך כתיב היוצאים מן התיבה שם חס ויפת.

רבי שמעון אמר אילו הוינא שכיח בעלמא כד יהיב קב"ה ספרא דחנוך בעלמא וספרא דאדם, אתקיפנא דלא ישתכחון בני נשא, בגין דלא חיישו כל חכמאן [p. 430] לאסתכלא בהו וטען במלין אחרנין, לאפקא מרשו עלאה לרשו אחרא. והשתא הא חכימי עלמא ידעין מלין וסתמין לון, ומתתקפי בפולחנא דמאריהון.

האי קרא אשכחנא ברזא דרזין, דכד אתער חדוא דכל חדוון, טמירא סתימא, סיבתא דסיבתין, אנהיר מניה נהירו דקיק, חדוא דכל חדוון, נהיר לימינא במשח רבות עלאה ונהיר לשמאלא בחדווא דחמרא טב, נהיר לאמצעיתא בחדווא דארגוונא. רוח אתער ורוח סלקא ואתייהיב ברוחא, דבקן דא בדא. תלת עאלין בתלת, מגו תלת נפיק חד ברית דדבקה בברית. אתעברת רוח דסלקא, מתעברת מניה. כד אתייהיבת בין תרין סטרין אתדבקו רוחא ברוחא, [עג ע"א] ומתעברא מתלת בנין. [p. 431] ונח ותיבה נפקו מנייהו תלתא כגוונא דתלתא עלאין, ואלין אינון דנפקו מגו תיבותא, שם וחם ויפת, שם דבסטר ימינא, חס דבסטר שמאלא, יפת ארגוונא דכליל לון.

וחם הוא אבי כנען, זוהמא דדהבא תחות קספיטין, אתערותא דרוחא מסאבא, נחש קדמאה. ובגין כך רשימ וחם הוא אבי כנען, דאייתי לווטין על עלמא, ההוא כנען דאתלטיא, ההוא כנען דאחשיך אנפי בריין. ובגין כך בכלהו לא נפיק מגו כללא דכלהו אלא דא דכתיב וחם הוא אבי כנען, ההוא דאחשיך עלמא, ולא כתיב בכללא דא ושם הוא אבי כנען, או יפת הוא אבי כנען, אלא מיד קפץ ואמר וחם הוא אבי כנען ודאי.

ועל דא כד אתא אברהם מה כתיב, (בראשית י"ב: 6) ויעבור אברם בארץ, דעד לא הוה קיומא דאבהן ולא אתו זרעא דישראל בעלמא דיפוק שמא דא וייעול שמא עלאה. כד הוו זכאין ישראל אקרי ארעא על שמא דא, ארץ ישראל. כד לא זכו אקרי ארעא על שמא אחרא, ארץ כנען. ועל דא כתיב (שם ט': 25) ארור כנען, דאיהו אייתי לווטין על עלמא. ובנחש מה כתיב, (שם ג': 14) ארור אתה מכל הבהמה וגו', היינו דכתיב עבד עבדים. [p. 432] ועל דא כתיב שם וחם ויפת, תלת אלין בני נח היוצאים מן התיבה כדקאמרינן.

שלשה אלה בני נח, קיומא דכל עלמא, קיומא דרזא עלאה. ומאלה נפצה כל הארץ, היינו רזא דתלת גוונין עלאין. דכד ההוא נהר דנגיד ונפיק אשקי לגנתא בחילא דתלת אלין עלאין, ומתמן מתפרשן גוונין לתתא, כל חד וחד כליל בחבריה לאחזאה דיקרא דקב"ה אתפשט לעילא ותתא ואיהו חד בעלאי ותתאי.

אמר ר' אלעזר תלת אלין גוונין אינון בכל דאתיין מסטרא דקדושה, ומחיוזו דתלת גוונין אלין מתפרשאן לכל אינון דאתיין מסטרא דרוחא אחרא. וכד תסתכל ברזא דדרגין תשכח היך מתפרשן גוונין לכל סטרין עד דעיילין לתתא ברזא דאינון שבעה ועשרין צנורין דדשי דחפיין לתהומי. וכלא ידיעא לחכימין עליונין. זכאה חולקהון דצדיקייא דקב"ה אתרעי ביקריהון וגלי לון סטרין עלאין דחכמתא. עלייהו כתיב (תהלים כ"ה: 14) סוד יי ליראין.

פתח רבי אלעזר ואמר (ישעיה כ"ה: 1) יי אלהי אתה ארוממך אודה שמך כי עשית פלא עצות מרחוק אמונה אומן. כמה אית לון לבני נשא לאסתכלא ביקרא דקב"ה ולשבחא ליקריה, בגין דכל מאן דידיע לשבחא למאריה כדקא יאות, קב"ה עביד ליה רעותיה. ולא עוד אלא דאסגי ברכאן לעילא ותתא. [p. 433] ועל דא מאן דידיע לשבחא ליה למאריה וליחדא שמיא, חביב הוא לעילא וחמיד לתתא, וקב"ה משתבח ביקריה, ועליה כתיב (שם מ"ט: 3) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר.

ויחל נח איש האדמה ויטע כרם. ר' יהודה ור' יוסי. חד אמר מגן עדן אתתרכת ונציב לה הכא. וחד אמר בארעא הות ועקר לה ושתל לה, ובההוא יומא עבדת איבין ואניצת ענבין, והוה סחיט לון ושתי מן חמרא ורוי.

ר' שמעון אמר רזא איהו הכא בהאי קרא. כד בעא למבדק בההוא חובא דבדק אדם הראשון, לאו לאתדבקא ביה אלא למנדע ולא תקנא עלמא, ולא יכיל. סחט ענבין למבדק בההוא כרם, כיון דמטא להאי וישכר ויתגל, [p. 434] ולא הוה ליה חילא למיקם. ובגין כך ויתגל, גלי פרצה דעלמא דהוה סתיס. בתוך אהלה, כתיב בה"א, בתוך [עג ע"ב] אהלה דההיא כרם.

כגוונא דא בני אהרן, דתנינן שתויי יין הוו. וכי מאן יהיב לון חמרא בההוא אתר למשתי. אי ס"ד דאינון חציפין הוו דרוו חמרא הכי. אלא ודאי מההוא חמרא רוו דכתיב (ויקרא י': 1) ויקריבו לפני יי אש זרה. כתיב הכא אש זרה, וכתיב התם (משלי ז': 5) לשמרך מאשה זרה, וכלא חד מלה.

וכן כגוונא דא וישת מן היין וישכר ויתגל. ועל דא אתער חס אבי כנען כמה דאתמר, ואתיהיב אתר לכנען לשלטאה. ומאי דהוה צדיק ברזא דברית, סרסו, דתנינן דאעבר מיניה ההוא קיימא. ובגין כך ויאמר ארור כנען, [p. 435] דהא לווטין אתערון כדקדמיתא בעלמא.

עבד עבדים יהיה, כד"א ארור אתה מכל הבהמה ומכל חית השדה. כלא יתתקן לזמנא דאתי והוא לא, כלא יפקון לחירו והוא לא יפוק. ורזא איהו לאינון דידעי ארחוי ושבילי דאורייתא.

פתח ואמר (תהלים נ"א: 5) כי פשעי אני אדע וחטאתי נגדי תמיד. כמה אית לון לבני נשא לאסתמרא מחובייהו מקמי קב"ה, דהא לבתר דחטא רשים הוא חוביה לעילא ולא אתמחק בר בתוקפא סגיא, כד"א (ירמיה ב': 22) כי אם תכבסי בנתר ותרבי לך בורית נכתם עונך לפני.

ת"יח כיון דחב ב"נ קמי קב"ה זמנא חדא עביד רשימו. תב ביה זמנא תניינא אתתקף ההוא רשימו יתיר. תב ביה אתפשט ההוא כתמא מסטרא דא לסטרא דא. כדין כתיב נכתם עונך לפני.

ת"יח דוד מלכא כיון דחב קמי קב"ה בעסקא דבת שבע, חשיב דההוא חובא אתרשים עליה לעלמין. מה כתיב, (שמואל ב' י"ב: 13) גם יי העביר חטאתך לא תמות, אעבר ההוא רשימו מקמיה.

א"ל רבי אבא והא תנינן דבת שבע מיניה דדוד מלכא הות מן יומא דאתברי עלמא. אמאי יהבה קב"ה לאוריה החתי מן קדמת דנא.

א"ל הכי אורחוי דקב"ה. אע"ג דאתתא אַזדמינת ליה לב"נ למהוי דיליה, אקדים אחרא ונסיב לה [p. 436] עד דמטא זמניה דהאי אחרא. כיון דמטא זמניה אתדחייא האי דנסיב לה מקמי האי אחרא דאתי לבתר, ואסתלק מעלמא. וקשי קמי קב"ה לאעברא ליה מעלמא עד לא מטי זמניה, מקמי האי אחרא.

ורזא דא דבת שבע דאתיהיבת לאוריה החתי בקדמיתא, פוק ובדוק ותשכח אמאי אתיהיבת ארעא קדישא לכנען עד לא ייתון ישראל. תשכח מלה דא, וכלא רזא חדא איהו. ת"יח דוד אע"ג דאודי על חוביה ותב בתיובתא, לא אעדי לביה ורעותיה מאינון חובין דחב ומההוא חובא דבת שבע, בגין דדחיל עלייהו תדיר דילמא גרים חד מנייהו ויקטרג עליה בשעתא דסכנה. ובגין כך לא אנשי לון מיניה ומרעותיה.

ד"א כי פשעי אני אדע, כלהו דרגין דתליין בהו חובי בני נשא אני אדע. וחטאתי נגדי

תמיד, דא פגימו דסיהרא דלא נפקא מסאובתא עד דאתא שלמה ואתנהירת [p. 437] באשלמותא. וכדין אתבסם עלמא ויתיבו ישראל לרחצן דכתיב (מלכים א' ה': 5) וישב ישראל איש תחת גפנו ותחת תאנתו. ועם כל דא וחטאתי נגדי תמיד ולא אתפסק מעלמא עד דייתי מלכא משיחא לזמנא דאתי, כמה דאתמר (זכריה י"ג: 2) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ.

הוא היה גבור ציד לפני יי' על כן יאמר כנמרוד גבור ציד לפני יי'. תי"ח הוא הוה גיבר

תקיף, לבושי דאדם הראשון הוה לביש, והוה ידע למיצד צידא דברייתא בהו.
אמר רבי אלעזר נמרוד הוה מפתי לברייתא למיהך בתר פולחן דע"ז, והוה שליט באינון
לבושין ונצח בני עלמא, והוה אמר דאיהו שליטא בעלמא ופלחין ליה בני נשא. ואמאי אקרי
שמיה נמרוד, דמרד במלכא עלאה דלעילא, דמרד בעלאי ומרד בתתאי. [p. 438] באינון [עד
ע"א] לבושין שליט על כל בני עלמא ומלך בהו, ומרד במאריה ואמר דאיהו שליטא דעלמא,
והוה מפתי לברייתא אבתריה עד דמשך בני נשא למיפק מבתר פולחנא דמארי עלמא.
א"ר שמעון באילין לבושין ידעי בהו חברייא רזא עלאה.

מתניתין. ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים. ר' שמעון פתח (מלכים א' ו' 7):
והבית בהבנתו אבן שלמה מסע נבנה ומקבות והגרזן כל כלי ברזל לא נשמע וכו'. והבית
בהבנתו. וכי לא הוה בני ליה שלמה וכלהו אומנין דהוו תמן, מהו בהבנתו. אלא כך הוה כמה
דכתיב (שמות כ"ה: 31) מקשה תעשה המנורה. אם היא מקשה מהו תעשה, אלא ודאי כלא
באת וניסא אתעביד איהו מגרמיה. כיון דשראן למעבד עבידתא אוליף לאומנין למעבד מה דלא
הוה ידעין מקדמת דנא. מ"ט, בגין דברכתא דקב"ה שרא על ידיהו, ועל דא כתיב בהבנתו,
איהו אתבני מגרמיה, דהא אולפא לאומנין היאך שראן למעבד, ולא אסתלק מעינייהו רשימו
דההוא עבידתא ממש ומסתכלאן ביה ועבדי עד דאתבני כל ביתא.
אבן שלמה מסע נבנה. שלמה כתיב חסר יו"ד, אבן שלמה ודאי.

[p. 439] מסע, דאתנטיל ואתייהא ושריא עלייהו ואתעביד עבידתא. מסע דאנטיל ידן

למעבד דלא מדעתיהו. כתיב הכא מסע, וכתיב התם (במדבר י" 2) ולמסע את המחנות.
ומקבות והגרזן כל כלי ברזל לא נשמע. בגין דשמיר בזע כלא ולא אשתמע מלה, דלא
אצטריכו לשאר מאנין למעבד וכלא באת וניסא הוה.

אמר רבי שמעון כמה חביבין אינון מלי דאורייתא, זכאה חולקיה מאן דאתעסק בהו
וידע למיהך באר קשוט. והבית בהבנתו. כד סלקא ברעותא דקב"ה למעבד יקרא ליקריה,
סלקא מגו מחשבה רעותא לאתפשטא, ואתפשטת מאתר דאיהי מחשבה סתימא דלא אתיידע,
עד דאתפשטת ושרייה לבי גרון, אתר דאיהו נביע תדיר ברזא דאיהו רוח חיים. וכדין כד
אתפשטת ההיא מחשבה ושרייה באתר דא, אקרי ההיא מחשבה אלהים חיים, (ירמיה י" 10)
הוא אלהים חיים.

עוד בעא לאתפשטא ולאגליא, מתמן נפקו אשא ורוחא ומיא כלילן כחדא, ונפק יעקב גבר שלים, ואיהו קול חד דנפיק ואשתמע. מהכא מחשבה דהוה סתימא בחשאי אשתמע לאתגליא.

עוד אתפשטת האי מחשבה לאתגליא ובטש האי קול ואקיש בשפוון, וכדין נפקא דבור דאשלים כלא וגלי כלא. אשתמע דכלא איהו ההיא מחשבה סתימא דהות לגו וכלא חד. [p. 440] כיון דמטא אתפשטותא דא ואתעביד דבור בתקיפו דההוא קלא, כדין והבית בהבנותו. כאשר נבנה לא כתיב, אלא בהבנותו, בכל זמנא וזמנא.

אבן שלמה, כמה דאתמר, וכתיב (שיר ג' 11) בעטרה שעטרה לו אמו. מסע, דנפקא מלגו ושריא ונטיל לבר, נפקא מלעילא ושריא ונטיל לתתא. ומקבות והגרזן כל כלי ברזל לא נשמע. אלין שאר דרגין תתאין דכלהו תליין ביה, ולא אשתמעו ולא מתקבלן לגו כד איהי סלקא לאתאחדא לעילא ולינקא מתמן. ודא הוא בהבנותו. וכדין כד איהי ינקא כלהו קיימי בחדוותא וינקין ואתמליין ברכאן. וכדין קיימין עלמין כלהו ברזא חדא ביחודא חד ולא הוי בכלהו עלמין פרודא. לבתר דנטלי חולקהון כל חד וחד, כלהו מתפרשן לסטרייהו למה דאתמן.

ת"יח ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים. [עד ע"ב] לבתר מה כתיב, ויהי בנסעם מקדם, מההוא קדמאה דעלמא. וימצאו בקעה בארץ שנער, דהא מתמן מתפרשן לכל אינון סטריין ואיהו ריש מלכו לאתבדרא. ואי תימא הא כתיב (בראשית ב' 10) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד, ודאי הכי הוא, דכיון דנטלי מתמן הוי פרודא. וכד אינון כנישין תמן לינקאה לא [p. 441] הוי פרודא, וכד נטלין הוי פרודא דכתיב ויהי בנסעם מקדם וימצאו בקעה כמה דאתמר. ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים, דהא כדין עלמא ביסודא ועקרא ושרשא חדא ומהימנותא חדא ביה בקב"ה. מה כתיב, ויהי בנסעם מקדם, מקדמאה עקרא דעלמא מהימנותא דכלא. וימצאו בקעה, מציאה אשכחו ונפקו בה מתחות מהימנותא עלאה. ת"יח נמרוד מה כתיב ביה, ותהי ראשית ממלכתו בבל, דהא מתמן נטל לאתאחדא ברשו אחרא. והכא וימצאו בקעה בארץ שנער, מתמן נטלו בלבייהו לאפקא מרשותא עלאה לרשו אחרא.

ויאמרו הבה נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים ונעשה לנו שם. ר' חייא פתח (ישעיה נ"ז: 20) והרשעים כים נגרש כי השקט לא יוכל וגו'. וכי אית ים נגרש. אין, דכד ימא נפקא

מתקוניה ואזיל בלא חבלא, כדין נגרש ואתתרך מאתריה, כמאן דרוי חמרא ולא יתיב על בורייה וסלקא ונחתא. מ"ט, בגין כי השקט לא יוכל ויגרשו מימיו רפש וטיט, דמפקי מימיו כל ההוא טינא דימא וכל טנופא לשפווותיה. כגוונא דא אינון רשעים דנפקי מארחא דתקנא ואזלי כרוי חמרא בלא תקונא, דנפקי מאורח מישר לאורח עקים. מאי טעמא, בגין כי השקט לא יוכל, דהא עקימו דארחייהו גרים לון למהך בלא תקונא ובלא שכיכו. ולא עוד אלא דכל רוגזא דידהו בשעתא דאמרי מלה מפומייהו, ההוא מלה רפש וטיט, כלהו מפקי טנופא וגיעולא מפומייהו לבר, עד דמסתאבי [עה ע"א] ומסאבי לון.

ת"יח ויאמרו הבה נבנה לנו עיר וכו'. לית הבה אלא הזמנה בעלמא.

נבנה לנו עיר ומגדל וראשו בשמים. כלהו בעיטא בישא אתו לסרבא ביה בקב"ה,

בשטותא אתו, בטפשו דלבא.

[p. 442] א"ר אבא שטותא נסיבו בלבייהו, אבל בחכמה דרשיעו אתו, בגין לנפקא מרשו

עלאה לרשו אחרא ולאחלפא יקריה ליקרא נוכראה. ובכלא אית רזא דחכמתא עלאה.

הבה נבנה לנו עיר ומגדל. ת"יח כד מטו להאי בקעה דאיהו רשו נוכראה, ואתגלי להו

אתר דשלטנותא דא תקיע בגו נוני ימא, אמרו הא אתר למיתב ולאתקפה לבא, לאתהנאה ביה

תתאי. מיד הבה נבנה לנו עיר, נתקין באתר דא עיר ומגדל.

ונעשה לנו שם. אתר דא יהא לן לדחלא ולא אחרא, ונבנה לאתר דא עיר ומגדל. למה לן

לסלקא לעילא דלא ניכול לאתהנאה מנה, הא הכא אתר מתקנא. ונעשה לנו שם, דחלא למפלח

תמו. פן נפוץ, לדרגין אחרנין ונתבדר לסטרי עלמא.

וירד יי לראות את העיר ואת המגדל. דא הוא חד מאינון עשר זמנין דנחתא שכינתא

לארעא. וכי מה הוא לראות, ולא הוה ידע מקדמת דנא. אלא לראות, לאשגחא בדינא, כד"א

(שמות ה: 21) ירא יי עליכם וישפוט.

את העיר ואת המגדל. הכא אית לאסתכלא, דהא לא כתיב לראות את בני האדם, אלא

לראות את העיר ואת המגדל. אמאי. אלא בשעתא דאשגח קב"ה בדינא, בקדמיתא ישגח

בדרגא דלעילא ולבתר בדרגא דלתתא, בקדמיתא בעלאי ולבתר בתתאי. ובגין דהאי מלה מטא

לעילא, אשגחותא דלעילא הוה ביה בקדמיתא דכתיב לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני

האדם. [p. 443] מאי בני האדם, בנוי דאדם קדמאה דמרד במריה וגרם מותא לעלמא. אשר בנו

בני האדם, בניינא ודאי גרמו ובעו למבני לעילא.

ר' שמעון פתח (יחזקאל מ"ו: 1) כה אמר יי אלהים שער [עה ע"ב] החצר הפנימית

הפונה קדים יהיה סגור ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח. האי קרא

אית לאסתכלא ביה, דאיהו רזא כמה דאתמר. יהיה סגור ששת ימי המעשה. אמאי יהיה סגור כל אינון יומין דששת ימי המעשה. אלא אלין ימי חול, דתרעא דא יהיה סגור דלא לאשתמשא חול בקודשא. וביום השבת יפתח וביום החדש יפתח, דהא כדין שמושא דקודשא בקודשא, וכדין אתנהיר סיהרא לאתחברא בשמשא.

תא חזי תרעא דא לא אתפתח באינון שיתא יומי דחול בגין דהא באינון יומי דחול עלמא תתאה אתזן ושלטין כל אינון שית יומין דחול על [p. 444] עלמא בר בארעא דישראל. ואינון דשלטי בגין דהשער הזה איהו סגור, אבל ביום השבת וביום החדש כלהו מתעברן ולא שלטין בגין דהשער הזה איהו פתוח ועלמא איהו בחדוה ואתזן מתמן ולא אתייהב עלמא לרשו אחרא.

ואי תימא דכל אינון שית יומין אינון שלטין בלחודייהו. תא חזי הפונה קדים, עד לא יקומון לשלטאה איהו אסתכל תדיר בעלמא אבל לא אתפתח לאתזנא עלמא מקודשא בר ביומא דשבתא וביומא דחדשא. וכלהו יומין כלהו אתדבקן ביומא דשבתא ואתזנו מתמן, דהא ביומא דשבתא כלהו תרעין פתיחן ונייחא אשתכח לכלא לעלאי ותתאי. תא חזי וירד יי לראות, נחת מקודשא לחול, ורדיד פרישא לאשגחא במה דבנו וקיימו קיומא לאתערא על עלמא לדחלא להון.

ר' יצחק הוה יתיב קמיה דר' שמעון. א"ל מה חמו אלין דעבדו שטותא דא למרדא ביה בקב"ה, וכלהו בעיטא חדא אתקיימו בדא. א"ל הא אתמר ויהי בנסעם מקדם, אתנטילו מעילא לתתא, אתנטילו מארעא דישראל ונחתו לבבל. אמרו הא הכא אתר למדבק, ונעשה לנו שם, ויתדבק סיועא דלתתא באתר דא. בגין דכד דינא אתי לאשראה בעלמא, הא אתר דא לקבליה ומהכא יתהני עלמא ויתזן, דהא לעילא רחיקא איהו לאתזנא עלמא מניה. ולא עוד אלא אנן נסק לרקיעא ונגח ביה קרבא דלא יחות טופנא בעלמא כדבקדמיתא.

[p. 445] ויאמר יי הן עם אחד ושפה אחת לכלם. בגין דכלהו כחדא בייחודא כלהון יעבדון ויצלחון בעובדייהו. יתבדרון דרגין כל חד לסטריה ובגין כך יתבדרון כל הני דלתתא. מה כתיב, ויפץ יי אותם משם.

ואי תימא לישנהון אמאי אתבדר ובלבל ליה קב"ה. אלא בגין דכלהון ממללין בלשון הקודש ונהווא לישנא קא עביד לון סיועא, בגין דבעובדא ובמלולא דפומא תליין מלין אלין לאדבקא כוונה דלבא, ובדא עבדי סיועא להווא אתר דבעו לאקמא. ועל דא אתבלבל לישנהון

דלא יכילו לאתתקפא רעותהון בלשון הקדש. כיון דאתחלף לישנהון לא אצלחו בעובדא, בגין דחילא דלעילא לא ידעי ולא אשתמודעי בר בלשון הקדש. וכד אתבלבל לישנא אתחלש חיליהון ואתבר תוקפא דלהון.

ת"יח דהא מלה דא דאמרי תתאי בלשון הקדש, כלהו חילי שמיא ידעי ביה ואתתקפי ביה, ולישן אחרא לא ידעין ולא אשתמודעי ביה. ועל דא אלין כיון דאתבלבל לישנא דלהון, מיד ויחדלו לבנות העיר, דהא אתבר חיליהו ולא יכילו למעבד מדי ברעותא דלהון.

(דניאל ב' 20) להוי שמיא דקב"ה מברך מן עלמא ועד עלמא די חכמתא וגבורתא דיליה

היא. דהא בגין דאנחת קב"ה רזי דחכמתא לעלמא, אתקלקלו בה בני נשא לאתגרא ביה. יהב חכמתא עלאה לאדם הראשון, ובההיא חכמה [עו ע"א] דאתגלי ליה ידע דרגין ואתדבק ביצר הרע, עד דאסתלקו מניה מבועי דחכמתא. ולבתר תב קמי מאריה, [p. 446] ואתגליין ליה מנייהו ולא כקדמיתא. לבתר בההוא ספרא דיליה ידע חכמאן, ולבתר אתו בני נשא וארגיו קמיה.

יהב חכמתא לנח ופלח בה לקב"ה. לבתר מה כתיב, וישת מן היין וישכר ויתגל כמה

דאתמר.

יהב חכמתא לאברהם ופלח בה לקב"ה. לבתר נפק מניה ישמעאל דארגיו קמי קב"ה.

וכן יצחק נפק מניה עשו. יעקב נסב תרין אחתן.

יהב חכמתא למשה. מה כתיב ביה, (במדבר י"ב: 7) בכל ביתי נאמן הוא. לא הוה כמשה

נאמן, שמש בכלהו דרגין ולא סטא לביה בתיאובתא דחד מנייהו, אלא קאים במהימנותא

עלאה כדקא יאות.

יהב חכמתא עלאה לשלמה מלכא. לבתר מה כתיב ביה, (משלי א' 1) משלי שלמה, (שם

ל' 1) המשא נאם הגבר לאיתיאל לאיתיאל ואוכל. אמר שלמה אתי אל, וחכמתא דיליה היא,

ואוכל למעבד רעותי. לבתר (מלכים א' י"א: 14) ויקם יי שטן לשלמה.

[p. 447] ת"יח בגין זעירו דחכמתא דאשכחו אלין מההוא חכמה דקדמאי, אתגרו ביה

בקב"ה ובנו מגדל ועבדו כל מה דעבדו, עד דאתבדרו מאנפי ארעא ולא אשתאר בהו חכמה

למעבד מדי. אבל לזמנא דאתי קב"ה יתער חכמתא בעלמא ויפלחון ליה בה, הה"ד (יחזקאל

ל"ו: 27) ואת רוחי אתן בקרבכם ועשיתי, לאו כקדמאי דחבילו ביה עלמא, אלא ועשיתי את

אשר בחוקי תלכו ואת משפטי תשמרו ועשיתם.

רבי יוסי ורבי חייא הוו אזלי בארחא. א"ל רבי יוסי לרבי חייא נפתח באורייתא ונימא מלה.

פתח רבי יוסי ואמר (דברים כ"ג: 15) כי י"י אלהיך מתהלך בקרב מחנך להצילך ולתת אויביך לפניך והיה מחנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך. כי י"י אלהיך מתהלך. מהלך מבעי ליה, אלא כד"א (בראשית ג': 8) מתהלך בגן לרוח היום, ודא הוא אילנא דאכל מניה אדם הראשון. מתהלך נוקבא, מהלך דכר. ודא הוא דאזיל קמייהו דישראל כד הוו אזלי במדברא דכתיב (שמות י"ג: 21) וי"י הולך לפניהם יומם. הוא דאזיל קמיה [p. 448] דבר נש כד אזיל באורחא דכתיב (תהלים פ"ה: 14) צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו. ודא הוא דאזיל קמיה דבר נש בשעתא דאיהו זכי. ולמה, להצילך ולתת אויביך לפניך, לאשתזבא בר נש בארחא ולא ישלוט ביה אחרא. ובגין כך לבעי ליה לבר נש לאסתמרא מחובוי ולדכאה בגרמיה. מאי דכתיב, (דברים כ"ג: 15) והיה מחנך קדוש. מאי קדוש, קדושים מבעי ליה. אלא מחנך קדוש אלן שייפי גופא דגופא אתחבר ואתתקן בהו, ובגין כך והיה מחנך קדוש.

ולא יראה בך ערות דבר. מאיערות דבר, ערייתא דעריין, דדא הוא מלה דקב"ה מאיס בה יתיר מכלא. כיון דאמר ולא יראה בך ערות, אמאי דבר. אלא הני חייבי עלמא דגעלי ומסאבי גרמייהו במלה דלהון דנפקי [p. 449] מפומייהו, והא איהו ערות דבר. וכל כך למה. בגין דאיהו אזיל קמך, ואי את עביד כדן, מיד ושב מאחריך, דלא יזיל בהדך וייתוב מאחריך. ואנן הא אזלינן בארחא, נתעסק במלי דאורייתא, דהא אורייתא אתעטרא על רישיה דבר נש ושכינתא לא אעדיאת מניה.

פתח רבי חייא ואמר ויאמר י"י הן עם אחד ושפה אחת לכלם וגו'. ת"י מה כתיב, ויהי בנסעם מקדם. מאי מקדם, מקדמונו של עולם. וימצאו. ויראו מבעי ליה, מאי וימצאו. אלא מציאה אשכחו תמן מרזי דחכמתא דקמדאי דאתנער תמן מן בני טופנא, ובה אשתדלו למעבד בההיא עבידתא דעבדו, לסרבא ביה בקב"ה. והוו אמרי בפומא ועבדי [עו ע"ב] עבידתא. חמי מה כתיב, הן עם אחד ושפה אחת לכלם. ובגין דאינון בלבא חד ורעותא חד וממללי בלשון הקדש, ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות, ולית מאן דימנע עובדא דלהון. אבל מאי אעביד, אבלבל לון דרגין דלעילא ולישן דלהון לתתא, וכדין אתמנע עובדא דלהון. ומה בגין דהוו ברעותא ולבא חד וממללי בלשון הקדש, כתיב לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות, ודינא דלעילא לא יכיל לשלטא [p. 450] בהו, אנן חברייא דמתעסקין באורייתא ואנן בלבא ורעותא חד, על אחת כמה וכמה.

א"ר יוסי מכאן לאיננו מארי דמחלוקת לית לון קיומא, דכל זמנא דבני עלמא אלין
ברעותא חד ולבא חד, אע"ג דמרדי ביה בקב"ה, לא שלטא בהו דינא דלעילא. כיון דאתפלגו
מיד ויפץ י"י אותם משם על פני כל הארץ.
א"ר חייא אשתמע דכלא במלא דפומא תלייא, דהא כיון דאתבלבל מיד ויפץ י"י אותם
משם. אבל בזמנא דאתי מה כתיב, (צפניה ג': 9) כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם
בשם י"י ולעבדו שכם אחד, וכתיב (זכריה י"ד: 9) והיה י"י למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה
י"י אחד ושמו אחד.